

นโยบายการดำเนินงานตามแนว วัตถุประสงค์ของวิทยุชุมชน
วัฒนธรรมปวงภูพานบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม

จิตติงุพา ณ สมชลา

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาดตามหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการปกครอง
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พุทธศักราช 2562

นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิद्यชุมชน
วัดธรรมปัญญาารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการปกครอง
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พุทธศักราช 2562

นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑฒุฑมชน
วัดธรรมปัญญารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัตนครปฐม

วิรัชยุพา ฦ สงขลา

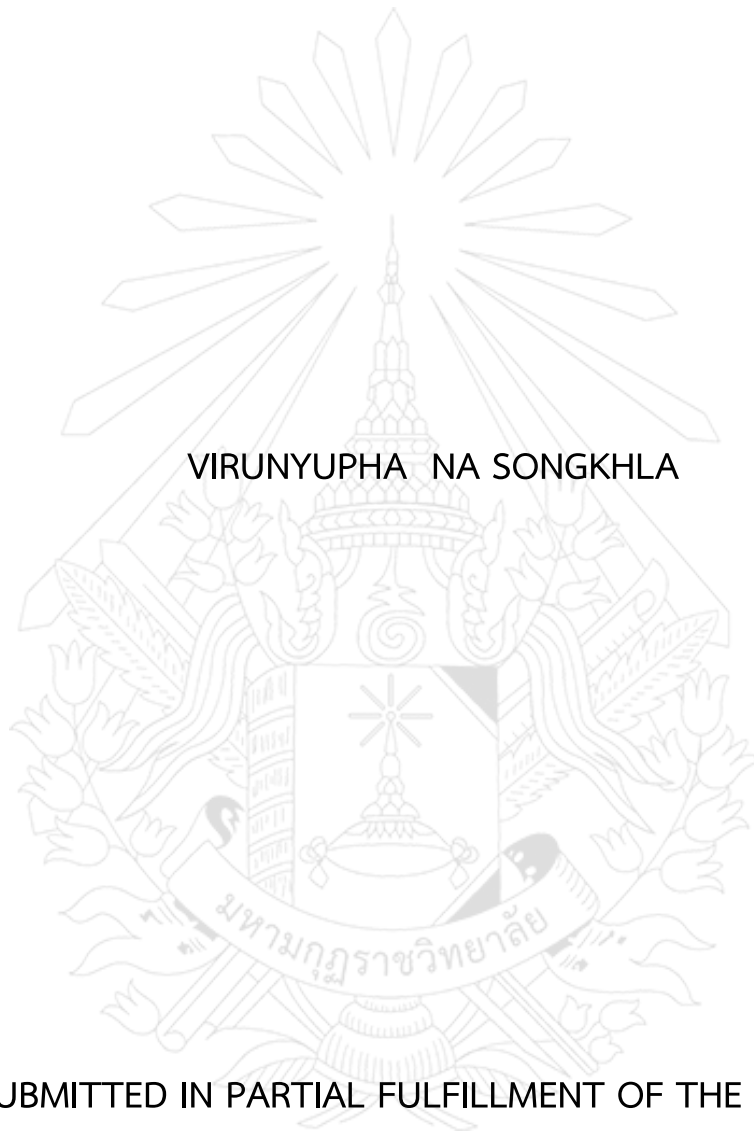
วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการปกครอง

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พุทธศักราช 2562

BUDDHIST ORIENTED DEVELOPMENT POLICY OF
WAT DHAMMAPANYARAMBANGMUANG COMMUNITY RADIO
IN SAMPHRAN DISTRICT, NAKHON PATHOM PROVINCE

VIRUNYUPHA NA SONGKHLA

A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS
FOR THE DEGREE OF MASTER OF POLITICAL SCIENCE
PROGRAM IN GOVERNMENT
GRADUATE SCHOOL
MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY

2019

หัวข้อวิทยานิพนธ์ : นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชุมชนวัฒนธรรม
ปัญญารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม
ชื่อนักศึกษา : วิรัชญา ณ สงขลา
ชื่อปริญญา : รัฐศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชา : การปกครอง
ปีพุทธศักราช : 2562
อาจารย์ที่ปรึกษา : รองศาสตราจารย์พิเศษ ดร.สุกิจ ชัยมุสิก

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

.....
(พระศรีวินยาภรณ์, ดร.)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์:

ประธานกรรมการ

.....
(ดร.สมภพ ระงับทุกข์)

กรรมการ (อาจารย์ที่ปรึกษา)

.....
(รองศาสตราจารย์พิเศษ ดร.สุกิจ ชัยมุสิก)

กรรมการ

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปัญญา คล้ายเดช)

กรรมการ

.....
(ดร.พนิต ต้วงตีสี่)

กรรมการ

.....
(ดร.ฐาгур หอมกลิ่น)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Thesis Topic : Buddhist Oriented Development Policy of Wat
Dhammapanyarambangmuang Community Radio in
Samphran District, Nakhon Pathom Province
Student's Name : Virunyupha Na Songkla
Degree Sought : Master of Political Science
Program : Government
Anno Domini : 2019
Advisor : Assoc.Prof.(Emeritus) Dr.Sukit Chaimusik

Accepted by the Graduate School, Mahamakut Buddhist University in Partial
Fulfillment of the Requirements for the Degree of Master of Political Science (Government)

Dean of Graduate School
.....
(Phra Srivinyaphon, Dr.)

Thesis Committee :
Chairman
.....
(Dr.Sompop Rangubtook)

Member (Advisor)
.....
(Assoc.Prof.(Emeritus) Dr.Sukit Chaimusik)

Member
.....
(Asst.Prof.Dr. Panya Klaydesh)

Member
.....
(Dr.Panut Daungtilee)

Member
.....
(Dr.Thakul Homklin)

บทคัดย่อ

หัวข้อวิทยานิพนธ์ : นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชุมชน
วัดธรรมปัญญาารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม
ชื่อนักศึกษา : วิรัชญา ณ สงขลา
ชื่อปริญญา : รัฐศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชา : การปกครอง
ปีพุทธศักราช : 2562
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก : รองศาสตราจารย์พิเศษ ดร.สุกิจ ชัยมุสิก

วิทยานิพนธ์เรื่อง นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชุมวัดธรรมปัญญาารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อนโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชุมชนวัดธรรมปัญญาารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม 2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อนโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชุมชนวัดธรรมปัญญาารามบางม่วงอำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพที่ต่างกัน 3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการแก้ไขของประชาชนที่มีต่อนโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชุมชน วัดธรรมปัญญาารามบางม่วงอำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งเน้นวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) และเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์ (Qualitative Research by interviews) เป็นการศึกษาค้นคว้ารวบรวมข้อมูลจากเอกสารปฐมภูมิและเอกสารทุติยภูมิรวมทั้งสร้างแบบสอบถาม (Questionnaires)

ผลการวิจัยพบว่า

1) กลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในเขตวัดธรรมปัญญาารามบางม่วง ที่มีเพศ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการใช้สื่อวิทยุในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ความรู้ความสามารถและทักษะการทำงานด้านสื่อมวลชนของผู้จัดรายการธรรมะ ความสามารถในการรับสื่อวิทยุในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา และการบูรณาการพระพุทธศาสนาต่อการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม และศิลปวัฒนธรรม ของวิฑูชุมชนวัดธรรมปัญญาารามบางม่วง ไม่แตกต่างกัน

2) กลุ่มตัวอย่างที่มี อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการใช้สื่อวิทยุในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของวิฑูชุมชน ความรู้ความสามารถและทักษะการทำงานด้านสื่อมวลชนของผู้จัดรายการธรรมะ ความสามารถในการรับสื่อวิทยุในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา และ

การบูรณาการพระพุทธศาสนาต่อการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม และศิลปวัฒนธรรม ของ
วิฑูยชุมชนวัฒนธรรมปัญญาารามบางม่วง แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

ด้านที่ควรพัฒนา

ควรพัฒนาในเรื่องของประโยชน์ที่ส่งผลต่อการนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตของวิถีชาวบ้านให้มีความ
ชัดเจน เช่น

1. การถ่ายทอดเรื่องของหลักการปฏิบัติที่เข้าถึงในการปฏิบัติธรรมที่ง่าย
2. เสริมเรื่องของการเชิญชวนจัดกิจกรรมที่สามารถเข้ามาร่วมกันทั้งในระดับ บ้าน วัด
โรงเรียน
3. พัฒนาในส่วนของคุณคลากรให้มีความรู้ที่ทันต่อเหตุการณ์ และสามารถนำมาบูรณาการใน
การดำเนินชีวิตที่เข้ากับหลักคำสอนของพระพุทธเจ้าได้อย่างสมบูรณ์

ด้านที่ควรแก้ไขและปรับปรุง

1. ในเรื่องของระบบของการถ่ายทอดระบบเสียงควรมีการพัฒนาเรื่องในของคลื่นกระจายที่
ยังมีเรื่องของการแทรกจังหวะคลื่นที่ยังไม่เสถียรภาพ
2. ผู้ดำเนินรายการยังใช้เรื่องของภาษาที่อยู่ในระดับที่เข้าใจยาก ควรปรับเรื่องภาษาที่
สามารถเข้าถึงทุกเพศ ทุกวัย ในการรับฟัง
3. ในช่วงเวลาที่จัดควรมีระบบการฟังย้อนหลัง ที่ผู้ชมสามารถฟังได้ตลอด เนื่องจาก
ปัจจุบันมีเพื่อสื่อออนไลน์เท่านั้นที่จะสามารถรับฟังย้อนหลังได้

คำสำคัญ นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธ, วิฑูยชุมชน

Abstract

Thesis Topic : Buddhist Oriented Development Policy of Wat
 Dhammapanyarambangmuang Community Radio in
 Samphran District, Nakhon Pathom Province
Student's Name : Virunyupha Na Songkla
Degree Sought : Master of Political Science
Program : Government
Anno Domini : 2019
Advisor : Assoc.Prof.(Emeritus) Dr.Sukit Chaimusik

The objectives of this thesis were: 1) to study the people's opinion on Buddhist oriented operation policy of Wat Dhammapanyaram Bangmuang Community Radio, Samphran district of Nakhon Pathom province, 2) to compare the opinion on Buddhist oriented operation policy of Wat Dhammapanyaram Bangmuang Community Radio in Samphran district of Nakhon Pathom province of people with different gender, age, educational levels, position, work experience, and monthly income, and 3) to study suggestions and guidelines of Buddhist oriented operation policy of Wat Dhammapanyaram Bangmuang Community Radio, Samphran district of Nakhon Pathom province. The data of this quantitative research were collected from documents and using questionnaires.

The results of the study were found that:

1. The samples with different genders had indifferent opinions on the use of radio for Buddhist propagation, knowledge, ability and mass media skills of radio program runners, ability in radio receiving for Buddhist propagation, and integration of Buddhism with politics, government, economic, society and art and culture on Buddhist oriented operation policy of Wat Dhammapanyaram Bangmuang Community Radio, Samphran district of Nakhon Pathom province.

2. The samples with different ages, educational levels, and occupations had a different level of opinions on the use of radio for Buddhist propagation, knowledge,

ability and mass media skills of radio program runners, ability in radio receiving for Buddhist propagation, and integration of Buddhism with politics, government, economic, society and art and culture on Buddhist oriented operation policy of Wat Dhammapanyaram Bangmuang Community Radio, Samphran district of Nakhon Pathom province.

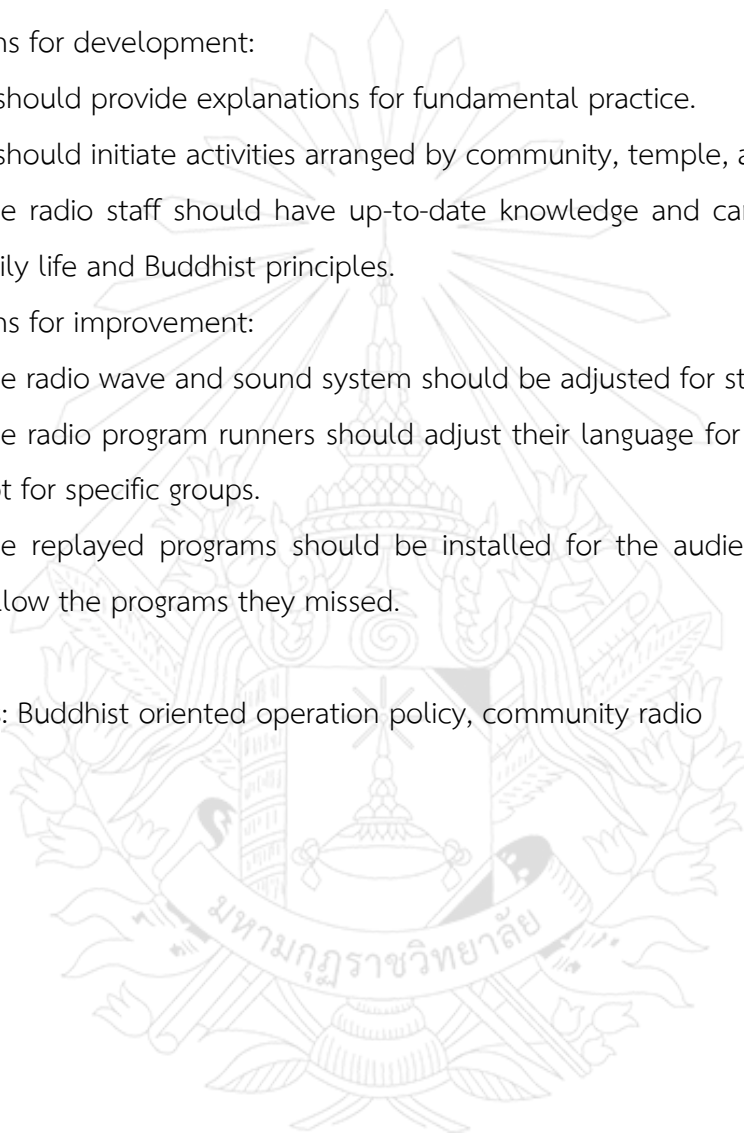
Suggestions for development:

1. It should provide explanations for fundamental practice.
2. It should initiate activities arranged by community, temple, and school.
3. The radio staff should have up-to-date knowledge and can integrate it with daily life and Buddhist principles.

Suggestions for improvement:

1. The radio wave and sound system should be adjusted for stability.
2. The radio program runners should adjust their language for general audience, not for specific groups.
3. The replayed programs should be installed for the audience who want to follow the programs they missed.

Keywords: Buddhist oriented operation policy, community radio

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จเรียบร้อยด้วยดี ด้วยความเมตตาอนุเคราะห์ของอาจารย์ที่ปรึกษา
รศ.(พิเศษ) ดร.สุกิจ ชัยมุสิก ขอขอบพระคุณท่านเป็นอย่างยิ่ง ที่ได้กรุณาให้คำชี้แนะแนวทางและช่วย
ตรวจแก้ไขมาตั้งแต่ต้นจนสำเร็จบริบูรณ์ ขอขอบพระคุณผู้ให้ความช่วยเหลือได้ให้คำแนะนำในฐานะ
ผู้เชี่ยวชาญเรื่องวิชาการใช้เหตุผล ที่ได้ช่วยเมตตาอนุเคราะห์ช่วยแนะนำวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ขอขอบพระคุณ
พระเดชพระคุณ ที่ช่วยให้การแนะนำหนังสือตำราเกี่ยวกับวิทยุชุมชน ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอบพระคุณและขอบคุณคณาจารย์ประจำคณะสังคมศาสตร์ คณะศาสนาและปรัชญา
คณะมนุษยศาสตร์ และคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย และคณาจารย์
ผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน ผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้และให้กำลังใจเรื่อยมา ที่ให้คำแนะนำเจ้าของ
ตำราและหนังสือต่าง ๆ ที่ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าและนำมาอ้างอิงในวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ เจ้าหน้าที่
ห้องสมุดทุกแห่ง ที่เอื้ออำนวยในการสืบค้นข้อมูลประกอบ

ด้วยวิริยะอุตสาหะที่ผู้วิจัยได้พากเพียรมา ขอน้อมถวายเป็นพุทธบูชา และขอน้อมถวายแด่
เจ้าพระคุณสมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช (อัมพร อมฺพโร) และอุทิศถวายพระเดช
พระคุณสมเด็จพระญาณวโรดม (ประยูร สนตงฺกูโร) อดีตอุปนายกสภามหาวิทยาลัย สมเด็จพระพุทธ
ชินวงศ์ (ประจวบ กนตจาโร) อดีตอธิการบดี และบูรพาจารย์ผู้มีอุปการคุณต่อสถาบันการศึกษา
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยแห่งนี้ทุกท่าน

ขอขอบพระคุณ มารดา บิดา ผู้ให้กำเนิดผู้วิจัย พร้อมทั้งทำให้ผู้วิจัยมีความรู้ความสามารถ
ท่านมีความห่วงใยเป็นกำลังใจตลอดมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ขอขอบคุณเพื่อน ๆ ร่วมห้องเรียนทุกท่าน
ที่มีได้กล่าวนาม ซึ่งให้กำลังใจจนทำวิทยานิพนธ์นี้สำเร็จลงด้วยดี

วิรัชยุพา ณ สงขลา

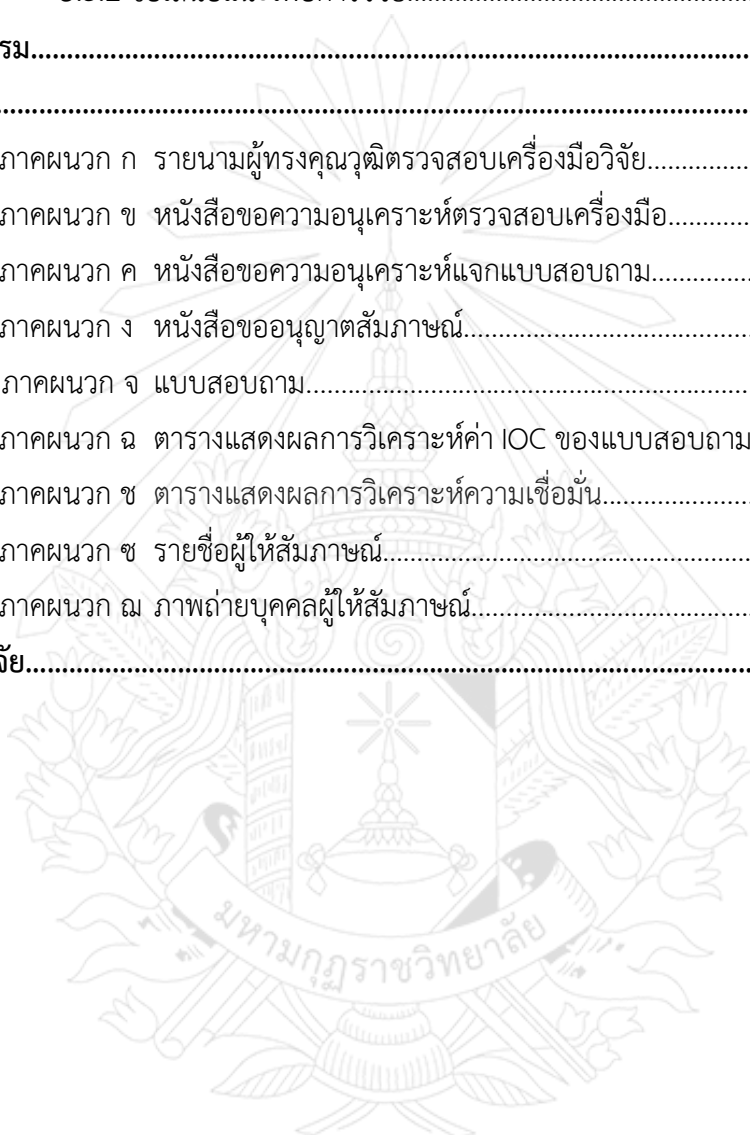
สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ค
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญแผนภูมิ.....	ท
สารบัญแผนภาพ.....	ธ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 ข้อตกลงเบื้องต้น.....	3
1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
1.4 สมมติฐานของการวิจัย.....	3
1.5 ขอบเขตของการวิจัย.....	4
1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	7
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
2.1 แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับความคิดเห็น.....	8
2.1.1 ความหมายของความคิดเห็น.....	8
2.1.2 อิทธิพลต่อความคิดเห็น.....	11
2.2 แนวคิดเกี่ยวข้องกับนโยบายภาครัฐ.....	12
2.2.1 นโยบายรัฐ.....	12
2.2.2 นโยบายของรัฐบาล.....	15
2.2.3 นโยบายภาครัฐเกี่ยวกับวิทย์ชุมชน.....	16
2.2.4 การดำเนินงานภายใต้นโยบายองค์กรสื่อ.....	22
2.2.5 การดำเนินงานภายใต้นโยบายวิทย์ชุมชน.....	23
2.3 แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการผลิตและการจัดรายการทางวิทยุกระจายเสียง.....	24
2.3.1 ความหมายและความสำคัญของวิทยุกระจายเสียง.....	24

2.3.2	รูปแบบรายการวิทยุกระจายเสียง.....	26
2.3.3	ลักษณะรายการวิทยุกระจายเสียงที่ดี.....	28
2.3.4	บทวิทยุกระจายเสียงที่ดี.....	28
2.3.5	จุดเริ่มต้นในการเขียนบทวิทยุกระจายเสียง.....	29
2.3.6	การเขียนบทวิทยุกระจายเสียงที่ดี.....	29
2.3.7	หลักการผลิตวิทยุกระจายเสียง.....	30
2.3.8	องค์ประกอบที่สำคัญในการผลิตรายการวิทยุ.....	31
2.3.9	คุณสมบัติของนักจัดรายการวิทยุกระจายเสียง.....	32
2.3.10	แนวทางการวิเคราะห์ทัศนคติของผู้ฟังรายการ.....	33
2.4	แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับวิทยุชุมชนและรูปแบบการจัดรายการวิทยุชุมชน.....	34
2.4.1	แนวคิดเกี่ยวกับวิทยุชุมชน.....	34
2.4.2	ลักษณะและรูปแบบการจัดรายการวิทยุชุมชน.....	37
2.5	แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับนโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิทยุชุมชน.....	45
2.5.1	การถือกำเนิดวิทยุชุมชน.....	45
2.5.2	ปรัชญาวิทยุชุมชน.....	48
2.5.3	วิทยุชุมชนต้นแบบสื่อเพื่อประชาชนและสาธารณะ.....	49
2.5.4	การมีส่วนร่วมของชุมชน.....	49
2.5.5	วิทยุชุมชนในฐานะพื้นที่ทางสังคม.....	50
2.5.6	พระพุทธศาสนากับวิทยุชุมชน.....	50
2.5.7	แนวทางการพัฒนาวิทยุชุมชนต้นแบบเชิงวิชาการ.....	57
2.5.8	แนวทางการพัฒนาวิทยุชุมชนต้นแบบเชิงนโยบาย.....	58
2.6	แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการเปิดรับข่าวสาร.....	59
2.6.1	แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการเปิดรับข่าวสาร.....	59
2.6.2	การเลือกสรรในการรับสื่อ.....	59
2.7	บริบทพื้นที่ที่ศึกษา.....	62
2.7.1	สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานของอำเภอสามพราน.....	62
2.7.2	สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานของตำบลบางช้าง.....	65
2.7.3	สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานของวัดธรรมปัญญาารามบางม่วง.....	69
2.8	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	70
2.9	สรุปกรอบแนวคิดการวิจัย.....	76
3	วิธีดำเนินการวิจัย.....	78

3.1	วิธีการและขั้นตอนในการวิจัย.....	78
3.2	ระเบียบวิธีการวิจัย.....	79
3.2.1	การออกแบบการวิจัย.....	79
3.2.2	ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย.....	80
3.3	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	80
3.3.1	ประชากร.....	80
3.3.2	การสุ่มตัวอย่าง.....	80
3.3.3	การกำหนดสัดส่วนกลุ่มตัวอย่าง.....	81
3.3.4	การสัมภาษณ์เชิงลึก.....	82
3.4	เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่าง.....	83
3.5	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	83
3.5.1	แบบสอบถาม.....	83
3.5.2	แบบสอบถามแบบสัมภาษณ์เชิงลึก.....	85
3.6	การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	86
3.6.1	การสร้างเครื่องมือ.....	86
3.6.2	การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ.....	86
3.7	การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	90
3.7.1	การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยเชิงปริมาณ (แบบสอบถาม).....	90
3.7.2	การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพ (แบบสัมภาษณ์).....	90
3.8	การวิเคราะห์ข้อมูล.....	92
3.8.1	การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเชิงปริมาณ (แบบสอบถาม).....	92
3.8.2	การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพ (แบบสัมภาษณ์).....	93
3.9	สถิติที่ใช้ในการวิจัย.....	94
3.9.1	สถิติพรรณนาหรือสถิติการบรรยาย.....	94
3.9.2	สถิติอนุมานหรือสถิติอ้างอิง.....	94
3.10	สรุปวิธีดำเนินการวิจัย.....	97
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	98
4.1	สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	99
4.2	ขั้นตอนวิเคราะห์ข้อมูล.....	99
4.3	ผลการวิเคราะห์คุณภาพของการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในปัจจุบัน.....	100
5	บทสรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	171

5.1	สรุปผลการวิจัย.....	173
5.2	อภิปรายผลการวิจัย.....	177
5.3	ข้อเสนอแนะ.....	188
5.3.1	ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย.....	188
5.3.2	ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย.....	189
บรรณานุกรม.....		190
ภาคผนวก.....		195
ภาคผนวก ก	รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัย.....	196
ภาคผนวก ข	หนังสือขอความอนุเคราะห์ตรวจสอบเครื่องมือ.....	198
ภาคผนวก ค	หนังสือขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถาม.....	204
ภาคผนวก ง	หนังสือขออนุญาตสัมภาษณ์.....	207
ภาคผนวก จ	แบบสอบถาม.....	213
ภาคผนวก ฉ	ตารางแสดงผลการวิเคราะห์ค่า IOC ของแบบสอบถาม.....	219
ภาคผนวก ช	ตารางแสดงผลการวิเคราะห์ความเชื่อมั่น.....	223
ภาคผนวก ซ	รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....	226
ภาคผนวก ฌ	ภาพถ่ายบุคคลผู้ให้สัมภาษณ์.....	228
ประวัติผู้วิจัย.....		232

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2.1 ตารางเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างวิทยุกระแสหลักกับวิทยุชุมชน.....	42
2.2 ตารางจำนวนประชากรแยกอายุ (เฉพาะผู้มีสัญชาติไทยและมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน) ตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม.....	68
3.1 แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามสัดส่วน.....	82
3.2 แสดงรายนามและตำแหน่งผู้ให้สัมภาษณ์.....	82
3.3 ตารางมาตราส่วนจัดระดับความคิดเห็น.....	84
3.4 ตารางมาตราส่วนจัดระดับความสอดคล้อง.....	87
4.1 ค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิทยุชุมชนวัดธรรมปัญญาารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม จำแนกตามเพศ.....	100
4.2 ค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิทยุชุมชนวัดธรรมปัญญาารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม จำแนกตามอายุ.....	101
4.3 ค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิทยุชุมชนวัดธรรมปัญญาารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม จำแนกตามระดับการศึกษา.....	102
4.4 ค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิทยุชุมชนวัดธรรมปัญญาารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม จำแนกตามการอาศัยในพื้นที่.....	103
4.5 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการแปลผล นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิทยุชุมชนวัดธรรมปัญญาารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐมโดยรวมทั้ง 4 ด้าน.....	104
4.6 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผล นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิทยุชุมชนวัดธรรมปัญญาารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านการใช้สื่อวิทยุในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา.....	105
4.7 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผล นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิทยุชุมชนวัดธรรมปัญญาารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านความรู้ความสามารถและทักษะการทำงานด้านสื่อมวลชนของผู้จัดรายการธรรมะ.....	106

- 4.8 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผล นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชุมชนวัดธรรมปัญญารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านความสามารถในการรับสื่อวิทยุในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา..... 107
- 4.9 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผล นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชุมชนวัดธรรมปัญญารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านการบูรณาการพระพุทธศาสนาต่อการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม และศิลปวัฒนธรรม..... 108
- 4.10 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผล นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชุมชนวัดธรรมปัญญารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม โดยรวมทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามเพศ..... 109
- 4.11 การเปรียบเทียบ นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชุมชนวัดธรรมปัญญารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม โดยรวมทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามเพศ..... 110
- 4.12 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผล นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชุมชนวัดธรรมปัญญารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านการใช้สื่อวิทยุในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา จำแนกตามเพศ..... 110
- 4.13 การเปรียบเทียบ นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชุมชนวัดธรรมปัญญารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านการใช้สื่อวิทยุในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา จำแนกตามเพศ..... 111
- 4.14 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผล นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชุมชนวัดธรรมปัญญารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านความรู้ความสามารถและทักษะการทำงานด้านสื่อมวลชนของผู้จัดรายการธรรมะ จำแนกตามเพศ..... 111
- 4.15 การเปรียบเทียบนโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชุมชนวัดธรรมปัญญารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านความรู้ความสามารถและทักษะการทำงานด้านสื่อมวลชนของผู้จัดรายการธรรมะ จำแนกตามเพศ..... 112
- 4.16 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชุมชนวัดธรรมปัญญารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านความสามารถในการรับสื่อวิทยุในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา จำแนกตามเพศ..... 112
- 4.17 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชากรในการจัดการปัญหาน้ำเสียชุมชนวัดธรรม 113

	ปัญญารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านความสามารถในการรับสื่อวิทยุในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา จำแนกตามเพศ.....	
4.18	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผล นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิทยุชุมชนวัดธรรมปัญญารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านการบูรณาการพระพุทธศาสนาต่อการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม และศิลปวัฒนธรรม จำแนกตามเพศ.....	113
4.19	การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชากรวัดธรรมปัญญารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านการบูรณาการพระพุทธศาสนาต่อการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม และศิลปวัฒนธรรม จำแนกตามเพศ.....	114
4.20	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผล นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิทยุชุมชนวัดธรรมปัญญารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม โดยรวมทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามอายุ.....	115
4.21	การวิเคราะห์ความแปรปรวนนโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิทยุชุมชนวัดธรรมปัญญารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม โดยรวมทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามอายุ.....	116
4.22	ผลการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิทยุชุมชนวัดธรรมปัญญารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม โดยรวมทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามอายุ ด้วยวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffé).....	117
4.23	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผล นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิทยุชุมชนวัดธรรมปัญญารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านการใช้สื่อวิทยุในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา จำแนกตามอายุ.....	118
4.24	การวิเคราะห์ความแปรปรวนนโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิทยุชุมชนวัดธรรมปัญญารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านการใช้สื่อวิทยุในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา จำแนกตามอายุ.....	119
4.25	ผลการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิทยุชุมชนวัดธรรมปัญญารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านการใช้สื่อวิทยุในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา จำแนกตามอายุ ด้วยวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffé).....	120
4.26	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผล นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิทยุชุมชนวัดธรรมปัญญารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านความรู้ความสามารถและทักษะการทำงานด้านสื่อมวลชนของผู้จัดรายการ	121

ธรรมะ จำแนกตามอายุ.....	
4.27 การวิเคราะห์ความแปรปรวนนโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชุมชน วัดธรรมปัญญาารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านความรู้ ความสามารถและทักษะการทำงานด้านสื่อมวลชนของผู้จัดรายการธรรมะ จำแนก ตามอายุ.....	122
4.28 ผลการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่่นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของ วิฑูชุมชนวัดธรรมปัญญาารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านความรู้ ความสามารถและทักษะการทำงานด้านสื่อมวลชนของผู้จัดรายการธรรมะ จำแนก ตามอายุ ด้วยวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffé).....	123
4.29 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผล นโยบายการดำเนินงานตาม แนววิถีพุทธของวิฑูชุมชนวัดธรรมปัญญาารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัด นครปฐม ด้านความสามารถในการรับสื่อวิทยุในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา จำแนกตาม อายุ.....	124
4.30 การวิเคราะห์ความแปรปรวนนโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชุมชน วัดธรรมปัญญาารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านความสามารถใน การรับสื่อวิทยุในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา จำแนกตามอายุ.....	125
4.31 ผลการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่่นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของ วิฑูชุมชนวัดธรรมปัญญาารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้าน ความสามารถในการรับสื่อวิทยุในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา จำแนกตามอายุ ด้วย วิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffé).....	126
4.32 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผล นโยบายการดำเนินงานตาม แนววิถีพุทธของวิฑูชุมชนวัดธรรมปัญญาารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัด นครปฐม ด้านการบูรณาการพระพุทศาสนาต่อการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม และศิลปวัฒนธรรม จำแนกตามอายุ.....	127
4.33 การวิเคราะห์ความแปรปรวนนโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑู ชุมชนวัดธรรมปัญญาารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านการบูร ณาการพระพุทศาสนาต่อการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม และ ศิลปวัฒนธรรม จำแนกตามอายุ.....	128
4.34 ผลการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่่นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของ วิฑูชุมชนวัดธรรมปัญญาารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้าน ความรู้ความสามารถและทักษะการทำงานด้านสื่อมวลชนของผู้จัดรายการธรรมะ	129

	จำแนกตามอายุ ด้วยวิธีการของเชฟเฟ่ (Scheffé).....	
4.35	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผล นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชุมชนวัดธรรมปัญญารามบางม่วง อำเภอสามพราณ จังหวัดนครปฐม โดยรวมทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามระดับการศึกษา.....	130
4.36	การวิเคราะห์ความแปรปรวนนโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชุมชนวัดธรรมปัญญารามบางม่วง อำเภอสามพราณ จังหวัดนครปฐม โดยรวมทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามระดับการศึกษา.....	131
4.37	ผลการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชุมชนวัดธรรมปัญญารามบางม่วง อำเภอสามพราณ จังหวัดนครปฐม ด้านความรู้ความสามารถและทักษะการทำงาน โดยรวมทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามระดับการศึกษา ด้วยวิธีการของเชฟเฟ่ (Scheffé).....	132
4.38	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผล นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชุมชนวัดธรรมปัญญารามบางม่วง อำเภอสามพราณ จังหวัดนครปฐม ด้านการใช้สื่อวิฑูในการเผยแผ่พระพุทศาสนา จำแนกตามระดับการศึกษา	133
4.39	การวิเคราะห์ความแปรปรวนนโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชุมชนวัดธรรมปัญญารามบางม่วง อำเภอสามพราณ จังหวัดนครปฐม ด้านการใช้สื่อวิฑูในการเผยแผ่พระพุทศาสนา จำแนกตามระดับการศึกษา.....	134
4.40	ผลการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชุมชนวัดธรรมปัญญารามบางม่วง อำเภอสามพราณ จังหวัดนครปฐม ด้านความรู้ความสามารถและทักษะการทำงาน ด้านการใช้สื่อวิฑูในการเผยแผ่พระพุทศาสนา จำแนกตามระดับการศึกษา ด้วยวิธีการของเชฟเฟ่ (Scheffé).....	135
4.41	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผล นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชุมชนวัดธรรมปัญญารามบางม่วง อำเภอสามพราณ จังหวัดนครปฐม ด้านความรู้ความสามารถและทักษะการทำงานด้านสื่อมวลชนของผู้จัดรายการธรรมะ จำแนกตามระดับการศึกษา.....	136
4.42	การวิเคราะห์ความแปรปรวนนโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชุมชนวัดธรรมปัญญารามบางม่วง อำเภอสามพราณ จังหวัดนครปฐม ด้านความรู้ความสามารถและทักษะการทำงานด้านสื่อมวลชนของผู้จัดรายการธรรมะ จำแนกตามระดับการศึกษา.....	137
4.43	ผลการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชุมชนวัดธรรมปัญญารามบางม่วง อำเภอสามพราณ จังหวัดนครปฐม ด้าน	138

	ความรู้ความสามารถและทักษะการทำงาน ด้านความรู้ความสามารถและทักษะการทำงานด้านสื่อมวลชนของผู้จัดรายการธรรมะ จำแนกตามระดับการศึกษา ด้วยวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffé).....	
4.44	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผล นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชุมชนวัดธรรมปัญญารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านความสามารถในการรับสื่อวิทยุในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา จำแนกตามระดับการศึกษา.....	139
4.45	การวิเคราะห์ความแปรปรวนนโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชุมชนวัดธรรมปัญญารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านความสามารถในการรับสื่อวิทยุในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา จำแนกตามระดับการศึกษา.....	140
4.46	ผลการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชุมชนวัดธรรมปัญญารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านความรู้ความสามารถและทักษะการทำงาน ด้านความสามารถในการรับสื่อวิทยุในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา จำแนกตามระดับการศึกษา ด้วยวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffé).....	141
4.47	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผล นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชุมชนวัดธรรมปัญญารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านการบูรณาการพระพุทธศาสนาต่อการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม และศิลปวัฒนธรรม จำแนกตามระดับการศึกษา.....	142
4.48	การวิเคราะห์ความแปรปรวนนโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชุมชนวัดธรรมปัญญารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านการบูรณาการพระพุทธศาสนาต่อการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม และศิลปวัฒนธรรม จำแนกตามระดับการศึกษา.....	143
4.49	ผลการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชุมชนวัดธรรมปัญญารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านความรู้ความสามารถและทักษะการทำงาน ด้านการบูรณาการพระพุทธศาสนาต่อการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม และศิลปวัฒนธรรม จำแนกตามระดับการศึกษา ด้วยวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffé).....	144
4.50	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผล นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชุมชนวัดธรรมปัญญารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัด	145

	นครปฐม โดยรวมทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามอาชีพ.....	
4.51	การวิเคราะห์ความแปรปรวนนโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิทยุชุมชนวัดธรรมปัญญาารามบางม่วง อำเภอสสามพราน จังหวัดนครปฐม โดยรวมทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามอาชีพ.....	146
4.52	ผลการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิทยุชุมชนวัดธรรมปัญญาารามบางม่วง อำเภอสสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านความรู้ความสามารถและทักษะการทำงาน โดยรวมทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามอาชีพ ด้วยวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffé).....	147
4.53	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผล นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิทยุชุมชนวัดธรรมปัญญาารามบางม่วง อำเภอสสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านการใช้สื่อวิทยุในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา จำแนกตามอาชีพ.....	148
4.54	การวิเคราะห์ความแปรปรวนนโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิทยุชุมชนวัดธรรมปัญญาารามบางม่วง อำเภอสสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านการใช้สื่อวิทยุในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา จำแนกตามอาชีพ.....	149
4.55	ผลการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิทยุชุมชนวัดธรรมปัญญาารามบางม่วง อำเภอสสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านความรู้ความสามารถและทักษะการทำงาน ด้านการใช้สื่อวิทยุในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา จำแนกตามอาชีพ ด้วยวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffé).....	150
4.56	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผล นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิทยุชุมชนวัดธรรมปัญญาารามบางม่วง อำเภอสสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านความรู้ความสามารถและทักษะการทำงานด้านสื่อมวลชนของผู้จัดรายการธรรมะจำแนกตามอาชีพ.....	151
4.57	การวิเคราะห์ความแปรปรวนนโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิทยุชุมชนวัดธรรมปัญญาารามบางม่วง อำเภอสสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านความรู้ความสามารถและทักษะการทำงานด้านสื่อมวลชนของผู้จัดรายการธรรมะ จำแนกตามอาชีพ.....	152
4.58	ผลการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิทยุชุมชนวัดธรรมปัญญาารามบางม่วง อำเภอสสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านความรู้ความสามารถและทักษะการทำงาน ด้านความรู้ความสามารถและทักษะการทำงานด้านสื่อมวลชนของผู้จัดรายการธรรมะ จำแนกอาชีพ ด้วยวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffé).....	153

4.59	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผล นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชุมชนวัดธรรมปัญญารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านความสามารถในการรับสื่อวิทยุในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา จำแนกตามอาชีพ.....	154
4.60	การวิเคราะห์ความแปรปรวนนโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชุมชนวัดธรรมปัญญารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านความสามารถในการรับสื่อวิทยุในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา จำแนกตามอาชีพ.....	155
4.61	ผลการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชุมชนวัดธรรมปัญญารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านความรู้ความสามารถและทักษะการทำงาน ด้านความสามารถในการรับสื่อวิทยุในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา จำแนกอาชีพ ด้วยวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffé).....	156
4.62	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผล นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชุมชนวัดธรรมปัญญารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านการบูรณาการพระพุทธศาสนาต่อการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม และศิลปวัฒนธรรม จำแนกตามอาชีพ.....	157
4.63	การวิเคราะห์ความแปรปรวนนโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชุมชนวัดธรรมปัญญารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านการบูรณาการพระพุทธศาสนาต่อการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม และศิลปวัฒนธรรม จำแนกตามอาชีพ.....	158
4.64	ผลการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชุมชนวัดธรรมปัญญารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านความรู้ความสามารถและทักษะการทำงาน ด้านการบูรณาการพระพุทธศาสนาต่อการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม และศิลปวัฒนธรรม จำแนกอาชีพ ด้วยวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffé).....	159
4.65	สรุปผลการทดสอบสมมุติฐาน.....	160
4.66	จำนวนความถี่ (Frequency) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับนโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชุมชนวัดธรรมปัญญารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านการใช้สื่อวิทยุในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา.....	161
4.67	จำนวนความถี่ (Frequency) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับนโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชุมชนวัดธรรมปัญญารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านความรู้ความสามารถและทักษะการทำงานด้านสื่อมวลชนของผู้จัด	162

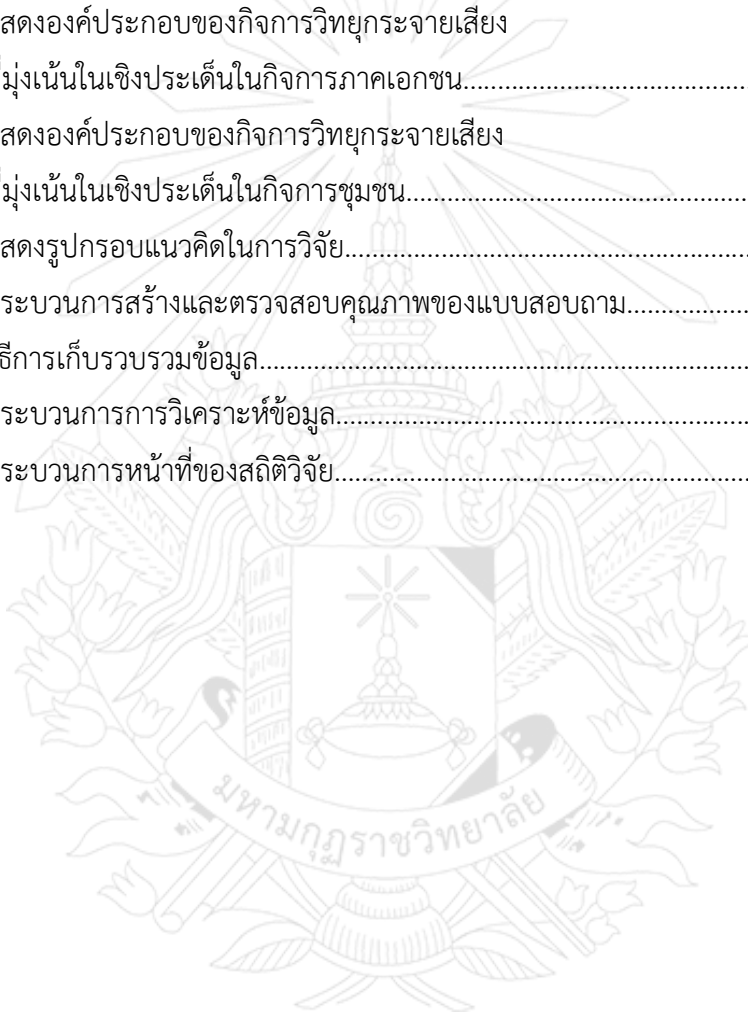
	รายการธรรมะ.....	
4.68	จำนวนความถี่ (Frequency) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับนโยบายการดำเนินงานตาม แนววิถีพุทธของวิฑูชุมชนวัดธรรมปัญญาารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัด นครปฐม ด้านความสามารถในการรับสื่อวิทยุในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา.....	163
4.69	จำนวนความถี่ (Frequency) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับนโยบายการดำเนินงานตาม แนววิถีพุทธของวิฑูชุมชนวัดธรรมปัญญาารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัด นครปฐม ด้านการบูรณาการพระพุทธศาสนาต่อการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม และศิลปวัฒนธรรม.....	164
4.70	จำนวนความถี่ (Frequency) เปรียบเทียบข้อเสนอแนะเกี่ยวกับนโยบายการ ดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชุมชนวัดธรรมปัญญาารามบางม่วง อำเภอสาม พราน จังหวัดนครปฐม โดยรวมทั้ง 4 ด้าน.....	165

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่	หน้า
2.1 แสดงพฤติกรรมในการรับฟังวิทยุกระจายเสียง และวิทยุโทรทัศน์.....	34
2.2 แสดงโครงสร้างวิทยุชุมชนที่จำลองมาจากโครงสร้างบริษัทข่าว.....	43
2.3 แสดงโครงสร้างการบริหารงานวิทยุชุมชน โดย สุรินทร์ แปลงประสพโชค จากโครงการวิทยุชุมชนกับคน อปม. กรมประชาสัมพันธ์	44
2.4 แสดงองค์ประกอบของกิจการวิทยุกระจายเสียง ที่มุ่งเน้นในเชิงประเด็นในกิจการภาคเอกชน.....	75
2.5 แสดงองค์ประกอบของกิจการวิทยุกระจายเสียง ที่มุ่งเน้นในเชิงประเด็นในกิจการชุมชน.....	75
2.6 แสดงรูปกรอบแนวคิดในการวิจัย.....	77
3.1 กระบวนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม.....	89
3.2 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	91
3.3 กระบวนการการวิเคราะห์ข้อมูล.....	93
3.4 กระบวนการหน้าที่ของสถิติวิจัย.....	96

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่

หน้า

2.1 แบบจำลองการเปิดรับ โดย พี่ระ จิระโสภณ..... 60

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

1.1.1 ความเป็นมาของการวิจัย

วิทยุชุมชนในประเทศไทย เกิดขึ้นภายใต้การรับรองของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 และพระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ.2543 หลังจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 ประกาศใช้องค์กรพัฒนาเอกชนและนักวิชาการหัวก้าวหน้าด้านสื่อสารมวลชน ได้ขยายความรู้ด้านสิทธิและเสรีภาพในการสื่อสารผ่านสื่อของประชาชนและดำเนินการอบรมเกี่ยวกับการดำเนินการวิทยุชุมชนให้แก่ประชาชนทั่วประเทศอย่างต่อเนื่อง ภายใต้หลักการว่า “วิทยุชุมชนเป็นของชุมชน โดยชุมชน เพื่อชุมชน” ใช้รูปแบบอาสาสมัครในการดำเนินการไม่แสวงหากำไรในทางธุรกิจและดำเนินการโดยปราศจากการแทรกแซงครอบงำจากรัฐ นายทุน และนักการเมืองในทุกระดับ หากในช่วงเวลาที่ผ่านมา ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานวิทยุชุมชนอย่างมีนัยสำคัญประการหนึ่ง คือ นโยบายและการดำเนินงานของรัฐ ซึ่งมีผลทั้งในทางส่งเสริมและลดทอนความเข้มแข็งในการดำเนินการวิทยุชุมชนของภาคประชาชน โดยเฉพาะนโยบายการอนุญาตให้มีโฆษณา ซึ่งเป็นจุดเปลี่ยนที่สำคัญของขบวนการวิทยุชุมชนในประเทศไทย ต่อมาได้เกิดปัญหาการไม่ได้มาตรฐานในการจัดการวิทยุชุมชนหลังจากรัฐได้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 ได้บัญญัติให้มีพระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 ขึ้น เพื่อให้กิจการวิทยุชุมชนนั้นมีการจัดการที่ดียิ่งขึ้น (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, 2560, หน้า 59-75)

วัดเป็นสถานที่หนึ่งที่บางชุมชนได้มีการร่วมกันจัดตั้งวิทยุชุมชนขึ้น ทั้งนี้สืบเนื่องมาจาก วัดเป็นสถาบันทางสังคมที่อยู่คู่กับคนไทยมาอย่างช้านาน เป็นศูนย์รวมจิตใจ แหล่งเรียนรู้ ศูนย์กลางของชุมชน สถานที่จัดกิจกรรมต่าง ๆ สำหรับคนในชุมชน และเป็นสื่อกลางระหว่างรัฐกับประชาชน โดยมีพระสงฆ์เป็นแกนนำของชุมชนในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ แต่เดิมนั้นพระสงฆ์เป็นผู้ส่งสารคนสำคัญของชุมชน โดยการสื่อสารของพระสงฆ์นั้นเป็นไปในรูปแบบของการสื่อสารระหว่างบุคคล เช่น การเทศน์การแสดงธรรม เป็นต้น แต่ในสภาวะทางสังคมปัจจุบัน วัดต้องทำหน้าที่เชิงรุกมากขึ้น ซึ่งมีผลต่อบทบาทของพระสงฆ์ที่ต้องมีการปรับเปลี่ยนด้วยเช่นกัน กิจของสงฆ์ก็ต้องเพิ่มขึ้น เมื่อพระสงฆ์ได้

เข้ามามีส่วนร่วมกับวิทยุชุมชนแล้ว สถานะของสงฆ์จึงมีสถานะของสื่อมวลชนควบคู่ไปด้วย เนื่องจาก พระพุทธศาสนาโดยหลักการแล้วนั้นให้ความสำคัญแก่สื่อสารประเภทสื่อบุคคล สื่อธรรมชาติ และสื่อ ศิลปวัฒนธรรม สื่อบุคคลนั้นสามารถนำสาระหรือแบบอย่างแห่งการปฏิบัติไปสู่สาธารณะ เพราะปกติ บุคคลที่เป็นชั้นผู้นำย่อมเป็นกลุ่มบุคคลได้รับการอ้างอิงถึงเป็นประจำ พระพุทธศาสนาจึงมีหลักคำ สอนสำหรับบุคคลที่เป็นชนชั้นผู้นำในการประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นตัวอย่างแก่บุคคลอื่น สังคม ปัจจุบันมีช่องทางในการนำสารสู่สาธารณชนหลายช่องทาง ช่องทางเหล่านี้จะเป็นแหล่งในการนำ ข่าวสารเกี่ยวกับบุคคลสาธารณะสู่ประชาชนเป็นประจำ

สื่อวิทยุกระจายเสียงนั้นจึงมีบทบาทอย่างมากต่อวิถีชีวิตของคนในชุมชน ถือได้ว่าเป็นสื่อ หนึ่งทีใกล้ชิดกับประชาชนอย่างมาก เป็นแหล่งข้อมูลข่าวสารระหว่างชุมชน วิทยุกระจายเสียงเป็น สื่อมวลชนที่มีลักษณะพิเศษบางประการ คือ มีความรวดเร็วในการถ่ายทอดเหตุการณ์ การเตรียม รายการ การนำเสนอรายการสดและรวดเร็ว การผลิตรายการทำได้รวดเร็ว ข่าวสารต่าง ๆ ที่ ส่งผ่านทางวิทยุกระจายเสียงจึงมีความรวดเร็วกว่าสื่ออื่น ๆ สื่อวิทยุกระจายเสียงนั้นสามารถเข้าถึง ประชาชนได้มากที่สุด มีพื้นที่เครือข่ายกระจายเสียงครอบคลุมไปทั่วประเทศ ทั้งสถานีที่อยู่ใน ส่วนกลางและส่วนภูมิภาค จึงไม่ใช่อุปสรรคต่อการส่งข่าวสารไปสู่ประชาชนในหมู่บ้านที่อยู่ห่างไกล ความเจริญและความเป็นสื่อที่มีราคาถูกลง จึงทำให้บุคคลทุกอาชีพและทุกสถานะทางเศรษฐกิจสามารถ มีไว้ครอบครองและนำติดตัวไปเปิดรับฟังได้ตลอดเวลาและทุกสถานที่ เป็นสื่อที่มีพลังทั้งด้านการ นำเสนอข่าวสาร ความรู้ และสร้างแรงจูงใจให้เกิดขึ้น การเปิดโอกาสให้ผู้ฟังมีส่วนร่วมในรายการ การ ได้รับฟังรายการซ้ำกันหลายครั้งย่อมก่อให้เกิดความเห็นคล้ายตามและนำไปสู่การปฏิบัติได้ รวมทั้ง สามารถสร้างจินตนาการหรือความคิดสร้างสรรค์ได้ดีจากการฟังรายการวิทยุกระจายเสียงและคิดตาม ได้อย่างเป็นอิสระ นำไปสู่ความสามารถในเชิงความคิดสร้างสรรค์ได้

ดังนั้น ในการศึกษานโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิทยุชุมชนวัดธรรมปัญญา รามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐมนี้ จึงเป็นการเสนอแนะแนวทางการเรียนรู้วิธีการใน การพัฒนาบทบาทสื่อสารมวลชนในการเสริมสร้างการเผยแพร่หลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา และเป็นสื่อข่าวสารระหว่างชุมชนร่วมกัน เพราะการรับรู้ข่าวสารนั้นเป็นกิจกรรมในชีวิตประจำวันของ มนุษย์

ด้วยเหตุดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธ ของวิทยุชุมชนวัดธรรมปัญญารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม เป็นการตระหนักถึง ความสำคัญของสื่อสารมวลชนในยุคไทยแลนด์ 4.0 และการก้าวสู่ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งปัจจุบันความ เจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีและการสื่อสารเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว วิธีการในการเผยแพร่ ธรรมะผ่านสื่อวิทยุกระจายเสียงก็จำเป็นต้องปรับกลยุทธ์หรือวิธีการในการนำเสนอเพื่อดึงดูดความ สนใจของผู้ฟัง แต่จะมีวิธีการอย่างไรในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาให้มีความทันสมัยมาก

ยิ่งขึ้นเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกในยุคปัจจุบัน จึงเป็นประเด็นที่ผู้เขียนสนใจศึกษาและต้องการนำเสนอไว้เป็นลำดับต่อไป

1.2 ข้อตกลงเบื้องต้น

ข้อจำกัดของงานวิจัยอยู่ที่รูปแบบการกระจายเสียงของวิทยุท้องถิ่น ที่มีการส่งกระจายเสียงกำลังต่ำประมาณ 10 วัตต์ 50 วัตต์ 100 วัตต์ และ 500 วัตต์ ส่วนใหญ่ไม่เกิน 1 กิโลวัตต์ ที่มีกลุ่มเป้าหมายเฉพาะเจาะจง ดังนั้น ผลการวิจัยนี้อาจไม่สามารถใช้ได้กับผู้รับฟังนอกเครือข่ายสัญญาณ นอกเครือข่ายสัญญาณจะสามารถรับฟังรับชมได้ทางออนไลน์บนอินเทอร์เน็ตเท่านั้น

1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.3.1 เพื่อศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อนโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิทยุชุมชนวัฒนธรรมปัญญาธรรมบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม

1.3.2 เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อนโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิทยุชุมชนวัฒนธรรมปัญญาธรรมบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ที่ต่างกัน

1.3.3 เพื่อเสนอแนะแนวทางที่เกี่ยวกับนโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิทยุชุมชนวัฒนธรรมปัญญาธรรมบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม

1.4 สมมติฐานการวิจัย

1.4.1 ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อนโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิทยุชุมชนวัฒนธรรมปัญญาธรรมบางม่วงแตกต่างกัน

1.4.2 ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อนโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิทยุชุมชนวัฒนธรรมปัญญาธรรมบางม่วงแตกต่างกัน

1.4.3 ประชาชนที่มีการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อนโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิทยุชุมชนวัฒนธรรมปัญญาธรรมบางม่วงแตกต่างกัน

1.4.4 ประชาชนที่มีอาชีพ มีความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อนโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิทยุชุมชนวัฒนธรรมปัญญาธรรมบางม่วงแตกต่างกัน

1.5 ขอบเขตของการวิจัย

1.5.1 ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนในเขตพื้นที่ ชุมชนวัดธรรมปัญญาารามบางม่วง ตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม จากจำนวนผู้ฟัง 8,020 รูป/คน โดยมีขอบเขตครอบคลุมกลุ่มตัวอย่าง 380 รูป/คน โดยมีเป้าหมายเป็นทั้งพระสงฆ์ และคฤหัสถ์ ที่เป็นผู้ฟังรายการของสถานีวิทยุชุมชนวัดธรรมปัญญาารามบางม่วงในปัจจุบัน

1.5.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนโยบายการดำเนินงานตามแนว วิถีพุทธของวิทยุชุมชนวัดธรรมปัญญาารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ใน 4 ด้าน ประกอบด้วย 1. ด้านการใช้สื่อวิทยุในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา 2. ด้านความรู้ความสามารถและทักษะการทำงานด้านสื่อมวลชนของผู้จัดรายการธรรมะ 3. ด้านความสามารถในการรับสื่อวิทยุในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา และ 4. ด้านการบูรณาการพระพุทธศาสนาต่อการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม และ ศิลปวัฒนธรรม

1.5.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

การวิจัยในครั้งนี้ครอบคลุมพื้นที่ สถานีวิทยุชุมชนวัดธรรมปัญญาารามบางม่วง ตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม รัศมีการกระจายเสียงครอบคลุมพื้นที่ประมาณ 15 กิโลเมตร

1.5.4 ขอบเขตด้านเวลา

การวิจัยครั้งนี้เริ่ม ตั้งแต่ เดือนตุลาคม 2561 ถึงเดือน พฤษภาคม 2562 รวมเป็นระยะเวลา 8 เดือน

1.5.5 ขอบเขตด้านตัวแปร

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสร้างตัวแปรอิสระ ตัวแปรตาม โดยใช้แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการใช้สื่อวิทยุเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา การบริการข่าวสาร และการบริการสังคม ประกอบด้วย ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) ลักษณะเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่าง คือ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ ตัวแปรตาม (Dependent Variable) การสำรวจความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการฟังวิทยุชุมชนวัดธรรมปัญญาารามบางม่วง ประกอบด้วยด้านต่าง ๆ ดังนี้ ด้านการใช้สื่อวิทยุในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านความรู้ความสามารถและทักษะการทำงานด้านสื่อมวลชนของผู้จัดรายการธรรมะ ด้านความสามารถในการ

รับสื่อวิทยุในการเผยแพร่พระพุทธศาสนา และด้านการบูรณาการพระพุทธศาสนาต่อการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม และศิลปวัฒนธรรม

1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ

นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธ หมายถึง แนวทางและการบริหารจัดการสื่อบนพื้นฐานเชิงยุทธศาสตร์ของการจัดการของคณะทำงานวิทยุชุมชนวัดธรรมปัญญาารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ในการให้ความรู้ทางพระพุทธศาสนา การบริการข่าวสาร และการบริการสังคม

วิทยุชุมชน หมายถึง รูปแบบการกระจายเสียงของวิทยุท้องถิ่น ที่มีการส่งกระจายเสียงกำลังต่ำประมาณ 10 วัตต์ 50 วัตต์ 100 วัตต์ และ 500 วัตต์ ส่วนใหญ่ไม่เกิน 1 กิโลเมตร ที่มีกลุ่มเป้าหมาย เฉพาะเจาะจง บริหารจัดการโดยคณะกรรมการที่เป็นตัวแทนจากชุมชนในลักษณะที่เป็นวิทยุของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน

วัดธรรมปัญญาารามบางม่วง หมายถึง ศาสนสถานอันเป็นที่ตั้งสถานีวิทยุชุมชนวัดธรรมปัญญาารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม

ความคิดเห็น หมายถึง การแสดงออกทางด้านความรู้สึก ความคิด ความเชื่อ หรือทัศนคติของประชาชนที่มีความคิดเห็นต่อการพัฒนานโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิทยุชุมชนวัดธรรมปัญญาารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้วยการพูด การเขียน โดยอาศัยปัจจัยด้านอารมณ์ ประสบการณ์ และสภาพแวดล้อมนั้น ๆ ในการประเมินผลการใช้สื่อวิทยุ การประเมินประสิทธิภาพ ปัญหาและอุปสรรคของการใช้สื่อวิทยุในการเผยแพร่พระพุทธศาสนา การบริการข่าวสาร และการบริการสังคม

การประเมินผลการใช้สื่อ หมายถึง การวัดความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการใช้สื่อโดยนำผลที่ประเมินได้มาปรับปรุงวิธีดำเนินงาน

ประชาชน หมายถึง ประชาชนทุกสาขาอาชีพในพื้นที่ชุมชนวัดธรรมปัญญาารามบางม่วง ผู้ติดตามรับฟังสถานีวิทยุชุมชนวัดธรรมปัญญาารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม

เผยแพร่ หมายถึง การขยาย หรือกระจายข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ไปสู่ประชาชนในชุมชนทางคลื่นวิทยุกระจายเสียง

เผยแพร่ หมายถึง การให้ความรู้และหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของวิทยุชุมชน วัดธรรมปัญญาารามบางม่วง เพื่อให้ประชาชนประยุกต์ใช้และดำเนินชีวิตประจำวันได้ปกติสุขในชุมชนและสังคม

ด้านการใช้สื่อวิทยุในการเผยแพร่พระพุทธศาสนา หมายถึง สื่อวิทยุชุมชนทั้งภาคกระจายเสียงและออนไลน์จากหน่วยงานวิทยุชุมชนที่ก่อตั้งขึ้นภายในวัดธรรมปัญญาารามบางม่วง

ด้านความรู้ความสามารถและทักษะการทำงานด้านสื่อมวลชนของผู้จัดรายการธรรมะ หมายถึง ความสามารถและทักษะการทำงานด้านสื่อมวลชนของผู้จัดรายการธรรมะของวัดธรรมปัญญาารามบางม่วง ซึ่งทำหน้าที่ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาและเผยแพร่ข่าวสาร ผ่านช่องทางต่าง ๆ ไปสู่สาธารณชน ซึ่งเปิดรับข่าวสารนั้น ๆ และมีปฏิกริยาต่อข่าวสารนั้น ๆ ประกอบด้วย สิ่งตีพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ คือ วิทยุ โทรทัศน์ และวารสาร

ด้านความสามารถในการรับสื่อวิทยุในการเผยแพร่พระพุทธศาสนา หมายถึง การรับรู้ข่าวสารด้านการฟังและการรับสื่อด้วยวิธีการอื่น ๆ ที่จะให้เกิดประสบการณ์การรับรู้ร่วมกับการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของวัดธรรมปัญญาารามบางม่วง

ด้านการบูรณาการพระพุทธศาสนาต่อการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม และศิลปวัฒนธรรม หมายถึง การกระจายเสียงวิทยุชุมชนด้วยการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาบูรณาการต่อการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม และศิลปวัฒนธรรมไทยของวัดธรรมปัญญาารามบางม่วง

เพศ หมายถึง เพศของประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามในการวิจัยครั้งนี้ โดยแบ่งออกเป็น 2 เพศ คือ 1) เพศชาย และ 2) เพศหญิง

อายุ หมายถึง อายุของประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามในการวิจัย แบ่งออกเป็น 5 ช่วง คือ 1) ต่ำกว่า 20 ปี 2) ระหว่าง 20-25 ปี 3) ระหว่าง 30-39 ปี 4) ระหว่าง 40-49 ปี และ 5) อายุ 60 ปีขึ้นไป

การศึกษา หมายถึง ระดับการศึกษาขั้นสูงสุดของประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามในการวิจัย โดยแบ่งออกเป็น 4 ระดับ คือ 1) ต่ำกว่ามัธยมหรือเทียบเท่า 2) ชั้นมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า 3) ปริญญาตรี 4) สูงกว่าปริญญาตรี

อาชีพ หมายถึง อาชีพของประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามในการวิจัย โดยแบ่งออกเป็น 7 อาชีพ คือ 1) นักเรียน/นักศึกษา 2) พนักงานรัฐวิสาหกิจ 3) เกษตรกรรม 4) รับราชการ 5) พนักงานบริษัทเอกชน 6) นักบวช 7) อื่น ๆ

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.7.1 ทำให้ทราบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อนโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชุมชนวัดธรรมปัญญารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม

1.7.2 ทำให้ทราบผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อนโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชุมชนวัดธรรมปัญญารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม

1.7.3 ทำให้ทราบข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการแก้ไขนโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชุมชนวัดธรรมปัญญารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม

1.7.4 เพื่อนำผลการวิจัยไปปรับปรุงและพัฒนาโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชุมชน รวมทั้งได้ใช้เป็นฐานข้อมูลในการค้นคว้าเพื่อประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติต่อไป

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัย เรื่อง นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชุมชน วัดธรรมปัญญาารามบางม่วง อำเภอสสามพราน จังหวัดนครปฐม ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีตลอดถึงเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการวิจัย ดังนี้

- 2.1 แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับความคิดเห็น
- 2.2 แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับนโยบายภาครัฐ
- 2.3 แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการผลิตและการจัดรายการทางวิทยุกระจายเสียง
- 2.4 แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับวิฑูชุมชนและรูปแบบการจัดรายการวิทยุชุมชน
- 2.5 แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับนโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชุมชน
- 2.6 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการเปิดรับข่าวสาร
- 2.7 บริบทพื้นที่ที่ศึกษา
- 2.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2.9 สรุปกรอบแนวคิดการวิจัย

2.1 แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับความคิดเห็น

2.1.1 ความหมายของความคิดเห็น

ทฤษฎี มหาวิทยาลัย (อ้างถึงใน รัฐกานต์ สุขสว่าง, 2538, หน้า 7) กล่าวว่า “ความคิดเห็นเป็นการแสดงออกด้านความรู้สึกต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดเป็นความรู้สึกเชื่อถือที่ไม่อยู่บนความแน่นอนหรือความจริง แต่ขึ้นอยู่กับจิตใจบุคคลจะแสดงออกโดยมีข้ออ้าง หรือการแสดงเหตุผลสนับสนุนหรือปกป้องความคิดนั้น ความคิดเห็นบางอย่างเป็นผลของการแปลความหมายของข้อเท็จจริง ซึ่งขึ้นอยู่กับคุณสมบัติประจำตัวของแต่ละบุคคล เช่น พื้นฐานความรู้ ประสบการณ์ในการทำงาน สภาพแวดล้อม ฯลฯ และมีอารมณ์เป็นส่วนประกอบที่สำคัญ การแสดงความคิดเห็นนี้อาจจะได้รับการยอมรับหรือปฏิเสธจากคนอื่น ๆ ก็ได้”

อธิบายได้ว่า ความคิดเห็นเป็นเพียงนามธรรมก็จริง แต่อิทธิพลต่อสภาพร่างกาย และจิตใจ ทำให้มีการแสดงออกตามความคิดเห็นนั้น ๆ ความคิดเห็นถ้าไม่มีสติสัมปชัญญะกำกับ ก็จะทำให้ผู้นั้นคุมตัวเองไม่อยู่แล้วก็ทำในสิ่งที่คิดไม่ถึง จึงต้องอาศัยสติควบคุม

จำลอง เงินดี (2534, หน้า 2) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความคิดเห็น หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งในลักษณะที่ไม่ลึกซึ้งเหมือนทัศนคติ ความคิดเห็นนั้นอาจจะกล่าวได้ว่าเป็นการแสดงออกของทัศนคติก็ได้สังเกตและวัดได้จากคนแต่มีส่วนที่แตกต่างไปจากทัศนคติตรงที่ทัศนคตินั้นเจ้าตัวอาจจะตระหนักหรือไม่ตระหนักก็ได้

อธิบายได้ว่า ตามความคิดของจำลอง เงินดี เห็นด้วยกับการ วัดความคิดเห็นออกเป็นระดับ ๆ เพื่อแสวงความแตกต่างว่า แนวคิดหรือความคิดของใครอยู่ในระดับดีมาก ดี ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

นพมาศ ธีรเวคิน (2539, หน้า 99) อธิบายว่า ความคิดเห็นนั้นถูกจัดว่าเป็นส่วนที่มนุษย์ได้แสดงออกมาโดยการ พูดหรือเขียน มนุษย์นั้นจะพูดจากใจจริง พูดตามสังคมหรือพูดเพื่อเอาใจผู้ฟังก็ตาม แต่เมื่อพูดหรือเขียนไปแล้ว ก็ทำให้เกิดผลได้คนส่วนใหญ่มักจะถือว่าสิ่งที่มนุษย์แสดงออกมานั้น เป็นสิ่งที่สะท้อนถึงความในใจ ด้วยเหตุนี้ จึงเป็นที่นิยมกันมากที่จะสำรวจความคิดเห็นต่อสิ่งหนึ่งหรือเรียกกันว่า การสำรวจประชามติ (Polling) จึงอาจกล่าวได้ว่า การหยั่งประชามติเป็นเครื่องมือสำคัญทางวิชาการที่ศึกษาและสำรวจการแสดงออกทางความคิดเห็นในปัจจุบัน

อธิบายได้ว่า ความคิดที่แสดงออกมานั้นจะมีอิทธิพลต่อเมื่อจิตใจ และร่างกายนั้นยอมตกอยู่ภายใต้อำนาจของความคิดเห็น ในทางพระพุทธศาสนาให้ใช้สติควบคุมความคิดเห็นไว้

ประกายเพชร ไกรฤกษ์ (2550, หน้า 15) ได้ให้ความหมายของความคิดเห็นว่า เป็นสภาพความรู้สึกที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งมีต่อสิ่งใด ๆ หนึ่ง ในเวลาใด เวลาหนึ่ง ซึ่งอาจเป็นผลมาจากความรู้ การรับรู้ ประสบการณ์ที่บุคคลนั้นได้รับมา โดยบุคคลนั้นอาจจะแสดงออกทางใดทางหนึ่ง ไม่ว่าจะเป็นการพูดหรือไม่แสดงออกเลยก็ได้

อธิบายได้ว่า ความคิดเห็นจะแสดงออกมาได้ต่อเมื่อได้รับอิทธิพลต่อสิ่งแวดล้อม เข้ามาบีบคั้น หมายถึงความคิดเห็นนั้นได้รับแรงดันจากภายนอก จึงแสวงความคิดเห็นนั้น ๆ ออกมา

ประเสริฐ แยมกลิ่นฟุ้ง (อ้างถึงใน รัฐกานต์ สุขสว่าง, 2538, หน้า 7) กล่าวว่า “ทัศนคติจะปรากฏอยู่ในความคิดเห็น ซึ่งเป็นการตัดสินใจเฉพาะในประเด็นใดประเด็นหนึ่ง การเรียงลำดับจากค่านิยมไปสู่ทัศนคติและความคิดเห็นเรื่องทั่วไป ไปยังเรื่องเฉพาะจากสภาพจิตหรือความโน้มเอียงที่เริ่มกว้าง ๆ และแคบเข้า จนในที่สุดแสดงออกมาเป็นความคิดเห็นเฉพาะเรื่องความคิดเห็นขึ้นอยู่กับสถานการณ์ ความคิดเห็นมักจะเป็นผลที่สลับซับซ้อนของทัศนคติหลายอย่าง ความคิดเห็นของบุคคลที่แสดงถึงความกดดันในสถานการณ์หนึ่งจะไม่มีผลผูกพันจริง ๆ ดังจะเห็นได้จากกรณีสมาชิกสภาปฏิบัติ ซึ่งเปลี่ยนความคิดเห็นของตนหรือของกลุ่มต่าง ๆ และบรรยากาศความคิดเห็นที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ”

อธิบายได้ว่า ทักษะคิดที่กรองออกมาแต่ละครั้งมาจากการสังสมแนวความคิดต่าง ๆ ไว้ เมื่อได้รับแรงกระทบภายนอกจึงแสดงทักษะคิดออกมา ปกติแล้วนาน ๆ ครั้งจึงแสดงออกมา ไม่ใช่เป็นพฤติกรรมประจำวัน

ศรีสมบุรณ์ แยมกมล (2538, หน้า 47) สรุปเกี่ยวกับความคิดเห็นว่า เป็นการแสดงออกทางความรู้สึกหรือความเชื่อมั่นต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดหรือเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่ง ซึ่งอาจเกิดจากการประเมินผล สิ่งนั้นหรือเหตุการณ์นั้น โดยมีอารมณ์ ประสบการณ์ และสภาพแวดล้อมในขณะนั้นเป็นพื้นฐานการแสดงออก ซึ่งอาจจะถูกต้องหรือไม่ก็ได้ อาจจะได้รับการยอมรับหรือปฏิเสธจากคนอื่นก็ได้ ความคิดเห็นนี้อาจเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา การแสดงความคิดเห็นอาจจะทำด้วยคำพูดหรือการเขียนก็ได้

อธิบายได้ว่า ตามแนวคิดของ ศรีสมบุรณ์ แยมกมล ว่าการแสดงออกทางความคิดเห็นนั้น มาจากสิ่งที่เขาเชื่อมั่นถือ และแน่ใจว่าต้องเป็นอย่างที่เขาแสดงออกแต่ความคิดเห็นแบบนั้น ผู้วิจัยคิดว่า อาจผิดก็ได้ เพราะคิดเห็นไม่แน่นอน

สุชา จันทรเอม และสุรางค์ จันทรเอม (อ้างถึงใน สมปอง ประเสริฐผล, 2538, หน้า 10) กล่าวไว้ว่า ความคิดเห็นเป็นส่วนหนึ่งของทัศนคติ เราไม่สามารถแยกความคิดเห็นและทัศนคติออกจากกันได้เพราะความคิดเห็นมีลักษณะคล้ายทัศนคติ แต่ความคิดเห็นแตกต่างจากทัศนคติตรงที่ทัศนคตินั้นเป็นความพร้อมทางจิตใจที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งอาจแสดงออกมาได้ทั้งคำพูดและการกระทำ ทัศนคติไม่เหมือนกับความคิดเห็นตรงที่ไม่ใช่สิ่งเร้าที่จะแสดงออกได้อย่างเปิดเผยหรือตอบสนองอย่างตรง ๆ และลักษณะของความคิดเห็นไม่ลึกซึ้งเหมือนทัศนคติ

อธิบายได้ว่า สุชา จันทรเอม ได้แสดงว่าความคิดเห็นต่างจากทัศนคติ ความคิดเห็นเป็นเพียงการออกความเห็นเป็นครั้งคราว ไม่แน่ใจ ส่วนทัศนคติ นั้นหมายถึงการแสดงออกจากความแน่ใจ มั่นใจ จึงแสดงออกมา

สิริพร บุญนันทน์ (2539, หน้า 7) สรุปว่า ความคิดเห็นเป็นการแสดงออกทางด้านความรู้สึกหรือเหตุการณ์ใด เหตุการณ์หนึ่ง ซึ่งอาจเกิดจากการประเมินผลสิ่งนั้นหรือเหตุการณ์นั้น โดยมีอารมณ์ประสบการณ์และสภาพแวดล้อมในขณะนั้นเป็นพื้นฐานการแสดงออก ซึ่งอาจจะถูกต้องหรือไม่ก็ตาม อาจจะได้รับการยอมรับหรือปฏิเสธจากคนอื่นก็ได้ ความคิดเห็นอาจจะเปลี่ยนแปลงได้ตามกาลเวลา การแสดงออกความคิดเห็นอาจทำด้วยคำพูดหรือการเขียนก็ได้

อธิบายได้ว่า สิริพร บุญนันทน์ เห็นว่าการแสวงความคิดเห็นมาจากการเกิดเหตุการณ์ก่อนแล้ว จึงแสดงออกได้ หมายถึงการแสวงความคิดเห็นเป็นผล เหตุการณ์ต่าง ๆ เป็นต้นเหตุ ผู้วิจัยก็เห็นด้วย

อุทัย หิรัญโต (อ้างถึงใน รัฐกานต์ สุขสว่าง, 2538, หน้า 5 - 6) ให้ความเห็นว่าความคิดเห็นของคนมีหลายระดับ คือ อย่างผิวเผินก็มี อย่างลึกซึ้งก็มี สำหรับความคิดเห็นที่เป็นทัศนคติ

(Attitude) นั้นเป็นความคิดเห็นอย่างถึกซึ้งและติดตัวไปเป็นเวลานานเป็นความคิดเห็นทั่ว ๆ ไปไม่เฉพาะอย่าง ซึ่งมีประจำตัวของบุคคลทุกคน ส่วนความคิดเห็นที่ไม่ถึกซึ้งและเป็นความคิดเห็นเฉพาะอย่าง และมีอยู่เป็นเวลานานั้น เรียกว่า Opinion เป็นความคิดเห็นประเภทหนึ่งที่ไม่ตั้งอยู่ในรากฐานที่เพียงพอแก่การพิสูจน์มีความรู้แห่งอารมณ์น้อยเกิดขึ้นง่ายแต่สลายเร็ว

อธิบายได้ว่า อุทัย หิรัญโต เห็นว่าการแสดงความคิดเห็นเป็นเพียงการแสดงออกเพียงผิวเผิน บางครั้ง บางคราว ไม่ได้ล้าลึก แต่อย่างไร แต่ผู้วิจัยเห็นว่าการแสดงออกแต่ละครั้งนั้นมาจากความคิดเพียงผิวเผินก็มี ลึกล้าก็มี

ดังนั้น สรุปได้ว่า ความคิดเห็นเป็นการแสดงออกของบุคคลทางอารมณ์ความรู้สึก หรือทางความเชื่อต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่ง โดยไม่ต้องมีหลักฐานพิสูจน์ยืนยันได้เสมอไป แล้วนำไปสู่การแปลความหมายหรือการคาดคะเน โดยอาศัยความรู้ อารมณ์ ประสบการณ์และสภาพแวดล้อมขณะนั้นเป็นพื้นฐานแสดงออก ซึ่งอาจจะถูกต้องหรือไม่ก็ได้อาจได้รับการยอมรับหรือปฏิเสธก็ได้นอกจากนี้ความคิดเห็นยังอาจเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาและแสดงออกได้ทั้งในทางบวกหรือทางลบก็ได้ผ่านทางคำพูด การเขียน หรือเครื่องหมายสัญลักษณ์ การสำรวจความคิดเห็นเป็นการศึกษาหาความรู้สึกของบุคคล กลุ่มคนที่มิต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง แต่ละคนจะแสดงความเชื่อและความรู้สึกใด ๆ ออกมาโดยการพูด การเขียน เป็นต้น การสำรวจความคิดเห็นจะเป็นประโยชน์ต่อการวางนโยบายต่าง ๆ การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงระบบกระบวนการและเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพในการให้บริการแก่ผู้ใช้บริการให้ได้รับความพอใจสูงสุด

2.1.2 อิทธิพลต่อความคิดเห็น

ชัยพงษ์ โชติวรรณ (2541, หน้า 15) ได้เสนอว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความคิดเห็นนอกจากจะเป็นการอบรมของครอบครัว กลุ่ม และสังคม ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและสื่อมวลชนเหมือนนักวิชาการดังกล่าวข้างต้นแล้ว วัฒนธรรมประเพณียังส่งผลต่อความคิดเห็นด้วยโดยบุคคลได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมและประเพณีใด ก็ย่อมปฏิบัติไปตามวัฒนธรรมและประเพณีนั้น ๆ และมักจะมีความคิดเห็นต่อวัฒนธรรมและประเพณีของตนไปในทางที่ดีด้วย

เราสามารถสรุปได้ว่า อิทธิพลของความคิดเห็นนั้น เป็นเรื่องของ การรับรู้สื่อต่าง ๆ ของแต่ละบุคคลที่แสดงออกต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด ซึ่งเรื่องเดียวกันก็ไม่จำเป็นที่บุคคลต้องมีความเห็นคล้ายคลึงกันหรือเหมือนกันเสมอไป ขึ้นอยู่กับปัจจัยพื้นฐานของแต่ละบุคคลที่ได้รับว่าจะมีอิทธิพลต่อการแสดงความคิดเห็นในเรื่องนั้น ๆ มากน้อยเพียงใด

2.2 แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับนโยบายภาครัฐ

2.2.1 นโยบายรัฐ

นโยบายแห่งรัฐหรือนโยบายสาธารณะ (Public Policy) เป็นแนวทางกิจกรรมการกระทำหรือการเลือกตัดสินใจของรัฐบาล ซึ่งรัฐบาลได้ทำการตัดสินใจและกำหนดไว้ล่วงหน้า เพื่อชี้้นำให้มีกิจกรรมหรือการกระทำต่าง ๆ เกิดขึ้น เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ โดยมีการวางแผนการจัดทำโครงการ วิธีการบริหาร หรือกระบวนการดำเนินงาน ให้บรรลุวัตถุประสงค์ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งด้วยวิธีปฏิบัติงานที่ถูกต้องเหมาะสม สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงและความต้องการของประชาชนผู้ใช้บริการในแต่ละเรื่อง ณ ช่วงเวลาปัจจุบันรัฐบาลได้กำหนดแนวนโยบายที่ประชาชนชาวไทยไม่ค่อยคุ้นหู คือ “นโยบายประชารัฐ” เพื่อขับเคลื่อนและฟื้นฟูระบบเศรษฐกิจของประเทศและภายใต้การดำเนินนโยบาย “ประชารัฐ” ของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา มีคำถามหลายประการว่านโยบายประชารัฐมีความเหมือน หรือแตกต่างกับนโยบายประชานิยมของรัฐบาลในยุคก่อนหน้านี้อย่างไร ซึ่งคำถามดังกล่าวอาจเกิดจากความสงสัย สืบเนื่องจากความไม่รู้แนวทางที่ชัดเจนของนโยบายประชารัฐ หรืออาจเกิดจากกระบวนการดิสเครดิต (Discredit) รัฐบาลจากฝ่ายตรงข้ามก็อาจเป็นไปได้ หรืออาจเกิดจากการตั้งแง่จากอคติโดยไม่ได้ไตร่ตรองในรายละเอียดของเนื้อหาสาระของแนวนโยบายนั้นเสียก่อน

นโยบาย “ประชานิยม” มีที่มาจากแนวคิดทางการเมืองที่เกิดขึ้นในช่วงปลายศตวรรษที่ 19 ในโซเวียตรัสเซีย ที่เรียกกันว่า ขบวนการนารอดนิก อุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชานิยมนี้ อิงอยู่กับฐานชาวนา ทั้งในสหรัฐอเมริกา จนกลายเป็นอุดมการณ์และแนวทางทางการเมืองที่แพร่หลายที่สุดในโลกที่สามตลอดช่วงศตวรรษที่ 20 ทั้งในจีนแดงสมัยเหมาเจ๋อตงช่วงการปฏิวัติวัฒนธรรมและแนวทางมวลชนทั้งแถบละตินอเมริกาได้กลายเป็นนโยบายที่สนับสนุนคนยากจน เพื่อมุ่งหวังความนิยม โดยไม่จำเป็นต้องมีความสมเหตุสมผลทางเศรษฐศาสตร์รองรับและไม่จำเป็นต้องเป็นผลประโยชน์ที่ดีที่สุดของประเทศนั้นด้วย ประชานิยมมีรูปแบบที่หลากหลาย แต่มีลักษณะร่วมกันตรงที่เป็นนโยบายที่มุ่งเอาอกเอาใจประชาชน

แนวคิดประชานิยมมีความคล้ายคลึงกับแนวคิดรัฐสวัสดิการ (Welfare State) ซึ่งเป็นระบบทางสังคมที่รัฐให้หลักประกันแก่ประชาชนทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน ในด้านปัจจัยพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการมีคุณภาพชีวิตที่ดี เช่น หลักประกันด้านสุขภาพทุกคนมีสิทธิได้รับบริการป้องกันและรักษาโรคฟรี หลักประกันด้านการศึกษา ทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษาตามความสามารถ โดยได้รับทุนการศึกษาฟรี ทำงานได้ตามความสามารถในการเรียน หลักประกันด้านที่อยู่อาศัยที่ดินทำกิน เป็นต้น หากพิจารณาจากปรากฏการณ์ที่ผ่านมา จะพบได้ว่าประชานิยมมีสาระสำคัญ 5 ประการ ได้แก่

1) ประชาชนนิยมในรัสเซียและอเมริกาเป็นประชาชนนิยมในความหมายดั้งเดิมที่เกิดขึ้นในรัสเซียและอเมริกาในปลายศตวรรษที่ 19 โดยมีนัยว่า หมายถึง การเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เห็นว่าประชาชนสำคัญที่สุด โดยทั้งในรัสเซียและสหรัฐอเมริกานั้นขบวนการประชาชนที่ต้องการเปลี่ยนแปลงทางสังคมนั้นคือ ชาวนา ซึ่งเป็นชนส่วนใหญ่ของสังคม

2) ประชาชนนิยมในละตินอเมริกาเป็นขบวนการประชาชนนิยมที่เริ่มต้นขึ้นในอาร์เจนตินา ตั้งแต่ทศวรรษ 1920 โดยเป็นขบวนการที่มีผู้นำสูงสุด คือ ฮวนเปรองที่มีนโยบายสงเคราะห์คนยากจน เพื่อใช้เป็นฐานเสียงและฐานนโยบายทางการเมืองมุ่งเน้นการสร้างความสัมพันธ์ใกล้ชิดระหว่างผู้นำกับประชาชน

3) ประชาชนนิยมในประเทศตะวันตก คือ การเมืองที่มีพรรคการเมือง บางพรรคได้รับความสนับสนุนจากสามัญชนจากนโยบายที่เป็นที่ชื่นชอบ หรือมีอุดมการณ์ตรงกัน

4) ประชาชนนิยมในฐานะแนวทางการพัฒนาใช้เรียกแนวคิดการพัฒนาที่เน้นภาคชนบท เน้นภาคเกษตร เน้นการพัฒนาไร่ขนาดเล็ก ขนาดกลางของเกษตรกรอิสระ หรือสหกรณ์ที่ชาวไร่ชาวนามารวมกันเป็นทางเลือกของการพัฒนาที่ไม่เน้นการพัฒนาให้เป็นเมืองแบบตะวันตกนั่นเอง และ

5) ประชาชนนิยม คือ การให้ความสำคัญ หรือให้คุณค่าแก่ประชาชน โดยเฉพาะประชาชนทั่วไป หรือชนชั้นล่าง การเมืองที่เห็นความสำคัญของ ประชาชนทั่วไปจึงเป็นประชาชนนิยมเสมอ ในประเทศไทย การดำเนินนโยบายทางการเมืองของรัฐบาลไทยนั้น ไม่อาจจัดเป็นประชาชนนิยมในความหมายใดได้อย่างชัดเจนจึงต้องพิจารณาจากหลายความหมายประกอบกัน แล้วแต่เงื่อนไขหรือลักษณะเน้นหลักของนโยบาย แต่ละด้านที่มุ่งการให้ความสำคัญกับประชาชนทั่วไปของนโยบายน่าจะเป็นลักษณะสำคัญที่ถูกมองว่าเป็นนโยบายประชาชนนิยมของไทยในขณะเดียวกันพรรคการเมืองต่าง ๆ ได้นำแนวคิดประชาชนนิยมและปรับเป็นนโยบาย “ประชาชนนิยม” (Populism) ที่ก่อให้เกิดกลยุทธ์การหาเสียงที่เป็นการลดแลกแจกแถม เพื่อหวังให้พรรคของตนได้รับความนิยมจากประชาชนและตลอดระยะเวลาตั้งแต่ปี 2544 ที่รัฐบาลสมัย พ.ต.ท.ดร.ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรีสมัยแรก จนถึงรัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรีก่อนถูกรัฐประหารในปี 2557 รัฐบาลที่นำโดยพล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา ก็ได้มีการดำเนินนโยบายในลักษณะของประชาชนนิยมมากมาย เช่น นโยบายพักชำระหนี้ให้กับเกษตรกร โครงการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ โครงการสร้างหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า โครงการ SML โครงการรถคันแรก โครงการจ่านาข้าว โครงการประกันราคาข้าว โครงการบ้านหลังแรก เป็นต้น ซึ่งนโยบายเหล่านี้ ล้วนเป็นนโยบายในลักษณะของประชาชนนิยม เพื่อให้ประชาชนชนมีความนิยมในรัฐบาลในขณะนั้น ถึงแม้บางโครงการอาจจะจัดเป็นรัฐสวัสดิการ แต่ก็มีลักษณะของประชาชนนิยมอยู่ในตัว จนกระทั่งรัฐบาลชุดปัจจุบันได้นำแนวคิด “ประชารัฐ” ขึ้นมาเป็นนโยบายในการแก้ปัญหาเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งจะถือเป็นแนวนโยบายใหม่เลยก็ไม่เชิง แต่ได้มีการยกขึ้นมาเป็นประเด็นอีกครั้งในเวที “สานพลังประชารัฐ

เพื่อเศรษฐกิจฐานราก” ที่ศูนย์ประชุมอิมแพ็ค อารีน่า เมืองทองธานี โดยมีศาสตราจารย์เกียรติคุณนายแพทย์ประเวศ วะสี และดร.สมคิด จาตุศรีพิทักษ์ รองนายกรัฐมนตรี ขึ้นอธิบายเรื่องประชารัฐเพื่อเศรษฐกิจฐานราก ซึ่งถือเป็นการดึงเอาแนวความคิดที่หมอประเวศและมูลนิธิสืมาซิปพยายามผลักดันมาแล้วนับสิบปีตามอุดมการณ์ที่ว่า ชุมชน เอ็นจีโอ และธุรกิจ ควรมาจับมือกันสร้าง “สืมาซิปเต็มพื้นที่” โดยแนวคิดดังกล่าวมีที่มาสำคัญ 3 ส่วน คือ 1) มาจากเพลงชาติ ซึ่งมีใจความว่า “ประเทศไทยรวมเลือดเนื้อชาติเชื้อไทยเป็นประชารัฐ ไผทของไทยทุกส่วน อยู่ดำรงคงไว้ได้ทั้งมวล ด้วยไทยล้วนหมาย รักสามัคคี” 2) มาจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (แผนฯ 8) และ 3) มาจากชื่อ “ส่วนประสานเครือข่ายประชารัฐ” สำนักงานคณะกรรมการกองทุน หมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ (สทบ.) และหากพิจารณาความหมายกว้างของ “ประชารัฐ” ตามที่ระบุในแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 อาจสรุปลักษณะสำคัญได้ว่า เป็นแนวคิดที่มีประชาชน ชุมชน และประชาสังคมมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาท้องถิ่น สังคม และประเทศเป็นการบริหารจัดการ และพัฒนาประเทศ โดยภาครัฐที่ใช้หลักการ มีส่วนร่วมของประชาชนอย่างกว้างขวางจริงจังและต่อเนื่องในทุกระดับ เป็นการดำเนินงานของภาครัฐที่มีความสุจริต โปร่งใส ถูกต้อง มีประสิทธิผล คุณภาพ และประสิทธิภาพ รวมถึง การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นอย่างทั่วถึงและเพียงพอ และทุกส่วนของสังคมทั้งภาครัฐและภาคประชาชนร่วมเป็น “ภาคีการพัฒนา” โดยร่วมวางแผนร่วมดำเนินการร่วมติดตามประเมินผล ร่วมปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่องส่วน “ประชารัฐ” ตามความหมายอย่างแคบในทางวิชาการ หมายถึง การที่ประชาชนและรัฐร่วมมือกันในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ยุทธศาสตร์ “ประชารัฐ” คือ การรวมเอาพลังทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะอยู่ในภาคประชาชน ภาคธุรกิจ หรือภาครัฐมาใช้ โดยมองบนพื้นฐานว่า “คนไทยทุกคนก็คือ ประชาชนของชาติ” ซึ่งถือเป็นพลังอำนาจที่สำคัญในการแก้ไขปัญหาในการเปลี่ยนแปลง หรือการปฏิรูปและการพัฒนาประเทศในทุกมิติและทุกด้านอย่างยั่งยืน โดยการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ “ประชารัฐ” แบ่งได้เป็น 2 ยุทธศาสตร์ย่อย คือ 1) “รัฐบาล” กับ “ประชาชน” โดย “รัฐ” หรือรัฐบาลจะเป็นผู้อำนวยความสะดวกสนับสนุนและเปิดช่องทางให้ชุมชน ภาคเอกชน และประชาชนทั่วไป เข้ามามีส่วนร่วมตามกระบวนการประชาธิปไตย เพื่อให้ประชาชนเข้าใจการบริหารงานของรัฐบาลในเรื่องต่าง ๆ และ ไม่สร้างความขัดแย้งให้เกิดขึ้นระหว่างประชาชนกับรัฐบาล และ 2) “ประชาชน” กับ “เจ้าหน้าที่รัฐ” คือ การทำงานร่วมกันของประชาชนและเจ้าหน้าที่รัฐ เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยการสร้าง “เครือข่ายประชารัฐ” ในทุกด้าน ซึ่งจะเป็นกลไกสำคัญที่เชื่อมโยงและเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนเข้าด้วยกัน อันเป็นแนวทางการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาลชุดปัจจุบัน เพื่อให้การบริหารจัดการงบประมาณของรัฐมีประสิทธิภาพ เกิดความคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด ทั้งต่อการพัฒนาประเทศ การพัฒนาชุมชน และการพัฒนาสิทธิและ สวัสดิการของรัฐเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตประชาชนไม่ให้เกิดปัญหาหาความเหลื่อมล้ำในสังคมเช่นที่ผ่านมา ซึ่งหัวใจสำคัญของยุทธศาสตร์

“ประชารัฐ” คือ การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกคน เนื่องจากการแก้ปัญหาการปฏิรูปและการพัฒนาประเทศในทุก ๆ ด้านจะสำเร็จ หรือเห็นผลเป็นรูปธรรมไม่ได้เลย หากขาดซึ่งความร่วมมือร่วมใจและการมีส่วนร่วม ระหว่างประชาชน เจ้าหน้าที่รัฐ และรัฐบาล ทั้งนี้เป้าหมายในอนาคตของยุทธศาสตร์ “ประชารัฐ” เมื่อ “ประชาชน” และ “รัฐ” ได้ทำงานร่วมกันแล้วจะก่อให้เกิดความเข้มแข็งและความมั่นคงของประเทศในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ การท่องเที่ยว หรือการบังคับใช้กฎหมายที่มีประสิทธิภาพอันจะนำมาซึ่งความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินรวมถึงโอกาสในการเข้าถึงหรือได้รับสิทธิและสวัสดิการของรัฐอย่างเท่าเทียมและเป็นธรรม ไม่เกิดปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคมเหมือนในอดีตซึ่งผลลัพธ์ที่ได้นั้น จะส่งผลดีต่อการยกระดับคุณภาพชีวิตและรายได้ของประชาชนทุกคน ทั้งในทางตรงและทางอ้อม และจากการประกาศนโยบายประชารัฐของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ได้มีการดำเนินนโยบายประชารัฐแล้วหลายโครงการ เช่น โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองตาม นโยบายประชารัฐ โครงการบ้านประชารัฐ โครงการโรงเรียนประชารัฐ โครงการ 1 ธุรกิจ 1 ประชากร 1 ตำบล เป็นต้น และจะมีอีกหลาย ๆ โครงการทั้งจากรัฐบาลเองและจากกระทรวง กรม หรือหน่วยงานของรัฐ

2.2.2 นโยบายของรัฐบาล

ในส่วนของนโยบายรัฐทั้ง 11 ด้าน นั้น ส่วนที่เชื่อมโยงเกี่ยวข้องกับวิद्यุชุมชนจะอยู่ในหัวข้อนโยบาย ข้อ 4 คือ การศึกษาและเรียนรู้ การทะนุบำรุงศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม โดยทั้งนี้รัฐบาลจะนำการศึกษา ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม ความภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์ และความเป็นไทยมาใช้สร้างสังคมให้เข้มแข็งอย่างมีคุณภาพและคุณธรรมควบคู่กัน

นโยบายการศึกษาและเรียนรู้การทะนุบำรุงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม จัดให้มีการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้ โดยให้ความสำคัญทั้งการศึกษาในระบบและการศึกษาทางเลือกไปพร้อมกัน เพื่อสร้างคุณภาพของคนไทยให้สามารถเรียนรู้ พัฒนาตนได้เต็มตามศักยภาพ โดยเน้นการเรียนรู้เพื่อสร้างสัมมาชีพในพื้นที่ ลดความเหลื่อมล้ำและพัฒนากำลังคนให้เป็นที่ต้องการเหมาะสมกับพื้นที่ ทั้งในด้านการเกษตร อุตสาหกรรม และธุรกิจบริการระยะเฉพาะหน้าจะปรับเปลี่ยนการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการศึกษาให้สอดคล้องกับความจำเป็นของผู้เรียนและลักษณะพื้นที่ของสถานศึกษา จัดระบบการสนับสนุนให้เยาวชนและประชาชนทั่วไปมีสิทธิเลือกรับ บริการการศึกษาทั้งในระบบโรงเรียนและนอกโรงเรียน โดยจะพิจารณาจัดให้มีคู่มือการศึกษาเป็นแนวทางหนึ่งให้องค์กรภาคประชาสังคม ภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและประชาชนทั่วไปมีโอกาสร่วมจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและทั่วถึง และร่วมในการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้ กระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษาสู่สถานศึกษา โดยให้สถานศึกษาสามารถเป็นนิติบุคคลและ บริหารจัดการได้อย่างอิสระและคล่องตัวขึ้น พัฒนาระบบการผลิตและพัฒนาครูที่มีคุณภาพและมี จิตวิญญาณของความเป็นครู เน้นครูผู้สอนให้มีวุฒิตรงตามวิชาที่สอน นำเทคโนโลยีสารสนเทศและเครื่องมือที่

เหมาะสมมาใช้ในการเรียนการสอนเพื่อเป็นเครื่องมือช่วยครูหรือเพื่อการเรียนรู้ด้วยตัวเอง เช่น การเรียนทางไกล รวมทั้งระบบการประเมินสมรรถนะที่สะท้อนประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอน และพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเป็นสำคัญ ทะนุบำรุงและอุปถัมภ์พระพุทธศาสนาและศาสนาอื่น ๆ สนับสนุนให้องค์กรทางศาสนามีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ตลอดจนพัฒนาคุณภาพชีวิต สร้างสันติสุขและความปรองดองสมานฉันท์ในสังคมไทยอย่างยั่งยืน

โดยการดำเนินการจัดการรายการวิทยุชุมชนของวัดธรรมปัญญาารามบางม่วงนั้น จะตรงกับหัวข้อที่ 4.7 คือ ทะนุบำรุงและอุปถัมภ์พระพุทธศาสนาและศาสนาอื่น ๆ สนับสนุนให้องค์กรทางศาสนามีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ตลอดจนพัฒนาคุณภาพชีวิต สร้างสันติสุขและความปรองดองสมานฉันท์ในสังคมไทยอย่างยั่งยืนและมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมตามความพร้อม

เราสามารถสรุปได้ว่า นโยบายประชานิยมมักถูกออกแบบมาในลักษณะของการนำเงินของรัฐไปใช้ เพื่อแลกกับความนิยม คะแนนเสียง สร้างความพอใจ และสร้างทัศนคติให้ประชาชนเป็นผู้รอรับความช่วยเหลือเพียงอย่างเดียว ประชาชนมีฐานะเป็นเพียง “Subject” หรือ “ผู้ถูกอุปถัมภ์” ของ “ผู้ปกครอง” ทั้งนี้ “ประชานิยม” ถูกมองว่าใช้เป็นวาทกรรมในการแข่งขันและต่อสู้ทางการเมืองในช่วงหลายปีที่ผ่านมาจึงเป็นที่มาให้รัฐบาลชุดปัจจุบันกำหนดนโยบาย “ประชารัฐ” เพื่อให้ประชาชนและรัฐร่วมมือกันในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

2.2.3 นโยบายภาครัฐเกี่ยวกับวิทยุชุมชน

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 60 บัญญัติไว้ว่า

“รัฐต้องรักษาไว้ซึ่งคลื่นความถี่และสิทธิในการเข้าใช้วงโคจรดาวเทียมอันเป็นสมบัติของชาติเพื่อใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ประเทศชาติและประชาชน”

การจัดให้มีการใช้ประโยชน์จากคลื่นความถี่ตามวรรคหนึ่ง ไม่ว่าจะใช้เพื่อส่งวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และโทรคมนาคม หรือเพื่อประโยชน์อื่นใด ต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์สูงสุดของประชาชน ความมั่นคงของรัฐ และประโยชน์สาธารณะ รวมตลอดทั้งการให้ประชาชนมีส่วนร่วมได้ใช้ประโยชน์จากคลื่นความถี่ด้วย ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

รัฐต้องจัดให้มีองค์กรของรัฐที่มีความเป็นอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อรับผิดชอบและกำกับดูแลการดำเนินการเกี่ยวกับคลื่นความถี่ให้เป็นไปตามวรรคสอง ในกรณีนี้ องค์กรดังกล่าวต้องจัดให้มีมาตรการป้องกันมิให้มีการแสวงหาประโยชน์จากผู้บริโภคโดยไม่เป็นธรรมหรือสร้างภาระแก่ผู้บริโภคเกินความจำเป็น ป้องกันมิให้คลื่นความถี่รบกวนกัน รวมตลอดทั้งป้องกันการกระทำที่มีผลเป็นการขัดขวางเสรีภาพในการรับรู้หรือปิดกั้นการรับรู้ข้อมูลหรือข่าวสารที่ถูกต้องตามความเป็นจริงของประชาชน และป้องกันมิให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลใดใช้ประโยชน์จากคลื่นความถี่โดยไม่คำนึงถึงสิทธิ

ของประชาชนทั่วไป รวมตลอดทั้งการกำหนดสัดส่วนขั้นต่ำที่ผู้ใช้ประโยชน์จากคลื่นความถี่จะต้องดำเนินการเพื่อประโยชน์สาธารณะ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา 40 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 ได้กำหนดให้คลื่นความถี่เป็นทรัพยากรสื่อสารของชาติเพื่อประโยชน์สาธารณะ แทนที่จะเป็นทรัพยากรของรัฐตามที่เคยระบุไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับก่อนหน้านี้ ดังนั้น รัฐบาล นอกจากจะต้องออกกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญอย่างน้อย 2 ฉบับ เพื่อรองรับแนวคิดดังกล่าว คือ พระราชบัญญัติ องค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมและพระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์แห่งชาติแล้ว ยังต้องสรรหาและแต่งตั้งองค์กรอิสระอีก 2 องค์กร ให้ทำหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติทั้ง 2 ฉบับ ดังกล่าว ในระหว่างกระบวนการร่างกฎหมายลูกนี้เอง รัฐบาลได้มีนโยบายมอบหมายให้กรมประชาสัมพันธ์และองค์กรสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย จัดทำโครงการทดลองวิทยุชุมชนตั้งแต่ พ.ศ.2541 ขณะเดียวกัน องค์กรพัฒนาเอกชนและนักวิชาการหัวก้าวหน้าด้านสื่อสารมวลชน ก็เร่งรณรงค์ให้ประชาชนรับทราบถึงสิทธิในการสื่อสารและฝึกอบรมเพื่อจัดตั้ง วิทยุชุมชนคู่ขนานไปด้วย (สาโรจน์ แวมณี และคณะ, 2550, หน้า 92-93)

การทดลองวิทยุชุมชนของกรมประชาสัมพันธ์ เป็นการดำเนินการวิทยุชุมชนในระดับ “การเป็นเจ้าของรายการ” โดยมีการจัดทำโครงการ 2 ส่วนคือ ส่วนที่ 1 เป็นโครงการนำร่องวิทยุชุมชนในจังหวัดทดลอง 19 จังหวัด โดยสถานีวิทยุที่ เข้าร่วมโครงการจะยินยอมให้ตัวแทนภาคประชาชนที่ได้รับการคัดเลือกในรูปของ “คณะกรรมการวิทยุชุมชน” เข้ามาจัด รายการวันละ 1 ชั่วโมง (ทั้งนี้ขึ้นกับสถานีวิทยุที่เข้าร่วมโครงการในการจัดสรรเวลาให้ภาคประชาชน โดยบางสถานีจะ จัดสรรเวลาให้ภาคประชาชนมากกว่า 1 ชั่วโมงต่อวัน เช่น สวพ.บุรีรัมย์, สวพ.สกลนคร เป็นต้น-ผู้เขียน) โดยรูปแบบและวิธีการดำเนินงานให้ขึ้นกับสภาพความเป็นจริงของท้องถิ่น

ส่วนที่ 2 เป็นโครงการอบรมอาสาสมัครประชาสัมพันธ์ประจำหมู่บ้าน (คน อปม.) โดยหวังให้อาสาสมัครดังกล่าว เข้าไปมีส่วนร่วมในการใช้วิทยุกระจายเสียงในช่วงเวลาที่ทางสถานี โดยเริ่มดำเนินการส่งกระจายเสียง ในวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ.2541 ในส่วนองค์กรพัฒนาเอกชนและนักวิชาการหัวก้าวหน้าด้านสื่อสารมวลชนเป็นการส่งเสริมให้ภาคประชาชนดำเนินการวิทยุชุมชนในระดับ “ชุมชนเป็นเจ้าของสถานี” กล่าวคือ ในช่วงปลายปี 2541-2544 มูลนิธิการเรียนรู้และพัฒนาประชาสังคม (Civic-Net Foundation) คณะทำงานติดตามมาตรา 40 มูลนิธิอาสาสมัครเพื่อสังคม (มอส.) และตัวแทน ภาคประชาชนจากจังหวัดต่าง ๆ ได้ร่วมประชุมและสัมมนาระดมความคิด เพื่อสร้างความตื่นตัวและมีส่วนร่วมใน กระบวนการร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญมาตรา 40 รวมถึงการพัฒนาความพร้อมของภาคประชาชนต่อการใช้สิทธิ การสื่อสารตามมาตรา 40 ซึ่งได้ก่อให้เกิด “เครือข่ายวิทยุชุมชน” ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศไทย”

เครือข่ายวิทยุชุมชนเหล่านี้นอกจากจะได้รับความรู้หลักการและการดำเนินการวิทยุชุมชนจากเวทีเรียนรู้ร่วมกันที่เกิดขึ้นแล้ว ยังได้รับการสนับสนุนเพื่อทดลองปฏิบัติการวิทยุชุมชนจริงอีกด้วย โดยงบประมาณในการซื้อเครื่องส่งวิทยุได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนเพื่อการลงทุนทางสังคม (SIF) และสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) ซึ่งมีบทบาทส่งเสริมความเข้มแข็งต่อชุมชนในเวลาต่อมา ก็ได้สนับสนุนการมีเกอบรมและสรุปบทเรียนของเครือข่ายระดับภูมิภาคทุกระยะเวลา 6 เดือน โดยมีคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนและคณะกรรมการรณรงค์ เพื่อการปฏิรูประบบวิทยุสื่อสารดำเนินการมีเกอบรมเตรียมความพร้อมให้ชาวบ้านในแต่ละชุมชนมีความรู้เรื่องสิทธิในการใช้สื่อตามที่ได้ระบุไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 นอกจากนี้ ยังมีเกอบรมเทคนิคการพูด การจัดรายการและหลักการทั่วไปของวิทยุชุมชนที่ต้องไม่แสวงหากำไร ไม่มีการโฆษณาทั้งทางตรงและอ้อม รวมทั้งเน้นสาระเป็นหลักบันเทิงเป็นรอง ฯลฯ ด้วยโดยในช่วงปลายปี 2541 สำนักงานกองทุนเพื่อการลงทุนทางสังคมได้ดำเนินการผ่าน “โครงการนำร่องทดลองจุด ปฏิบัติการเรียนรู้วิทยุชุมชน” รับสมัครชุมชนที่ต้องการเข้าร่วมโครงการจังหวัดละ 2 สถานีทั่วประเทศ เข้าร่วมกระบวนการเรียนรู้เรื่องวิทยุชุมชน อันเป็นที่มาของการดำเนินการวิทยุชุมชนของประชาชน โดยใช้ชื่อว่า จุดปฏิบัติการเรียนรู้วิทยุชุมชน จำนวน 145 จุด (สถานี) ทั่วประเทศ กระบวนการเรียนรู้ประกอบด้วย การบอกสิทธิ การค้นหาผู้ร่วมดำเนินการวิทยุชุมชน การบริหารจัดการสถานี การผลิตรายการวิทยุ และความรู้พื้นฐานเรื่องเทคนิคในการดำเนินการวิทยุชุมชน มีการค้นหาระยะกระจายเสียงสำหรับวิทยุชุมชนในช่วงทดลองออกอากาศ เพื่อนำไปกำหนดลักษณะทางเทคนิค เช่น กำลังส่งของเครื่องส่งและความสูงเสาที่ใช้ในการทดลองออกอากาศรัศมีพื้นที่กระจายเสียงวิทยุชุมชน ได้มาจากการค้นหาจากระยะทางที่คนในชุมชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในดำเนินการผลิตรายการได้จริง โดยไม่เป็นภาระจนเกินไป เนื่องจากวิทยุชุมชนดำเนินการโดยไม่มีโฆษณา ไม่มีค่าจ้างให้ผู้จัดรายการแต่ใช้ระบบอาสาสมัครในการดำเนินการ ซึ่งมีข้อสรุปร่วมกันในช่วงเวลานั้นว่า ระยะทาง หรือระยะกระจายเสียงที่ชุมชนมีส่วนร่วมได้จริงอยู่ที่ประมาณ 10-15 กิโลเมตร (รัศมี) นำมาสู่การกำหนดกำลังส่งและความสูงของสายอากาศในช่วงทดลองออกอากาศวิทยุชุมชนที่ 30 วัตต์ และ 30 เมตร ตามลำดับคลื่นความถี่ที่ใช้ในการดำเนินการวิทยุชุมชนใช้หลักการนำคลื่นความถี่มาใช้ซ้ำ (re-use) ในพื้นที่ที่จะไม่ก่อให้เกิดรบกวนการออกอากาศของสถานีวิทยุโทรทัศน์ที่ดำเนินการอยู่เดิมในแต่ละพื้นที่โดยมีเจ้าหน้าที่ของกรมประชาสัมพันธ์ที่เห็นความสำคัญของการสื่อสารภาคประชาชน เข้ามาหนุนช่วยชุมชนในการค้นหาคลื่นความถี่ที่สามารถนำมาใช้ซ้ำได้ เมื่อผ่านกระบวนการเรียนรู้และการค้นหาคลื่นความถี่แล้ว ชุมชนจึงจะเริ่มทำการทดลองออกอากาศ โดย ภายหลังจากทดลองออกอากาศครั้งแรกชุมชนต้องทำการสำรวจระยะกระจายเสียงที่รับฟังได้จริง ความชัดเจนของเสียงใน การออกอากาศ รวมถึงการตรวจสอบและแก้ไขเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการความถี่ของสถานีวิทยุโทรทัศน์ในพื้นที่ในช่วงเริ่มต้น ชุมชนพึงพอใจและยอมรับในกฎกติการ่วมกันเรื่องการใช้กำลังส่งต่ำ คือ กำลังส่งของเครื่องส่ง

30 วัตต์ ความสูงเสา 30 เมตรระยะกระจายเสียงประมาณ 10 กิโลเมตรด้วยเหตุผล 2 ประการ คือ
 1) เป็นการดำเนินการในลักษณะโครงการนำร่องเพื่อการทดลองออกอากาศ 2) ระยะทางดังกล่าวเป็นระยะทางที่ชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการได้จริงในช่วงเวลานั้นชุมชนจะให้ความสำคัญกับการป้องกันการฟังของเครื่องส่ง หรือการทับซ้อนกับคลื่นอื่น ตลอดจนการกำหนดทิศทางของสายอากาศให้สามารถออกอากาศครอบคลุมพื้นที่ชุมชนได้จริงและติดตามหนุนช่วยซึ่งกันและกันในระดับภาค
 เมื่อมีปัญหาหลังจากทดลองออกอากาศได้ระยะหนึ่ง มีเสียงสะท้อนจากผู้ฟังในชุมชนที่มีขนาดพื้นที่ใหญ่และชุมชนที่มีลักษณะทางกายภาพเฉพาะ เช่น ในหุบเขา พื้นที่ดับสัญญาณ ฯลฯ ว่าการกระจายเสียงไม่ครอบคลุมพื้นที่ ทำให้ผู้ฟังรับ ฟังไม่ได้ หรือรับฟังได้ไม่ชัดเจน นำมาสู่การปรับเพิ่มกำลังส่งของเครื่องส่งและความสูงของเสาส่งในบางพื้นที่ โดยคำนึงถึงการออกอากาศครอบคลุมพื้นที่ชุมชนได้จริงเป็นหลัก เดือนธันวาคม 2544 เกิดการทดลองออกอากาศวิทยุชุมชนของภาคประชาชนเป็นครั้งแรกของประเทศไทย โดยจุดปฏิบัติการเรียนรู้วิทยุชุมชนเพื่อนช่วยเพื่อน จังหวัดสิงห์บุรี และจุดปฏิบัติการเรียนรู้วิทยุชุมชนเสียงชุมชน จังหวัดกาญจนบุรี

พระราชบัญญัติ การประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ พ.ศ.2551 หมวด 1 การประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ ได้ตราพระราชบัญญัติเกี่ยวกับวิทยุชุมชนตามมาตราและข้อต่าง ๆ ดังนี้

มาตรา 7 ผู้ใดประกอบกิจการกระจายเสียงหรือกิจการโทรทัศน์ต้องได้รับใบอนุญาตจากคณะกรรมการตาม ความในหมวดนี้ ให้คณะกรรมการมีอำนาจกำหนดลักษณะกิจการที่ไม่ถือเป็นการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา 8 ผู้ขอรับใบอนุญาตตามพระราชบัญญัตินี้ ต้องเป็นบุคคลสัญชาติไทยและไม่อยู่ในระหว่างถูกสั่งพักใช้ใบอนุญาตหรือถูกเพิกถอนใบอนุญาตมาแล้วยังไม่ครบสามปี

มาตรา 9 ใบอนุญาตประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์เป็นสิทธิเฉพาะตัวของผู้ได้รับใบอนุญาตจะโอนแก่กันมิได้ ผู้รับใบอนุญาตประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์จะต้องประกอบกิจการด้วยตนเอง การแบ่งเวลาให้ผู้อื่นดำเนินรายการให้กระทำได้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการตามพระราชบัญญัตินี้กำหนด ส่วนที่ 1 กิจการกระจายเสียงหรือกิจการโทรทัศน์ที่ใช้คลื่นความถี่ ข้อที่ 2 (2) ใบอนุญาตประกอบกิจการบริการชุมชน ได้แก่ ใบอนุญาตสำหรับการประกอบกิจการที่มีวัตถุประสงค์ เช่นเดียวกับการประกอบกิจการบริการสาธารณะ แต่ต้องเป็นประโยชน์ตามความต้องการของชุมชน หรือท้องถิ่นที่รับบริการ

มาตรา 12 ผู้ขอรับใบอนุญาตประกอบกิจการบริการชุมชน ต้องเป็นสมาคม มูลนิธิ นิติบุคคลอื่นที่จัดตั้งขึ้น ตามกฎหมายไทย ซึ่งไม่ใช่หน่วยงานของรัฐและมีวัตถุประสงค์ในการดำเนินกิจการเพื่อประโยชน์สาธารณะโดยไม่แสวงหากำไรในทางธุรกิจ หรือกลุ่มคนในท้องถิ่นที่ไม่เป็นนิติบุคคล ซึ่งรวมตัวกันเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน ทั้งนี้ ต้องมีความเหมาะสมกับการประกอบ

กิจการบริการชุมชนตามลักษณะที่คณะกรรมการประกาศกำหนดในการกำหนดลักษณะตามวรรคหนึ่ง ให้คณะกรรมการคำนึงถึงประโยชน์ในการส่งเสริมการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสามารถตอบสนองความต้องการที่หลากหลายของประชาชนในชุมชน หรือในท้องถิ่น รวมทั้งป้องกันการครอบงำการประกอบกิจการดังกล่าว

มาตรา 17 การอนุญาตให้ประกอบกิจการกระจายเสียง หรือกิจการโทรทัศน์ โดยใช้คลื่นความถี่ให้คณะกรรมการออกใบอนุญาตประกอบกิจการ โดยคำนึงถึงภารกิจ หรือวัตถุประสงค์ของการประกอบกิจการและเป็นไปตามสัดส่วนการจัดสรรคลื่นความถี่ที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม คือ ข้อที่ (2) การออกใบอนุญาตประกอบกิจการบริการชุมชนให้คำนึงถึงความต้องการที่หลากหลาย ความพร้อม และประโยชน์สาธารณะของชุมชน โดยใช้คลื่นความถี่ที่จัดสรรไว้สำหรับภาคประชาชน มาตรา 21 ในการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ ผู้รับใบอนุญาตประกอบกิจการบริการชุมชนจะหารายได้จากการโฆษณาไม่ได้

มาตรา 78 ในระหว่างที่การจัดตั้งองค์กรของรัฐที่เป็นอิสระเพื่อทำหน้าที่จัดสรรคลื่นความถี่ และกำกับการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมตามมาตรา 47 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยยังไม่แล้วเสร็จ ให้คณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติตามพระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ.2543 ปฏิบัติหน้าที่คณะกรรมการตามพระราชบัญญัตินี้ เป็นการชั่วคราวโดยให้มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้ คือ ข้อที่ 1) ดำเนินการตามที่กำหนดไว้ในบทเฉพาะกาลให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และข้อที่ 2) ดำเนินการเพื่อให้ผู้ประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียงชุมชน และกิจการที่ไม่ใช้คลื่นความถี่รับใบอนุญาตประกอบกิจการบริการชุมชนและกิจการที่ไม่ใช้คลื่นความถี่เป็นการชั่วคราวไปพลางก่อนตามที่คณะกรรมการกำหนด โดยใบอนุญาตประกอบกิจการบริการชุมชนชั่วคราวและกิจการที่ไม่ใช้คลื่นความถี่ให้มีอายุไม่เกินหนึ่งปี

ส่วนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้บัญญัติไว้ใน มาตรา 60 มีใจความสำคัญ คือ รัฐต้องรักษาไว้ซึ่งคลื่นความถี่และสิทธิในการเข้าใช้วงโคจรดาวเทียมอันเป็นสมบัติของชาติ เพื่อใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ประเทศชาติและประชาชน การจัดให้มีการใช้ประโยชน์จากคลื่นความถี่ตามวรรคหนึ่ง ไม่ว่าจะใช้เพื่อส่งวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และโทรคมนาคม หรือเพื่อประโยชน์อื่นใด ต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์สูงสุดของประชาชน ความมั่นคงของรัฐ และประโยชน์สาธารณะ รวมตลอดทั้งการให้ประชาชนมีส่วนร่วมได้ใช้ประโยชน์จากคลื่นความถี่ด้วย ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ รัฐต้องจัดให้มีองค์กรของรัฐที่มีความเป็นอิสระในการปฏิบัติ หน้าที่ เพื่อรับผิดชอบและกำกับการดำเนินการเกี่ยวกับคลื่นความถี่ให้เป็นไปตามวรรคสอง ในการนี้องค์กรดังกล่าวต้องจัดให้มีมาตรการป้องกันมิให้มีการแสวงหาประโยชน์จากผู้บริโภคโดยไม่เป็นธรรม หรือสร้างภาระแก่

ผู้บริโภคเกินความจำเป็น ป้องกันมิให้คลื่นความถี่รบกวนกัน รวมตลอดทั้งป้องกันการกระทำที่มีผลเป็นการขัดขวางเสรีภาพในการรับรู้ หรือปิดกั้นการรับรู้ข้อมูล หรือข่าวสารที่ถูกต้องตามความเป็นจริงของประชาชนและป้องกันมิให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลใดใช้ประโยชน์จากคลื่นความถี่โดยไม่คำนึงถึงสิทธิของประชาชนทั่วไป รวมตลอดทั้งการกำหนดสัดส่วนขั้นต่ำที่ผู้ใช้ประโยชน์จากคลื่นความถี่จะต้องดำเนินการเพื่อประโยชน์สาธารณะ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, 2560, หน้า 35-41)

ประกาศคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ เรื่อง เครื่องวิทยุคมนาคมและสถานีวิทยุคมนาคมที่ได้รับการยกเว้นไม่ต้องได้รับใบอนุญาตตามพระราชบัญญัติวิทยุคมนาคม พ.ศ.2498 โดยที่เป็นการสมควรกำหนดเครื่องวิทยุคมนาคมและสถานีวิทยุคมนาคมที่ใช้ในกิจการบางประเภท ได้รับยกเว้นไม่ต้องได้รับใบอนุญาต เนื่องจากเทคโนโลยีด้านวิทยุคมนาคม มีความเจริญก้าวหน้ามากขึ้นและมีบริการวิทยุคมนาคมเพิ่มขึ้น ซึ่งการใช้เครื่องวิทยุคมนาคมบางลักษณะ หรือที่ใช้ในกิจการบางประเภท ไม่มีผลกระทบต่อการใช้งานเครื่องวิทยุคมนาคมในกิจการอื่น เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ใช้ เครื่องวิทยุคมนาคมให้สามารถเข้าถึงคลื่นความถี่ได้มากยิ่งขึ้น รวมทั้งเพื่อให้การกำกับดูแลเป็นไปเท่าที่จำเป็น และสอดคล้องกับหลักปฏิบัติสากลและข้อเสนอแนะของสหภาพโทรคมนาคมระหว่างประเทศยิ่งขึ้น อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 27 (4) แห่งพระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ.2553 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2560 และมาตรา 27 (24) (25) และมาตรา 81 วรรคสองแห่งพระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ.2553 ประกอบมาตรา 6 วรรคสอง และมาตรา 11 วรรคสี่ แห่งพระราชบัญญัติวิทยุคมนาคม พ.ศ.2498 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติวิทยุคมนาคม (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2535 คณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ จึงกำหนดเครื่องวิทยุคมนาคมและสถานีวิทยุคมนาคมที่ได้รับการยกเว้นไม่ต้องได้รับใบอนุญาต ตามพระราชบัญญัติวิทยุคมนาคม พ.ศ.2498 ได้มีการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมและประกาศ ณ วันที่ 18 ธันวาคม พ.ศ.2560

เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่รัฐบาลมีนโยบายที่จะจัดระบบสื่อภาครัฐสื่อภาคเอกชน และสื่อชุมชนให้เป็นสื่อสาธารณะอย่างแท้จริงและมีการใช้เครื่องมือสื่อสารของรัฐเพื่อประโยชน์สาธารณะและประโยชน์ต่อการศึกษาทางไกลแก่ประชาชน ประกอบกับพระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ.2543 บัญญัติให้มีคณะกรรมการกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์

แห่งชาติ (กสช.) ทำหน้าที่กำหนดดูแลการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ และ คณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กทช.) ทำหน้าที่กำกับดูแลการประกอบกิจการ โทรคมนาคม ต่อมาเมื่อได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 โดยมีการเปลี่ยนแปลงหลักการสำคัญ เกี่ยวกับองค์กรของรัฐที่เป็นอิสระเพียงองค์กรเดียวที่ทำหน้าที่จัดสรรคลื่นความถี่และกำกับดูแลการ ประกอบกิจการดังกล่าวและการผลักดันให้มีกฎหมายว่าด้วยการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง และวิทยุโทรทัศน์จะเป็นการจัดระบบสื่อภาครัฐ สื่อภาคเอกชน และสื่อชุมชน ให้เป็นสื่อสาธารณะ แท้จริง ทั้งนี้หน่วยงานของรัฐที่ประกอบกิจการกระจายเสียงมีสถานะเป็นผู้ได้รับอนุญาตตามความใน มาตรา 83 วรรคแรก แห่งพระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่ฯ พ.ศ.2553 โดยให้ กสทช. กำกับดูแลให้ผู้ที่ได้รับจัดสรรคลื่นความถี่หรือใช้คลื่นความถี่นั้นปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ กฎหมาย อื่นและตามหลักเกณฑ์ที่ กสทช. กำหนด ทั้งนี้ จนกว่าจะถึงกำหนดที่ต้องคืนคลื่นความถี่ตามคำสั่ง หัวหน้า คสช.

ดังนั้น ในส่วนที่เกี่ยวกับการกำกับดูแลการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการ โทรทัศน์ จำเป็นต้องมีกฎหมายว่าด้วยการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ เพื่อเป็น การรองรับการปฏิบัติหน้าที่ขององค์กรอิสระนั้นให้มีความสมบูรณ์ต่อไป จึงจำเป็นต้องตรา พระราชบัญญัตินี้

2.2.4 การดำเนินงานภายใต้นโยบายองค์กรสื่อ

กาญจนา แก้วเทพ (2549 หน้า 302) ได้เสนอแนวทางการบริหารจัดการวิทยุชุมชนนั้น จะต้องครอบคลุมในประเด็นต่าง ๆ ต่อไปนี้ 1. การบริหารจัดการตัวบุคคล 2. การบริหารจัดการการผลิตรายการ 3. การบริหารจัดการอุปกรณ์ สิ่งของ และ 4. การบริหารจัดการงบประมาณ

ในการบริหารจัดการจัดการทั้ง 4 มิติดังกล่าว การบริหารจัดการองค์กร เช่น วิทยุชุมชน จำเป็นต้องมีหลักการสำคัญในการบริหารจัดการ เพื่อให้สอดคล้องกับความหมายที่แท้จริงของวิทยุ ชุมชน คือ 1. หลักการบริหารอย่างเป็นอิสระ ปราศจากการครอบงำกันเองภายในกลุ่มคณะกรรมการ และเป็นอิสระจากการครอบงำจากอิทธิพลภายนอก ไม่ว่าจะเป็นอิทธิพลของการเมือง ท้องถิ่น ธุรกิจ โฆษณา และอื่น ๆ 2. หลักการบริหารแบบประชาธิปไตย ผลการวิจัยเรื่องวิทยุชุมชนที่ผ่านมาได้ พิสูจน์แล้วว่า ระบบการบริหารแบบ “แต่งตั้ง สั่งการ ควบคุม” แบบราชการนั้น ไม่อาจก่อให้เกิดโฉม หน้าของวิทยุชุมชนที่แท้จริงได้ การบริหารจัดการวิทยุชุมชนจึงต้องใช้หลักการ “เลือกตั้ง ประชุมหา ข้อสรุป กำหนดกรอบ สร้างจิตสำนึก” และ 3. หลักการบริหารร่วม ถึงแม้จะมีคณะกรรมการหลาย ๆ ชุด รวมทั้งมีการแบ่งฝ่ายงานต่าง ๆ แต่ทว่าความสัมพันธ์ระหว่างคณะกรรมการต่าง ๆ นั้น มิได้เน้น ลักษณะลำดับชั้นที่มี ใครสูงกว่า ต่ำกว่า มีอำนาจเหนือกว่า น้อยกว่า แต่ทว่าคณะกรรมการทุกชุด ฝ่ายทุกฝ่ายจะต้องมีส่วนร่วมในการบริหารที่เรียกว่าเป็น “การบริหารร่วมกัน”

2.2.5 การดำเนินงานภายใต้นโยบายวิทยุชุมชน

บทบาทของ “วิทยุชุมชน” (Community Radio) จึงเกิดขึ้นท่ามกลางกระแสความต้องการเนื้อหาข่าวสารที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนทุกคนอย่างแท้จริง วิทยุชุมชนเป็นการจัดการและเป็นการส่งกระจายเสียงของวิทยุท้องถิ่น (Local Radio) ที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อตอบสนองความต้องการที่แท้จริงของคนในชุมชน ซึ่งมีหลักการเป็นของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชนในท้องถิ่นที่เป็นเขตบริการของวิทยุชุมชนนั้น (อุษา จันทรประภาศ, 2535, หน้า 10) วิทยุชุมชนจึงถือเป็นช่องทางการสื่อสาร (Chanel) ช่องทางหนึ่งที่จะตอบสนองแนวคิดที่ให้ความสำคัญของเวทีสาธารณะด้านสื่อกระจายเสียง ที่ทำให้ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็น ความเชื่อ และความต้องการที่หลากหลายแตกต่างได้อย่างเสรี ปัจจุบันวิทยุชุมชนเป็นคลื่นทางเลือกที่ช่วยให้ผู้ฟังได้รับความหลากหลายและสามารถรับรู้เรื่องราวท้องถิ่นที่ใกล้ตัว

สรุปได้ว่า การดำเนินงานวิทยุชุมชนนั้น เป็นสื่อหนึ่งที่จะเสริมสร้างการพัฒนาศักยภาพของประชาชนในประเทศ เป็นเครื่องมือในการสร้างศักยภาพของทุกคน ยกกระดับคนไปสู่สังคมฐานความรู้ ให้มีความสามารถขยับไปสู่การผลิตที่ใช้เทคโนโลยีหรือรู้จักใช้เทคโนโลยีและข้อมูลข่าวสารในการประกอบอาชีพและทักษะด้านอื่น ๆ มากขึ้น สำหรับคนทั่วไปเทคโนโลยีดิจิทัลจะช่วยให้เข้าถึงข้อมูลข่าวสาร สามารถพัฒนาตนเองให้เป็นคนฉลาด รู้เท่าทันสื่อ เท่าทันโลกด้วย นอกจากนี้ในปี 2561 นั้น ได้ดำเนินงานตามกรอบนโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ระยะ พ.ศ.2554-2563 ของประเทศไทย ฉบับได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี 22 มีนาคม 2554 นั้น ได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนากิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม (กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. (2554), หน้า 1-2) ไว้ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ICT ที่เป็นอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง หรือการสื่อสารรูปแบบอื่นที่เป็น Broadband ให้มีความทันสมัย มีการกระจาย อย่างทั่วถึง และมีความมั่นคงปลอดภัย สามารถรองรับความต้องการของภาคส่วนต่าง ๆ ได้

ยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนาทุนมนุษย์ที่มีความสามารถในการสร้างสรรค์และใช้สารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ มีวิจรรย์ญาณและรู้เท่าทัน รวมถึงพัฒนาบุคลากร ICT ที่มีความรู้ความสามารถ และความเชี่ยวชาญ ระดับมาตรฐานสากล

ยุทธศาสตร์ที่ 3 ยกกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรม ICT เพื่อสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจและนํารายได้เข้าประเทศ โดยใช้โอกาสจากการรวมกลุ่มเศรษฐกิจ การเปิดการค้าเสรี และ ประชาคมอาเซียน

ยุทธศาสตร์ที่ 4 ใช้ ICT เพื่อสร้างนวัตกรรมบริการของภาครัฐที่สามารถให้บริการประชาชนและธุรกิจทุกภาคส่วนได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความมั่นคงปลอดภัย และมีธรรมาภิบาล

ยุทธศาสตร์ที่ 5 พัฒนาและประยุกต์ ICT เพื่อสร้างความเข้มแข็งของภาคการผลิตให้สามารถพึ่งตนเองและแข่งขันได้ในระดับโลก โดยเฉพาะภาคการเกษตร ภาคบริการ และเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เพื่อเพิ่มสัดส่วน ภาคบริการในโครงสร้างเศรษฐกิจโดยรวม

ยุทธศาสตร์ที่ 6 พัฒนาและประยุกต์ ICT เพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคม โดยสร้างความเสมอภาคของโอกาสในการเข้าถึง ทรัพยากรและบริการสาธารณสุขสำหรับประชาชนทุกกลุ่ม โดยเฉพาะ บริการพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตอย่างมีสุขภาวะที่ดี ได้แก่ บริการด้านการศึกษา และบริการสาธารณสุข

ยุทธศาสตร์ที่ 7 พัฒนาและประยุกต์ ICT เพื่อสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

ประเทศไทยให้ความสำคัญกับการพัฒนาและการนำไอซีทีมาใช้เป็นเครื่องมือสนับสนุน (Enabling Technology) การพัฒนาประเทศมาโดยตลอด ที่ได้มุ่งเน้นให้ประเทศไทยมีโครงสร้างพื้นฐานด้านไอซีที โดยเฉพาะอย่างยิ่งอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง (Broadband) กระจายอย่างทั่วถึงเหมือนบริการสาธารณูปโภค ชั้นพื้นฐานทั่วไป ประชาชนมีความรอบรู้ เข้าถึง สามารถพัฒนาและใช้ประโยชน์จากสารสนเทศและระบบวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมได้อย่างรู้เท่าทัน อุตสาหกรรมไอซีทีมีบทบาทเพิ่มขึ้นต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ ประชาชนมีโอกาสในการสร้างรายได้และคุณภาพชีวิตดีขึ้น ไอซีทีมีบทบาทต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

สำหรับปัจจุบัน รัฐบาลได้ตระหนักถึงอิทธิพลของเทคโนโลยีดิจิทัลที่มีต่อการพัฒนาวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม อันจะส่งผลต่อเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งเป็นทั้งโอกาสและความท้าทายของประเทศไทย ที่จะปรับปรุงทิศทางการดำเนินงานของประเทศ ด้วยการใช้ประโยชน์สูงสุดจากเทคโนโลยีดิจิทัล โดยความท้าทายและโอกาสของประเทศไทยด้านเศรษฐกิจและสังคม ความท้าทายจากพลวัตของเทคโนโลยีดิจิทัลและสถานการณ์การพัฒนาด้านดิจิทัลในประเทศไทยในปัจจุบัน

2.3 แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการผลิตและการจัดรายการทางวิทยุกระจายเสียง

2.3.1 ความหมายและความสำคัญของวิทยุกระจายเสียง

กรมประชาสัมพันธ์ (2543, หน้า 56) การนำเสนอรายการทางวิทยุกระจายเสียงก็เท่ากับการเสนอขายสินค้า คือ ต้องไม่เพียง การนำไปเสนอแต่พอให้ลูกค้าทราบว่ามีอะไรขายเท่านั้น แต่จะต้องมีใช้ศิลปะและความชำนาญใน การพูดเพื่อดึงดูดความสนใจ จนกระทั่งเขายอมซื้อสินค้าที่เราเสนอขายนั้นด้วย แต่การเสนอรายการ วิทยุเป็นการเสนอโดยการสื่อความหมายฝ่ายเดียว โดยที่เสนอ

มีแต่เสียงพูดที่จะชักชวนให้ผู้ฟังเกิด ความสนใจในเบื้องต้น ติดตามรับฟังอย่างเข้าใจในช่วงต่อไปและ ความเห็นคล้อยตาม คือ เชื่อและศรัทธาในที่สุด เพราะจุดมุ่งหมายสำคัญของการเสนอรายการมีอยู่ โดยลำดับ

Harold Mendelsohn (อ้างถึงใน ฤทัย กำแพง, 2539, หน้า 17-18) กล่าวว่าวิทยุเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตของคนเรา วิทยุปลุกเราให้ตื่นในตอนเช้า ไปทำงานพร้อมกับเรา และนำเสนอเรื่องราวมากมายจนถึงกลางคืน วิทยุมีประเด็นที่จะพูดคุยกับคนอื่น รวมทั้งในบางครั้งอาจจะมีการสื่อสารโต้ตอบกลับไปยังรายการวิทยุต่าง ๆ ได้ ดังนั้น วิทยุจึงเป็นสื่อที่มีความสำคัญและมีความใกล้ชิดกับผู้ฟังจนเรียกได้ว่าเป็นสื่อส่วนบุคคล (Personalized Medium) ดังที่ แมค ไลส์บ์ (MC Leishb) ได้กล่าวไว้ว่า “ความสัมพันธ์ของผู้พูดทางวิทยุกับผู้ฟังนั้นมีความคุ้นเคยยิ่งกว่าเพื่อนเสียอีก” นอกจากนี้ หนังสือ Media Logic ยังได้กล่าวถึงความสำคัญของสื่อวิทยุไว้ด้วยว่าเนื้อหา ในการนำเสนอทางวิทยุ นั้นมีอิทธิพลต่อผู้ฟังมาก กล่าวคือ ผู้ฟังมักให้ความสนใจและเชื่อในสิ่งที่ฟัง จากรายการวิทยุ รวมทั้งเป็นผู้นำทางวัฒนธรรม คือสามารถทำให้ผู้ฟังเกิดความรู้สึกว่า ถ้าใครไม่ทำ ตามอย่างที่วิทยุบอกกล่าว บุคคลนั้นจะถูกตัดออกจากกลุ่มหรือสังคม

เฉลิมศรี หุ่นเจริญ (2531, หน้า 489-493) กล่าวไว้ว่า คำว่า “วิทยุ” หมายถึง กระแสคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าชนิดหนึ่งเคลื่อนไปตามอากาศโดยไม่ต้องใช้สายและอาจเปลี่ยนเป็นเสียงหรือรูปได้เรียก เครื่องที่มีหน้าที่เปลี่ยนคลื่นเสียงให้เป็นคลื่น แม่เหล็กไฟฟ้าออกสู่อากาศว่า เครื่องส่ง เรียกเครื่องที่มีหน้าที่เปลี่ยนคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าที่รับได้จาก เครื่องส่งวิทยุให้กลับเป็นคลื่นเสียงตามติดว่า เครื่องรับ วิทยุกลับเป็นคลื่นเสียงตามเดิมว่า เครื่องรับ วิทยุ และได้กล่าวถึงแนวความคิดการเสนอรายการทางวิทยุกระจายเสียงว่าการผลิต รายการวิทยุกระจายเสียงนั้น ความมุ่งหมายก็เพื่อเสนอให้คนฟังได้รับความบันเทิง ความรู้ และข่าวสาร โดยผ่านสื่อ คือ วิทยุ เป็นการเสนอให้ในลักษณะที่ผู้ฟังต้องเต็มใจรับฟังเอง ผู้เสนอจะบังคับ ผู้ฟังไม่ได้ เพราะผู้ฟังวิทยุกระจายเสียงมีสิทธิที่จะไม่ฟัง คือ ปิดเครื่องรับ หรือเปลี่ยนไปฟังรายการอื่นทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งอื่นเมื่อใดก็ได้ ดังนั้น การที่จะทำให้มีคนสนใจฟังรายการที่ผลิตจึงต้องมีวิธีการที่จะทำให้รายการนั้นเป็นที่น่าสนใจให้ผู้ฟังต้องการที่จะฟังด้วยตัวของเขาเอง ซึ่งวิธีการดังกล่าวนี้ วิธีการเสนอรายการต่อผู้ฟังมีส่วนสำคัญอยู่มาก ถึงแม้ว่าผู้ผลิตรายการจะได้จัดทำทุกสิ่งทุกอย่างให้ดีสมบูรณ์แบบและน่าฟังเพียงใด หากขาดวิธีการนำเสนอที่ดีแล้วก็ไม่สามารถทำให้รายการนั้น ๆ เป็นที่น่าสนใจหรือดึงดูดใจคนให้มาฟังรายการที่ดีและสมบูรณ์แบบนั้นได้ การนำเสนอรายการทางวิทยุกระจายเสียงก็เท่ากับการเสนอขายสินค้า คือ ต้องไม่เพียงการนำไปเสนอแต่พอให้ลูกค้าทราบว่ามีอะไรขายเท่านั้น แต่จะต้องมีใช้ศิลปะและความชำนาญในการพูดเพื่อดึงดูดความสนใจ จนกระทั่งเขายอมซื้อสินค้าที่เราเสนอขายนั้นด้วย แต่การเสนอรายการวิทยุเป็นการเสนอ โดยการสื่อความหมายฝ่ายเดียว โดยที่เสนอมีแต่เสียงพูดที่จะชักชวนให้ผู้ฟังเกิดความสนใจในเบื้องต้น

ติดตามรับฟังอย่างเข้าใจในช่วงต่อไปและความเห็นคล้อยตาม คือ เชื่อศรัทธาในที่สุด เพราะจุดมุ่งหมายสำคัญของการเสนอรายการมีอยู่โดยลำดับดังนี้

- 1) เรียกร้องถึงความสนใจ (ให้อยาก)
- 2) สร้างภาพพจน์และความประทับใจ (ให้ติดตามเรื่องราวต่อไป)
- 3) กระตุ้นให้เกิดจินตนาการและมีความเห็นคล้อยตาม (เชื่อถือ)
- 4) การดำเนินรายการวิทยุกระจายเสียงต้องระลึกรวมถึงเสมอว่า
- 5) เพื่อช่วยให้ผู้ฟังรายการได้อย่างเพลิดเพลิน
- 6) เพื่อทำให้เกิดความน่าสนใจและให้สีสัน โดยความหลากหลายแก่รายการที่เสนอ
- 7) เพื่อทำให้รายการที่เสนอได้ดำเนินไปอย่างราบรื่นน่าฟัง

การเป็นนักจัดรายการวิทยุเป็นเหมือนกับเราเป็นสื่อกลางหรือตัวกลาง คือ มีการรับข่าวสารแล้วเราก็ส่งออกไปหรือถ่ายทอดไปยังคนฟังอีกครั้งหนึ่ง ถ้าเราเป็นคนหนึ่งที่ไม่หยุดอยู่กับที่ มีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ เรื่องที่จะพูดคุยกับคนฟังร่วมสมัยและทันต่อเหตุการณ์เสมอ

บำรุง สุขพรรณ, รศ. (2522, หน้า 6) ได้กล่าวถึงความสำคัญของวิทยุกระจายเสียงไว้ คือ วิทยุกระจายเสียงจัดว่าเป็นสื่อมวลชนที่เข้าถึงประชาชนได้มากที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับสื่อมวลชนประเภทอื่น ๆ วิทยุกระจายเสียงสามารถแพร่กระจายข่าวสารไปสู่ ประชาชนทุกเพศ ทุกวัยทุกระดับ ได้อย่างรวดเร็วและกว้างไกลทุกหนทุกแห่งวิทยุกระจายเสียงไม่เป็นอุปสรรคสำหรับผู้ด้อยการศึกษาที่อ่านและเขียนหนังสือไม่ได้ในปัจจุบันราคาเครื่องรับวิทยุกระจายเสียงไม่แพงนักอยู่ในระดับที่คนทั่ว ๆ ไปสามารถจะซื้อหาไว้ในครอบครองได้ ด้วยเหตุนี้วิทยุกระจายเสียงจึงเป็นสื่อที่มีอิทธิพลและมีความสำคัญอย่างยิ่ง สังเกตได้จากการนำวิทยุกระจายเสียงไปใช้ในกิจการต่าง ๆ ของประเทศ เช่น การประชาสัมพันธ์ ธุรกิจการค้า การทหาร การศึกษา การบริการ และการพัฒนาประเทศด้านต่าง ๆ เป็นต้น วิทยุกระจายเสียงในฐานะที่เป็นสื่อมวลชนมีความสำคัญในด้านต่าง ๆ ดังนี้ 1. ความสำคัญในด้านการเสริมสร้างสติปัญญา 2. ความสำคัญในด้านการพัฒนาประเทศ และ 3. ความสำคัญในด้านการสื่อสารของโลก

2.3.2 รูปแบบรายการวิทยุกระจายเสียง

กรมประชาสัมพันธ์ (2540, หน้า 56-84) กล่าวถึงรูปแบบของรายการวิทยุชุมชนว่า รูปแบบของ รายการวิทยุชุมชนที่กรมประชาสัมพันธ์กำหนดเป็นแนวทางให้สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย 19 จังหวัด ดำเนินรายการนั้น เป็นรูปแบบไม่ตายตัวขึ้นอยู่กับความสนใจของผู้ฟังในท้องถิ่นเป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจผลิตรายการ แต่จะมีลักษณะเป็นรายการนิตยสารทางอากาศ (Magazine Programmed) เสนอข่าวสารท้องถิ่นที่หลากหลายรวมทั้งเพลงและศิลปะพื้นเมือง ส่วนรูปแบบของรายการจะเป็นอย่างไรขึ้นอยู่กับคณะกรรมการบริหารวิทยุกระจายเสียงชุมชนหรืออาสาสมัครเข้าร่วมรายการหรือมีส่วนในการผลิตข้อมูลต่าง ๆ โดยรูปแบบประกอบด้วย

1) ข่าว เป็นข่าวสำคัญในวันนั้นและให้ความสำคัญกับข่าวท้องถิ่นในจังหวัดและชุมชน เป้าหมายรวมถึงข่าวบริการชาวบ้าน

2) ความรู้ ด้านเกษตร สุขภาพอนามัย ภูมิปัญญาชาวบ้าน ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น ไม่ใช่เรื่องทั่วไป

3) ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาท้องถิ่นและข้อเสนอแนะในการแก้ไข อาจจะสะท้อนปัญหาจากชาวบ้านสู่ส่วนราชการ โดยให้รายการเป็นศูนย์กลางในการแก้ไขปัญหาให้ชาวบ้านรวมทั้งการชี้แจงทำความเข้าใจด้วย

4) เพลงเป็นเพลงพื้นเมือง เพลงลูกทุ่งเก่า ๆ หรือเพลงในอดีต ควรบอกที่มาที่ไปของเพลง เน้นกลุ่มเป้าหมาย วัยผู้ใหญ่เป็นหลัก

5) สपोर्टและการเชื่อมโยงรายการ ใช้ภาษาพื้นเมืองเพื่อใกล้ชิดกับผู้ฟังการกำหนดแนวทางการนำเสนอรายการวิทยุชุมชนแบ่งเป็น 3 รูปแบบ โดยทั้ง 3 รูปแบบ ตามโครงการนำร่องวิทยุชุมชน เน้นการนำเสนอรายการเกี่ยวกับภาษาเน้นใช้ภาษาถิ่นเป็นหลัก เพื่อสร้างความใกล้ชิดกับชุมชน ดังนี้

1) นำเสนอโดยผู้ดำเนินรายการ ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของสถานีเป็นผู้จัดรายการ แต่จะให้ผู้เกี่ยวข้องกับรายการหรืออาสาสมัครติดต่อทางโทรศัพท์เข้ามาร่วมออกอากาศในรายการหรือ บันทึกเทปการสัมภาษณ์แหล่งข้อมูลที่ต้องการนำเสนอออกอากาศในรายการ

2) นำเสนอรายการ โดยผู้ดำเนินรายการเป็นเจ้าหน้าที่ของสถานีร่วมกับอาสาสมัครวิทยุชุมชน ซึ่งมีทั้งข้าราชการ ผู้นำท้องถิ่น หรือผู้ที่ประสบความสำเร็จในสาขาอาชีพ ด้านสื่อสารมวลชนในท้องถิ่นนั้น ๆ เป็นผู้ดำเนินรายการแล้วมีการสัมภาษณ์วิทยากรที่เข้าร่วมรายการตามแต่เนื้อหาหรือหัวข้อของรายการที่จะนำเสนอแต่ละวัน

3) การนำเสนอรายการในลักษณะที่ให้อาสาสมัครวิทยุชุมชนเป็นผู้จัดและนำเสนอรายการทั้งหมดซึ่งรวมถึงการกำหนดเนื้อหา การติดต่อประสานงานผู้เข้าร่วมรายการในแต่ละวัน รายการต่าง ๆ ทางวิทยุกระจายเสียงที่มีอยู่ในปัจจุบัน มีรูปแบบแตกต่างกันไปตามวัตถุประสงค์ของผู้ผลิตและผู้จัดการว่าต้องการให้สาระอะไรแก่ผู้ฟัง แบ่งได้ 10 รูปแบบ คือ

3.1 รายการข่าว (News Programs) รายการที่จัดทำขึ้นเพื่อรายงานเหตุการณ์สำคัญ ๆ ที่เกิดขึ้นแล้ว

3.2 รายการสนทนา (Talk) คือ รายการที่พูดคุยกันตั้งแต่ 2 คน ขึ้นไป มีคนหนึ่งเป็นผู้ดำเนินรายการ ควบคุมการสนทนาให้อยู่ในกรอบของเนื้อหาและเวลา

3.3 รายการสัมภาษณ์ (Interview) รายการที่มีบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปมาซักถามเรื่องราวปัญหา ข้อข้องใจให้ผู้รับฟัง โดยมีผู้สัมภาษณ์ 1 คน ทำหน้าที่ซักถาม โดยมีผู้ถูกสัมภาษณ์เป็นผู้ตอบคำถาม

3.4 รายการอภิปราย (Panel Discussion) รายการพูดคุยอีกลักษณะหนึ่งที่ไม่พูดคุยกับผู้ฟังโดยตรง แต่พูดคุยออกความคิดเห็นในหัวข้อใดหัวข้อหนึ่ง มีผู้ร่วมอภิปรายแสดงความคิดเห็นต่างทัศนะกันไปทีละคนอย่างมีระเบียบ

3.5 รายการสารคดี (Feature หรือ Documentary) รายการที่เสนอเนื้อหาเพียงเนื้อหาเดียว เช่น เสนอเรื่องสัตว์ก็มีแต่เรื่องสัตว์หากเป็นเพลงรายการก็เป็นเพลงที่เกี่ยวกับสัตว์ การสัมภาษณ์การสนทนาก็ต้องพูดเรื่องสัตว์

3.6 รายการนิตยสารทางอากาศ (Magazine) รายการที่เสนอความหลากหลายทั้งเนื้อหาและรูปแบบในรายการอาจมีเพลง บทสัมภาษณ์ข่าว Phone in การตอบคำถาม เป็นต้น

3.7 รายการละคร (Drama) รายการละครวิทยุที่ให้ความบันเทิง สารระ ข่าวสาร มีตัวละครแสดงเป็นบทสนทนาสอดคล้องกับการดำเนินชีวิตจริง เช่น การนำเสนอเรื่องใช้หวัดนกในบทที่จะพูดเรื่องใช้หวัดนก

3.8 รายการเพลงหรือรายการบันเทิง (Light Entertainment) รายการที่ให้ความบันเทิงเป็นหลักในรายการจะมีการเปิดเพลงสลับการให้ข้อมูลข่าวสาร

3.9 รายการกีฬา (Sport) รายการที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับกีฬาเป็นหลัก เช่น การสัมภาษณ์ก็จะเกี่ยวข้องกับการกีฬาหรือแวดวงกีฬา

ปัจจุบันนี้มีเพิ่มอีกหนึ่ง คือ รายการธรรมะทางวิทยุกระจายเสียง เพราะมีลักษณะของรายการต่างไปจาก 9 รายการ จึงนับเข้าเป็นอันดับที่ 10 คือ รายการธรรมะ

2.3.3 ลักษณะรายการวิทยุกระจายเสียงที่ดี

ณรงค์ ชื่นนิรันดร์ (2546, หน้า 5-6) ได้กล่าวถึงลักษณะรายการวิทยุกระจายเสียงที่ดีว่าควรประกอบด้วยลักษณะดังต่อไปนี้

- 1) ต้องมีวัตถุประสงค์ที่แน่ชัด สามารถถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารได้โดยตรงตามวัตถุประสงค์
- 2) ต้องมีความน่าสนใจที่จะติดตามฟังโดยตลอด
- 3) ต้องมีความต่อเนื่อง ไม่ขาดหายไป
- 4) ต้องอยู่ในเวลาที่กำหนดแน่นอน
- 5) ต้องมีความเหมาะสมกับกาลเทศะและตรงกับความต้องการของผู้ฟัง
- 6) ต้องมีส่วนช่วยในการพัฒนาสังคมและผู้ฟัง

2.3.4 บทวิทยุกระจายเสียงที่ดี

ณรงค์ ชื่นนิรันดร์ (2546, หน้า 8) ได้อธิบายถึง บทวิทยุกระจายเสียง หมายถึง ข้อความที่บอกความเป็นไปของรายการนั้น ๆ ตั้งแต่เริ่มต้นจนจบรายการ เพื่อที่จะให้รายการดำเนินไปอย่างมีทิศทางในขอบเขตของรูปแบบที่วางไว้มีหน้าที่ ดังนี้

- 1) เป็นแนวทางให้ผู้ร่วมรายการทราบว่าใคร มีหน้าที่ทำอะไร จะทำตอนไหน
- 2) จะต้องชี้ถึงเนื้อหาสาระต่าง ๆ รายละเอียด และรูปแบบของรายการได้เป็นอย่างดี
- 3) เป็นคู่มือในการเตรียมตัวล่วงหน้า สำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ

ลักษณะของบทวิทยุกระจายเสียงมี 4 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ส่วนหัวของรายการ ประกอบด้วย

- ชื่อรายการ
- ชื่อเรื่อง
- ชื่อสถานี
- วันเวลาที่ออกอากาศ
- ความยาวของรายการ

ส่วนที่ 2 ส่วนที่บอกหน้าที่ผู้ร่วมงาน วัสดุในการประกอบการแสดง

- ชื่อผู้ร่วมงาน
- ผู้ให้เสียงประกอบ
- เพลงที่ต้องใช้

ส่วนที่ 3 ผู้ดำเนินรายการ

ส่วนที่ 4 ส่วนของเนื้อหา จะบอกผู้เกี่ยวข้องและสิ่งที่กำหนดให้ทำ

ส่วนของรูปแบบของรายการ เป็นการนำผู้ฟังเข้าสู่รายการ 30%

ส่วนประทับใจใช้เวลา 50% ของเวลาทั้งหมด

ส่วนสรุป คือ สรุปเนื้อหาทั้ง 3 ส่วน ที่กล่าวมาแล้วใช้เวลา 10%

2.3.5 จุดเริ่มต้นในการเขียนบทวิทยุกระจายเสียง

ณรงค์ ชื่นนิรันดร์ (2546, หน้า 8) ได้กล่าวถึงจุดเริ่มต้นในการเขียนบทวิทยุกระจายเสียง

ดังนี้

- 1) ริเริ่มให้เกิดแนวคิด
- 2) นำเอาแนวคิดไปไตร่ตรองดูความเหมาะสม
- 3) พัฒนาแนวคิดให้มีความผสมกลมกลืน
- 4) เริ่มเขียนบท

2.3.6 การเขียนบทวิทยุกระจายเสียงที่ดี

ณรงค์ ชื่นนิรันดร์ (2546, หน้า 8) ได้กล่าวว่า การเขียนบทวิทยุกระจายเสียงที่ดีต้องทำ

ดังนี้

- 1) คิดเสียก่อนว่า กำลังเขียนบทวิทยุ เพื่อจัดให้ใครฟัง เช่น เด็กผู้ใหญ่ ผู้ชาย ผู้หญิง

2) จงเขียนบทรายการ ให้เหมือนท่านพูด แล้วพูดตาม บทที่เขียนต้องเขียนให้เข้าใจง่าย ประโยคสั้น ๆ กระชับ

3) เขียนบทวิทยุให้เหมือนเขียนจดหมายถึงใครคนหนึ่ง

4) การใช้สรรพนามที่ฟังแล้วให้ผู้ฟังมีความรู้สึกใกล้ชิดและมีลักษณะเหมือนผู้ฟังเข้าไปร่วมรายการด้วย

5) มีทัศนคติที่ดีต่อผู้ฟัง เคารพผู้ฟัง ให้เกียรติผู้ฟัง

6) อย่าผิดเพี้ยนสาระให้มากเกินไปในเวลาอันจำกัด

7) เน้นจุดสำคัญและซ้ำประโยคหรือคำที่สำคัญบ่อย ๆ สมเหตุสมผลและตรงเป้าหมาย

8) ไม่ควรเล่น สำนวน อุทาหรณ์ โคลงกลอนมากเกินไป

9) ทุกประโยค ทุกคำที่พูดที่เขียน จะต้องมีความหมายชัดเจน อย่าปล่อยให้ผู้ฟังคิดเป็นปริศนา

10) ไม่ใช่ตัวเลขที่ยุ่งยากในการจำ การฟัง เช่น การบอกเบอร์โทรศัพท์

11) อย่าใช้ศัพท์ทางวิชาการ หรือคำสูง ๆ มากเกินไปถ้าจำเป็นควรอธิบายให้ชัดเจน

12) การผูกตัวอย่าง หรือเปรียบเทียบ จะต้องเข้าเรื่องรายการที่กำลังเขียน

13) การทิ้งเป้าหมายของรายการจะต้องชัดเจน และก่อนจบรายการ จะต้องสรุปอีกครั้ง

14) ผู้เขียนบทวิทยุจะต้องมีเวลาเพียงพอและข้อมูล พร้อมทั้งจะเขียน

2.3.7 หลักการผลิตวิทยุกระจายเสียง

ณรงค์ ชื่นนิรันดร์ (2546, หน้า 31-32) อธิบายถึงหลักการผลิตวิทยุกระจายเสียงว่า เป็นการวางแผนการผลิตรายการวิทยุกระจายเสียงให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดและแนวทางการเขียนบทวิทยุแนวปฏิบัติ แม้กระทั่งการหลอมความคิดเห็นของทีมงานให้เป็นไป ในจุดประสงค์เดียวกัน ซึ่งจะนำไปสู่ความสำเร็จสู่เป้าหมาย คือ ผู้ฟังรายการ หลักการผลิตรายการวิทยุ ถ้าจะให้ได้ผลต้องยึดหลักต่อไปนี้

1) จะต้องมียุทธศาสตร์ว่า จะทำรายการเพื่ออะไร

2) วัตถุประสงค์ของรายการ

3) ต้องรู้จักผู้ฟังว่าเป็นประเภทใด มีเป้าหมาย เช่น อายุ อาชีพ การศึกษา เพศ ศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี ต้องตระหนักเสมอว่า วิทยุไม่ควรนำเสนอเรื่องราวที่สลับซับซ้อน

4) ตัวอย่างที่ยกมาประกอบ จะต้องให้ผู้ฟังบ้านมาฟังจะต้องเป็นเรื่องใกล้ตัว

5) การจัดรายการต้องยึดความถูกต้องเป็นเกณฑ์

6) การจัดกรรายการให้สอดคล้องกับธรรมชาติประเภทของรายการ

Robert Mcleish (1994, p.1-8) กล่าวถึงธรรมชาติของวิทยุกระจาย-เสียงว่า วิทยุจัดเป็นสื่อมวลชน อิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Medium) ประเภทมืดบอด (Blind Medium) คือสื่อที่ไม่มีภาพ แต่ผู้ดำเนินรายการสามารถสร้างภาพด้วยการผสมผสานเสียง ต่าง ๆ ได้แก่ เสียงพูด เสียงดนตรี และเสียง ประกอบอื่น ๆ ให้เกิดขึ้นเป็นรายการวิทยุ เพื่อให้ข่าวสาร ความรู้ และความบันเทิงแก่ผู้ฟัง ด้วยการส่งกระจายเสียงผ่านคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าไปในอากาศเข้าสู่เครื่องรับวิทยุ ทำให้ผู้ฟังเกิดจินตนาการเป็นภาพขึ้นในใจ ภาพนั้นจะสวยงามและชัดเจนเพียงไร ขึ้นอยู่กับเทคนิคของผู้ดำเนินรายการในการใช้น้ำเสียง สีลา และท่วงทำนองในการดำเนินรายการ ซึ่งธรรมชาติดังกล่าวของสื่อวิทยุนี้แตกต่างจากสื่อวิทยุโทรทัศน์ที่ให้ทั้งภาพและเสียง ทำให้ผู้ชมรายการสามารถเข้าใจความหมายได้ทันที

ไอตี ยูธนา (2553, หน้า 11) ได้อธิบายว่า นอกจากธรรมชาติของสื่อวิทยุดังกล่าวแล้ว ยังมีข้อจำกัดในเรื่องของเวลาในการเสนอ รายการที่มีไม่มากนัก ทำให้ผู้ผลิตรายการไม่สามารถให้ข้อมูลรายละเอียดแก่ผู้ฟังไม่มากเช่นสื่อ สิ่งพิมพ์และสื่อวิทยุเป็นสื่อไม่คงที่ (Transient Medium) คือเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา หากเวลา ผ่านไป รายการก็ผ่านเลยไปด้วย หากผู้ฟังพลาดฟังเนื้อหา รายการขณะออกอากาศ ก็จะไม่สามารถ รับฟังใหม่ได้ นอกจากผู้ดำเนินรายการเสนอเนื้อหาซ้ำอีกครั้งหรือใช้สื่อโซเชียล เช่น ยูทูบ เฟซบุ๊ก หรือ อื่น ๆ ในการลงรายการย้อนหลัง และผู้ฟังวิทยุมักจะกระทำกิจกรรมอื่นไปด้วยขณะที่ฟังรายการ

ดังนั้น หากผู้ดำเนินรายการไม่มีเทคนิคการเสนอรูปแบบ เนื้อหา หรือลีลาการดำเนินรายการที่น่าสนใจแล้ว ก็จะไม่สามารถดึงดูดความสนใจของผู้ฟังให้ติดตามรายการต่อไปได้

2.3.8 องค์ประกอบที่สำคัญในการผลิตรายการวิทยุ

1) ผู้ฟัง (Audience) หมายถึง กลุ่มผู้ฟังที่เป็นเป้าหมายของการจัดรายการ (Target Audience) จะเป็นตัวตัดสินว่า รายการที่จัดประสบความสำเร็จหรือไม่ ผู้จัดรายการต้องรู้ว่า กลุ่มผู้ฟังเป็นใครนอกจากจะรู้ว่าเป็นกลุ่มใดแล้ว ควรจะรู้ให้ลึกถึงประวัติ พฤติกรรม และทัศนคติของคนในกลุ่มนั้น

2) เนื้อหา (Content) เรื่องราวต่าง ๆ ที่ผู้จัดรายการต้องการให้ผู้ฟังได้ฟังกัน การบรรจุเนื้อหาควรจะต้องสอดคล้องกับกลุ่มผู้ฟังเป้าหมาย ซึ่งอาจจะพิจารณาถึงระดับการศึกษาของผู้ฟัง

3) วิธีเสนอ (Technique of Program Presentations) วิธีเสนอรายการเป็นกระบวนการที่จะนำเนื้อหาหรือเรื่องราวต่าง ๆ ไปสู่ผู้ฟังอย่างมีศิลปะ ส่วนสำคัญที่ควรนำมาพิจารณาในการนำเสนอรายการประกอบด้วยส่วนสำคัญ 5 ประการ คือ

ก. ภาษาพูด (Language) ควรใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย ประโยคสั้น ๆ กระชับรัดกุมเหมาะสมกับสภาพของการฟังวิทยุของผู้ฟังโดยทั่วไป

ข. ลีลาการพูด (Style) ไม่ควรพูดเหมือนกับการอ่านหนังสือ ควรพูดเหมือนกับการพูด

กับเพื่อน น้ำเสียงต้องแสดงถึงความจริงใจ ไม่ดูถูกผู้ฟังหรือผู้ฟังไม่รู้เท่าตนเอง

ค. เพลงประกอบ (Program Music) จะช่วยให้รายการน่าฟังและผ่อนคลายความตึงเครียด ใช้ประกอบแนะนำรายการคั่นรายการ สร้างบรรยากาศหรือเนื้อหาส่วนหนึ่ง เปลี่ยนฉากหรือเรื่องราวที่พูด

ง. เสียงประกอบ (Sound Effect) เป็นเสียงที่เกิดขึ้นในธรรมชาติหรือประดิษฐ์ขึ้นมา เพื่อนำมาใช้สอดแทรกในรายการทำให้มีบรรยากาศสมจริง

จ. ความหลากหลาย (Variety) และความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน (Unity) การเสนอรายการให้มีความหลากหลายจะช่วยให้รายการไม่น่าเบื่อจะต้องใช้ภาษา สลีลาในการพูด เพลงประกอบหรือเสียงประกอบจะต้องมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ทั้งในแง่เนื้อหาและวิธีเสนอ

4) เวลาออกอากาศ (Air Time) เป็นตัวกำหนดให้ผลิตในรูปแบบใดบ้าง หมายถึง เวลาที่ผู้ฟังเป้าหมายพร้อมที่จะฟังรายการต่าง ๆ จากผู้จัด เหมาะกับผู้ฟังเป้าหมายกลุ่มใดบ้าง แล้วจึงมาวางแผนรายการให้เหมาะสม

5) การประเมินผล (Evaluation) ความสำเร็จของการจัดรายการวิทยุขึ้นอยู่กับความต้องการฟังของผู้ฟังอย่างเดียวนั้น จัดจึงจำเป็นต้องรู้จักประเมินผลรายการ ซึ่งจำเป็นต้องทำเป็นระยะ ๆ ไป

2.3.9 คุณสมบัติของนักจัดรายการวิทยุกระจายเสียง

- 1) ต้องเป็นผู้มีน้ำเสียงที่ดี ชัดเจน เป็นเสียงที่บ่งบอกบุคลิกของตนได้อย่างแจ่มชัด
- 2) มีความเชื่อมั่นในตนเอง ซึ่งจะทำให้เสียงที่เปล่งออกมามีคุณภาพ มั่นคง ไม่ลังเล ซึ่งจะช่วยสร้างความเชื่อมั่นและศรัทธาในตัวผู้ฟังได้
- 3) สนใจเอาใจใส่ต่อผู้ฟังทั้งในเวลาปฏิบัติหน้าที่และนอกเวลา แบบเอาใจเข้ามาใส่ใจเรา รวมทั้งต้องจินตนาการหาเหตุและผลต่อปฏิกิริยาที่เกิดขึ้นของผู้ฟังเพื่อนำมาปรับปรุงในรายการ
- 4) เป็นบุคคลที่ตรงต่อเวลาหากเกิดความล่าช้าในการปฏิบัติงานต้องไม่อ้างเหตุและผลใด ๆ ในการออกอากาศ
- 5) ใจเย็นไม่ตื่นเต้นตกใจง่ายจนเกิดความสามารถในการควบคุมอารมณ์และรู้จักแก้ไขเหตุการณ์เฉพาะหน้าได้มีการตัดสินใจที่ดี
- 6) ต้องทำตัวเป็นคนของประชาชนคือปรับตัวให้เข้าได้กับทุกคนทุกชั้นทุกประเภท ทั้งในเวลาทำงานและนอกเวลาทำงาน
- 7) มีอารมณ์ขันใบหน้ายิ้มแย้มแจ่มใสและรื่นเริงเบิกบานอยู่เสมอโดยเฉพาะในขณะที่กำลังปฏิบัติหน้าที่ เพราะอารมณ์แจ่มใส เบิกบานจะทำให้เสียงที่พูด หรืออ่านฟังรื่นหู พาให้ผู้ฟัง ติดตามฟังไปได้อย่างเพลิดเพลินตลอดรายการ

8) เป็นผู้ใฝ่ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ไม่หยุดนิ่งโดยเฉพาะเรื่องของภาษาและการออกเสียง
ต้องติดตามการเปลี่ยนแปลงและวิวัฒนาการทางภาษาอยู่เสมอ

9) กระตือรือร้นสนใจต่อปัญหาต่าง ๆ ทราบข่าวคราวความเคลื่อนไหวของสิ่งแวดล้อมและ
เหตุการณ์รอบตัวทั้งในและต่างประเทศ

10) เป็นคนมีเหตุผล มีรสนิยมดี มีความจริงใจ

11) เป็นผู้มีคุณธรรมประจำใจและเป็นพลเมืองที่ดี และที่สำคัญคือ ต้องเป็นผู้ที่มีใจรักงาน
นี้อย่างแท้จริง (นภากาศ อัจฉริยะกุล, 2529, หน้า 26)

2.3.10 แนวทางการวิเคราะห์ทัศนคติของผู้ฟังรายการ

1) ผู้ฟังประเภทมากด้วยราคะจริต ผู้ฟังที่พอในในความงาม ความดี ความอ่อนโยน ผู้ฟัง
กลุ่มนี้ควรใช้คำสุภาพ ไพเราะ ถ้าตำหนิต้องสุภาพ

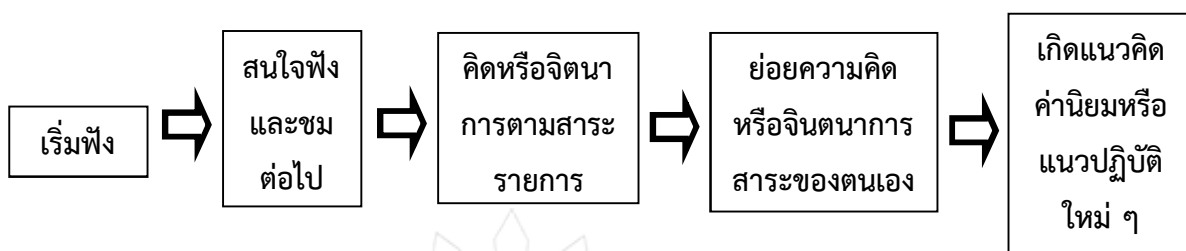
2) ผู้ฟังประเภทโทสะจริต มักโกรธง่าย ควรใช้ถ้อยคำลอบโยน ให้คำชมเชย ยกย่อง

3) ผู้ฟังประเภทโมหะจริต เป็นผู้ฟังที่หลงใหลง่าย มีแต่ความขุ่นมัวในอารมณ์ ควรใช้
ถ้อยคำที่มีเหตุผล ให้เข้าใจง่าย และชัดเจน

4) ผู้ฟังประเภทวิตกจริต มีแต่ความกังวล ลังเลใจ เชื่อครึ่งไม่เชื่อครึ่ง ควรใช้ถ้อยคำที่ช่วย
ให้ผู้ฟังเกิดกำลังใจ และมั่นใจตัวเอง เชื่อหู่ตัวเองว่าฟังมาอย่างไร ก็จะเชื่ออย่างนั้น

5) ผู้ฟังประเภทศรัทธาจริต เป็นผู้ฟังที่เชื่อง่าย ควรใช้ถ้อยคำประเภทที่สอน หรือแนะนำให้
รู้จักมีเหตุผล

6) ผู้ฟังประเภทพทุทธิจริต ผู้มีปัญญา มีความรู้ ควรใช้ถ้อยคำที่แสดงให้เห็นเกียรติผู้ฟังรายการ
(นภากาศ อัจฉริยะกุล, 2529, หน้า 31)

แผนภูมิที่ 2.1 แสดงพฤติกรรมในการรับฟังวิทยุกระจายเสียง และวิทยุโทรทัศน์

จากรายละเอียดข้างต้น เราสามารถสรุปเกี่ยวกับการผลิตและการจัดรายการทางวิทยุกระจายเสียงได้ว่า แนวคิดการเสนอรายการทางวิทยุกระจายเสียงนั้น ความมุ่งหมายก็เพื่อเสนอให้คนฟังได้รับทั้งความบันเทิง ความรู้ และข่าวสาร โดยผ่านสื่อ คือ วิทยุ เป็นการเสนอให้ในลักษณะที่ผู้ฟังต้องเต็มใจรับฟังเอง ผู้เสนอจะบังคับผู้ฟังไม่ได้ เพราะผู้ฟังวิทยุกระจายเสียงมีสิทธิที่จะไม่ฟัง คือ ปิดเครื่องรับหรือเปลี่ยนไปฟังรายการคลื่นทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งอื่นเมื่อใดก็ได้

2.4 แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับวิทยุชุมชนและรูปแบบการจัดรายการวิทยุชุมชน

2.4.1 แนวคิดเกี่ยวกับวิทยุชุมชน

คำว่า “วิทยุชุมชน” (Community Radio) มีคนให้คำนิยามไว้มากมายหลากหลายด้วยกัน แต่โดยรวมแล้วมีความหมายไปในทิศทางเดียวกัน เช่น

Felix Librero (อ้างถึงใน สุมน โมรากุล, 2539, หน้า 12) ได้กล่าวว่า วิทยุชุมชนอาจนิยามได้หลายทางขึ้นอยู่กับบทบาทของวิทยุชุมชนในระบบการสื่อสารของชาติหรือนิยามทางเทคนิคก็คือ “การส่งกระจายเสียงกำลังต่ำเพื่อชาวบ้าน หรือเพื่อประชาชนในพื้นที่เฉพาะ” หรืออาจหมายถึง “การมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชนในการผลิตรายการมากกว่าวางแผนและนโยบาย”

ศุทธิชัย บุณนาค (2543, หน้า 49) ได้นิยามความหมายของวิทยุชุมชนไว้ว่า หมายถึง สถานีวิทยุกระจายเสียงที่ให้บริการเฉพาะเจาะจง หรือเขตพื้นที่ของวิทยุกระจายเสียงที่บริการส่งกระจายเสียงแบบเป็นลักษณะแคบ (Narrowcasting) ไม่ใช่แพร่กระจายไปสู่สาธารณชน (Broadcasting) โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะจัดระบบเนื้อหารายการให้สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการที่แท้จริง หรือรสนิยมเฉพาะของกลุ่มเป้าหมายในลักษณะชุมชน หรือกลุ่มที่มีรสนิยมเดียวกัน โดยเปิดโอกาสให้ผู้ฟังหรือตัวแทนชุมชนมีส่วนร่วมในรายการของสถานีการส่งกระจายเสียงของวิทยุชุมชนเป็นการกระจายเสียงของวิทยุท้องถิ่นที่มีกำลังส่งต่ำ ประมาณ 10 วัตต์ 50 วัตต์ 100 วัตต์ 500 วัตต์ ส่วนใหญ่ไม่เกิน 1 กิโลวัตต์

วิภา อุตมฉัตร (2544, หน้า 235) กล่าวว่าไว้ว่า วิทฤษฎุมชน คือ รูปแบบการกระจายเสียงของ วิทวิทยุท้องถิ่นที่มีกลุ่มเป้าหมายเฉพาะเจาะจง บริหารจัดการโดยคณะกรรมการที่เป็นตัวแทนจากชุมชน เป้าหมายในลักษณะที่เป็นวิทยุของ ประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน และเป็นศูนย์กลาง ข้อมูลข่าวสารที่ตอบสนองความต้องการที่แท้จริงของชุมชน รวมทั้งสะท้อนปัญหาความรู้สึกนึกคิด อย่างเสรีของชุมชนเป้าหมาย

สุรินทร์ แปลงประสพโชค (2534, หน้า 4) ได้อธิบายถึงวิทยุชุมชนไว้ว่า เป็นสถานีท้องถิ่น ขนาดเล็กทำงานอย่างเป็นอิสระ ผู้ทำงานประจำ คือ สมาชิกในชุมชนนั่นเอง บริหารจัดการกันเองให้ เข้าใจง่าย บางแห่งอาจมีผู้บริหารคนเดียว ผลิตรายการโดยอาศัยความร่วมมือจากคนในท้องถิ่นมีเนื้อหา สารสาระที่ผูกพันใกล้ชิดกับคนในท้องถิ่น ใช้เครื่องส่งกำลังต่ำ ผลิตรายการเพื่อออกอากาศสำหรับ สมาชิกในชุมชนเป็นหลักจึงเป็นช่องทางที่เปิดให้คนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมและมีปฏิภิกิริยาโต้ตอบกันได้ ไม่ใช่การสื่อสารแบบทางเดียวจากบนลงล่าง (Top Down Communication) แต่เป็นสื่อที่มีความ เป็นประชาธิปไตย เปิดพื้นที่สาธารณะให้ชุมชนอย่างสม่ำเสมอเป็นประจำ ซึ่งเป็นลักษณะเด่นที่ทำให้ ไม่ได้จากสื่อมวลชนกระแสหลัก วิทฤษฎุมชน เป็นการดำเนินการและส่งกระจายเสียงของวิทยุท้องถิ่น (Local Station) รูปแบบหนึ่งที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อตอบสนองความต้องการที่แท้จริงของชุมชน โดยมี ลักษณะการ ดำเนินงานที่เป็นประชาธิปไตยและเป็นการสื่อสารสองทาง กล่าวคือ มีหลักการเป็นของ ประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน ในชุมชนท้องถิ่นที่เป็นเขตบริการของวิทยุกระจายเสียง ในพื้นที่

จากข้อมูลนักวิชาการดังกล่าวข้างต้น เราสามารถกล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับวิทยุชุมชน ซึ่ง พิจารณาจากเป้าหมายของวิทยุชุมชนที่มุ่งตอบสนองในสิ่งที่วิทยุกระแสหลักไม่สามารถตอบสนองให้ ได้ มีอยู่ 4 แง่มุมด้วยกัน คือ

1. วิทฤษฎุมชนเป็นสื่อทางเลือก (Alternative Media) ในแง่มุมนี้ วิทฤษฎุมชนเป็นวิทยุที่ ประชาชนเป็นเจ้าของ ไม่ใช่ บริษัทขนาดใหญ่ ส่วนการดำเนินงานนั้นก็หวังผลกำไร นอกจากนี้ ยัง เป็นอิสระจากรัฐและองค์กรทางสังคมอื่น ๆ และไม่ สนใจการทำงานแบบมีอาชีพ แต่พึ่งพา อาสาสมัคร ส่วนการผลิตรายการนั้น ผู้รับสารทำหน้าที่เป็นผู้ส่งสาร โดยนำเสนอ เนื้อหาจากเกณฑ์ การเลือกที่แตกต่างจากสื่อกระแสหลัก เช่น เรื่องต้องห้ามหรือไม่ได้นำเสนอในสื่อกระแสหลัก เรื่อง ชีวิตประจำวันหรือเรื่องของคนสามัญ เป็นต้น

2. วิทฤษฎุมชนเป็นสื่อชุมชน (Community Media) วิทฤษฎุมชนถูกมองว่าเป็นการออกแบบ ขึ้นมาเพื่อกระตุ้นให้เกิด การมีส่วนร่วมของคนทุกกลุ่มที่อยู่ในชุมชน ไม่ว่าจะอยู่ในระดับสังคม เศรษฐกิจใด องค์กรใด หรือคนกลุ่มน้อย วัฒนธรรมย่อยใด นอกจากนี้ วิทฤษฎุมชนเป็นการสื่อสารแบบ สองทาง (Two-way Communication) และมีทิศทางไหล ของข่าวจากบนลงล่าง (Top-down) และจากล่างขึ้นบน (Bottom-up) และในระนาบเดียวกัน (Horizon) โดยการ ดำเนินงานมีเป้าหมาย

ที่หลากหลายตามระดับของผู้ที่เกี่ยวข้อง วิทยุชุมชนมุ่งตอบสนองความต้องการของประชาชน โดยทำหน้าที่ให้ข้อมูลข่าวสาร สร้างความรู้สึกร่วมในชุมชน เป็นเวทีแลกเปลี่ยนข่าวสาร ความคิด และเป็นช่องทางในการแก้ไข ปัญหา คนในชุมชนสามารถเข้าถึงได้ไม่ว่าจะเป็นผู้วางแผนการใช้สื่อ ผู้ใช้ ผู้ผลิต ผู้แสดง ฯลฯ

3. วิทยุชุมชนเป็นสื่อภาคประชาชน (Civic Media) เป็นมุมมองในแง่ที่ว่าชุมชนไม่ได้เป็นทั้งของภาครัฐและเอกชน ไม่มุ่งกำไรสูงสุด รวมทั้งมีพันธกิจเพื่อสนองประโยชน์ของสาธารณะ นอกจากนี้รายการยังมีเนื้อหาที่หลากหลายกว่า สื่อภาครัฐและเอกชน โดยนอกจากจะมุ่งเน้นที่ข่าว และสาธารณประโยชน์มากกว่าเนื้อหาบันเทิงแล้ว ยังมุ่งหวังการมีส่วนร่วม ของประชาชนในชุมชนอีกด้วย ทั้งในเรื่องของการเป็นเจ้าของ การกำหนดทิศทางของเนื้อหา การผลิต การแสดงความ คิดเห็น การสนับสนุนด้านการเงิน การรวบรวมกำลังคนและทรัพยากร และการประเมินผล

4. วิทยุชุมชนเป็นสื่อสาธารณะ (Public Service Broadcasting) ความเป็นสาธารณะทำให้วิทยุชุมชนต้องยึดถือ ประโยชน์ของประชาชน โดยมีอิสระจากอิทธิพลของรัฐและกลุ่มทุน และมีความหลากหลายและความแตกต่างจากสื่อเชิง พาณิชยกรรมเนื้อหาที่นำเสนอต้องเป็นกลาง สอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของประชาชนทุกกลุ่ม รวมถึงการ ให้ความสำคัญกับคุณภาพมากกว่าปริมาณ และรายได้หลักควรมาจากประชาชนในรูปแบบของค่าธรรมเนียมเป็นหลัก

ในสังคมไทย วิทยุชุมชนเป็นรูปแบบหนึ่งของสื่อภาคประชาชน ซึ่งคนในชุมชนเป็นเจ้าของสถานีสื่อร่วมกัน และมี ส่วนร่วมใน การบริหารจัดการให้บริการชุมชน โดยยึดหลักการบริการสาธารณะ ในระดับชุมชน มีการดำเนินการในรูปแบบ อาสาสมัคร และการดำเนินการเพื่อประโยชน์สาธารณะของชุมชนโดยไม่แสวงหากำไรในทางธุรกิจและผลประโยชน์ทางการเมือง

ในกระบวนการให้ความรู้ความเข้าใจเรื่องสิทธิการสื่อสารภาคประชาชน เครือข่ายสื่อภาคประชาชนภาคเหนือ ได้ มีการให้ความหมายของวิทยุชุมชนไว้ว่า วิทยุชุมชนเป็นรูปแบบหนึ่งของสื่อภาคประชาชน ชุมชนเป็นเจ้าของ และมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการโดยมีเป้าหมายและการดำเนินการเพื่อประโยชน์สาธารณะของชุมชนโดยไม่แสวงหากำไรในทางธุรกิจและผลประโยชน์ทางการเมือง

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าความหมายโดยรวมของวิทยุชุมชนนั้น คือ การกระจายเสียงของวิทยุท้องถิ่นที่จัดและดำเนินการโดยยึดถือความต้องการของกลุ่มผู้ฟังหรือชุมชนเป็นเป้าหมายหลัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านเนื้อหา กล่าวคือ ดำเนินการโดยคณะกรรมการที่เป็นตัวแทนจากกลุ่มผู้ฟังหรือเป้าหมายในพื้นที่เป็นหลัก จึงมีลักษณะที่เป็นสื่อมวลชนของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน ทั้งที่กลุ่มผู้ฟังเป้าหมายจะมีการกำหนดไว้อย่างชัดเจนและมีลักษณะที่แคบกว่าผู้ฟังเป้าหมาย

2.4.2 ลักษณะและรูปแบบการจัดรายการวิทยุชุมชน

ธนิตา กลิ่นลำดวน (2546, หน้า 14) กล่าวถึงลักษณะสำคัญของวิทยุชุมชน ดังนี้

ก. กลุ่มคนที่หลากหลายในพื้นที่กระจายเสียงสามารถเข้าถึงได้ง่าย เท่าเทียม และมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน

ข. เป็นสมบัติสาธารณะที่ชุมชนร่วมกันจัดตั้งและเป็นเจ้าของร่วมกัน

ค. ใช้อาสาสมัครในการดำเนินการ

ง. ไม่มุ่งหวังกำไรทางธุรกิจทั้งทางตรงและทางอ้อม เป็นอิสระจากการครอบงำและแทรกแซงจากกลุ่มอิทธิพล กลุ่มหวังผลประโยชน์โดยมิชอบ กลุ่มการเมือง และพรรคการเมืองทุกระดับ แต่สร้างทุนทางสังคม โดยทางจังหวัดนั้นเป็นช่องทางการสื่อสารสาธารณะที่สมาชิกในชุมชนมีบทบาทเป็นได้ทั้งผู้รับสารและผู้ส่งสาร เป็นการสื่อสารสองทาง โดยกลุ่มผู้จัดและผู้ฟังเป็นกลุ่มเดียวกัน

ฉ. เป็นสื่อเพื่อบริการชุมชน เพื่อประโยชน์ตามความต้องการของชุมชนและมุ่งสร้างโอกาสแก่ผู้ด้อยโอกาสในชุมชน

ช. เป็นศูนย์กลางข้อมูลข่าวสารเชื่อมโยงการเรียนรู้เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน

ส่วนสมาคมการสื่อสารด้านการกระจายเสียง (World Association of Communication Radio Broadcaster) ได้กำหนดลักษณะทั่วไปของวิทยุชุมชนไว้ดังต่อไปนี้

1. การส่งกระจายเสียงกำลังต่ำ
2. การควบคุมและการให้ข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ฟัง
3. มีการกำหนดวัตถุประสงค์ที่เน้นเฉพาะ
4. ให้โอกาสผู้ฟังได้เข้าถึงสื่อที่ดีกว่า
5. ประชาชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมและเป็นการปฏิบัติงานของวิทยุชุมชน และ
6. รูปแบบการจัดรายการของวิทยุชุมชนจะแตกต่างไปจากรูปแบบรายการวิทยุระดับ

ท้องถิ่นและระดับชาติ

นอกจากนี้ตามแนวความคิดของ เอื้อจิต วิโรจน์ไตรรัตน์ (2544, หน้า 58-59) ได้มองรูปแบบการดำเนิน รายการวิทยุชุมชนว่าต้องมีลักษณะ ดังนี้

1. ดำเนินการเพื่อประโยชน์สาธารณะ
2. สนองความต้องการและรักษาผลประโยชน์ของทุกคนในชุมชน
3. เป็นศูนย์กลางข้อมูลข่าวสาร เชื่อมโยงการเรียนรู้ระหว่างชุมชนภายในและชุมชน

ภายนอก

4. เป็นเวทีแลกเปลี่ยนความคิด จุดประกายประเด็นสาธารณะ เป็นศูนย์ประสานความร่วมมือในการแก้ปัญหาและพัฒนาท้องถิ่น

5. ตรวจสอบและรักษาผลประโยชน์ของท้องถิ่น
6. อนุรักษ์คุณค่าและเอกลักษณ์ท้องถิ่น ด้านศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญา ภาษา ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม
7. องค์กรชุมชนร่วมเป็นเจ้าของในลักษณะเครือข่าย
8. มีความเป็นอิสระ ปราศจากการครอบงำของรัฐ การเมือง ธุรกิจ และต่างชาติ
9. ดำเนินการโดยไม่หวังและแสวงผลกำไร โดยการจัดตั้งกองทุนและดำเนินกิจกรรม ระดมทุนขอรับบริจาคอย่างไม่ให้สร้างเงื่อนไขต่อการดำเนินการ
10. ได้รับการสนับสนุนจากกองทุนพัฒนากิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ เพื่อประโยชน์สาธารณะ
11. บริหารงานในรูปคณะกรรมการ ผู้มีส่วนร่วมทุกคนเป็นอาสาสมัครที่ทำงานด้วยความเสียสละ
12. ดำเนินการโดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชน จัดสรรส่วนเวลาและรายการที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ
13. มีกลไกและกระบวนการการสร้างจิตสำนึก จรรยาบรรณ ความรับผิดชอบ และการพัฒนาบุคลากร
14. มีการประสานกันเป็นเครือข่ายวิทยุกระจายเสียงภาคประชาชน เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูล และประสบการณ์

จากเอกสารคู่มือวิทยุชุมชนของ กาญจนนา แก้วเทพ (อ้างถึงใน ธนิตา กลิ่นลำดวน, 2546, หน้า 14) ได้สรุปปรัชญาและลักษณะสำคัญของวิทยุชุมชนไว้ว่า ปรัชญาของวิทยุชุมชน คือ วิทยุโดยประชาชน ของประชาชน เพื่อประชาชน หมายความว่า จะต้องเริ่มที่ “โดย” คือ ต้องให้ประชาชนเข้ามาดำเนินงานวิทยุชุมชน ต่อจากนั้นประชาชนจึงเกิดจากรู้สึกเป็น “เจ้าของ” และท้ายที่สุดเนื้อหารายการของวิทยุชุมชนก็จะเป็นไป “เพื่อ” ผลประโยชน์ของชุมชน วิทยุชุมชนจึงไม่ใช่วิทยุที่มีคนอื่นไปทำเพื่อชุมชน แต่เป็นวิทยุที่ชุมชนทำเองเพื่อตนเอง

พิศิษฐ์ ขวลาธวัช (2542, หน้า 213-214) กล่าวว่า สามารถแบ่งลักษณะสำคัญของวิทยุชุมชนได้ ดังนี้

1. เป้าหมายสูงสุดของวิทยุชุมชน คือ ดำเนินการเพื่อตอบสนองความต้องการของคนในท้องถิ่นและเฟื่องจากในแต่ละชุมชนประกอบด้วยคนหลายกลุ่ม ดังนั้น วิทยุชุมชนเองก็ต้องมีหลักประกันว่าจะสามารถตอบสนองความต้องการของคนทุกกลุ่มได้ อาทิเช่น การมีตัวแทนของคนทุกกลุ่มเข้าไปเป็นคณะกรรมการบริหารวิทยุชุมชนหรือเป็นอาสาสมัคร โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มที่ด้อยโอกาสด้านการสื่อสาร เช่น กลุ่มผู้หญิง กลุ่มวัยรุ่น กลุ่มเด็ก ทั้งนี้เพื่อเปิดโอกาสให้คนทุกกลุ่มได้ใช้สิทธิด้านการสื่อสาร ทั้งในแง่เป็นผู้รับข่าวสารและผู้ส่งข่าวสารผ่านวิทยุชุมชน

2. วิทยุชุมชนจะดำเนินการ โดยคณะกรรมการที่เลือกตั้งมาจากตัวแทนของกลุ่มชุมชน มิใช่การแต่งตั้งแบบราชการ นอกจากนี้แล้วเป้าหมายหลักของวิทยุชุมชน คือ การไม่แสวงหาผลกำไร

3. ผู้ดำเนินรายการและผู้ฟังวิทยุชุมชนเป็นคนในชุมชน (ผู้ดำเนินรายการ วิทยากร แขกรับเชิญในรายการ อาจเป็นอาสาสมัครหรือชาวบ้านคนใดคนหนึ่งของชุมชน) รวมถึงมีการผลิตเปลี่ยนแปลงบทบาทผู้ดำเนินรายการและผู้ฟัง มีลักษณะที่เรียกว่าเป็นการสื่อสารแบบสองทาง นอกจากนี้ผู้ฟังสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในรายการวิทยุได้ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การโทรศัพท์เข้าไปในรายการ การเขียนจดหมายติชมรายการ เป็นต้น

4. หัวใจสำคัญของการเป็นวิทยุชุมชน จะต้องมีการบริหารจัดการโดยชุมชน โดยมีหลักการสำคัญ ดังนี้

ก. รูปแบบบริหารจัดการโดยคณะกรรมการที่ประกอบด้วยบุคคลจากหลาย ๆ ฝ่าย

ข. คณะกรรมการต้องมีความเป็นอิสระในการดำเนินงาน ต้องปราศจากการแทรกแซงหรือครอบงำของรัฐ นักการเมืองท้องถิ่น กลุ่มธุรกิจ ฯลฯ

ค. มีรูปแบบการดำเนินงานที่เปิดโอกาสให้ประชาชนทุกคนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง

5. ลักษณะสำคัญของเนื้อหา รูปแบบรายการของวิทยุชุมชน จะต้อง

ก. เป็นเนื้อหาหรือรูปแบบที่ตอบสนองความต้องการของชุมชนแต่ละแห่ง

ข. มีเนื้อหาหรือรูปแบบที่มีความหลากหลาย ครอบคลุมความสนใจ ความต้องการ และผลประโยชน์ของคนทุกกลุ่ม และเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของชุมชน เช่น เรื่องทำมาหากิน การอยู่ร่วมกัน การปกครอง ศิลปวัฒนธรรม มรดกด้านภูมิปัญญาของชุมชน ส่งเสริม ศิลธรรม ศาสนา การพักผ่อน ความบันเทิง การละเล่น ประเพณี พิธีกรรม ปัญหาต่าง ๆ ของชุมชน

ค. ลักษณะของเนื้อหาและรูปแบบของรายการ ต้องส่งเสริมให้มีการสื่อสารในแนวนอน คือ การสื่อสารระหว่างประชาชนกับประชาชน มากกว่าจะเป็นการสื่อสารในแนวตั้งจากรัฐบาลสู่ประชาชนเท่านั้น

6. การประเมินผลต้องเป็นไปอย่างต่อเนื่อง และมีความหลากหลายมากกว่าการประเมินประมาณผู้ฟังเท่านั้น

ทั้งนี้ จุมพล รอดคำดี (2543, หน้า 23-24) ได้สรุปแนวคิดของวิทยุชุมชนว่าควรมีหลักการ ดังนี้

1. ต้องเกิดขึ้นจากความต้องการของชุมชน โดยถือหลักว่าคนส่วนใหญ่แสดงความคิดเห็นความต้องการร่วมกัน

2. วิทยุชุมชนต้องได้รับการยอมรับของกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน

3. วิทฤษฎชุมชนย่อมไม่มีการแบ่งแยกเชื้อชาติ ศาสนา ประเพณี วัฒนธรรมของคนในชุมชน
 4. วิทฤษฎชุมชนต้องยึดถือแนวทางการเสนอรายการ และข่าวสารของชุมชนเป็นหลัก ภายใต้วินัยแห่งแนวคิด ความเชื่อ วัฒนธรรมท้องถิ่น กฎบัญญัติท้องถิ่น สิ่งแวดล้อม และเหตุการณ์ในท้องถิ่น เป็นหัวใจของการนำเสนอข่าวสารและรายการ

5. วิทฤษฎชุมชนจะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนในชุมชนร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมจัด รายการ และสามารถเข้าไปบริหารจัดการ หรือเป็นผู้ปฏิบัติในสถานีได้ องค์การยูเนสโกได้เน้นว่า “Participatory radio means a radio station that self-managed by those participating in it.” นอกจากนี้ การเปลี่ยนแปลงใด ๆ ในสื่อวิทฤษฎชุมชนให้เป็นที่ไปตามแนวคิดและความต้องการของประชาชนในชุมชน โดยยึดหลักการกระบวนการทางประชาธิปไตย

6. วิทฤษฎชุมชน เป็นสถานีวิทยุที่มีรัศมีการออกอากาศครอบคลุมเฉพาะพื้นที่เท่านั้น (มีลักษณะเป็น Narrowcasting ไม่ใช่ Broadcasting) กำลังส่งไม่เกิน 1 กิโลวัตต์

7. วิทฤษฎชุมชน เป็นสื่อมวลชนตามแนวความคิดประชาธิปไตย (Democratic Media) โดยประชาชน ของประชาชน เพื่อประชาชน

นอกจากนี้ จุมพล รอดคำดี ยังได้แบ่งระดับลักษณะของการเป็นวิทฤษฎชุมชนออกเป็น 6 ระดับ สรุปได้ดังนี้

ระดับแรก (ระดับรายการ) ผู้จัดการรายการของสถานีนำข้อมูลที่สมาชิกชุมชนแจ้งมานำเสนอ ในลักษณะการประกาศสาธารณะหรือการบริการชุมชนเป็นการจัดการรายการเพื่อบริการประชาชน เช่น การจัดการรายการประเภทของหาย งานจัดเลี้ยง งานทำบุญขึ้นบ้านใหม่ งานพบปะ สังสรรค์ ฯลฯ ประชาชนหรือผู้ฟังส่งจดหมายหรือโทรศัพท์มาบอก ผู้จัดการรายการจะเป็นผู้เลือกเนื้อหาและพูดด้วยตนเอง ผู้ฟังหรือประชาชนไม่มีสิทธิ์ในการเลือกเนื้อหาหรือวิธีการนำเสนอ ตลอดจนเป็นเจ้าของรายการได้

ระดับสอง (ระดับรายการ) มีแนวคิดการจัดการรายการโดยเนื้อหาเป็นการรายงานโดยตรงจากประชาชน เช่น รายการของ จส. 100, สวพ. 91, ร่วมด้วยช่วยกัน ของ INN เป็นต้น ผู้ฟังจะเป็นผู้กำหนดเนื้อหาและวิธีการเสนอ (รายงานการจราจร, แจ้งของหาย, แจ้งเหตุด่วนเหตุร้ายด้วยตนเอง) ตามที่สถานีกำหนดกรอบให้รายงาน แต่ประชาชนไม่สามารถเป็นเจ้าของรายการได้ สถานีหรือผู้จัดการรายการยังเป็นผู้ควบคุมหรือเป็นเจ้าของรายการ ดูแลการจัดการผลิตและการนำเสนอ โดยกำหนดกรอบและเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดและ หรือนำเสนอเนื้อหาในบางรายการ ประชาชนหรือผู้ฟังเป็นผู้เสนอเนื้อหาหรือเล่าเหตุการณ์ด้วยตนเองเท่านั้น

ระดับสาม (ระดับรายการ) มีแนวคิดการจัดการรายการในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งของสถานี ซึ่งสถานียินยอมให้จัดเนื้อหาและวิธีการนำเสนอมาจากความคิดเห็นของตัวแทนประชาชนที่ได้รับ การคัดเลือกขึ้นมาอยู่ในรูปของ “คณะกรรมการวิทฤษฎชุมชน” เป็นผู้ตัดสินใจและให้ความเห็นชอบว่าจะ จัด

รายการอย่างไร กรรมการชุดนี้จะเป็นผู้กำหนดนโยบาย กำหนดเรื่องราวหรือเนื้อหาที่จะเสนอ ในขณะเดียวกันก็สะท้อนความต้องการของผู้ฟังให้ทราบ ผู้จัดการรายการซึ่งเป็นนักจัดรายการอาชีพ หรือเป็นเจ้าของที่ของรายการนั้น ๆ จะรับผิดชอบหรือเอาความเห็นของคณะกรรมการออกไปปฏิบัติ กรณีนี้จะสังเกตได้ว่า ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมเป็นเจ้าของรายการและบริหารรายการ โดยสามารถกำหนดเนื้อหาและวิธีการเสนอรายการตามแนวทางของตนได้ มิใช่สถานีหรือผู้จัดการรายการเป็นผู้กำหนดแต่ประการใด อย่างไรก็ตาม สถานียังเป็นของหน่วยงานที่เป็นเจ้าของ บุคลากรสถานี ทำหน้าที่ดูแลให้คำปรึกษาเฉพาะทางด้านระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ และอำนวยความสะดวก ในด้านการออกอากาศ และผลิตรายการตามวัตถุประสงค์ของ “คณะกรรมการวิทยุชุมชน” เท่านั้น เช่น รายการสร้างสรรค์จันทบุรี

ระดับสี่ (ระดับสถานี) ในระดับนี้อาศัยอาสาสมัครเข้ามาเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ต่าง ๆ ในสถานี ทั้งบริหารสถานีและดำเนินการด้านรายการ บริหารรายการทั้งหมดโดยกลุ่มอาสาสมัครที่เป็นตัวแทนของกลุ่มต่าง ๆ การกำหนดเนื้อหาในชุมชน การจัดรายการทำด้วยตนเองทั้งสิ้น โดยมีเจ้าหน้าที่ประจำสถานีคอยให้คำแนะนำและความช่วยเหลือ แต่สถานียังเป็นหน่วยงานของรัฐงบประมาณมาจากรัฐและการบริจาค ประชาชนไม่ใช่เจ้าของ

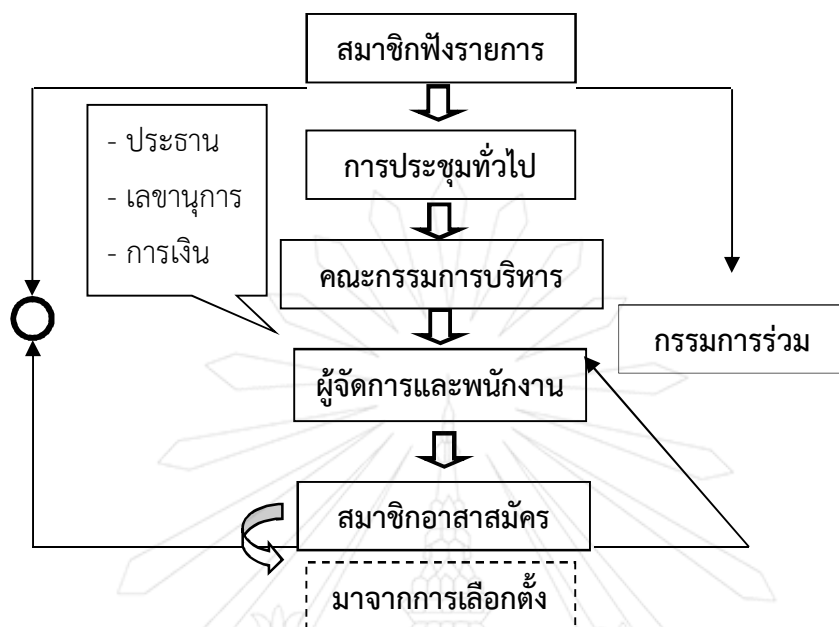
ระดับห้า (ระดับสถานี) เป็นสถานีที่มีใบอนุญาตเป็นเจ้าของคลื่นความถี่ ในแนวคิดนี้ ประชาชนในชุมชนสามารถรวมตัวกันยื่นขอคลื่นความถี่จากรัฐและลงทุนจัดตั้งสถานีวิทยุเป็นของชุมชนตนเองและตั้งตัวแทนเข้าไปบริหารสถานีในรูปคณะกรรมการวิทยุชุมชน คณะกรรมการฯ จะทำหน้าที่กำหนดนโยบายการบริหารสถานี แต่งตั้งการจัดตั้งสถานี (Station Managing Director) ควบคุมการบริหารและว่าจ้างมืออาชีพทำงานในการจัดการสถานี การจัดและการผลิตรายการ (Professional Journalists) ตลอดจนว่าจ้างพนักงานธุรการ อาสาสมัครหรือสมาชิกในชุมชนที่สามารถทำงานการเงิน การบัญชี เข้ามาทำงานให้สถานี แต่งตั้งผู้จัดการไปจนถึงพนักงานระดับล่าง ภายใต้ต้นนโยบายของคณะกรรมการฯ การจัดรายการเป็นไปในแนวทางที่คณะกรรมการฯ กำหนด หรือให้นโยบายเอาไว้

ระดับหก (ระดับเจ้าของสถานีและมีใบอนุญาตเป็นเจ้าของคลื่นความถี่) ในระดับนี้ ประชาชนรวมตัวกันจัดตั้งสถานี และยื่นขอใบอนุญาตเป็นเจ้าของคลื่นความถี่จากรัฐเช่นเดียวกับระดับห้า แต่การดำเนินงานของสถานี ตั้งแต่ระดับคณะกรรมการวิทยุไปจนกระทั่งถึงเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานทุกคน ทุกระดับ ล้วนเป็นอาสาสมัครทั้งสิ้น อาสาสมัครเหล่านี้จะได้รับการอบรมจากผู้เชี่ยวชาญในด้านการบริหารสถานี การจัดรายการ การสื่อข่าว เขียนข่าว และหน้าที่อื่น ๆ ที่จำเป็น ซึ่งชุมชนว่าจ้างให้มาอบรม หรือสถาบันการศึกษา หรือหน่วยงานวิชาการที่เชี่ยวชาญจากภาคเอกชน ภาครัฐ อาจจะทำให้ความช่วยเหลือหรือความร่วมมือในการพัฒนาทักษะ

ส่วนรูปแบบการจัดการจัดรายการวิทยุชุมชนได้ริเริ่มและทดลองขึ้นในประเทศต่าง ๆ แม้ว่าจะมีหลักการที่ตรงกันว่าเป็นการดำเนินการกระจายเสียงสำหรับวิทยุท้องถิ่นที่เป็นไปตามความต้องการของผู้ฟังเป็นหลัก แต่ในการดำเนินการนั้นแต่ละประเทศก็จะแตกต่างกันออกไป โดยยังไม่มีรูปแบบที่เป็นสากลชัดเจน อย่างไรก็ตาม ไชมอน พาร์ทริดจ์ (Simon Partridge) (อ้างถึงใน สุรินทร์ แปลง ประสพโชค, 2534, หน้า 36-37) ได้นำเสนอโครงสร้างที่น่าเป็นไปได้ในการดำเนินการวิทยุชุมชน โดยจำลองมาจากโครงสร้างของบริษัทข่าวแห่งหนึ่งในกรุงลอนดอนที่ออกหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นที่เป็นประชาธิปไตยและไม่ใช้รูปแบบของการค้า ตามตารางที่ 2.2 ดังนี้

วิทยุกระแสหลัก	วิทยุชุมชน
1. รัฐเป็นเจ้าของ เอกชนรับช่วงสัมปทาน	1. ชุมชนเป็นเจ้าของ
2. เงินทุนสูง ประมาณ 10-20 ล้านบาท - อาคารถาวร - ผลิตรายการโดยเจ้าหน้าที่ราชการ เอกชน - กำลังส่งของเครื่องส่ง 1 กิโลวัตต์ - ค่าไฟฟ้าประมาณเดือนละ 20,000 บาท	2. ลงทุนน้อย ประมาณ 60,000 บาท ต่อ สถานี - อาคารของชุมชนเป็นที่ตั้งสถานี - ผลิตรายการโดยอาสาสมัครในชุมชน - กำลังส่งของเครื่องส่ง 20-30 วัตต์ - เสียค่าไฟฟ้าไม่เกินเดือนละ 500 บาท
3. แสวงหากำไรเชิงธุรกิจ	3. ไม่แสวงหากำไรเชิงธุรกิจ เน้นการสร้าง ทุนทางสังคม (พัฒนาคน พัฒนาชุมชน)
4. นำเสนอเรื่องใหญ่ ๆ โกลด์คลับซับซ้อน	4. นำเสนอเรื่องตรงใจใกล้ตัวชาวบ้าน
5. ชุมชนมีส่วนร่วมยาก เนื้อหากำหนดโดยเจ้าของรายการ หรือเจ้าของสถานี	5. ชุมชนมีส่วนร่วมทุกขั้นตอน (ตั้งแต่ก่อตั้งสถานี ไปจนถึงการบริหารสถานีและการจัดรายการ)
6. ผังรายการออกอากาศทั้งวัน	6. ออกอากาศตามความพร้อมและความ ต้องการของชุมชน
7. รัศมีการออกอากาศ 70-80 กิโลเมตร	7. รัศมีการออกอากาศ 10-30 กิโลเมตร
8. รัฐให้ข้อมลทางเดียว	8. มีการให้ข้อมลเป็นจริง ไม่ปิดกั้น ปิดเบือน

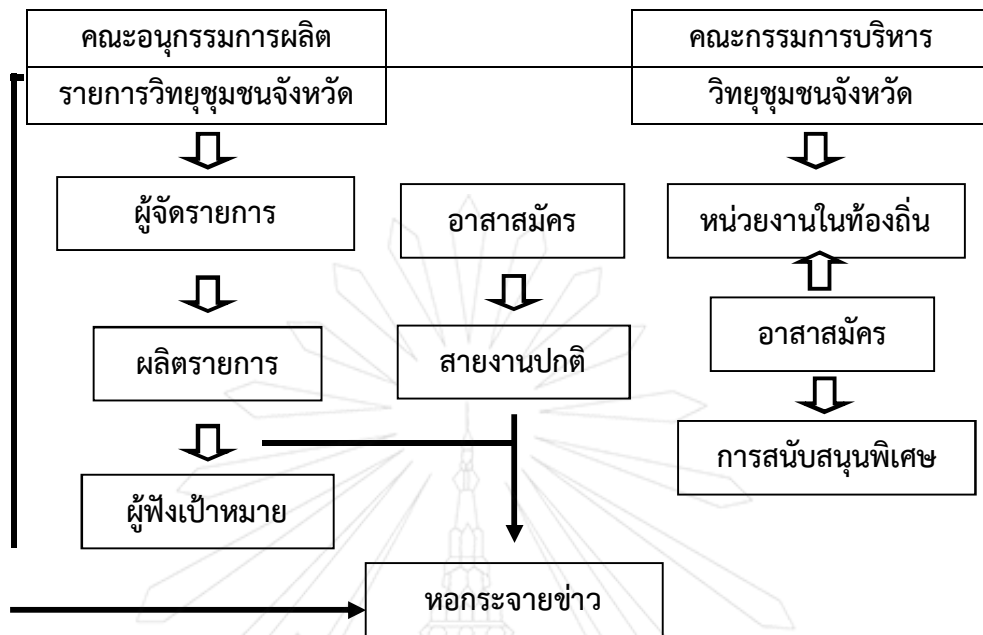
ตารางที่ 2.1 ตารางเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างวิทยุกระแสหลักกับวิทยุชุมชน

แผนภูมิที่ 2.2 แสดงโครงสร้างวิถุชุมชนที่จำลองมาจากโครงสร้างบริษัทข่าว

สมาชิกผู้ฟังหรือกลุ่มประชาชนจัดการประชุมทั่วไป เพื่อทำการเลือกคณะกรรมการบริหารจากผู้ฟังหรือกลุ่มประชาชนในชุมชน โดยคณะกรรมการบริหารนั้นมีหน้าที่ในการจัดทำนโยบายทั่วไปของสถานี ตรวจสอบบัญชีการเงิน พิจารณาในการว่าจ้างผู้จัดการทั่วไปและพนักงาน กำกับดูแลนโยบายสถานี ตัดสินปัญหาต่าง ๆ ของสถานี ผู้จัดการและพนักงานทำหน้าที่ในการบริหารสถานีวันต่อวัน ผลิตรายการต่าง ๆ บำรุงรักษาอุปกรณ์ โดยทำงานร่วมกับสมาชิกอาสาสมัคร ในการจัดทำรายการและหน้าที่ต่าง ๆ ในสถานี และสมาชิกอาสาสมัครนี้เองจะเป็นผู้เลือกตัวแทน เพื่อเป็นกรรมการบริหาร กรรมการร่วมบริหาร โดยการเลือกตั้งจากสมาชิกที่เป็นตัวแทนของคนกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน โดยให้ความสำคัญทางด้านความหลากหลายและกระจายไปในทุกกลุ่มของชุมชน เช่น กลุ่มอาชีพต่าง ๆ กลุ่มความสนใจ กลุ่มปัญหาาร่วม กลุ่มเชื้อชาติ กลุ่มคนที่ด้อยโอกาสในชุมชน เป็นต้น

นอกจากนี้แล้ว จากการจัดรายการวิถุชุมชนตามโครงการนำร่องของกรมประชาสัมพันธ์ สุรินทร์ แผลงประสพโชค ได้นำแบบจำลองโครงสร้างการบริหารวิถุชุมชน ตามโครงการวิถุชุมชน กับคน อปม. กรมประชาสัมพันธ์ที่มีการสื่อสารสองทางระหว่างบุคคลที่เกี่ยวข้องกับรายการวิถุชุมชน 3 ฝ่าย คือ คณะกรรมการบริหารวิถุชุมชนจังหวัด คณะอนุกรรมการผลิตรายการวิถุชุมชนจังหวัด และกลุ่มผู้ฟังเป้าหมาย ในแผนภูมิที่ 2.3

แผนภูมิที่ 2.3 แสดงโครงสร้างการบริหารงานวิทยุชุมชน โดย สุรินทร์ แปลงประสพโชค
จากโครงการวิทยุชุมชนกับคน อปม. กรมประชาสัมพันธ์

จากโครงสร้างการบริหารงานวิทยุชุมชนดังกล่าว ผู้ฟังเป้าหมายสามารถถ่ายทอดปัญหา และแสดงความคิดเห็นนั้นไปยังคณะกรรมการ ซึ่งเป็นบุคคลในชุมชนของตนเองหรือถ่ายทอดไปยังผู้จัดการได้ ขณะเดียวกันผู้จัดรายการ นอกจากจะจัดรายการออกอากาศไปในชุมชนตามที่ได้รับนโยบายจากคณะกรรมการแล้ว ยังสามารถสะท้อนปัญหาและแสดงความคิดเห็นของตนและที่ได้รับจากผู้ฟังกลับไปสู่คณะอนุกรรมการผลิตรายการ ซึ่งคณะอนุกรรมการผลิตรายการก็จะสะท้อนไปสู่คณะกรรมการบริหารได้อีกทอดหนึ่ง โดยที่คณะกรรมการบริหารและคณะอนุกรรมการผลิตรายการวิทยุชุมชนมีหน้าที่เป็นสื่อกลางระหว่างผู้ฟังกับผู้จัดรายการ

โดยสรุป วิทยุชุมชนมีแนวคิดที่สำคัญอย่างยิ่ง คือ ประชาชนเป็นศูนย์กลางของความคิด และเริ่มต้น มีใช้การคิดหรือการเริ่มต้นจากหน่วยงานของรัฐหรือเอกชนผู้หนึ่งผู้ใด อย่างไรก็ตาม บางประเทศ การเริ่มต้นมาจากหน่วยงานของรัฐเป็นผู้ริเริ่ม ภายใต้กรอบการเป็นพี่เลี้ยงให้กับประชาชน หรือให้ความช่วยเหลือในระยะเริ่มต้น และมีระยะเวลาที่แน่นอนสำหรับการถอนตัวออก เพื่อให้ประชาชนเข้ามาดำเนินการเองตามหลักการ “โดยประชาชน ของประชาชน เพื่อประชาชน” ได้อย่างเต็มที่

2.5 แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนานโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิทยุชุมชน

2.5.1 การถือกำเนิดวิทยุชุมชน

วิทยุเป็นเครื่องมือการสื่อสารมวลชนชนิดแรกที่มีบทบาทต่อผู้ฟังและสามารถสร้างการมีส่วนร่วมได้ ดังที่ กาญจนา แก้วเทพ ได้บรรยายไว้ในหนังสือ ศาสตร์แห่งสื่อและวัฒนธรรมการศึกษาว่า สถานะพิเศษของวิทยุ คือ อาจถือได้ว่าเป็นการสื่อสารมวลชนด้านข่าวสารและความบันเทิงชนิดแรกที่น่ามาติดตั้งไว้ในบ้าน “เนื้อหาวิทยุนี้มีความหลากหลาย เช่น รายการ News & Talk Show ซึ่งจะมีพิธีกรและแขกรับเชิญมาสนทนา พูดคุยอภิปรายโต้แย้งได้ทุก ๆ เรื่องทั้งการเมือง ศาสนา ศิลปะ กีฬา ปัญหาสังคม เพศ ฯลฯ ซึ่งรายการประเภทนี้มีผู้ฟังที่มีความสนใจอย่างแท้จริง ดังนั้นในแง่วิทยุจึงเป็นสื่อที่มีบทบาทในการดึงหรือเชื่อมโยงประชาชนให้มีส่วนร่วมในชีวิตสาธารณะของสังคม”

กาญจนา แก้วเทพ (2546, หน้า 23-35) วิทยุชุมชนถือกำเนิดขึ้นมาเป็นครั้งแรกโดยสถานี KPFA ในเมืองเบิร์กลีย์ รัฐแคลิฟอร์เนีย ประเทศสหรัฐอเมริกา เมื่อ พ.ศ. 2491 โดยมีกลุ่มผู้ดำเนินงานเป็นกลุ่มที่เรียกตัวเองว่า ผู้แสวงสันติและรักอิสระ ลักษณะสำคัญของวิทยุท้องถิ่นนี้แตกต่างจากวิทยุ 2 รูปแบบที่มีอยู่ คือ วิทยุสาธารณะ (Public Radio) และวิทยุธุรกิจ (Commercial Radio) ในหลายลักษณะ เช่น ส่งกระจายเสียงด้วยกำลังส่งต่ำ (ประมาณ 1 กิโลวัตต์) ครอบคลุมในพื้นที่จำกัดประมาณ 6-10 กิโลเมตร ซึ่งทำให้แตกต่างจากวิทยุสาธารณะระดับชาติ และดำเนินงานโดยไม่แสวงหากำไร (Non-commercial) ซึ่งทำให้แตกต่างไปจากวิทยุธุรกิจ เงินที่ใช้ดำเนินการส่วนใหญ่ได้มาจากสมาชิกในชุมชน หรือมาจากการบริจาคของมูลนิธิ องค์กรการกุศล และการระดมทุนของกลุ่มผู้ดำเนินงาน

นอกเหนือจากเรื่องกำลังส่ง พื้นที่ครอบคลุม และการไม่แสวงหากำไรแล้ว ลักษณะที่สำคัญอีกประการหนึ่งของสถานีวิทยุท้องถิ่น KPFA ก็คือ ยึดหลักว่ากรรมสิทธิ์และการควบคุมวิทยุเป็นของประชาชน รวมทั้งเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดบริหารจัดการและการดำเนินการ KPFA จะทำงานโดยใช้อาสาสมัครที่เป็นตัวแทนของชุมชนเป็นหลัก โดยมีเจ้าหน้าที่ประจำสถานีเป็นผู้ช่วยเหลือด้านเทคนิค

จากจุดเริ่มต้นเล็ก ๆ เพียง 1 สถานีเมื่อ 50 กว่าปีก่อน ปัจจุบันนี้วิทยุชุมชนในสหรัฐได้ขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างกว้างขวาง จากจำนวนสถานีวิทยุ 500 แห่งทั่วประเทศ มีสถานีวิทยุชุมชนถึง 100 แห่ง และในปี พ.ศ. 2518 ได้มีการจัดตั้งสหพันธ์นักวิทยุกระจายเสียงชุมชนแห่งชาติ มีสมาชิกถึง 60 สถานี และจากสถานีวิทยุชุมชนแห่งแรกในอเมริกา ปัจจุบันนี้ แนวคิดและการดำเนินงานวิทยุชุมชนได้แผ่ขยายออกไปทั่วโลก ทั้งในทวีปยุโรป เช่น อังกฤษ เยอรมัน สวีเดน ในทวีปลาตินอเมริกา

แอฟริกา รวมทั้งทวีปเอเชียของเราเอง เนื่องจากวิทยุชุมชนได้พิสูจน์ตนเองแล้วว่า เป็นระบบการสื่อสารที่สามารถตอบสนองความสนใจและความต้องการของชุมชนได้อย่างตรงจุด ตัวอย่างเช่น สถานีวิทยุชุมชนเอฟเอ็มนาพาสะ ที่เมืองฮิวะทลีตะ ประเทศญี่ปุ่น ที่ตั้งอยู่ห่างจากกรุงโตเกียวไป 60 กิโลเมตร ผลจากการเปิดโอกาสให้คนในท้องถิ่นเข้ามาทำงานเป็นอาสาสมัครซึ่งส่วนใหญ่เป็นวัยรุ่นที่แต่เดิมมองเห็นแต่เมืองหลวงเป็นศูนย์กลางแห่งความเจริญและทันสมัย แต่เมื่อได้เข้ามาทำงานเป็นอาสาสมัครทำรายการวิทยุ ทำให้วัยรุ่นเหล่านั้นต้องศึกษาเรื่องราวของท้องถิ่น จึงบังเกิดความเข้าใจและเห็นคุณค่าของท้องถิ่นตนเองมากยิ่งขึ้น ผลจากการที่ประชาชนในท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ในวิทยุชุมชน ทำให้คนในชุมชนได้มีส่วนเกี่ยวพันวิทยุ ช่วยเหลือชุมชน และอาสาสมัครเช่นกลุ่มวัยรุ่นก็ได้เกิดความภาคภูมิใจในตนเองด้วย

ความแพร่หลายของวิทยุชุมชนในปัจจุบัน ทำให้เกิดมีวิทยุชุมชนเกือบทุกแห่งทั่วโลก ในปี พ.ศ.2526 เป็นปีที่กลุ่มผู้ชื่นชอบวิทยุชุมชนได้มารวมตัวกันที่เมืองมอนเทรอล ประเทศแคนาดา และจัดตั้งองค์กรนานาชาติชื่อ AMARC ซึ่งเป็นองค์กรที่ไม่เกี่ยวข้องกับรัฐบาลใด เป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้นเพื่อการเคลื่อนไหวของวิทยุชุมชน มีสมาชิกจำนวนเกือบ 30,000 คน และเชื่อมโยงเป็นเครือข่าย 106 ประเทศทั่วโลก จุดมุ่งหมายของ AMARC คือให้การสนับสนุนและกระตุ้นการพัฒนาของชุมชนและวิทยุชุมชน

วิทยุชุมชนของไทยได้มีการร่างรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ.2560 ที่มีลักษณะปฏิรูปทางการเมืองและส่งเสริมประชาธิปไตยแก่ประชาชนอย่างมาก ในส่วนที่เกี่ยวกับสื่อมวลชนโดยเฉพาะสื่อประเภทที่ใช้คลื่นความถี่แม่เหล็กไฟฟ้า เช่น วิทยุ นั้นสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญได้เล็งเห็นความจำเป็นที่จะให้มีการจัดสรรคลื่นความถี่อย่างเป็นธรรม ให้แก่หน่วยงานทั้งของรัฐ องค์กรเอกชน ไปจนถึงประชาชนในตำบลหมู่บ้านที่อยู่ห่างไกลออกไปในทุกที่ของประเทศไทย โดยมีความหวังว่า คลื่นความถี่เหล่านี้จะไม่เพียงถูกใช้เพื่อส่งข่าวสารจากรัฐไปสู่ประชาชนทางเดียวเช่นที่เคยเป็นมา แต่จะถูกนำมาใช้เพื่อให้ประชาชนส่งข่าวสารกลับมายังรัฐ และให้ประชาชนได้ส่งข่าวสารถึงกันเองในแนวระนาบ เพื่อให้ข่าวสารที่แพร่กระจายหลากหลายนี้ มีบทบาทในการช่วยสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน

หัวใจสำคัญของรัฐธรรมนูญฉบับปี 2560 นี้ คือ ข้อความในมาตรา 60 ที่ระบุเอาไว้ว่า “รัฐต้องรักษาไว้ซึ่งคลื่นความถี่และสิทธิในการเข้าใช้วงโคจรดาวเทียมอันเป็นสมบัติของชาติเพื่อใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ประเทศชาติและประชาชน” ข้อความในมาตราดังกล่าวเท่ากับเป็นการกฤษฎาให้วิทยุชุมชนในความหมายที่แท้จริงมีโอกาสที่จะถือกำเนิดได้ในสังคมไทย และรัฐบาลในขณะนั้นได้ขานรับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญด้วยการมอบนโยบายให้กรมประชาสัมพันธ์และองค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย (อสมท.) จัดทำโครงการวิทยุชุมชนตั้งแต่ปี พ.ศ.2541

ในส่วนของกรมประชาสัมพันธ์ได้รับลูกต่อจากนโยบายของรัฐด้วยการริเริ่มโครงการนำร่อง 2 โครงการประสานกัน คือ โครงการนำร่องวิทยุชุมชนในจังหวัดทดลอง 19 จังหวัด และโครงการ

อบรมอาสาสมัครประชาสัมพันธ์ประจำหมู่บ้าน โดยหวังให้อาสาสมัครดังกล่าวได้เข้ามามีส่วนร่วมในการใช้สื่อวิทยุกระจายเสียงในรูปแบบของวิทยุชุมชน

สำหรับโครงการทดลองวิทยุชุมชนใน 19 จังหวัดนั้น แต่ละจังหวัดต่างก็มีรูปแบบและวิธีดำเนินงานที่แตกต่างกันไปตามสภาพความเป็นจริงของท้องถิ่น และได้มีบทเรียนอันหลากหลายจากการทดลองดังกล่าว เนื้อหาที่จะกล่าวถึงในตอนต่อไปนี้ จึงถอดมาจากประสบการณ์การทำวิทยุชุมชนในประเทศไทยในช่วงเวลาที่ผ่านมาประมาณ 4-5 ปีนี้ (พ.ศ.2541-2545)

อย่างไรก็ดี ในยุคต่อมารัฐก็พยายามเข้ามาควบคุมการดำเนินงานวิทยุชุมชนผ่านช่องทางกฎหมายและการอ้างความมั่นคงของภาครัฐ ยกตัวอย่าง ในกรณีที่คณะกรรมการกิจการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์แห่งชาติ (กกช.) ได้พิจารณากรอบการเข้าร่วมโครงการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชน และมีมติรับสมัครวิทยุชุมชนเข้าร่วมโครงการ ในเดือนตุลาคม พ.ศ.2547 โดยกรมประชาสัมพันธ์เปิดรับสมัครวิทยุชุมชนเข้าร่วมโครงการ ภายใต้เงื่อนไขในวิทยุชุมชนได้ไม่เกิน 6 นาทีต่อชั่วโมง ซึ่งขัดต่อเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ มีเจตนาแทรกแซงปิดป้องกระบวนการเรียนรู้ของภาคประชาชน โดยเฉพาะฝ่ายที่เกี่ยวกับความมั่นคงของรัฐ พยายามที่จะดึงสิทธิและอำนาจคืนจากประชาชน เช่น ในช่วงหลังจากคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข (คปค.) ได้ทำการรัฐประหารในเดือนกันยายน 2549 ได้มีการออกข้อตกลงและสั่งการ สถานีวิทยุชุมชน 17 จังหวัดภาคเหนือ ให้สถานีวิทยุชุมชนถ่ายทอดเสียงคำสั่ง แถลงการณ์ของ คปค. ทุกครั้งที่มีประกาศ กดเปิดสายหน้าไมค์และให้สถานีวิทยุที่ยังไม่ได้ลงทะเบียนหรือส่งข้อมูลกับสำนักประชาสัมพันธ์เขตให้ดำเนินการโดยเร็ว (เครือข่ายวิทยุชุมชนภาคตะวันตกและคณะ, 2551) รวมทั้งการออกกฎหมาย พระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ พ.ศ.2551 ที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 4 มีนาคม พ.ศ.2551 (เครือข่ายวิทยุชุมชนภาคตะวันตกและคณะ, 2551) ที่มีผลให้วิทยุชุมชนไม่ได้รับการคุ้มครองโดยตรงต้องเข้าสู่กระบวนการขอใบอนุญาตชั่วคราวภายใต้การดำเนินการของ คณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กทช.) และคณะกรรมการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ กฎหมายนี้ยังให้อำนาจรัฐในการสั่งเซ็นเซอร์หรือสั่งถอดรายการได้ด้วยวาจา โดยมีบทลงโทษทางอาญาสูง หากเห็นว่ารายการวิทยุและโทรทัศน์นั้น ๆ อาจก่อให้เกิดการล้มล้างการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขหรือที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ซึ่งคำนิยามยังขาดความชัดเจน เปิดช่องให้เกิดการตีความของรัฐ อันนำไปสู่การเลือกปฏิบัติและการละเมิดสิทธิเสรีภาพของสื่อมวลชนและประชาชนได้

2.5.2 ปรัชญาวิทยุชุมชน

กาญจนา แก้วเทพ (2549, หน้า 45) ปรัชญาของวิทยุชุมชนก็คือ การเลียนแบบคำขวัญของหลักการประชาธิปไตยที่ว่า เป็นวิทยุ “โดย” “ของ” “เพื่อ” ชุมชนนั่นเอง โดยในที่นี้จะขอเน้นเรื่องลำดับขั้นของคำทั้งสามว่า จะต้องเริ่มต้นที่ “โดย” เสียก่อน กล่าวคือ ต้องให้ประชาชนเข้ามาดำเนินงานวิทยุชุมชน ต่อจากนั้นประชาชนจึงจะเกิดความรู้สึกเป็น “เจ้าของ” และในท้ายที่สุดเนื้อหารายการของวิทยุชุมชนก็จะเป็นไป “เพื่อ” ผลประโยชน์ของชุมชน วิทยุชุมชนจึงไม่ใช่วิทยุที่มีคนอื่นไปทำเพื่อชุมชน แต่เป็นวิทยุที่ชุมชนทำเองเพื่อตนเอง

จากหลักปรัชญาของวิทยุชุมชนนี้ องค์การยูเนสโกจึงได้วางเสาหลัก 3 ต้นของวิทยุชุมชนเอาไว้ดังนี้

1. ต้องให้ประชาชนเข้าถึงได้โดยง่าย (Accessibility) ไม่ว่าจะเป็นการเข้าถึงในแง่ผู้ฟัง ผู้ร่วมผลิตรายการ ผู้ให้ข้อเสนอแนะ ผู้บริหารจัดการ ฯลฯ
2. ต้องให้ประชาชนมีส่วนร่วมในรูปแบบต่าง ๆ (Participation)
3. ต้องเป็นวิทยุที่ประชาชนมีการบริหารจัดการด้วยตนเอง (Self-management) คือแนวคิดเรื่องการบริหารจัดการ “โดย” ชุมชน

วิทยุชุมชนเป็นวิทยุ FM อย่างหนึ่งซึ่งส่งกระจายเสียงด้วยกำลังส่งต่ำ (ประมาณ 1 กิโลวัตต์) ครอบคลุมในพื้นที่จำกัดประมาณ 6-10 กิโลเมตร

การส่งกระจายเสียง คือ จะมีไมโครโฟนอย่างน้อยสองตัว ตัวหนึ่งเก็บเสียงทางด้านซ้าย อีกตัวหนึ่งเก็บเสียงทางด้านขวา แต่เมื่อส่งออกอากาศแล้ว จะใช้ความถี่เพียงขนาดเดียว เช่น 96.75 MHz เป็นต้น

เหตุที่ส่งออกมาความถี่เดียวนั้น เนื่องจากจะนำเอาคลื่นทางด้านซ้ายและด้านขวาเข้าผสมกันแล้วส่งออกอากาศมาด้วยความถี่หนึ่ง เช่น 96.75 MHz ดังที่กล่าวมาแล้ว

การส่งกระจายเสียงมีความถี่ประมาณ 88.00 ถึง 108.00 MHz เมื่อก่อน FM มีคลื่นหลักตั้งแต่ 88.00 ไปถึง 108.00 โดยแต่ละความถี่จะห่างกัน 0.5 คือ 88.00 ความถี่ถัดไป คือ 88.50 และ 89.00 เพื่อไม่ให้เสียงรบกวนกัน

สถานีวิทยุชุมชน ยึดหลักว่ากรรมสิทธิ์และการควบคุมวิทยุเป็นของประชาชน รวมทั้งเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดบริหารจัดการและการดำเนินการจะทำงานโดยใช้อาสาสมัครที่เป็นตัวแทนของชุมชนเป็นหลัก

ส่วนการออกอากาศ เป็นการพูดให้ความรู้ในเรื่องต่าง ๆ แก่ประชาชน และเปิดโอกาสให้ชาวบ้านเข้าถึงสื่อได้อย่างใกล้ชิด สามารถเข้าไปจัดรายการได้แบบไม่ต้องซื้อเวลา แต่ละรายการไม่มีใครเป็นเจ้าของตายตัว แต่เป็นการช่วยกันทุกคน สลับสับเปลี่ยนให้มีส่วนร่วมเข้ามาทำงานกันทุกคน

2.5.3 วิทยุชุมชนสื่อเพื่อประชาชนและสาธารณะ

ภายหลังจากรัฐธรรมนูญ ฉบับ พ.ศ.2540 ประกาศใช้ และรัฐสภาได้ตราพระราชบัญญัติองค์การจัดสรรคลื่นความถี่และกำกักับดูแลกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ.2543 ประชาชนในหลายพื้นที่ นักวิชาการด้านสื่อสารมวลชน และนักพัฒนาองค์กรเอกชน ได้ขยายความรู้เรื่องสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น และการฝึกอบรมเกี่ยวกับการดำเนินงานวิทยุชุมชน ด้วยมีเจตนาที่หวังจะให้วิทยุชุมชนเป็นของชุมชน โดยชุมชน เพื่อชุมชน ผ่านกระบวนการการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง

2.5.4 การมีส่วนร่วมของชุมชน

บัณฑิต อ่อนด้า และสามารถ ศรีจำนง (2544, หน้า 36) การสรุปบทเรียนขององค์กรพัฒนาเอกชนที่ทำงานร่วมกับชุมชน มีหลักปฏิบัติการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมที่สำคัญที่ได้นำไปเป็นแนวทางในการศึกษา มีดังนี้ 1) การมีส่วนร่วมของทุกกลุ่มในสังคมหมายถึง ในชุมชนหนึ่ง ๆ ย่อมประกอบด้วย ความแตกต่างหลากหลายทั้งด้านฐานะ เพศ วัย สถานะทางสังคม ฯลฯ การสร้างโอกาสเปิดพื้นที่ทางสังคมอย่างเท่าเทียมในการให้ทุกส่วนได้มีส่วนร่วมในการแสดงออกทางความคิดเห็นภาพ และความรู้และร่วมมือบทบาทดำเนินการอย่างต่อเนื่อง 2) การมีส่วนร่วมทุกขั้นตอนหมายถึง ควรให้ชุมชนมีส่วนร่วมตั้งแต่การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การวิเคราะห์ปัญหา การวางแผน การกำหนดเป้าหมาย การตัดสินใจ การปฏิบัติ การตรวจสอบ การติดตามประเมินผล การสรุปบทเรียน การขยายผลและเผยแพร่สู่สาธารณะ

ในเรื่องการมีส่วนร่วมของสตรีกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม อีรินาถ กาญจนอักษร (2542, หน้า 22) ได้กล่าวไว้ว่า “ผู้หญิงจะต้องเข้าเป็นส่วนหนึ่งของขบวนการต่อสู้เพื่อสิทธิและความเป็นธรรมของประชาชนบนหลักการของความเสมอภาคเอื้ออาทรกัน มิใช่เป็นเพียงผู้ช่วยเหลือ สนับสนุน และรับภาระต่าง ๆ ตามบทบาทที่ถูกกำหนดให้เท่านั้น” การต่อสู้เรื่องความเสมอภาค นั้น อีรินาถ ไม่ได้หมายความว่า เป็นการแย่งความเป็นใหญ่จากผู้ชาย แต่ต้องการเกื้อกูล ร่วมมือกันและให้มีการประสานงานกันมากขึ้น

ในด้านสื่อมวลชนก็เช่นกัน เพราะผู้หญิงก็ต้องต่อสู้กับสิทธิและความเสมอภาคเช่นกัน จากการศึกษาในแนวเศรษฐศาสตร์การเมืองของ ได้กล่าวโดยสรุปว่า จากประวัติศาสตร์สื่อมวลชนเริ่มต้นจากผู้ชายเป็นเจ้าของสื่อ และผู้ทำงานที่เป็นผู้ชาย ซึ่งได้สะท้อนให้เห็นว่า สื่อให้ความสำคัญต่อผู้ชาย และการผลิตรายการโดยใช้มุมมองแบบผู้ชาย ซึ่งอาจจะไม่ใช่สิ่งที่ผู้หญิงสนใจหรือต้องการ นักสตรีนิยมจึงมีข้อเสนอ 2 ประการ คือ 1) ผลจากการสร้างสื่อกระแสหลัก (Mainstream Media) ในแง่ปริมาณต้องเพิ่มปริมาณสื่อมวลชนสตรีให้มากขึ้น ในแง่คุณภาพต้องเพิ่มจำนวนผู้หญิงในระดับชั้นสูง

ของวิชาชีพ เช่น ระดับบริหาร นโยบายและการตัดสินใจ 2) สร้างสื่อทางเลือกของผู้หญิงขึ้นมาเอง (กาญจนา แก้วเทพ, 2549, หน้า 25)

ในเชิงประเด็นการมีส่วนร่วมของชุมชน มีเงื่อนไขที่ไม่ควรมองข้าม คือ ถ้าพื้นที่ใดมีฐานของงานพัฒนาและมีแกนนำที่ทำงานเพื่อสังคมมาก หรือเป็นพื้นที่ ที่มีปัญหาสาธารณสุขที่คนส่วนใหญ่ได้รับผลกระทบ การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนจะมีอยู่สูง ส่วนพื้นที่ที่ไม่มีฐานงานพัฒนาและแกนนำที่ทำงานเพื่อสังคมมีไม่มากนัก หรือไม่ใช่พื้นที่ที่มีปัญหาสาธารณสุข การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนจะมีต่ำมาก แนวทางการสร้างการมีส่วนร่วมนี้ สถาบันวิทยุชุมชนหลายสถานี ได้มีประกาศเพื่อตอกย้ำอยู่เสมอว่าสถานีวิทยุแห่งนี้เป็นของชุมชน และเปิดโอกาสให้ทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมอยู่เสมอ ๆ ในรูปแบบที่หลากหลาย เช่น การรับบริจาคเงินและหรือสิ่งของ การรับฟังข้อเสนอแนะจากผู้ฟังโทรศัพท์เข้ามาและคณะกรรมการ ผู้จัดการรายการรีบออกไปพบปะพูดคุยกับผู้ฟัง เป็นต้น

2.5.5 วิทยุชุมชนในฐานะพื้นที่ทางสังคม

กนกศักดิ์ แก้วเทพ (2546, หน้า 27) ภายใต้ภาวะสงครามด้านการค้าเสรี สังคมท้องถิ่นกำลังถูกรุกรานอย่างหนักจากกลุ่มธุรกิจที่เข้ามาครอบครองสื่อด้วยอำนาจเงินตราและที่เน้นการขายสินค้า และในขณะเดียวกันสื่อหรือศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น ภูมิปัญญาการดำรงชีพก็ถูกเบียดขับพ้นจากพื้นที่การสื่อสาร “สื่อก็ตกเป็นสมบัติส่วนตัวของบริษัทเอกชน แนวโน้มปรากฏการณ์ดังกล่าวทำให้พื้นที่สาธารณะ (Public sphere) ซึ่งเป็นปริภูมิพลและผลประโยชน์ที่เกี่ยวข้องส่วนรวม มีน้อยลง สิทธิของประชาชนในฐานะพลเมือง ก็จะมีช่องทางการแสดงออกได้น้อยลงตามไปด้วย”

2.5.6 พระพุทธศาสนากับวิทยุชุมชน

พระพุทธศาสนาถือกำเนิดมากกว่า 2,600 ปี แสดงถึงการสืบทอด การสอน เผยแผ่หรือการสื่อสารคำสอนของพระพุทธศาสนาสู่พุทธศาสนิกชนอย่างไม่ขาดสาย ไม่ว่าจะด้วยวิธีการท่องจำแบบดั้งเดิมหรือมุขปาถะ ตลอดจนการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็สื่อวิทยุ โทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต หรือเครือข่ายสังคมออนไลน์ในยุคนี้ เพื่อช่วยเผยแผ่พระธรรมของพระพุทธศาสนาในโลกยุคปัจจุบัน

ในยุคพุทธกาลเมื่อพระพุทธศาสนากำเนิดขึ้นครั้งแรกมีพระสาวกผู้ปฏิบัติตามคำสอน พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงปรารถนาจะให้พระพุทธศาสนาเป็นที่รู้จักของของมหาชน จึงได้ส่งพระสาวกออกประกาศพระพุทธศาสนา เมื่อพระพุทธองค์ส่งสาวกรุ่นแรกออกไปประกาศศาสนานั้นได้มีพระดำรัสดังที่ปรากฏในพระสุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย มหาวรรค เล่ม 2 ภาค 1 ตอนหนึ่งว่า

“ดูกรภิกษุทั้งหลาย พระผู้มีพระภาคอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า พระนามว่า วิปัสสี ในเวลาเย็น เสด็จออกจากที่เรือนแล้ว ตรัสเรียกภิกษุทั้งหลายมาว่า ภิกษุทั้งหลาย วันนี้เราไปเรือนอยู่ในที่ลับ เกิดความรำพึงในใจว่า ในพระนครพันธุมดีราชธานี มีภิกษุสงฆ์อาศัยอยู่

เป็นจำนวนมากประมาณหกล้านแปดแสนรูป ถ้ากระไร เราพึงอนุญาตภิกษุทั้งหลายว่า ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอจงเที่ยวจาริกไปเพื่อประโยชน์แก่ชนเป็นอันมาก เพื่อความสุขแก่ชนเป็นอันมาก เพื่ออนุเคราะห์สัตว์โลก เพื่อประโยชน์ เพื่อเกื้อกูล เพื่อความสุขแก่เทพดา และมนุษย์ทั้งหลาย แต่อย่าได้ไปทางเดียวกันสองรูป เธอทั้งหลายจงแสดงธรรม กามในเบื้องต้น กามในท่ามกลาง กามในที่สุด จงประกาศพรหมจรรย์ พร้อมทั้งอรรถ พร้อมทั้งพยัญชนะ บริสุทธิ์บริบูรณ์สิ้นเชิง ในโลกนี้ สัตว์พวกนั้นจึงเสื่อมเสียไป ผู้ที่รู้ทั่วถึงธรรมได้ ยังมี แต่ว่าโดยหกปี ๆ ล่วงไป พวกเธอพึงกลับมายังพระนครพันธุมิตราราชธานี เพื่อแสดง ปาติโมกข์ ภิกษุทั้งหลาย ทนใด” (ที.ม. เล่ม 13 ข้อ 52 หน้า 52)

ในครั้งนั้นมีพระสมณทูตจำนวน 60 รูป เกิดขึ้นครั้งแรก การเผยแผ่ธรรมในครั้งนั้นโดยมีจุดมุ่งหมาย คือ เพื่อประโยชน์และความสุขแก่ชนหมู่มาก อะไรคือประโยชน์ ในพระพุทธศาสนาแสดงประโยชน์ไว้ 3 ประการดังที่พระพุทธองค์ตรัสไว้ในพระสูตรต้นตปิฎก สังยุตตนิกาย นิทานวรรค เล่ม 2 ความว่า

“ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย อันบุคคลผู้เล็งเห็นประโยชน์ตน สมควรแท้เพื่อยังกิจให้ถึงพร้อมด้วยความไม่ประมาทหรือบุคคลผู้เห็นประโยชน์ผู้อื่น สมควรแท้เพื่อยังกิจให้ถึงพร้อมด้วยความไม่ประมาท ก็หรือว่า บุคคลผู้มองเห็นประโยชน์ทั้งสองฝ่าย สมควรแท้จริง เพื่อยังกิจให้ถึงพร้อมด้วยความไม่ประมาท ดังนี้” (ส.นิ. เล่ม 26 ข้อ 67 หน้า 106)

1. หลักการในการเผยแผ่ตามหลักพระพุทธศาสนา

การเผยแผ่ คือ การทำให้ขยายออกไป การทำให้ขยายวงกว้างออกไป ทำให้แพร่หลายออกไป การเผยแผ่พระพุทธศาสนาจึง ได้แก่ การดำเนินงานเพื่อให้หลักธรรมคำสั่งสอนในพระพุทธศาสนาแพร่หลายออกไปในทุกสารทิศ มีผู้ศรัทธาเสื่อมใส เคารพ ยำเกรง ในพระรัตนตรัย น้อมนำเอาหลักธรรมในพระพุทธศาสนาไปประพฤติปฏิบัติ มีหลักการใหญ่ ๆ ดังนี้

1) หลักประโยชน์ 3 การประกาศพระพุทธศาสนาโดยยึดหลักประโยชน์และความสุขของมหาชนเป็นที่ตั้ง ถือเป็นวัตถุประสงค์หลักในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ดังที่พระพุทธเจ้าทรงประทานโอวาทให้แก่เหล่าพระสาวกชุดแรกที่ทรงส่งให้ไปประกาศพรหมจรรย์ว่า “พวกเธอ จงเที่ยวจาริก เพื่อประโยชน์และความสุขแก่ชนหมู่มาก เพื่ออนุเคราะห์โลก เพื่อประโยชน์เกื้อกูลและความสุขแก่ทวยเทพและมนุษย์ พวกเธออย่าได้ไปร่วมทางเดียวกันสองรูป จงแสดงธรรมกาม ในเบื้องต้น กามในท่ามกลาง กามในที่สุด จงประกาศพรหมจรรย์ พร้อมทั้งอรรถทั้งพยัญชนะ ครบบริบูรณ์ บริสุทธิ์”

2) หลักไตรสิกขา หลักการที่สำคัญอีกประการคือ ไตรสิกขา คือ สิ่งที่เรียกว่าความงาม ในเบื้องต้น ได้แก่ ศีล กามในท่ามกลางได้แก่ สมาธิ กามในที่สุด ได้แก่ ปัญญา ปราภฏใน พระดำรัสที่ส่ง

สาวกไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาแรก ซึ่งถือเป็นหลักการสำคัญในการเผยแผ่ พระพุทธศาสนา การดำเนินงานเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้ฟังได้นั้น หลักนี้ถือเป็นหลักใหญ่ที่ครอบคลุมการปฏิบัติให้บรรลุประโยชน์ที่ตนพึงปรารถนา ดังปรากฏในเมตตาสสูตร ขุททกนิกาย ว่า “ผู้ฉลาด ในประโยชน์ มุ่งหวังบรรลุสันตพท ควรบำเพ็ญกรณียกิจ ควรเป็นผู้อาจหาญ ซื่อตรง เคร่งครัด วาง่าย อ่อนโยน และไม่เย่อหยิ่งควรเป็นผู้สันโดษ เลี้ยงง่าย มีกิจน้อย มีความประพฤติ เบา มีอินทรีย์สงบ มีปัญญา รักษาตน ไม่คะนอง ไม่ติดในตระกูลทั้งหลายอนึ่ง ไม่ควรประพฤติความเสียหายใด ๆ ที่จะเป็นสาเหตุ ให้วิญญูชนเหล่าอื่นตำหนิเอาได้”

3) ศักยภาพของมนุษย์ พระพุทธเจ้าถือหลักว่า มนุษย์เป็นผู้ฝึกได้ มนุษย์สามารถที่จะรู้ตามได้ ถ้าเขาได้ฝึกฝนตนตามหลักการที่แสดง การมองเช่นนี้ เป็นการมองที่ศักยภาพทางปัญญา ของมนุษย์มากกว่ามองในแง่ความแตกต่างในด้านทางร่างกาย ซึ่งถือเป็นหลักใหญ่หลักหนึ่ง ที่นำไปสู่การรับสมาชิก การพยายามที่จะทำให้เห็นอุดมการณ์ที่เป็นเหมือนการมองมนุษย์ทุกคน ที่จิตใจ มากกว่ามองรูปลักษณะที่แสดงออกมาภายนอก อันจะนำไปสู่การรับฟังคำสอนและนำไปปฏิบัติ ให้เกิดประโยชน์สูงสุดตามที่พระพุทธองค์ทรงแสดงไว้ โดยใช้วิธีวิเคราะห์ผู้ฟัง ดังนี้

2. หลักการวิเคราะห์ผู้รับสารตามแนวพุทธศาสนา

พระพุทธเจ้าทรงแยกวิเคราะห์ผู้รับสารตามระดับปัญญาซึ่งแตกต่างไปจากหลักการสื่อสารของนักวิชาการตะวันตกที่วิเคราะห์ผู้รับสารตามหลักพื้นฐานง่าย ๆ เช่น ลักษณะทางกายภาพ จิตใจ เช่น หลักทฤษฎีความแตกต่างระหว่างบุคคล ที่ให้ข้อคิดว่าบุคคลมีความแตกต่างกันในด้านบุคลิกภาพ สภาพจิตวิทยา ทศนคติ ค่านิยม ความเชื่อ แตกต่างกัน เนื่องจากมีการเรียนรู้จากสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน แต่สำหรับพระพุทธองค์ทรงแบ่งบุคคลที่จะสั่งสอน ตามระดับปัญญา ซึ่งลึกซึ้งกว่านักวิชาการตะวันตก พระองค์จะทรงแสดงธรรม (หรือสื่อสาร) ตามความเหมาะสม ของบุคคล

1) ความแตกต่างของบุคคล 4 ประเภท ทรงมองเห็นว่าบุคคลมีความสามารถทางปัญญาแตกต่างกันเป็น 4 ระดับ คือ

1. อุกมตัตถัญญ ได้แก่ ผู้มีภูมิปัญญาที่สามารถเรียนรู้และเข้าใจพระธรรมคำสอนได้ทันทีเมื่อได้ฟัง เปรียบเสมือนดอกบัวเจริญเต็มที่ ผลิโผล่เหนือระดับน้ำ เติร์มที่จะบานได้ทันทีเมื่อได้รับ แสงจากดวงอาทิตย์

2. วิปจิตถัญญ ได้แก่ ผู้สามารถเรียนรู้ได้เมื่อมีการอธิบายขยายความเพิ่มเติม เปรียบเสมือน ดอกบัวที่ชูก้านมาถึงระดับพื้นน้ำรอที่จะโผล่พ้นน้ำในวันรุ่งขึ้นและเตรียมบานเมื่อได้รับแสงตะวัน

3. เนยยะ คือ ผู้ที่อาจเรียนรู้ธรรมด้วยอาศัยความเพียรอย่างยิ่งยวดทั้งด้วยการฟัง การคิด การถาม การท่องบ่น เปรียบเสมือนดอกบัวที่อยู่ใต้น้ำ ต้องการเวลาในการโผล่ขึ้นสู่พื้นผิวน้ำ เพื่อเบ่งบานในโอกาสต่อไป

4. ปทปรมะ ได้แก่ ผู้ซึ่งไม่อาจเรียนรู้และเข้าใจในพระธรรมวิเศษ แม้จะฟัง คิดและท่องบ่น อย่างไรก็ตาม เปรียบเสมือนบัวที่จมติดอยู่ใต้น้ำ

2) ความแตกต่างของบุคคลโดยจริตนิสัย บุคคลย่อมมีพฤติกรรมที่แตกต่างกัน เนื่องจากสาเหตุภายใน คือ จริตนิสัย 6 ประการ ได้แก่ บางคนชอบสวยงาม (ราคจริต) บางคนชอบใช้อารมณ์ หุนหัน พลันแล่น มักโกรธ (โทสจริต) บางคนก็ปกติลุ่มหลงเร็ว (โมหจริต) บางคนก็มีความเชื่อความศรัทธาโดยขาดปัญญา (ศรัทธาจริต) บางคนก็มีปกติใช้วิจารณ์ญาณ ก่อนรับฟัง (พุทธิจริต) บางคนก็จัดอยู่ในพวกคิดมาก กังวลมาก หาข้อยุติได้ยาก (วิตกจริต)

3. วิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

1) วิธีการที่ 1 อนุปวาโท ไม่ว่าร้ายใคร ไม่โจมตีใคร ไม่โจมตีศาสนาอื่น แต่ใช้ปัญญาบอกว่าพระพุทธศาสนาดีอย่างไร

2) วิธีการที่ 2 อนุปฆาโต ไม่ทำร้ายใคร ไม่ใช้กำลังเพื่อไปบังคับให้ใครเชื่อ ไม่ทำร้าย ยึดหลักอหิงสาธรรม คือ ไม่เบียดเบียน ใช้ปัญญาในการอ้างเหตุผล จนกระทั่งผู้ฟังอยากลงมือ ปฏิบัติด้วยตนเอง

3) วิธีการที่ 3 ปาฏิโมกฺเข จ ส่วโร มีความสำรวมในศีลและมารยาทให้ดี

4) วิธีการที่ 4 มตตญฺญตา จ ภตตสมิ รู้จักประมาณในการรับประทาน รวมไปถึงการใช้สอย ปัจจัยสี่ จะได้เป็นทางมาแห่งความเคารพเลื่อมใสของผู้ได้พบเห็น

5) วิธีการที่ 5 ปนตญฺจ สยนาสนํ นังนอนใน ที่สงบ นักปฏิบัติธรรมต้องรักความสงบ และรักในการอยู่ในที่สงบ

6) วิธีการที่ 6 อธิจิตเต จ อาโยโค ประกอบความเพียรในอธิจิต ต้องหมั่นฝึกสมาธิเพราะสมาธิ คือ แก่นของการได้บรรลุมรรคผลนิพพาน

4. หลักการเกี่ยวกับเนื้อหาที่เผยแผ่

1) สอนจากรูปธรรมไปหานามธรรม สอนจากสิ่งที่รู้เห็นได้ง่าย เข้าใจกันอยู่แล้ว ไปยังสิ่งที่รู้เห็นได้ยากหรือยังไม่เข้าใจ เช่น สอนหลักอริยสัจ 4 ทรงนำเอาทุกข์ เป็นตัวปัญหาขึ้นแสดงก่อน เพราะเห็นได้ง่าย เข้าใจง่าย จากนั้นก็สาวไปหาเหตุของทุกข์ แล้วโยงเข้าถึงการดับทุกข์ พร้อมบอกหนทางว่า จะดับทุกข์ได้อย่างไร

2) สอนลุ่มลึกลงตามลำดับ การสอนเรื่องจริงที่เคยรู้ ไปสู่เรื่องจริงที่ผู้ฟังไม่เคยรู้มาก่อน ได้แก่ สอนแบบอนุப்புพิทกา ไตรสิกขา 3 เป็นต้น โดยท่านเปรียบเหมือนการเดินทางลงสู่ทะเล

3) สอนด้วยอุปกรณ์เสริม ยกเรื่องที่มาแสดงให้ดู เพื่อผู้ฟังเห็นด้วยตา ด้วยหู เช่น สอนพระนันทะ โดยทรงนำไปชมนางฟ้า นางอัปสรที่สวยงาม เนื่องจากท่านเป็นคนรักสวยรักงาม เป็นต้น

4) สอนตรงจุด ตรงประเด็น ไม่วกไปวนมาหรือสอนนอกนอกเรื่อง

5) สอนแต่พอดีเท่าที่จำเป็น สิ่งที่เขาอยากรู้ ไม่ได้สอนทุกเรื่อง

6) สอนมีเหตุมีผล ผู้ฟังตรงเห็นจริงตามได้

7) สอนสิ่งที่มีความหมาย เป็นประโยชน์ มีสาระแก่ผู้ฟัง

5. คุณสมบัติภายนอก (ทางกายภาพ) ของผู้เผยแผ่

คุณสมบัติของผู้เผยแผ่หรือผู้สอน เป็นสิ่งที่ทำให้ผู้ฟังเกิดศรัทธาและยอมปฏิบัติตามใน คำสอนอย่างน่าอัศจรรย์ โดยผู้สอนต้องมีคุณสมบัติที่ปรากฏภายนอกและคุณสมบัติภายใน ได้แก่ ด้านบุคลิกภาพ หมายถึง รูปร่าง หน้าตา น้ำเสียง อากัปกิริยา คือ การแสดงออก เคลื่อนไหว เป็นมารยาท หึงดงาม สันคยอมรับ เป็นเสน่ห์ ผูกมัดใจคนผู้ได้เห็น มีท่าทีสง่างามเผย ่องอาจ สงบเยือกเย็น

6. คุณสมบัติภายในของผู้เผยแผ่

คุณธรรมที่ผู้เผยแผ่พึงปฏิบัติและเพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจหลักพุทธธรรม เพื่อจะได้ สอน ให้ถูกประเด็น ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ โดยมีจุดมุ่งหมาย ให้ได้รับความสุขความเจริญแก่ผู้ฟัง เป็นที่ตั้งและมีจิตประกอบด้วยเมตตาธรรมเป็นหลัก ดังนี้

1) ภูมิใจ ในการแสดงธรรมต่อผู้ฟัง นักเผยแผ่พึงตั้งใจไว้ในใจของตนก่อน แสดงว่า จักกล่าวชี้แจงไปตามลำดับเหตุการณ์ พร้อมยกเหตุผลให้สมจริงมาประกอบ แสดงด้วยเมตตาจิต หวังอนุเคราะห์ ไม่ใช่เพื่อหวังลาภสักการะและไม่แสดงธรรมกระทบใครให้เสียหาย หรือตำหนิต่าง ๆ ทำให้ผู้ฟังเกิดความไม่พอใจ

2) ปฏิสัมภีทา ความเข้าใจปัญหา แดกฉานในอรรถ (เนื้อหาสาระ) เข้าใจในธรรม (อธิบาย ย่อหรือพิสดารได้) เข้าใจในหลักนิรุกติ (การซ้ำของในภาษา) และเข้าใจในหลักปฏิภาณ คือ ไหวพริบในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า

3) พหูสูต การคงแก่เรียน การได้ฟังมาก จำได้ คล่องปาก เฟ่งพินิจให้ขึ้นในใจของตนและสามารถขบคิดได้ด้วยทฤษฎี คือ เห็นตามได้ด้วยเหตุผลที่เป็นจริง

4) การรู้จักแสดงธรรมไปตามขั้นตอน การแสดงธรรมไปโดยคำนึงถึงภาวะของผู้ฟังเป็นหลัก โดยเริ่มจากสิ่งที่มองเห็นได้ด้วยตา ไปจนถึงพิจารณาเห็นด้วยปัญญาภายในของตน ได้แก่ เล่าเรื่องทานกถาให้ฟังก่อน (การให้ทาน) ชี้แจงผลดีของการเป็นคนมีศีล มีความประพฤติเรียบร้อย ดึงมาจากนั้นก็เล่าเรื่องสวรรค์ คือความสุขใจให้ฟังถัดมา และโยงไปเรื่องโทษของกามที่ทำให้มนุษย์ ต้องทุกข์กายทุกข์ใจอยู่นี้ ข้อสุดท้าย ชี้แจงทางออกจากกามหรือทางออกจากทุกข์ โดยวิธีการสลัดทิ้งกาม

7. นโยบายคณะสงฆ์ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

นโยบายคณะสงฆ์ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ได้ดำเนินอยู่หลายรูปแบบด้วยกัน ดังนี้

ก. การเผยแพร่หลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาไปสู่ประชาชนในชนบท โดยผ่านหน่วยอบรมประจำตำบล ที่มีชื่อย่อเรียกว่า “อ.ป.ต.” เป็นความคิดริเริ่มของคณะสงฆ์โดยเจ้าประคุณสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ฟื้น ชุตินฺธรมหาเถร) วัดสามพระยา กรุงเทพมหานคร และมหาเถรสมาคมได้ออกระเบียบว่าด้วยการตั้งหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล พุทธศักราช 2546 โดยมีวัตถุประสงค์ 5 ประการ คือ

- เพื่อสงเคราะห์และอนุเคราะห์ประชาชนในท้องถิ่น โดยเฉพาะประชาชนที่อาศัยอยู่ในตำบลที่หน่วยอบรมประชาชนตั้งอยู่ ตั้งนี้เพื่อให้ประชาชนได้ช่วยเหลือตนเองได้และพัฒนาตนเองให้เป็นไปในทิศทางที่ถูกต้องตามสภาพแวดล้อมของท้องถิ่นนั้น ๆ โดยยึดแนวทางพระพุทธศาสนา

- เพื่อเป็นศูนย์กลางประสานงานระหว่างวัด บ้าน และหน่วยราชการในการที่จะร่วมกันพัฒนาท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้าในทุก ๆ ด้าน เช่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น การพัฒนาอาชีพ ส่งเสริมคนขยัน เป็นต้น

- เพื่อเป็นศูนย์รวมพลังในการป้องกันหมู่บ้านให้เกิดสันติสุข ช่วยกันปกป้องพิทักษ์ รักษาชีวิตและทรัพย์สินของทุกคนในหมู่บ้านให้เกิดความปลอดภัย ไม่ว่าจะเป็นโจรภัย อัคคีภัย วาตภัย เมื่อถึงคราวมีทุกข์ช่วยกันแก้ไข ถึงคราวสุขสบายก็ไม่ตกอยู่ในความประมาท

- เพื่อเป็นศูนย์รวมความคิดของประชาชนทุกหมู่เหล่า ใครมีความคิดเห็นอะไรที่เป็นประโยชน์สร้างสรรค์ที่จะนำมาพัฒนาหมู่บ้านให้เจริญรุ่งเรืองก็เข้ามาแสดงความคิดเห็นที่หน่วย อบรมประชาชนประจำตำบล เข้าทำนองร่วมกันคิด ร่วมกันทำจะนำชาติให้เจริญ ในรูปแบบ ธรรมาธิปไตย

- เพื่อเป็นศูนย์รวมข้อมูลข่าวสารสารสนเทศ โดยเฉพาะข่าวสารของทางราชการ จำเป็นจะต้องรับทราบอย่างทันทั่วถึงที่ ตรงไปตรงมา ซึ่งยุคนี้เป็นยุคข้อมูลข่าวสาร เรื่องราวต่าง ๆ ทั้งในและนอกประเทศมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

ข. การเผยแพร่พระพุทธศาสนาทางการจัดการฝึกอบรมและสอบธรรมเป็นการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรม ที่เรียกกันว่า “นักธรรม” ซึ่งเกิดขึ้นตามพระดำริของสมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส เป็นการศึกษาเรียนรู้ทางพระธรรมวินัยในภาษาไทย เพื่อให้พระภิกษุสามเณรผู้เป็นกำลังสำคัญของพระศาสนา สามารถศึกษาพระธรรมวินัยได้สะดวกและทั่วถึง อันจะเป็นพื้นฐานนำไปสู่การปฏิบัติตลอดจนการเผยแพร่พระพุทธศาสนาให้กว้างไกลออกไป

ค. การเผยแพร่พระพุทธศาสนาทางการแกลสอนและสอบบาลี การศึกษาไม่ว่าในเรื่องใดก็ตามก็ย่อมก่อให้เกิดประโยชน์มากมายแก่ผู้ศึกษาเรียนรู้ เป็นการพัฒนาปัญญาของบุคคลให้แจ่มแจ้งชัดเจนและกว้างไกล เพื่อการรับรู้และนำไปใช้ประโยชน์ยิ่งขึ้นไป

ง. พระธรรมทูต งานพระธรรมทูตเป็นงานของคณะสงฆ์ไทย ที่เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2507 วัตถุประสงค์ก็เพื่อนำหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาไปเผยแพร่แก่ประชาชนเป็นการปลูกฝังพัฒนาจิตใจของประชาชนให้ยึดมั่นในหลักธรรม โดยยึดหลักปฏิบัติตาม พระดำรัสที่

พระพุทธเจ้าทรงประทานแก่พระสงฆ์สาวก 60 รูป ล้วนจะทรงลงไปประกาศ พระพุทธศาสนาครั้งแรก

จ. สำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดที่จัดตั้งตามระเบียบมหาเถรสมาคม ว่าด้วยการจัดตั้งสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัด พุทธศักราช 2543 ทำหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนาด้านวิปัสสนาธุระเป็นการแก่สั่งสอนให้ประชาชนได้ฝึกปฏิบัติเรียนรู้และนำหลักธรรมคำสั่งสอนมาสู่กระบวนการภาคปฏิบัติด้วยการเจริญวิปัสสนากัมมัฏฐาน คือ การฝึกจิตให้เกิดปัญญา รู้แจ้งในสภาวะธรรมตามสภาพความเป็นจริง เพื่อดับกิเลสให้หมดสิ้นไป คือ นิพพานที่เป็นจุดมุ่งหมายอันสูงสุดในทางพระพุทธศาสนาที่พุทธบริษัททั้งหลายจะต้องพยายามเข้าให้ถึงให้จงได้

ข. วัด พระสังฆาธิการทุกระดับชั้น และพระภิกษุทุกรูป มีภาระหน้าที่ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยเฉพาะเจ้าอาวาส ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2535 ได้บัญญัติให้เจ้าอาวาสมีภาระหน้าที่ในการให้การศึกษาศึกษาฝึกอบรมสั่งสอนเผยแผ่หลักพระธรรมวินัยทั้งแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์และกรมการศาสนามีแนวทางในการพัฒนาส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ตามแนวโน้มของบริบทที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เพื่อพัฒนาประเทศให้สามารถดำรงอยู่อย่างมั่นคงในกระแสโลกาภิวัตน์ที่มีการเปลี่ยนแปลงโดยมุ่งเน้นพัฒนาคนให้มีคุณภาพ คุณธรรม มีความรอบรู้อย่างเท่ากัน มีสุขภาพจิตที่ดี อยู่ในครอบครัวที่อบอุ่น ชุมชนที่เข้มแข็ง พึ่งตนเองได้มีความมั่นคงในการดำรงชีวิต อย่างมีศักดิ์ศรี เป็นธรรมและมีภูมิคุ้มกันความเสี่ยงจากความผันผวนของยุคโลกาภิวัตน์ ภายใต้การใช้จุดแข็งของทุนทางสังคมและคุณภาพของความหลากหลายทางวัฒนธรรม เอกลักษณ์ความเป็นไทยและศาสนา เป็นฐานพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ (สมชาย สุรชาติ, 2557, หน้า 1)

เห็นพ้องกับแนวความคิด อดสรภาณอนัมพจน์ (2556, หน้า 192 – 194) กล่าวว่าพระพุทธศาสนามีเป้าหมายของการเผยแผ่ธรรมะสูงสุด คือ ต้องการให้ผู้ฟังมีความหลุดพ้น จากกองทุกข์ เมื่อกาลเวลาเนิ่นนาน พระพุทธศาสนาแพร่ไปสู่ดินแดนต่าง ๆ ทำให้จุดมุ่งหมายในการเผยแผ่ธรรมะมีความแตกต่างกันไปตามลักษณะของสังคม และวัฒนธรรมประเพณี ปัจจุบันการเผยแผ่ มีเป้าหมายอย่างกว้าง ๆ เพื่อให้ผู้ฟังได้ฟังสิ่งที่ไม่เคยฟัง สิ่งใดที่เคยฟังแล้ว และยังไม่เข้าใจยอมเข้าใจชัดเจน บรรเทาความสงสัยลงได้ ทำความเห็นให้ถูกต้องและจิตใจยอมผ่อนใส ได้รับความสุขจากการปฏิบัติ ตามธรรมที่ได้ ฟัง จุดมุ่งเน้นของการเผยแผ่ธรรมในพระพุทธศาสนาเน้นการพัฒนาศรัทธาและปัญญาที่ ถูกต้องพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประเภทอเทวนิยมที่สอนให้มนุษย์พึ่งตนเอง และอบรมพัฒนาตนเอง ไม่นิยมสิ่งศักดิ์สิทธิ์ภายนอกที่ไร้ตัวตนและหาแก่นสารไม่ได้ โดยมุ่งเน้นในเรื่องของศรัทธาที่มีปัญญาและ การใช้ปัญญาอย่างมีเหตุผล ไม่หวังพึ่งพาสิ่งภายนอก ไม่ว่าจะเทพเจ้าสูงสุด หรือเทวดาใด ๆ พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่สอนเน้นหนักในเรื่องของการใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต ให้รู้จักกำจัด ความทุกข์ ความเดือดร้อนด้วยการพิจารณา ให้เห็นต้นเหตุของความทุกข์

แล้วแก้ไขให้ถูกทางเชื่อถืออย่างงมงายไร้เหตุผล ดังที่พระพุทธองค์ทรงตรัสไว้ในเกสปุตตสูตร หรือบางทีเรียกว่า กาลามสูตร ซึ่งเป็นหลักในการพิจารณาหาเหตุผลก่อนที่จะเชื่ออะไรง่าย ๆ

2.5.7 แนวทางการพัฒนาวิถุชุมชนเชิงวิชาการ

พลสมบัติ นามหล้า (2552, หน้า 1) จากการสำรวจองค์ความรู้ด้านวิชาการเกี่ยวกับวิถุชุมชน มีงานด้านการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานวิถุชุมชนโดยตรงน้อย จึงสรุปว่าควรจะมีการส่งเสริมให้มีการศึกษาวิจัยเพิ่มขึ้นโดยเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวิถุชุมชน หากพิจารณาตามผลวิจัยในครั้งนี้ได้ค้นพบประเด็นสำคัญหลากหลาย จึงเห็นว่าการวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action research) โดยมุ่งศึกษาในเรื่องการพัฒนารูปแบบและเนื้อหาของวิถุชุมชน การสื่อสารวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นต่อสาธารณะ และบทบาทหญิงชายในการพัฒนาวิถุชุมชน การวิจัยเชิงปฏิบัติการนี้จะทำให้แน่ใจว่าจะได้นำเอาข้อมูลมาวิเคราะห์แบบมีส่วนร่วม หลังจากนั้นนำไปสู่การส่งเสริมการพัฒนาปรับปรุงวิถุชุมชนและคนในชุมชนได้ โดยเฉพาะประเด็นการวิจัยเรื่องบทบาทชายหญิง ควรเป็นประเด็นงานวิจัยที่จะทำให้ผู้หญิงเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนามากขึ้น โดยเชื่อว่าผู้หญิงมีความสามารถ มีพลัง และสามารถพัฒนาวิถุชุมชนได้เป็นอย่างดีในเชิงปฏิบัติการ

ก. สร้างความรู้สึกรู้สึกเป็นเจ้าของ

ความรู้สึกรู้สึกเป็นเจ้าของเกิดขึ้นได้เมื่อเขารู้สึกว่า วิถุชุมชนช่วยแก้ไขปัญหาก็เขาได้และเขาสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมทุกขั้นตอน ตามเจตนารมณ์ของวิถุชุมชนคือเป็นของชุมชน โดยชุมชน เพื่อชุมชน ถ้าแกนนำหลักสามารถเข้าหาคนในชุมชนมากขึ้น และพูดคุยสร้างความเข้าใจเพื่อขยายแนวร่วมมาทำงานมากขึ้น อาจจะเข้ามาเป็นกรรมการ เป็นนักจัดรายการ หรือเป็นผู้ระดมทุน ฯลฯ และสร้างภาพลักษณ์วิถุชุมชนเหมือนบ้าน ที่มีความอบอุ่น เป็นกันเอง และน่าห่วงแหน เฉกเช่นสถาบันสำคัญที่มีอยู่เดิมในชุมชน เช่น วัด โรงเรียน

ข. พัฒนาศักยภาพ

ด้วยการใช้เวทีวิถุชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้และพัฒนาทักษะการพูด การอ่าน การสนทนา การบริหารจัดการ นอกจากพัฒนาทักษะแล้ว การสรุปทเรียนเพื่อทบทวนการทำงาน จะทำให้เกิดวิธีคิดใหม่หรือนวัตกรรมใหม่ ๆ การพัฒนาศักยภาพคนรุ่นใหม่ ๆ เพื่อสืบสานภารกิจก็อยู่ในกระบวนการหล่อหลอมคนรุ่นถัดไปมาเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่อง

ค. นำเสนอภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่น

สามารถนำเอาเรื่องราวเกี่ยวกับท้องถิ่นมานำเสนอ ไม่ว่าจะเป็บบนยูทูบ หรือเชิญปราชญ์ชาวบ้านมานำเสนอองค์ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ผ่านวิถุชุมชน การทำดังนี้ชุมชนจะรู้สึกได้ถึงว่าวิถุชุมชนเป็นกลไกสำคัญในการเป็นกระบอกเสียงให้กับชุมชนที่แท้จริงไม่ใช่เป็นกระบอกเสียงให้กับนายทุน หรืออำนาจอื่น ๆ

ง. การระดมทุน

ให้พยายามคิดสรรรูปแบบต่าง ๆ ที่จะสามารถให้วิद्यุชุมชนยืนอยู่ได้ ซึ่งก็มีแนวความคิด และปฏิบัติการขึ้นมาหลากหลายรูปแบบ เช่น การจัดทำผ้าป่าสามัคคี การรับบริจาค ฝากประกาศงาน พิธี ฝากประกาศผ้าป่าประชาสัมพันธ์ให้ตลาดท้องถิ่น การรับจ้างทำสื่อ สิ่งเหล่านี้เป็นทางเลือกระดม ทุนโดยไม่ต้องโฆษณา ควรมีการสร้างการระดมทุนอย่างต่อเนื่องและผลักดันให้ชุมชนเป็นผู้รับผิดชอบ ไม่เฉพาะกรรมการแกนนำคนเดียวหรือกลุ่มเดียว การสร้างกลไกระดับชุมชน โดยมุ่งการประสาน ความร่วมมือกับกลุ่มต่าง ๆ สามารถเป็นกลไกทางการสื่อสารให้กับกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน และ น่าจะเป็นการประสานให้เกิดความร่วมมือ เกิดแนวทางการพัฒนาร่วมกัน อย่างสร้างสรรค์ อีกทั้ง สามารถประสานสร้างความสัมพันธ์ที่อบอุ่น

ฉ. การสร้างกลไกเครือข่ายทั้งระดับท้องถิ่นและระดับชาติ

วิद्यุชุมชนจะสามารถยืนหยัดอยู่ได้ต้องร่วมมือ วมใจกับอาศัยองค์กรอื่น เพื่อที่จะ สามารถช่วยเหลือกัน ถ่ายเทความรู้ ทักษะแก่กันและกัน การเยี่ยมเยียนแบบพี่น้อง การแลกเปลี่ยน การแก้ไขปัญหาาร่วมกัน เช่น การพัฒนาทักษะการจัดการวิद्यุ มีเวทีแลกเปลี่ยนเรื่องความรู้เรื่อง สิทธิและกฎหมาย และรวมทั้งการรณรงค์เคลื่อนไหวเชิงนโยบายร่วมกัน

2.5.8 แนวทางการพัฒนาวิद्यุชุมชนเชิงนโยบาย

พลสมบัตินามหล้า (2552, หน้า 1) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบาย ก่อนมีรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2540 ประชาชนไม่เคยเข้าถึงและไม่เคยมีส่วนร่วมโดยตรงมาก่อนเลย เมื่อมี โอกาสอันดีที่เกิดการปฏิรูปและให้ประชาชนมีส่วนร่วมโดยตรงในการบริหารจัดการวิद्यุ ซึ่งถือว่าเป็น สื่อของประชาชนโดยตรง รัฐต้องตระหนักในสิทธิของประชาชนและขณะเดียวกันประชาชนต้องให้ ความสำคัญและเข้าไปมีส่วนร่วมอย่างจริงจัง และควรจะมีแนวทางส่งเสริมสนับสนุน ดังนี้

ก. รัฐควรเปิดโอกาสอย่างเต็มที่ รัฐต้องปรับเปลี่ยนจากการควบคุมเนื้อหาสื่อมวลชน มาเป็นการเปิดโอกาสให้เสรีภาพทางความคิดของประชาชนแสดงออกผ่านสื่อได้มากขึ้น ควรจัดการให้ มีกลไกการตรวจสอบกำกับดูแลทางสังคม มากกว่าที่รัฐจะใช้แนวทางการควบคุมกำกับดังที่เป็นอยู่ ซึ่ง ควรเลิกพฤติกรรมในการข่มขู่คุกคามการแสดงออกของสื่อมวลชนและประชาชนทุกรูปแบบ โดยเฉพาะการใช้ความรุนแรงคุกคามซึ่งไม่ควรเกิดขึ้นอีกต่อไป

ข. การกำหนดนโยบายหรือแผนในการสนับสนุนสื่อภาคประชาชน รัฐควรส่งเสริมผู้ไร สิทธิ ไร้เสียง ขาดโอกาส ได้มีช่องทางในการสื่อสารกับรัฐกับสังคม เพื่อสร้างความเข้าใจ สร้างการรับรู้ ร่วมกัน การสื่อสารผ่านแนวราบ ไม่ใช่แบบบนลงล่าง (Top down) อีกต่อไป ประชาชนจะไม่ได้เป็น ผู้ถูกกระทำอีกต่อไป แต่จะเปลี่ยนมาเป็นผู้สื่อสารด้วยตนเอง

ค. ภาคที่เกี่ยวข้องทั้งสถาบันการศึกษา องค์กรพัฒนาเอกชน ภาคประชาสังคมต้องช่วยกัน กำหนดทิศทางอย่างชัดเจน เตรียมความพร้อมของภาคประชาชนในการเข้ามาสร้างสรรค์สื่อภาค ประชาชน ด้วยการให้ข้อมูล ความเคลื่อนไหวทางการเมืองและกฎหมาย หนุนเสริมวิद्यุชุมชนใน 5 -

10 สถานีวิทยุในเบื้องต้น โดยให้กลุ่มวิทยุที่จะเติบโตในภายหลังสามารถพัฒนาได้อย่างมีทิศทางและมีแบบอย่างที่ดี

ง. วิทยุชุมชนต้องตอบสนองกลุ่มประชาชนที่หลากหลายทั้งในทางด้านกายภาพ หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด และภูมิภาค ที่มีความหลากหลายในเชิงประเด็น ทรัพยากรสิ่งแวดล้อม เกษตร ผู้หญิง ชุมชนชาวบ้าน เขมร ภูเขา ฯลฯ

จากข้อมูลข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า ในปัจจุบันมีความพยายามร่วมกันของคนในชุมชนที่มีความคิดเห็นและความต้องการที่สอดคล้องกันว่า ถึงเวลาแล้วที่ภาคประชาชนต้องมี “สื่อ” ที่เป็นเครื่องมือการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น ครอบคลุมพื้นที่มากขึ้น เป็นช่องทางการสื่อสารใหม่ที่สะดวก กว้างขวาง และหลากหลายมากกว่าหอกระจายข่าว หรือสื่อที่มีอยู่เดิม ๆ เป็น “สื่อ” ที่ชุมชนสามารถเป็นเจ้าของร่วมกัน บริหารจัดการ ผลิตรายการ ภายใต้ความต้องการและกฎกติการ่วมกันของชุมชน ตามหลักการ “ของชุมชน โดยชุมชน เพื่อชุมชน” อย่างแท้จริง ดังนั้น จึงได้เกิดการรวมตัวกันของแกนนำสื่อชุมชน องค์กรชุมชน และเครือข่ายองค์กรชุมชนอันหลากหลาย

2.6 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการเปิดรับข่าวสาร

2.6.1 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการเปิดรับข่าวสาร

วุฒิชัย จานง (2523, หน้า 37) ข่าวสารเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตมนุษย์ข่าวสารเป็นปัจจัยสำคัญที่ใช้ประกอบการตัดสินใจของการเปิดรับข่าวสารของผู้รับสารจากสื่อมวลชนนั้นจะเกิดจากปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการรับข่าวสาร ซึ่งแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเปิดรับข่าวสารที่จะกล่าวถึงประกอบด้วยการเลือกสรรในการรับสื่อ กระบวนการเลือกรับข่าวสาร และการแสวงหาข่าวสาร

2.6.2 การเลือกสรรในการรับสื่อ

กระบวนการเลือกสรรข่าวสารจะเป็นปัจจัยในการกำหนดความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการส่งสารไปยังผู้รับสาร ข่าวสารต่าง ๆ แม้ว่าจะได้รับการเตรียมมาอย่างดี ใช้ผู้ถ่ายทอดที่มีความสามารถและน่าเชื่อถือสูงหรือใช้สื่อที่มีประสิทธิภาพมากก็ตาม แต่สิ่งเหล่านี้ก็มิได้ประกันความสำเร็จของการสื่อสารตามที่ผู้ส่งสารต้องการ ทั้งนี้เพราะผู้รับสารจะมีกระบวนการเลือกรับข่าวสารที่แตกต่างกันไปตามประสบการณ์ ความต้องการ ความเชื่อ ทศนคติ และตามความรู้สึกนึกคิดที่ไม่เหมือนกัน ซึ่งปัจจัยพื้นฐานในการเลือกรับสื่อและองค์ประกอบในการเลือกรับข่าวสาร มีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

1. ปัจจัยพื้นฐานในการเลือกรับสื่อ

Merrill & Lowenstein (1971, p. 134-135) อ้างถึงในวชิรา ศานติวิวัฒน์กุล 2556 หน้า 6 ได้สรุปไว้ว่า แรงผลักดันให้บุคคลใดบุคคลหนึ่งเลือกรับสื่อที่หนึ่งเกิดจากปัจจัยพื้นฐาน 4 ประการ คือ

1) ความเหงา สื่อมวลชนเป็นเพื่อนแก้เหงาได้ดี เพราะไม่สร้างแรงกดดันในการสนทนาหรือทางสังคมแก่ผู้รับ

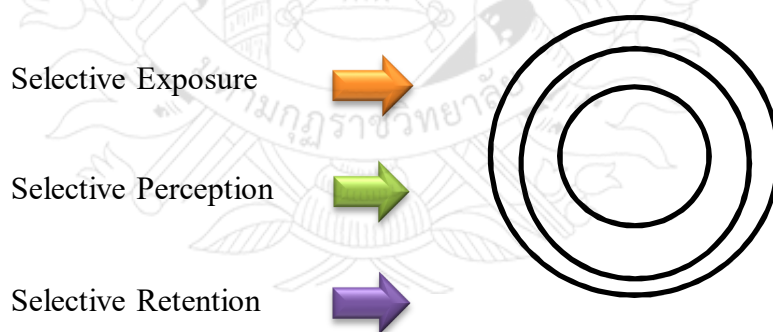
2) ความอยากรู้อยากเห็น มนุษย์ทุกคนอยากรู้อยากเห็นโดยเริ่มจากสิ่งที่อยู่ใกล้ตัว ที่สุดไปจนถึงสิ่งที่อยู่ห่างตัวเองมากที่สุดเป็นลำดับ ซึ่งสื่อมวลชนสามารถที่จะตอบสนองในสิ่ง เหล่านี้ได้

3) ประโยชน์ใช้สอยของตนเอง มนุษย์ทุกคนจะเสาะแสวงหาและใช้ข่าวสารให้เป็นประโยชน์แก่ตัวเอง ทั้งในแง่ของการเสริมสร้างบารมี การช่วยให้ตนเองสะดวกสบายหรือสนุกสนานบันเทิง ซึ่งสื่อมวลชนสามารถให้สิ่งเหล่านี้ได้ โดยคนยอมจะเลือกสื่อที่ใช้ความพยายามน้อยที่สุด (Least Effort) และได้รับประโยชน์ตอบแทนที่ดีที่สุด (Promise of Reward)

4) ลักษณะเฉพาะของสื่อมวลชนทั่วไป ผู้รับข่าวสารแต่ละคนจะหันเข้าหาลักษณะเฉพาะบางอย่างจากสื่อที่จะสนองความต้องการและทำให้ตนเองเกิดความพึงพอใจ

2. องค์ประกอบในการเลือกรับข่าวสาร

พีระ จิระโสภณ (2533, หน้า 637-639) ผู้รับสาร (Audience) กล่าวคือ เป็นผู้ที่กระตือรือร้น (Active) ในการเลือกเปิดรับสื่อด้วยตนเอง ในส่วนของทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมเปิดรับสื่อก็เช่นกัน เป็นมองในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ ผู้รับสารจะใช้สื่ออะไรก็ตาม ผู้รับสารจะเลือกสรรและแสวงหาข่าวสารตามความต้องการหรือความคาดหวังที่แตกต่างกันไปในแต่ละคน ผู้รับสารมีกระบวนการเลือกสรรข่าวสาร (Selective Processes) กระบวนการเลือกสรรเปรียบเสมือนเครื่องกรอง (Filters) การรับรู้ข่าวสารของมนุษย์มี 3 ขั้นตอน 2 ดังนี้

แผนภาพที่ 2.1 แบบจำลองการเปิดรับ โดย พีระ จิระโสภณ

3. กระบวนการเลือกรับข่าวสาร

Festinger (1953, p. 23) นั้นกล่าวว่า บุคคลมักจะแสวงหาข่าวสาร เพื่อสนับสนุนทัศนคติเดิมที่มีอยู่และหลีกเลี่ยงข่าวสารที่ขัดแย้งกับความรู้สึกนึกคิดเดิมของตนเอง ทั้งนี้เพราะการรับข่าวสาร

ใหม่ที่ไม่ลงรอยหรือสอดคล้องกับความรู้ความเข้าใจหรือทัศนคติเดิมที่มีอยู่แล้ว จะเกิดภาวะทางจิตใจที่ไม่สมดุลหรือมีความไม่สบายใจที่เรียกว่า “Cognitive Dissonance” ดังนั้น การที่จะลดหรือหลีกเลี่ยงภาวะดังกล่าวได้ก็ต้องแสวงหาข่าวสารหรือเลือกสรรเฉพาะข่าวสารที่ลงรอยกับความคิดเดิมของตน คนเรามีแนวโน้มที่จะเปิดรับข่าวสารจากสื่อหรือเลือกใช้สื่อบางชนิดที่มีการเผยแพร่ ข่าวสารที่ตรงกับทัศนคติหรือความสนใจของตนเอง ซึ่งได้อธิบายกระบวนการเลือกรับข่าวสาร ประกอบด้วยพฤติกรรม 3 แบบ คือ

1) การเลือกเปิดรับข่าวสารหรือเลือกสนใจ (Selective Exposure or Selective Attention) คือ แนวโน้มที่ผู้รับสารจะเลือกสนใจหรือเปิดรับข่าวสารจากแหล่งใดแหล่งหนึ่งที่มีอยู่ด้วยกันหลายแหล่ง ซึ่งมีความสัมพันธ์กับปัจจัยที่เกี่ยวข้องหลายประการ อาทิเช่น ทัศนคติเดิมของผู้รับสาร ปัจจัยด้านสังคม จิตใจ สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม ความเชื่อ อุดมการณ์ ลัทธินิยม ศาสนา ประเพณี วัฒนธรรม และประสบการณ์ เป็นต้น เพื่อไม่ให้เกิดภาวะทางจิตใจที่ไม่สมดุลหรือมีความไม่สบายใจ ฉะนั้น การลดหรือการหลีกเลี่ยงภาวะดังกล่าวได้ก็ต้องแสวงหาข่าวสารหรือเลือกสรรข่าวที่สอดคล้องกับความคิดของตน เมื่อบุคคลได้ตัดสินใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่มีความ ได้เปรียบเสียเปรียบกัน บุคคลยังมีแนวโน้มที่จะแสวงหาข่าวสารที่สนับสนุนการตัดสินใจนั้น (Reinforcement Information) มากกว่าที่จะแสวงหาข่าวสารที่ขัดกับสิ่งที่กระทำลงไป

2) การเลือกรับรู้หรือตีความ (Selective Perception, Selective Interpretation) เป็นกระบวนการกลั่นกรองขั้นต่อมา คือเมื่อบุคคลเลือกเปิดรับข่าวสารจากแหล่งหนึ่งแล้วเชื่อว่าข่าวสารนั้นจะถูกรับรู้เป็นไปตามเจตนาของผู้ส่งสารทั้งหมด ผู้รับสารแต่ละคนอาจ ตีความหมายข่าวสารขึ้นเดียวกันไม่เหมือนกัน ความหมายของข่าวสารที่ส่งจึงมีได้อยู่ที่อักษร รูปภาพหรือคำพูดเท่านั้น แต่ขึ้นอยู่กับผู้รับสารจะเลือกรับรู้ เลือกตีความหมาย ตามความเข้าใจ ทัศนคติ ประสบการณ์ ความเชื่อ ความคาดหวัง แรงจูงใจ และสภาวะร่างกายหรืออารมณ์ในขณะนั้น เป็นต้น

3) การเลือกจดจำ (Selective Retention) เป็นแนวโน้มในการเลือกจดจำข่าวสารเฉพาะ ส่วนที่ตรงกับความสนใจ ความต้องการ ทัศนคติของตนเอง และมักจะลืมในส่วนที่ตนเองไม่สนใจหรือไม่เห็นด้วยได้ง่ายกว่า ในการศึกษาถึงการถ่ายทอดข่าวลือจากคนหนึ่งไปสู่อีกคนหนึ่ง ซึ่งพบว่า ผู้รับมักจะถ่ายทอดเรื่องราวต่อไปยังคนอื่น ๆ ไม่ครบถ้วนเหมือนที่รับมา ทั้งนี้เพราะแต่ละคนเลือกจดจำเฉพาะส่วนที่ตนเองเห็นว่าน่าสนใจเท่านั้น ส่วนที่เหลือมักจะถูกลืมหรือไม่นำไปถ่ายทอดต่อการเลือกจดจำนี้เปรียบเสมือนเครื่องกรองขั้นสุดท้ายที่มีผลต่อการส่งสารไปยังผู้รับสาร

จากแนวความคิดเกี่ยวกับการเปิดรับข่าวสารนี้ จะเห็นได้ว่าข่าวสารเป็นปัจจัยสำคัญในการนำมาประกอบการตัดสินใจของบุคคล ยิ่งบุคคลเกิดความไม่แน่ใจเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งมากเท่าใด บุคคลย่อมต้องการเปิดรับข่าวสารมากขึ้นเท่านั้น โดยไม่จำกัดว่าจะทำการเปิดรับข่าวสารจากสื่อใดไม่ว่าจะเป็นสื่อมวลชน สื่อบุคคล หรือสื่อเฉพาะกิจ แต่ทั้งนี้บุคคลจะทำการเปิดรับข่าวสารเฉพาะเรื่อง

ที่ตนให้ความสนใจเท่านั้นเนื่องจากข่าวสารในปัจจุบันมีมากเกินไปที่ผู้รับสารจะรับไว้ทั้งหมดได้ จึงทำให้เกิดกระบวนการเลือกรับข่าวสารขึ้น อย่างไรก็ตามบุคคลแต่ละคนก็จะมีเกณฑ์ในการเลือกรับข่าวสารที่แตกต่างกันตามลักษณะส่วนบุคคล สภาพแวดล้อมในสังคมนั้น ๆ และวัตถุประสงค์หรือความต้องการที่จะเปิดรับข่าวสารของแต่ละบุคคลที่แตกต่างกันย่อมทำให้มีพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารที่แตกต่างกันได้ด้วย

2.7 บริบทพื้นที่ที่ศึกษา

โดยผู้วิจัยจะเน้นชุมชนวิถีพุทธ ซึ่งบริบทพื้นที่ทำการวิจัย เรื่อง “นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชุมชน วัฒนธรรมปัญญารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม” จะกล่าวถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ศึกษาของชุมชนวัฒนธรรมปัญญารามบางม่วง ตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.7.1 สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานของอำเภอสามพราน

อำเภอสามพราน เป็นอำเภอหนึ่งในจังหวัดนครปฐม มีแม่น้ำนครชัยศรีไหลผ่าน

1. ที่ตั้งและอาณาเขต

อำเภอสามพรานตั้งอยู่ทางทิศใต้สุดของจังหวัด มีอาณาเขตติดต่อกับเขตการปกครองข้างเคียงเรียงตามเข็มนาฬิกา ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอนครชัยศรีและอำเภอพุทธมณฑล

ทิศตะวันออก ติดต่อกับเขตทวีวัฒนา และเขตหนองแขม (กรุงเทพมหานคร)

ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอกระทุ่มแบนและอำเภอบ้านแพ้ว (จังหวัดสมุทรสาคร)

ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอบางแพ (จังหวัดราชบุรี) และอำเภอเมืองนครปฐม

2. ที่มาของชื่ออำเภอ

มีตำนานเล่าต่อกันมาว่าเดิมท้องที่เหล่านี้เป็นป่ารกชัฏ เป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่านานาชนิดรวมทั้งเป็นที่ชุมนุมของช้างโขลงใหญ่ด้วย ช้างโขลงนี้ชอบลงมาหากินและเหยียบย่ำจนเส้นทางกลายเป็นทางน้ำและลำคลอง จนในที่สุดชาวบ้านในสมัยนั้นได้เรียกกันว่า “คลองบางช้าง” และในบริเวณนั้นก็ได้กลายเป็นชื่อเรียกตำบลมาจนถึงปัจจุบันนี้ คือ “ตำบลบางช้าง” สำหรับโขลงช้างที่หากินในบริเวณเขตบางช้างนั้น หัวหน้าโขลงช้างเกิดตกมัน ดุร้ายมาก และได้สร้างความเสียหายโดยออกอาละวาดทำลายพืชผลของชาวบ้านจนชาวบ้านทนไม่ไหว ได้ร่วมมือกันปราบเจ้าช้างตกมันเชือกนั้น แต่ทว่าช้างตกมันเชือกนี้มีกำลังเหลือหลาย ชาวบ้านไม่สามารถปราบได้ถึงแม้จะพยายามสักเพียงใด

ในขณะนั้นได้มีนายพรานสามคนเดินทางมายังคลองปากลาด (ปัจจุบันเรียกว่า “วัดท่าข้าม”) ซึ่งอยู่ไม่ไกลจากเขตตำบลบางช้างมากนัก นายพรานสามคนได้เดินทางลัดคลองท่านาไปยังบริเวณที่โหลงช้างนั้นอาศัยอยู่ นายพรานทั้งสามเปรียบเสมือนอัศวินม้าขาวของชาวบ้านคลองบางช้าง ได้ทำการปราบช้างตกมันเชือกนั้นโดยใช้ความเชี่ยวชาญและความสามัคคี จนในที่สุดก็สามารถปราบช้างตกมันได้สำเร็จ ชาวบ้านจึงได้เรียกบริเวณที่นายพรานทั้งสามปราบช้างได้สำเร็จว่า “สามพราน” ซึ่งในปัจจุบันเรียกว่า “อำเภอสามพราน”

3. ประวัติศาสตร์

ในอดีตอำเภอสามพรานนั้นมีชื่อเรียกว่า อำเภอตลาดใหม่ ตั้งขึ้นในปี พ.ศ.2439 รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยสร้างขึ้นในที่ดินของพระยาสุนทรบุรีศรีพิชัยสงครามรามภักดีสุริยะพาหะ (อึ้ง วรรณสูต) ซึ่งพื้นที่บริเวณนั้นเรียกว่าตลาดใหม่

ในปี พ.ศ.2458 ได้ย้ายที่ทำการไปสร้างใหม่ในตำบลสามพราน เนื่องจากที่ทำการเดิมคับแคบให้บริการประชาชนได้ไม่สะดวก พร้อมกับเปลี่ยนชื่อเป็น อำเภอสามพราน ตามชื่อสถานที่ตั้งที่ว่าการอำเภอซึ่งอยู่ภายใต้การปกครองของมณฑลนครชัยศรี ต่อมาปี พ.ศ.2474 ทางราชการยุบมณฑลนครชัยศรีลง อำเภอสามพรานจึงขึ้นอยู่กับเมืองราชบุรีอยู่ระยะหนึ่ง จนกระทั่งปี พ.ศ.2476 ได้ยุบมณฑลทั้งหมดทั่วราชอาณาจักร อำเภอสามพรานจึงได้ขึ้นอยู่กับจังหวัดนครปฐม ตามพระราชบัญญัติระเบียบการบริหารราชการของราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2476

ส่วนนี้ตั้งแต่ พ.ศ.2469 ถึงปัจจุบัน (เรียงตามปี)

ในปี พ.ศ.2469 ทางราชการได้มีคำสั่งโอนตำบลท่าไม้ ตำบลบางยาง ตำบลชุกัง (หนองนกไข่) และตำบลอ้อมน้อย อำเภอสามพราน ไปขึ้นกับอำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร

วันที่ 31 สิงหาคม 2498 จัดตั้งสุขาภิบาลสามพราน ในท้องที่บางส่วนของ ตำบลสามพราน ตำบลคลองใหม่ ตำบลท่าตลาด และตำบลยายชา

วันที่ 5 มีนาคม 2506 ขยายเขตพื้นที่สุขาภิบาลสามพรานให้ครอบคลุมพื้นที่เพิ่มขึ้น

วันที่ 31 กรกฎาคม 2507 จัดตั้งสุขาภิบาลดอนหวายในท้องที่บางส่วนของตำบลบางกระทิก และตำบลบางเตย

วันที่ 24 กันยายน 2508 ยุบสุขาภิบาลดอนหวายและเปลี่ยนแปลงเขตสุขาภิบาลสามพรานให้ครอบคลุมทั้งอำเภอสามพราน

วันที่ 14 กันยายน 2519 เปลี่ยนแปลงเขตสุขาภิบาลสามพราน คล้ายกับแบบปี 2506

วันที่ 3 มีนาคม 2524 จัดตั้งสุขาภิบาลอ้อมใหญ่ในพื้นที่ตำบลอ้อมใหญ่และบางส่วนของตำบลบ้านใหม่

วันที่ 1 มกราคม 2527 ได้โอนพื้นที่หมู่ที่ 3 และหมู่ที่ 6 (ที่มีพื้นที่อยู่ในพุทธมณฑล) ของตำบลบางกระทิก อำเภอสามพราน ไปขึ้นกับตำบลศาลายา อำเภอนครชัยศรี (ในขณะนั้น)

วันที่ 25 พฤษภาคม 2542 ยกฐานะสุขาภิบาลสามพรานและสุขาภิบาลอ้อมใหญ่ เป็นเทศบาลตำบลสามพรานและเทศบาลตำบลอ้อมใหญ่ตามลำดับ

4. การแบ่งเขตการปกครอง

การปกครองส่วนภูมิภาค อำเภอสามพรานแบ่งการปกครองเป็น 16 ตำบล 137 หมู่บ้าน ดังนี้

1. ท่าข้าม (Tha Kham) 6 หมู่บ้าน	2. ทรงคนอง (Song Khanong) 6 หมู่บ้าน
3. หอมเกร็ด (Hom Kret) 6 หมู่บ้าน	4. บางกระทึก (Bang Krathuek) 8 หมู่บ้าน
5. บางเตย (Bang Toei) 7 หมู่บ้าน	6. สามพราน (Sam Phran) 9 หมู่บ้าน
7. บางช้าง (Bang Chang) 11 หมู่บ้าน	8. ไร่ขิง (Rai Khing) 14 หมู่บ้าน
9. ท่าตลาด (Tha Talat) 10 หมู่บ้าน	10. กระทู้มล้ม (Krathum Lom) 9 หมู่บ้าน
11. คลองใหม่ (Khlong Mai) 7 หมู่บ้าน	12. ตลาดจินดา (Talat Chinda) 11 หมู่บ้าน
13. คลองจินดา (Khlong Chinda) 14 หมู่บ้าน	14. ยายชา (Yai Cha) 6 หมู่บ้าน
15. บ้านใหม่ (Ban Mai) 5 หมู่บ้าน	16. อ้อมใหญ่ (Om Yai) 8 หมู่บ้าน

5. การปกครองส่วนท้องถิ่น

ท้องที่อำเภอสามพรานประกอบด้วยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 17 แห่ง ได้แก่

เทศบาลเมืองสามพราน ครอบคลุมพื้นที่บางส่วนของตำบลสามพราน ตำบลท่าตลาด ตำบลคลองใหม่ และตำบลยายชา

เทศบาลเมืองไร่ขิง ครอบคลุมพื้นที่ตำบลไร่ขิงทั้งตำบล

เทศบาลเมืองกระทู้มล้ม ครอบคลุมพื้นที่ตำบลกระทู้มล้มทั้งตำบล

เทศบาลตำบลอ้อมใหญ่ ครอบคลุมพื้นที่ตำบลอ้อมใหญ่ทั้งตำบลและบางส่วนของตำบลบ้านใหม่

เทศบาลตำบลบางกระทึก ครอบคลุมพื้นที่ตำบลบางกระทึกทั้งตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบลท่าข้าม ครอบคลุมพื้นที่ตำบลท่าข้ามทั้งตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบลทรงคนอง ครอบคลุมพื้นที่ตำบลทรงคนองทั้งตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบลหอมเกร็ด ครอบคลุมพื้นที่ตำบลหอมเกร็ดทั้งตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบลบางเตย ครอบคลุมพื้นที่ตำบลบางเตยทั้งตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบลสามพราน ครอบคลุมพื้นที่ตำบลสามพราน (นอกเขตเทศบาลเมืองสามพราน)

องค์การบริหารส่วนตำบลบางช้าง ครอบคลุมพื้นที่ตำบลบางช้างทั้งตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบลท่าตลาด ครอบคลุมพื้นที่ตำบลท่าตลาด (นอกเขตเทศบาลเมืองสามพราน)

องค์การบริหารส่วนตำบลคลองใหม่ ครอบคลุมพื้นที่ตำบลคลองใหม่ (นอกเขตเทศบาลเมืองสามพราน)

องค์การบริหารส่วนตำบลตลาดจินดา ครอบคลุมพื้นที่ตำบลตลาดจินดาทั้งตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบลคลองจินดา ครอบคลุมพื้นที่ตำบลคลองจินดาทั้งตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบลยายชา ครอบคลุมพื้นที่ตำบลยายชา (นอกเขตเทศบาลเมืองสามพราน)

องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านใหม่ ครอบคลุมพื้นที่ตำบลบ้านใหม่ (นอกเขตเทศบาลตำบลอ้อมใหญ่)

2.7.2 สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานของตำบลบางช้าง

1. ประวัติความเป็นมา

แต่เดิมนั้น ที่ตั้งตำบลบางช้างเป็นป่าดงพงพี มีแม่น้ำลำคลองไหลผ่านบริเวณนี้ เป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่านานาชนิด และมีช้างชุกชุมเป็นโขลงใหญ่ ทั้งสัตว์ป่าและโขลงช้างได้ออกหากินตามแหล่งน้ำต่าง ๆ ในลุ่มน้ำท่าจีนนี้ โดยเฉพาะโขลงช้างได้ออกหากินบริเวณโรงเรียนบ้านหัวอ่าวในปัจจุบันนี้ ทำให้บริเวณนั้นดินพังเป็นอ่าวเข้าไป จึงเรียกว่า บ้านหัวอ่าว ส่วนเส้นทางที่โขลงช้างเดินมาหากินเป็นประจำนั้น ช้างได้เหยียบย่ำจนกระทั่งดินพังกลายเป็นทางน้ำและคลองเรียกว่า คลองบางช้าง และบริเวณนี้ต่อมาเรียกกันว่า ตำบลบางช้าง เพราะมีช้างมาก และมีช้างที่แปลกประหลาดอยู่เชือกหนึ่งคือมีหัวคล้ายเสือได้ออกอาละวาด ทำลายสิ่งของและสร้างความเดือดร้อนให้กับชาวบ้านทั่วไป ชาวบ้านไม่สามารถปราบได้ ต่อมามีนายพราน 3 คน ซึ่งมีวิชาและมีฝีมือในการตามล่าคล้องช้าง ได้เดินทางมาปราบช้างหัวเสือได้สำเร็จแล้ว ก็นำไปถวายพระยาพาน เพื่อนำไปทำยุทธหัตถีกับพระยาangk ในการทำยุทธหัตถีครั้งนี้ พระยาพานทำพิธีตัดไม้ข่มนาม ด้วยการให้सानตอกไม้ไผ่เป็นรูปหัวเสือ นำไปครอบบนหัวช้าง เพื่อให้ช้างของพระยาangkเกรงกลัวตามวิสัยของช้างซึ่งกลัวเสือ ช้างเชือกนี้ จึงถูกเรียกว่าช้างหัวเสือแต่นั้นมา ปัจจุบันอยู่เลขที่ 45 หมู่ที่ 1 ตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม

2. ตราสัญลักษณ์

3. ข้อมูลสภาพทั่วไป

องค์การบริหารส่วนตำบลบางช้าง ตั้งอยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอสามพราน ประมาณ 3.5 กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อกับตำบลข้างเคียง ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	ตำบลคลองใหม่ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม
ทิศใต้	ติดต่อกับ	ตำบลหนองนกไข่ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	ตำบลสามพราน อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	ตำบลคลองจินดา อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม

4. การศึกษา

- โรงเรียนประถมศึกษา จำนวน 4 แห่ง
- ศูนย์การศึกษา กศน. จำนวน 1 แห่ง
- ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 1 แห่ง
- ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน (บ้านหนังสือยิ้มสบาย) จำนวน 5 แห่ง

5. การสาธารณสุข

- โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ จำนวน 2 แห่ง
- ร้านขายยาแผนปัจจุบัน จำนวน 2 แห่ง
- อัตราการมีและใช้ส้วมราดน้ำ แต่ละบ้านคิดเป็นอัตราส่วน ร้อยละ 100

6. สถาบันและองค์กรทางศาสนา

- วัด จำนวน 3 แห่ง
  - 1) วัดบางช้างใต้ หมู่ที่ 1 ตำบลบางช้าง
  - 2) วัดเชิงเลน หมู่ที่ 10 ตำบลบางช้าง
  - 3) วัดธรรมปัญญาารามบางม่วง (เฮงเส็งยี่) หมู่ที่ 8 ตำบลบางช้าง
- ศาลเจ้า จำนวน 3 แห่ง

7. หน่วยธุรกิจในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบางช้าง

- ปั่นน้ำมันและก๊าซ จำนวน 3 แห่ง
(ตั้งอยู่ หมู่ที่ 1, 3 และ 7)
- โรงงานอุตสาหกรรม จำนวน 14 แห่ง
- ฟาร์มสุกร จำนวน 2 แห่ง
(ตั้งอยู่ หมู่ที่ 3 และ หมู่ที่ 10)

8. อาชีพ

อาชีพหลัก คือ เกษตรกรรม พืชเศรษฐกิจ ได้แก่ ฝรั่ง มะนาว ชมพู่ มะพร้าว น้ำหอม และกล้วยไม้

อาชีพรอง คือ ค้าขายและรับจ้างในโรงงานอุตสาหกรรม

ประชาชนส่วนใหญ่สามารถประกอบอาชีพในการเลี้ยงชีพตนเองได้ และมีรายได้ค่อนข้างแน่นอน

ผลิตภัณฑ์ OTOP ผลิตภัณฑ์ชุมชนของตำบลบางช้าง ได้แก่

1. ฝรั่งดอง หมู่ที่ 5
2. ฝรั่งสด หมู่ที่ 5
3. มะพร้าว น้ำหอม หมู่ที่ 5 และ 8
4. ปุยข้าวภาพ หมู่ที่ 5
5. จักสาน หมู่ที่ 9
6. น้ำอ้อย หมู่ที่ 4
7. ผลิตภัณฑ์จากกะลามะพร้าว หมู่ที่ 10
8. สบู่ฝักข้าว หมู่ที่ 11

9. แหล่งน้ำธรรมชาติ

- แม่น้ำ จำนวน 1 สาย
- ลำคลอง จำนวน 33 สาย

10. แหล่งน้ำที่สร้างขึ้น

- บ่อน้ำบาดาล จำนวน 24 บ่อ
- หอถังน้ำประปา จำนวน 25 แห่ง

11. การโทรคมนาคม

- โทรศัพท์สาธารณะ จำนวน 8 แห่ง

12. การไฟฟ้า

- อัตราการมีไฟฟ้าใช้ ของหมู่บ้าน คิดเป็น 100 %

13. มวลชนจัดตั้ง

- กลุ่มลูกเสือชาวบ้าน 4 รุ่น จำนวน 800 คน
- กลุ่มเกษตรกรทำสวน 8 กลุ่ม จำนวน 80 คน
- กลุ่มไทยอาสาป้องกันชาติ 1 รุ่น จำนวน 50 คน

- กลุ่มกองทุนเพื่อความมั่นคงของชาติ 1 รุ่น	จำนวน	30	คน
- กลุ่มเยาวชน 1 กลุ่ม	จำนวน	20	คน
- กลุ่มสตรีอาสาพัฒนา 1 กลุ่ม	จำนวน	114	คน
- กลุ่มออมทรัพย์ (หมู่ที่ 1, 2, 4, 5 และ 8) 5 กลุ่ม	จำนวน	163	คน
- กลุ่ม อปพร. 2 รุ่น	จำนวน	24	คน
- กลุ่มปฎิชีวิภาพ 1 กลุ่ม	จำนวน	256	คน
- กลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติฯ 1 กลุ่ม	จำนวน	100	คน
- กลุ่มกองทุนบทบาทสตรี1 กลุ่ม	จำนวน	984	คน
- กลุ่มกองทุนหมู่บ้าน 11 หมู่บ้าน	จำนวน	1,405	คน
- ชมรมผู้สูงอายุ 2 ชมรม	จำนวน	717	คน
- กลุ่มตำรวจชุมชน 1 กลุ่ม	จำนวน	10	คน

14. ข้อมูลประชากร

องค์การบริหารส่วนตำบลบางช้าง แบ่งเขตพื้นที่การปกครอง ออกเป็น 11 หมู่บ้าน มีประชากรทั้งสิ้น 7,868 คน แยกเป็น ชาย 3,837 คน หญิง 4,183 คน จำนวนครัวเรือน 2,722 ครัวเรือน มีความหนาแน่นเฉลี่ย 458 คน/ ตารางกิโลเมตร (ข้อมูลจากสำนักงานทะเบียนราษฎร ท้องถิ่นอำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ณ เดือนธันวาคม 2561)

ลักษณะข้อมูล	ชาย	หญิง	รวม
แยกตามเพศ	3,837	4,183	8,020
แยกตามลักษณะสถานะของบุคคล			
- ผู้ที่มีสัญชาติไทยและมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน	3,810	4,160	7,970
- ผู้ที่ไม่ได้สัญชาติไทยและมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน	23	23	46
- ผู้ที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านกลาง (ทะเบียนซึ่งผู้อำนวยการทะเบียนกลางกำหนดให้จัดทำขึ้นสำหรับ ลงรายการบุคคลที่ไม่อาจมีชื่อในทะเบียนบ้าน)	0	0	0
- ผู้ที่อยู่ระหว่างการย้าย (ผู้ที่ย้ายออกแต่ยังไม่ได้ย้ายเข้า)	4	0	4

ตารางที่ 2.2 ตารางจำนวนประชากรแยกอายุ
(เฉพาะผู้มีสัญชาติไทยและมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน)
ตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม

2.7.3 สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานของวัดธรรมปัญญาารามบางม่วง

1. ประวัติความเป็นมา

ประวัติวัดธรรมปัญญาารามบางม่วง (CHÙA HUNG THANH) ต่อดีงถัน (興盛寺) เองเส็งยี่ เป็นมหายานวัดแรกและวัดเดียวในจังหวัดนครปฐม วัดแห่งนี้แต่เดิมมานั้นเป็นโรงเจหลังเก่า ชื่อว่า เองเส็งตัว หรือที่ชาวบ้านรู้จักกันในนามโรงเจบางม่วง เป็นโรงเจที่เก่าแก่คู่กับแม่น้ำท่าจีนมาไม่น้อย กว่า 150 ปี เจ้าของโรงเจแห่งนี้ได้ถวายที่ดินให้กับพระเดชพระคุณพระมหาคณานัมธรรมปัญญาธิ- วัตร เจ้าคณะใหญ่อนัมนิกายแห่งประเทศไทย เพื่อจัดตั้งเป็นวัดของคณะสงฆ์อนัมนิกาย และทางการ ได้อนุมัติให้เป็นวัดอย่างถูกต้อง ในวันที่ 30 ธันวาคม พ.ศ.2548 เจ้าคณะใหญ่อนัมนิกายจึงได้ให้ อง วินัยธรพิสิษฐ์ เกียนบัว ปัจจุบัน คือ องสรภาณอนัมพจน์ มาดำรงตำแหน่งเป็นเจ้าอาวาสวัดแห่งนี้ ใน วันที่ 30 ธันวาคม พ.ศ.2550 เพื่อเป็นที่พึ่งของพุทธศาสนิกชน องสรภาณอนัมพจน์ท่านได้แลเห็น ความทุกข์ของผู้คนที่เกิดจากความเจ็บป่วย ขาดที่พึ่ง ที่ยึดเหนี่ยว ท่านจึงได้มีปณิธานในการหล่อพ้อ ยูไลโภษชัยคุรุพุทธเจ้าขึ้น ซึ่งเป็นพระยูไลที่หล่อด้วยเนื้อเงินองค์ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย สร้างขึ้นเพื่อ เป็นขวัญและกำลังใจแก่พุทธศาสนิกชนให้ชาวพุทธได้มีที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ มีผู้คนจำนวนมากทั้งชาวไทย และชาวต่างประเทศเดินทางมาราบไหว้ขอพรตลอดมา วัดแห่งนี้ได้ถวายที่ให้สร้างโดยคุณสามารุ สุ ธรรมพิทักษ์ เจ้าของโรงเจเองเส็งตัว ต่อมาพระเดชพระคุณ พระมหาคณานัมธรรมปัญญาธิวัตร เจ้า คณะใหญ่อนัมนิกาย ได้ซื้อที่ดินขยายเพิ่มตรงที่ประดิษฐานองค์หลวงพ้อยูไลฯ ภายหลังจากนั้นคุณ สมบูรณ์ ลิมประเสริฐ มีจิตศรัทธาได้ถวายที่ดินให้เพิ่มเติม บริเวณสถานที่สร้างวิหารพระแม่กวนอิม และฝั่งเสาศาณานีวิหุ ต่อมาไม่นาน คุณปริญา ฉันทวานิช มีจิตศรัทธาได้ซื้อที่ดินเพิ่มบริเวณข้างโรง เจหลังเก่า วัดแห่งนี้จึงมีเนื้อที่ทั้งหมด 9 ไร่กว่า วัดแห่งนี้ยังมีสิ่งศักดิ์สิทธิ์อีกมากมายที่ทำให้ผู้คนต่าง พากันมาราบไหว้ คือ พระยูไลโภษชัยฯ พระพุทธเจ้า 3 พระองค์ ได้หล่อขึ้นตามตำราพระพุทธานา มหายาน ไหว้หลวงพ้อทันใจ ไหว้ขอพรพระโพธิสัตว์ทั้งสองยาม คือ สุริยันโพธิสัตว์ จันตราโพธิสัตว์ พระแม่กวนอิมปางนอน (ปางไสยาสน์) หมดทุกข์หมดโศก ขอพรเทพเจ้าประจำราศีปีเกิด เทพเจ้า ขุนพลทั้ง 12 องค์ อธิษฐานจิตต่อแมนดาลาทราย มณฑลศักดิ์สิทธิ์ที่สร้างขึ้นตามแบบพระสงฆ์ลามะ ขอพรหมอเทวดาฮั่วท้อเซียงซื่อ เทพเจ้าโชคลาภทั้ง 5 องค์ โหงวไหว้ไฉ่ซิง เทพเจ้าโชคลาภไฉ่ฉิ่งเอี้ยะ มีที่เคารพราบไหว้ของชาวบ้านคือ ศาลเจ้าที่กำเทียนไต่เตีและศาลพญามังกรเขียว เจ้าแห่งมหาสมุทร วัดธรรมปัญญาารามบางม่วงนำพระบารมีพระพุทธเจ้าหมอช่วยปิดเป่าโรคกาย-จิต (ประวัติวัดธรรมมา ปัญญาารามบางม่วง ที่มา <https://www.mahayan.com/index.php/7-2018-07-31-01-45-09> เข้าถึงวันที่ 28 พฤศจิกายน 2561)

2. สถานที่ตั้ง

วัดธรรมปัญญาารามบางม่วง ตั้งอยู่บนเนื้อที่ 9 ไร่ ตั้งอยู่เลขที่ 108/8 หมู่ 8 บ้านบางม่วง ตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม 73110

3. เจ้าอาวาส

พ.ศ.2550-ปัจจุบัน อองสรภาณอนัมพจน์, ดร. (พิสิษฐ์ เกียนบัว)

4. กิจกรรมของวัด

กิจกรรมปฏิบัติธรรมทุกวันพระ

กิจกรรมรายการวิทยุและโทรทัศน์ร่วมกับชุมชนและหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน
กิจกรรมการพัฒนาชุมชนด้วยวิถีพุทธและปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (โครงการพุทธเกษตร)

5. สถานีวิทยุ

สถานีวิทยุพระพุทธศาสนาแห่งชาติและสังคม (คลื่นมหายาน) ผลิตโดยทีมงานเสียงธรรมจากมหายาน คลื่นความถี่ FM 101.25 MHz, AM 1305 KHz, AM 1305-540 KHz และ AM 1305-945 KHz ได้รับอนุญาตทดลองประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง จาก กสทช. สำหรับ บริการสาธารณะ เลขที่ B0-S10010-0066-56 ตั้งแต่วันที่ 20 มิถุนายน 2559

(ประวัติวัดธรรมปัญญาารามบางม่วง ที่มา <https://www.mahayan.com/index.php/7-2018-07-31-01-45-09> เข้าถึงวันที่ 28 พฤศจิกายน 2561)

2.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัย เรื่อง “นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิทยุชุมชนวัดธรรมปัญญาารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม” ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ในการประกอบการอภิปรายผล ดังต่อไปนี้

Prof.Dr.Rudiger Korff, กุลชาติ ประทุมชัย และคณะ (2558, 214 หน้า) ได้ศึกษาวิจัย “เรื่องโครงการวิจัยเรื่องรูปแบบและเนื้อหาของสื่อแพร่ภาพกระจายเสียงในการเอาชนะการแบ่งขั้วในสังคมที่แบ่งแยก” ผลการวิจัย พบว่า สื่อมวลชนมีอิทธิพลต่อความคิด ความเชื่อของประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งส่งผลต่อความคิดทางการเมือง ฝ่ายการเมืองแต่ละฝ่ายต่างมีสื่อของตนเอง โดยใช้อื่อนั้นเป็นเครื่องมือในการโน้มน้าวประชาชนให้เกิดความคิด ความเชื่อ และโจมตีอีกฝ่ายโดยการให้ข้อมูลเป็นเท็จ กล่าวร้ายอีกฝ่าย ทำให้ประชาชนที่รับเนื้อหาข่าวสารเกิดความคล้อยตามบุคคลของสื่อเลือกข้าง ซึ่งเป็นสาเหตุของความคิดแตกแยกและเกิดความขัดแย้งทั้งในระดับชุมชน และสังคม หาก

แบ่งเป็นพื้นที่หรือชุมชนของแต่ละจังหวัดจะมีการสื่อสารระหว่างผู้นำและชาวบ้าน รวมทั้งสื่อสารระหว่างชาวบ้านและชาวบ้าน โดยสื่อที่นิยมใช้ในการสื่อสารของชุมชนมีทั้งสื่อวิทยุชุมชน สื่อประเพณี สื่อบุคคล สื่อบุคคลนั้นกล่าวได้ว่าเป็นสื่อที่ใกล้ชิดกับคนในชุมชน เช่น ผู้นำชุมชน คนในครอบครัว เป็นต้น สื่อบุคคลมีอิทธิพลต่อความคิด ความเชื่อของคนในชุมชนเป็นอย่างมาก เนื่องจากคนในบางพื้นที่โดยเฉพาะในชนบทมีความใกล้ชิดและช่วยเหลือกันแบบพรรคพวก หรือแบบระบบอุปถัมภ์ ดังนั้น วิทยุชุมชนเป็นเครื่องมือสื่อสารเพื่อให้ข้อมูลข่าวสารระหว่างคนในชุมชนมาเป็นระยะเวลานาน ซึ่งคนในชุมชนมีความคุ้นเคยเป็นอย่างดีทั้งวิทยุชุมชนในเขตกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัด เนื่องจากข่าวสารรายการที่น่าเสนอนั้นมีความใกล้ชิดเกี่ยวข้องกับความเป็นอยู่และการดำรงชีวิตของคนในชุมชนนั้น ๆ จึงกล่าวได้ว่า แต่ละพื้นที่จะมีเอกลักษณ์ของการสื่อสารที่คนในชุมชนยึดติดกับการสื่อสารแบบที่ตนคุ้นเคย

พระมหาทองศรี เอกวิโส, ดร. และคณะ (2552, 130 หน้า) ได้ศึกษาวิจัย “เรื่องการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการฟังวิทยุชุมชนในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา กรณีศึกษาสถานีวิทยุวัดสามพราน วัดนายโรง และวัดชลประทานรังสฤษฎ์” การสำรวจความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการฟังวิทยุชุมชนในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในด้านการประเมินผลการใช้สื่อวิทยุในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยภาพรวม พบว่า ส่วนใหญ่มีระดับการประเมินผลอยู่ในระดับมากและในด้านความรู้ความสามารถ ด้านทักษะในการทำงาน ด้านสื่อมวลชนของผู้จัดรายการธรรมะและด้านความสามารถในการรับสื่อวิทยุในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา พบว่า อยู่ในระดับมากตามลำดับ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า สื่อวิทยุชุมชนได้มีอิทธิพลต่อกระบวนการเรียนรู้ การรับรู้ต่อการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของประชาชนเป็นอย่างมาก

กันยากร สุจริตเนติการ และพจนา ฐูปแก้ว (2560, 230 หน้า) ได้ทำการวิจัย “เรื่องปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความเป็นวิทยุดิจิทัลของสถานีวิทยุกระจายเสียงสถาบันการศึกษา” ผลการวิจัยจากการสังเกตการณ์ พบว่า สถานีวิทยุสถาบันศึกษามีความพร้อมในด้านเทคโนโลยีในการดำเนินกิจการ สถานีวิทยุสถาบันการศึกษาทุกแห่งใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำหรับการออกอากาศที่แตกต่างกัน นอกจากนี้สถานีวิทยุสถาบันการศึกษาทุกแห่ง มีการพัฒนาช่องทางการส่งกระจายเสียงด้วยระบบออนไลน์ แอปพลิเคชันโทรศัพท์มือถือและการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ด้านบุคลากรสถานีวิทยุสถาบันการศึกษา บางแห่งมีปัญหาการขาดแคลนบุคลากรบางส่วนงาน รวมถึงสถานีวิทยุสถาบันการศึกษาบางแห่งบริหารงานร่วมกับบริษัทเอกชน มีการบริหารงานในรูปแบบวิสาหกิจสามารถจัดหารายได้เพื่อบริหารจัดการสถานีให้อยู่รอดท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของสังคม เทคโนโลยี การใช้ชีวิตของประชากร ฯลฯ ทั้งนี้ผลการวิจัยจากการสัมภาษณ์เจาะลึก พบว่า 1) สถานีวิทยุกระจายเสียง สถาบันการศึกษาส่วนใหญ่ มีนโยบายและการส่งเสริมการเตรียมความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงสถานีวิทยุกระจายเสียงระบบดิจิทัล ทั้งด้านเครื่องมือ ช่องทางกระจายเสียงสู่รูปแบบสื่อ

ใหม่ 2) นโยบายของผู้บริหารสถาบันการศึกษาเป็นปัจจัยหลักในการขับเคลื่อนสู่การเปลี่ยนแปลงการส่งกระจายเสียงระบบดิจิทัลของสถานีวิทยุกระจายเสียงสถาบันการศึกษา 3) ผู้ฟังเป็นปัจจัยสำคัญในการดำเนินงานของสถานีวิทยุสถาบันการศึกษา เมื่อเกิดการเปลี่ยนผ่านไปสู่ระบบดิจิทัลทำให้เกิดผู้ฟังกลุ่มใหม่ 4) สถานีวิทยุสถาบันการศึกษาส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาอุปสรรคของปัจจัยภายใน และ 5) ปัจจัยภายนอก คือ ผู้ฟังมีแนวโน้มลดลง เนื่องจากพฤติกรรมผู้ฟังเปลี่ยนแปลงจากการที่ช่องทางข้อมูลข่าวสารเพิ่มมากขึ้น ส่วนบริษัทเอกชนมีการบริหารงานในรูปแบบวิสาหกิจ สามารถจัดการรายได้ เพื่อบริหารจัดการสถานีให้อยู่รอดท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของสังคม เทคโนโลยี การใช้ชีวิตของประชากร ฯลฯ ผลการวิจัยจากการสัมภาษณ์เจาะลึก พบว่า 1) สถานีวิทยุกระจายเสียงสถาบันการศึกษาส่วนใหญ่ มีนโยบายและการส่งเสริมการเตรียมความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงสถานีวิทยุกระจายเสียงระบบดิจิทัลทั้งด้านเครื่องมือช่องทางกระจายเสียงสู่รูปแบบสื่อใหม่ 2) นโยบายของผู้บริหารสถาบันการศึกษาเป็นปัจจัยหลักในการขับเคลื่อนสู่การเปลี่ยนแปลงการส่งกระจายเสียงระบบดิจิทัลของสถานีวิทยุกระจายเสียงสถาบันการศึกษา 3) ผู้ฟังเป็นปัจจัยสำคัญในการดำเนินงานของสถานีวิทยุสถาบันการศึกษา เมื่อเกิดการเปลี่ยนผ่านไปสู่ระบบดิจิทัลทำให้เกิดผู้ฟังกลุ่มใหม่ 4) สถานีวิทยุสถาบันการศึกษาส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาอุปสรรคของปัจจัยภายใน และ 5) ปัจจัยภายนอก คือ ผู้ฟังมีแนวโน้มลดลง เนื่องจากพฤติกรรมผู้ฟังเปลี่ยนแปลงจากการที่ช่องทางข้อมูลข่าวสารเพิ่มมากขึ้น

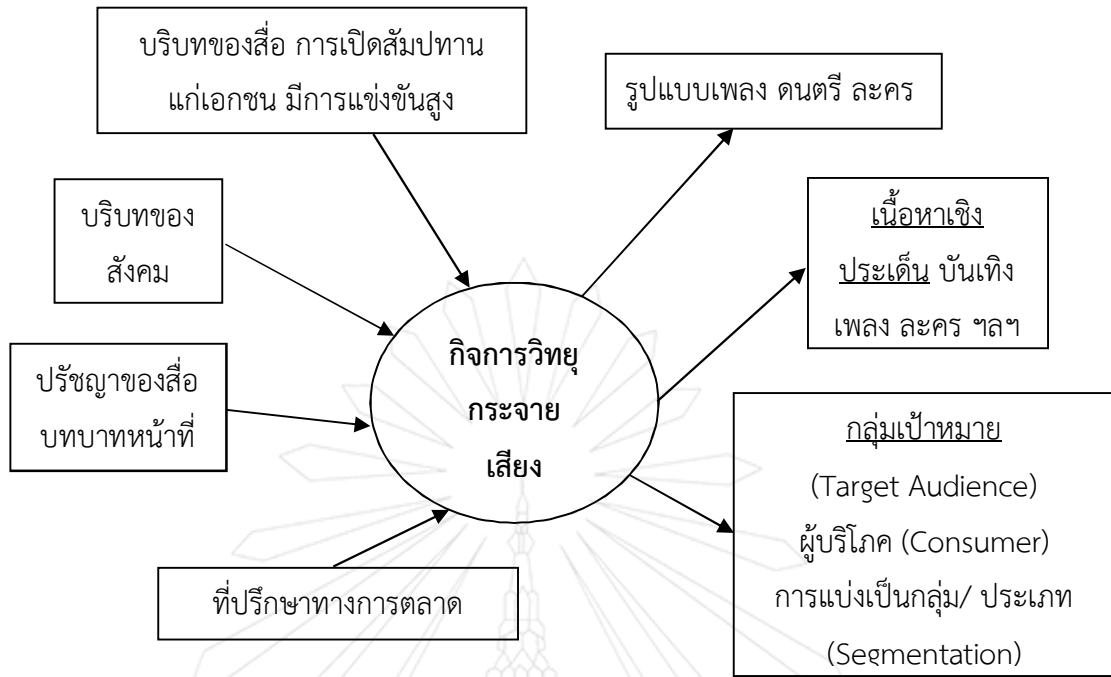
สหพันธ์วิทยุสื่อสารแห่งชาติ มูลนิธิอาสาสมัครเพื่อสังคม (มอส.) (2552, 77 หน้า) รายงานการศึกษา “เรื่องการบริหารจัดการคลื่นความถี่วิทยุชุมชนภาคประชาชน” ได้กล่าวว่า การแก้ไขปัญหาและบทเรียนด้านเทคนิคในการดำเนินการวิทยุชุมชนของภาคประชาชน ผลกระทบจากปัญหาด้านเทคนิคต่อการดำเนินการวิทยุชุมชนที่ผ่านมา คือ การออกอากาศไม่ได้ และเป็นภาระทางการเงินของสถานี จนก่อให้เกิดภาวะหนี้สินกับหลายสถานีที่พยายามรักษา “พื้นที่สาธารณะ” ของชุมชน อย่างไรก็ตาม ปัญหาด้านเทคนิคในการดำเนินวิทยุชุมชนของภาคประชาชน ไม่ได้เกิดจากนโยบายของรัฐแต่เพียงอย่างเดียว แต่ยังมีปัจจัยอื่น ๆ ที่มีผลต่อการดำเนินการด้านเทคนิค อาทิ สภาพภูมิประเทศ การกระจายตัวของประชากร รวมถึงการขาดความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ ความชำนาญ และเครื่องมืออุปกรณ์ที่จำเป็นต่อการดำเนินการวิทยุชุมชน ทั้งนี้แนวทางการแก้ไขในส่วนนโยบายของรัฐ ควรยกเลิกการให้วิทยุชุมชนมีโฆษณาและคัดกรองวิทยุธุรกิจท้องถิ่นออกจากวิทยุชุมชน จัดกำหนดกรอบเกณฑ์โดยใช้พื้นที่กระจายเสียงเป็นตัวตั้ง โดยคำนึงถึงความหลากหลายเรื่องลักษณะทางกายภาพ ขนาด และบริบทของชุมชน รวมถึงการเก็บรับประสบการณ์การดำเนินการของภาคประชาชนประกอบการจัดทำหลักเกณฑ์เพื่อให้สอดคล้องกับการปฏิบัติจริงในพื้นที่ การส่งเสริมสนับสนุนด้านเทคนิค เช่น การให้ความรู้การฝึกอบรมทักษะ สนับสนุนอุปกรณ์เครื่องมือ จัดทำเอกสารคู่มือด้านเทคนิค เป็นต้น ในส่วนภาคประชาชน ก็ต้องพยายามอุดช่องว่างด้านเทคนิคของตน

ทั้งนี้ อาจทำได้โดยการซื้อเชิญหน่วยงาน สถาบันการศึกษาในพื้นที่ที่มีศักยภาพด้านเทคนิคเข้าร่วมดำเนินการ ซึ่งนอกจากจะเป็นการแก้ปัญหาด้านเทคนิคแล้ว วิทยุชุมชนยังสามารถเป็นพื้นที่เรียนรู้สำหรับนักเรียนนักศึกษาและครูอาจารย์ในพื้นที่ อันเป็นการเสริมสร้างความมีส่วนร่วมจากชุมชนในอีกทางหนึ่ง การรวมตัวกันเป็นเครือข่ายเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์และหนุนช่วยซึ่งกันและกันเมื่อมีปัญหา การรวบรวมบทเรียนองค์ความรู้จัดทำเป็นคู่มือด้านเทคนิค รวมถึงจัดให้มีคณะทำงานด้านเทคนิคที่ทำงานใน ลักษณะ “ม้าเร็ว” เพื่อแก้ไขในกรณีที่เกิดปัญหา การแสวงหาความรู้เพิ่มเติมด้วยการค้นคว้าข้อมูลหรือเข้าร่วมการอบรมต่าง ๆ เป็นต้น

อัญชญา สุขสมจิตร (2554, 68 หน้า) ได้จัดทำรายงานการวิจัย เรื่อง “สภาพการจัดรายการและการบริหารจัดการของสถานีวิทยุชุมชนในจังหวัดนครปฐม” โดยสรุปไว้ว่า การจัดผังรายการยังไม่แน่นอนเป็นรูปแบบตายตัว หรือกำหนดระยะเวลาของรายการ เนื้อหาสาระสามารถปรับเปลี่ยนได้ตลอดเวลา เพราะบางครั้งผู้จัดรายการติดธุระไม่สามารถมาจัด หรือดำเนินรายการได้ รวมถึงเรื่องระยะเวลาในการออกอากาศ หากเป็นสถานีวิทยุพุทธศาสนาเสียงธรรมจากชาวพุทธ ซึ่งมีค่าใช้จ่ายคือค่าไฟ หากไม่สามารถหารายได้ให้เพียงพอกับรายจ่าย ก็จะมีการตัดเวลาให้เหลือน้อยลงเพื่อความเหมาะสมในการบริหารจัดการสถานี ส่วนสถานีวิทยุชุมชนศาลายาพัฒนาไม่มีปัญหาเรื่องค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับค่าไฟ จึงสามารถเปิดสถานีออกอากาศได้ 24 ชั่วโมง ทุกวัน ส่วนหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกเนื้อหาสาระเพื่อนำมาเปิดในรายการสถานีวิทยุชุมชนทั้ง 3 สถานี พบว่า มีการใช้วิธีการสำรวจชุมชน ซึ่งมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งเนื่องจากหลักประการสำคัญของวิทยุชุมชนก็คือ การตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนก่อน ดังนั้น ก่อนที่จะทำการกำหนดเนื้อหาสาระในรายการจะต้องมีการตรวจสอบความต้องการของชุมชนว่าเป็นไปในทิศทางใดบ้าง ทางด้านความต้องการเนื้อหาสาระในรายการวิทยุชุมชน ผู้วิจัยสรุปได้ว่า หากนักจัด รายการสถานีวิทยุชุมชนพูดคุยในรายการมากเกินไป กลุ่มผู้ฟังจะทำการเปลี่ยนคลื่น เปลี่ยนสถานี หรือเปิดเพลงจากเครื่องเล่นเพลง แต่หากนักจัดรายการสถานีวิทยุชุมชน ประชาสัมพันธ์ข่าวสารในชุมชน ผู้ฟังจะให้ความสนใจในสถานีวิทยุชุมชนนั้น แม้จะเป็นข้อเท็จจริงว่า เหตุผลในการเสนอข่าวสารเกี่ยวกับพระภิกษุสงฆ์ของสื่อสารมวลชนจะเป็นเหตุผลเชิงธุรกิจเป็นหลักก็ตาม แต่ก็มีข้อเสนอแนะว่า การที่จะให้สื่อมีบทบาทในการสร้างความมั่นคงแก่พระพุทธศาสนา สังคม และรัฐ จะต้องสนับสนุนสื่อประเภทสร้างสรรค์ เพื่อให้อยู่รอด และคณะสงฆ์ควรมีสำนึกงานแถลงข่าวเกี่ยวกับบทบาทของคณะสงฆ์ในเชิงรุกเป็นประจำและควรจัดตั้งองค์กรด้านการเผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาให้มีประสิทธิภาพและน่าสนใจ เพื่อดึงดูดความสนใจของประชาชนให้มากขึ้น จากการประมวลข้อมูลดังที่กล่าวมาข้างต้น เราสามารถสรุปได้ว่า กิจกรรมวิทยุกระจายเสียงมีทั้งภาครัฐ สาธารณะ ภาคเอกชน และชุมชน วิทยุชุมชนนั้นเกิดมาด้วยหลายสาเหตุ หลายปัจจัย เช่น คนในชุมชนต้องการรักษาประเพณี วัฒนธรรม หรือพื้นที่ของตนไว้ หรือต้องการเผยแพร่อัตลักษณ์ เรื่องราวของชุมชนให้คนในชุมชนและคนในสังคมอื่นได้รับรู้ ต้องการ

ทำให้เกิดความรักความสามัคคี การสร้างความรู้ความเข้าใจกับชนเผ่าต่าง ๆ ในชุมชน ต้องการแก้ปัญหาในด้านต่าง ๆ เป็นต้น

องสรภานอนันมพจน์ (2556, บทคัดย่อ) การศึกษาเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการบริหารที่มีประสิทธิภาพของคณะสงฆ์อนันมิกายใน ประเทศไทย” มีวัตถุประสงค์ 3 ข้อ คือ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของพระสงฆ์อนันมิกาย ในประเทศไทย 2) เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคที่มีต่อกระบวนการบริหารกิจการของคณะสงฆ์อนันมิกายในประเทศไทย 3) เพื่อเสนอรูปแบบการบริหารคณะสงฆ์อนันมิกายในประเทศไทยที่มี ประสิทธิภาพ โดยศึกษา ภาระงานของคณะสงฆ์ 6 ด้าน ประกอบด้วย 1) งานด้านการปกครอง 2) งานด้านศาสนศึกษา 3) งานด้านการเผยแผ่ 4) งานด้านศึกษาสงเคราะห์ 5) งานด้านการสาธารณูปการ 6) การบริหารงานด้านสาธารณสงเคราะห์ ปัญหาและอุปสรรคที่มีต่อกระบวนการบริหารกิจการของคณะสงฆ์อนันมิกายในประเทศไทยพบว่า การปกครองคณะสงฆ์อนันมิกายหรือพระภูวนมีสถานะเป็นองค์กรทางศาสนาเทียบเท่ากับ มหาเถรสมาคม ภายใต้การบังคับบัญชาของสมเด็จพระสังฆราช โดยแบ่งการบริหารจัดการเป็น 6 ด้าน ปัญหาและอุปสรรคของคณะสงฆ์อนันมิกาย ได้แก่ ปัญหาการขาดแคลนบุคลากรและศาสนทายาท ในการเผยแผ่ การอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรม การบริหารกิจการด้านการปกครอง เป็นปัญหาสำคัญในการ พัฒนาองค์กรของคณะสงฆ์อนันมิกายในภาพรวม คือ การขาดศาสนทายาทเพราะการลดลงของศาสนทายาทไม่มีมาตรการแผนการ และยุทธศาสตร์การบริหารจัดการที่รัดกุมและสอดคล้องกับสภาพสังคม ในระยะยาว รูปแบบการบริหารคณะสงฆ์อนันมิกายในประเทศไทยที่มีประสิทธิภาพในภาพรวม พบว่า ต้องมีรูปแบบที่ชัดเจนและเป็นสากล ประกอบด้วย 1) ต้องมีการคิดค้นและกำหนดวิธีที่ดีที่สุด (One Best Way) สำหรับงานแต่ละอย่าง 2) ต้องมีการคัดเลือกและพัฒนาคนอย่าง เป็นระบบ 3) ต้องมีวิธีการ พิจารณาอย่างรอบคอบเกี่ยวกับวิธีการทำงาน 4) การประสานร่วมมือกัน อยู่อย่างใกล้ชิดระหว่างผู้บริหาร และผู้ใต้บังคับบัญชาทุก ๆ ภาระงาน

แผนภูมิที่ 2.4 แสดงองค์ประกอบของกิจกรรมวิทยุกระจายเสียง
ที่มุ่งเน้นในเชิงประเด็นในกิจการภาคเอกชน

แผนภูมิที่ 2.5 แสดงองค์ประกอบของกิจกรรมวิทยุกระจายเสียงที่มุ่งเน้นในเชิงประเด็นในกิจการชุมชน

ทั้งนี้ สามารถสรุป ดังนี้

1. ความต้องการของสังคมหรือของชุมชน
2. ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมหรือในชุมชน
3. ผลประโยชน์ร่วมของคนในสังคมหรือในชุมชน

รูปแบบกิจการกระจายเสียงชุมชน เกิดจากการมีปัญหาร่วม ความต้องการร่วม และความสนใจร่วมของชุมชนที่เกิดจากตัวประชาชนเอง โดยนำการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธมาใช้กับวิทยุชุมชน

2.9 สรุปกรอบแนวคิดการวิจัย

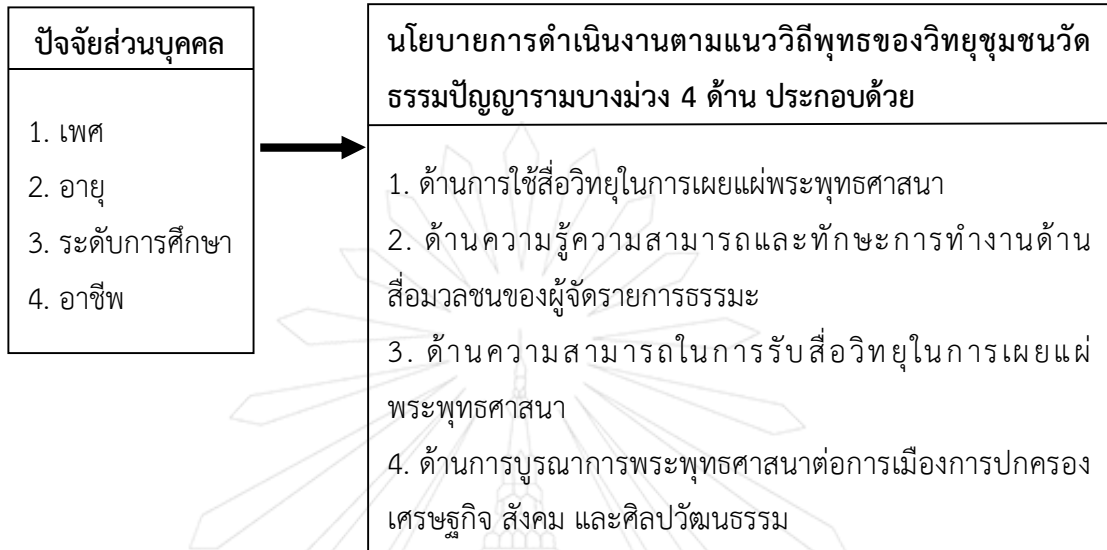
การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำความรู้ด้านการประเมินผลการนโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิทยุชุมชนวัดธรรมปัญญารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม เพื่อกำหนดกรอบความคิดในการวิจัยในครั้งนี้ ทางผู้วิจัยใช้รูปแบบปฏิสัมพันธ์นิยม เป็นศึกษากการนโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิทยุชุมชน เพื่อประยุกต์ใช้ในสถานีวิทยุชุมชนอื่น ๆ อันเป็นพัฒนาชุมชนและสังคมในพื้นที่นั้น ๆ โดยมีตัวแปรดังต่อไปนี้

ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) ลักษณะเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่าง คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ

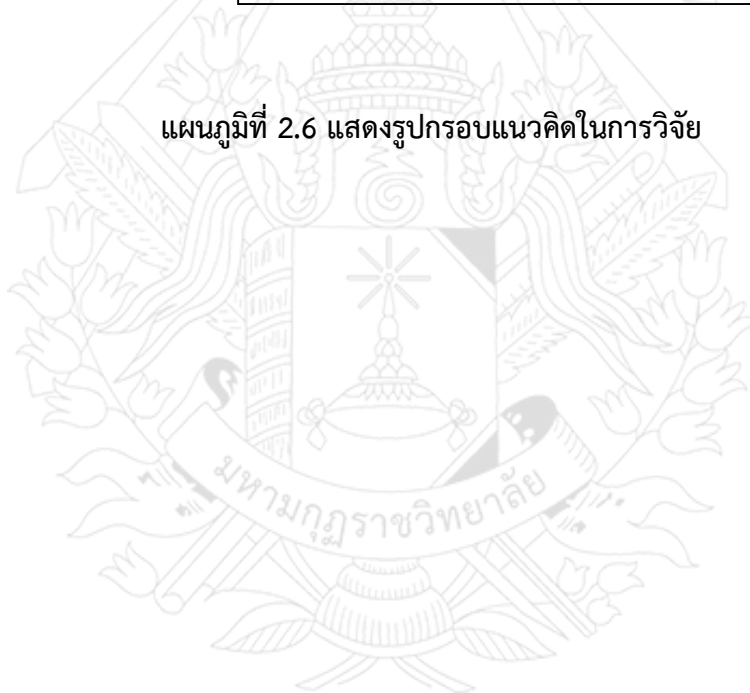
ตัวแปรตาม (Dependent Variable) การสำรวจความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อนโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิทยุชุมชน ประกอบด้วยด้านต่าง ๆ ดังนี้ ด้านการใช้สื่อวิทยุในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านความรู้ความสามารถและทักษะการทำงานด้านสื่อมวลชนของผู้จัดรายการธรรมะ ด้านความสามารถในการรับสื่อวิทยุในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านการบูรณาการพระพุทธศาสนาต่อการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม และศิลปวัฒนธรรม

ตัวแปรอิสระ
(Independent Variable)

ตัวแปรตาม
(Dependent Variable)

แผนภูมิที่ 2.6 แสดงรูปกรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชุมชนวัดธรรมปัญญาารามบางม่วง อำเภอสามพราณ จังหวัดนครปฐม ในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงผสมผสาน (Mixed Methodology Research) ประกอบด้วยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งมีลำดับขั้นตอนและวิธีการดังต่อไปนี้

- 3.1 วิธีและขั้นตอนในการวิจัย
- 3.2 ระเบียบวิธีการวิจัย
  - 3.2.1 การออกแบบการวิจัย
  - 3.2.2 ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย
- 3.3 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- 3.4 เทคนิคและวิธีการลุ่มตัวอย่าง
- 3.5 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 3.6 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ
- 3.7 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.8 การวิเคราะห์ข้อมูล
- 3.9 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

3.1 วิธีการและขั้นตอนในการวิจัย

เพื่อให้การวิจัยบรรลุตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยและดำเนินงานเป็นไปอย่างมีระบบ ระเบียบ และประสิทธิภาพ ผู้วิจัยจึงกำหนดรายละเอียดการดำเนินการวิจัยไว้ 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมโครงสร้างงานวิจัย โดยเริ่มจากการตั้งชื่อเรื่อง การศึกษาความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ของการวิจัย สมมติฐานของการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย และศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อจัดทำโครงสร้างงานวิจัยและนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อขอคำปรึกษา คำแนะนำและความเห็นชอบในการจัดทำโครงร่างการวิจัย พร้อมรับข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไขให้

งานสมบูรณ์ยิ่งขึ้น จากนั้นดำเนินการเสนอโครงการวิจัย เพื่อขออนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ขั้นตอนที่ 2 การดำเนินงานวิจัย เป็นขั้นตอนที่ผู้วิจัยดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้การวิจัย โดยเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความสมบูรณ์ของเครื่องมือและนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบเพื่อหาค่า IOC เมื่อทำการปรับปรุงและแก้ไขข้อบกพร่องของเครื่องมือให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นแล้ว ได้นำไปทดลองใช้ (Try out) เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น แล้วนำเครื่องมือที่สร้างไปเก็บข้อมูล จากกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ จากนั้นนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาตรวจสอบความถูกต้อง ทำการ วิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติและแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนที่ 3 การรายงานผลการวิจัย ผู้วิจัยรวบรวมผลการวิเคราะห์ข้อมูล การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ จัดทำรายงานการวิจัยเสนออาจารย์ที่ปรึกษาและคณะกรรมการควบคุม วิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ปรับปรุง แก้ไขข้อบกพร่องตามที่คณะกรรมการควบคุม วิทยานิพนธ์เสนอแนะ แล้วจัดทำรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ส่งบัณฑิตวิทยาลัย เพื่อขออนุมัติเป็น ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

3.2 ระเบียบวิธีวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูษุมนชนวัฒนธรรมปัญญาธรรมบาง ม่วง อำเภอสสามพราน จังหวัดนครปฐม ในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้ การเก็บข้อมูลจากคนจำนวนมากด้วยแบบสอบถาม คำถามในแบบสอบถามจึงจำเป็นต้องมีความ ชัดเจน ข้อมูลจากการวิจัยเชิงปริมาณจะเหมาะสมกับการทดสอบทฤษฎีด้วยวิธีการแบบอุปนัย (Deductive) แนวปฏิฐานนิยมเป็นหลัก

3.2.1 การออกแบบการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการโดยใช้วิธีการวิจัยใน 3 วิธี ดังต่อไปนี้

1. การวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยมุ่งศึกษาค้นคว้าตำราทางวิชาการ เอกสารทางราชการ เพื่อให้ได้ข้อมูลสถิติที่เป็นตัวเลขของตัวแปรสำคัญที่วางไว้ เพื่อนำมาอ้างอิงเป็น ข้อค้นพบ (Findings) อันจะทำให้ผลงานการวิจัยเกิดความน่าเชื่อถือ (Reliability) และความแม่นยำตรง (Validity)

2. การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เป็นกระบวนการเสาะแสวงหาความรู้ เพื่อตอบ คำถาม หรือปัญหาที่มีอยู่อย่างเป็นระบบและมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนโดยมีการกำหนดคำถามวิจัย ซึ่ง อาจได้มาจากการศึกษาเอกสาร หรือประสบการณ์ตรง มีการวางแผนการวิจัย หรือเขียนโครงการวิจัย สร้างเครื่องมือเพื่อรวบรวมข้อมูลในการวิจัย รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล และเขียนรายงานการ

วิจัย โดยมีการประเมินผลคุณภาพนโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชุมชนวัดธรรม
ปัญญารามบางม่วง 4 ด้าน

3. การสัมภาษณ์ (Interviews) โดยการเก็บข้อมูลด้วยวิธีการใช้การสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง
หรือเสวนากลุ่มย่อยและการกรอกแบบสอบถามไปยังกลุ่มเป้าหมายการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง
การวิจัยเชิงคุณภาพ

3.2.2 ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) ลักษณะเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่าง คือ เพศ อายุ
สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ

ตัวแปรตาม (Dependent Variable) การสำรวจความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อ
นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชุมชนวัดธรรมปัญญารามบางม่วง อำเภอสามพราน
จังหวัดนครปฐม ประกอบด้วยด้านต่าง ๆ ดังนี้ 1. ด้านการใช้สื่อวิทยุในการเผยแพร่พระพุทธศาสนา
2. ด้านความรู้ความสามารถและทักษะการทำงานด้านสื่อมวลชนของผู้จัดรายการธรรมะ 3. ด้าน
ความสามารถในการรับสื่อวิทยุในการเผยแพร่พระพุทธศาสนา และ 4. ด้านการบูรณาการ
พระพุทธศาสนาต่อการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม และศิลปวัฒนธรรม

3.3 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.3.1 ประชากร

ประชากรที่ผู้ศึกษาวิจัยครั้งนี้ จะเป็นกลุ่มประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตวัดธรรมปัญญารามบาง
ม่วง ซึ่งเป็นประชากรที่รับฟังวิทยุชุมชนวัดธรรมปัญญารามบางม่วง ในช่วงเดือนธันวาคม 2561 ถึง
เดือนกุมภาพันธ์ 2562 จำนวน 8,020 รูป/คน ในเขตอำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม

3.3.2 การสุ่มตัวอย่าง

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกศึกษากลุ่มตัวอย่าง จำนวน 380 รูป/คน จากประชากร
ทั้งหมด จำนวน 8,020 รูป/คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) เก็บข้อมูลให้
ครบตามต้องการโดยไม่มี กฎเกณฑ์แน่นอน ไปตามชุมชนรอบวัดธรรมปัญญารามบางม่วงและผู้ฟัง
สถานีวิทยุชุมชนวัดธรรมปัญญารามบางม่วง โดยมีเป้าหมายเป็นทั้งพระสงฆ์ และคฤหัสถ์ ที่เป็นผู้ฟัง
รายการของสถานีวิทยุชุมชนวัดธรรมปัญญารามบางม่วง ดังนี้

1. เป็นการรวบรวมครั้งที่ 1 ในการจัดกิจกรรมประจำปีเนื่องในงานวันสงกรานต์ ณ ลาน
ชุมชน บางม่วง และพื้นที่ใกล้เคียง จำนวนทั้งสิ้น 200 รูป/คน

2. เป็นการรวบรวมครั้งที่ 2 ในกิจกรรมร่วมกันสวดมนต์ถวายพระพรเนื่องในพิธีพระบรมราชาภิเษก พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ มหิศรภูมิพลราชวรางกูร กิติสิริสมบูรณอดุลยเดช สยามินทราธิเบศรราชวโรดม บรมนาถบพิตร พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว ณ วัดธรรมปัญญาารามบางม่วง อำเภอสามปราชญ์ จังหวัดนครปฐม จำนวน 180 รูป/คน

สรุปได้ว่า ประชาชนผู้ฟังรายการวิทยุทางสถานีวิทยุชุมชนวัดธรรมปัญญาารามบางม่วง นอกเหนือจากผู้จัดรายการที่อาศัยอยู่ในเขตจังหวัดนครปฐม ที่สามารถรับฟังคลื่นความถี่จากสถานีวิทยุชุมชนวัดธรรมปัญญาารามบางม่วง จำนวน 380 ตัวอย่าง โดยวิธีการสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) เก็บข้อมูลให้ครบตามต้องการโดยไม่มีกฎเกณฑ์แน่นอน

3.3.3 การกำหนดสัดส่วนกลุ่มตัวอย่าง

หลังจากสุ่มตัวอย่างแล้ว นำมากำหนดสัดส่วนกลุ่มตัวอย่าง คำนวณโดยใช้วิธีการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้เกณฑ์ (ร้อยละ) (กัญญาวีร์ ชายเรียน, 2553) ดังนี้

$$P = \frac{R}{N}$$

$$P = \frac{2 \times (8,020)}{100} \rightarrow \frac{5 \times (8,020)}{100}$$

$$N = 320 \rightarrow 400$$

$$= 380 \text{ คน}$$

โดย

$$P = \text{จำนวนประชากร (8,020)}$$

$$R = \text{สูตร}$$

$$N = \text{จำนวนกลุ่มตัวอย่างรวม (380)}$$

ซึ่งได้รายละเอียดของประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย โดยแยกประชาชนผู้ฟังรายการวิทยุทางสถานีวิทยุชุมชนวัดธรรมปัญญาารามบางม่วง ดังปรากฏในตารางที่ 3.1 ดังนี้

ประชาชนผู้ฟังรายการวิทยุ ทางสถานีวิทยุชุมชน วัดธรรมปัญญาารามบางม่วง	จำนวนประชากร (P)	ขนาดกลุ่มตัวอย่าง (n)
รวม	$2 \times 8,020/100 \rightarrow 5 \times 8,020/100$	380

ตารางที่ 3.1 แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามสัดส่วน

3.3.4 การสัมภาษณ์เชิงลึก

การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวนทั้งสิ้น 5 รูป/ คน ดังปรากฏในตารางที่ 3.2 ดังนี้

ลำดับ	รายนามผู้ให้สัมภาษณ์	ตำแหน่ง
1	องสรภานอนัมพจน์, ดร. (พิสิษฐ์ เกียนบัว)	เจ้าอาวาสวัดธรรมปัญญาารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม
2	พระจักรพงษ์ ทิพย์สูงเนิน (ดิช คั่น ตีน)	ผู้อำนวยการวิทยุชุมชนวัดธรรมปัญญาารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม
3	พระสุรชัย ปิ่นวงษ์เพชร	เจ้าหน้าที่ดูแลระบบวิทยุชุมชนวัดธรรมปัญญาารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม
4	นายพิสิษฐ์ คล้ายสอนเจริญ	เจ้าหน้าที่ผู้ประกาศข่าววิทยุชุมชนวัดธรรมปัญญาารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม
5	นายสัญญา เอี่ยมพินพันธ์	กำนันตำบลบางขุนแก้ว อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม

ตารางที่ 3.2 แสดงรายนามและตำแหน่งผู้ให้สัมภาษณ์

3.4 เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่าง

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกศึกษากลุ่มตัวอย่าง จำนวน 380 รูป/คน จากประชากรทั้งหมด จำนวน 8,020 รูป/คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบบังเอิญ(Accidental Sampling) เก็บข้อมูลให้ครบตามต้องการโดยไม่มี กฎเกณฑ์แน่นอน ไปตามชุมชนรอบวัดธรรมปัญญาารามบางม่วงและผู้ฟังสถานีวิทยุชุมชนวัดธรรมปัญญาารามบางม่วง โดยมีเป้าหมายเป็นทั้งพระสงฆ์ และคฤหัสถ์ ที่เป็นผู้ฟังรายการของสถานีวิทยุชุมชนวัดธรรมปัญญาารามบางม่วง ดังนี้

1. เป็นการรวบรวมครั้งที่ 1 ในการจัดกิจกรรมประจำปีเนื่องในงานวันสงกรานต์ ณ ลานชุมชน บางม่วง และพื้นที่ใกล้เคียง จำนวนทั้งสิ้น 200 รูป/คน
2. เป็นการรวบรวมครั้งที่ 2 ในกิจกรรมร่วมกันสวดมนต์ถวายพระพรเนื่องในพิธีพระบรมราชาภิเษก พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ มหิศรภูมิพลราชวรางกูร กิติสิริสมบูรณอดุลยเดช สยามินทราธิเบศรราชวโรดม บรมนาถบพิตร พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว ณ วัดธรรมปัญญาารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม จำนวน 180 รูป/คน

3.5 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตามกรอบของการวิจัยเรื่อง นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิทยุชุมชนวัดธรรมปัญญาารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) และเก็บข้อมูลในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้ารวบรวมจากข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Sources) คือ ข้อมูลที่ศึกษาจากพระไตรปิฎก และจากข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Sources) คือ ข้อมูลที่ศึกษาค้นคว้าจากหนังสือ ตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาสร้างเป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยโดยการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

3.5.1 แบบสอบถาม

แบบสอบถาม (Questionnaire) มีลักษณะคำถามปลายปิด (Close Ended) ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อใช้สอบถามกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 1 ชุด โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินผลนโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิทยุชุมชนวัดธรรมปัญญาารามบางม่วง เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) โดยถามเกี่ยวกับลักษณะเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่าง คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินผลนโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชุมชนวัฒนธรรมปัญญาารามบางม่วง เป็นคำถามเกี่ยวกับการประเมินผลคุณภาพนโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชุมชนวัฒนธรรมปัญญาารามบางม่วง 4 ด้าน คือ

1. ด้านการใช้สื่อวิทยุในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา
2. ด้านความรู้ความสามารถและทักษะการทำงานด้านสื่อมวลชนของผู้จัดรายการธรรมะ
3. ด้านความสามารถในการรับสื่อวิทยุในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา
4. ด้านการบูรณาการพระพุทธศาสนาต่อการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม และศิลปวัฒนธรรม

สำหรับแบบสอบถามตอนที่ 2 นี้ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) จำนวน 5 อันดับ ตามแบบของ Likert Scale โดยแบ่งระดับในการวัดออกเป็น 5 ระดับ เพื่อให้ผู้ตอบ เลือกระบุคำตอบที่ตรงกับระดับความคิดเห็นของตนมากที่สุด (วิเชียร เกตุสิงห์, 2538, หน้า 10) ดังนี้

เกณฑ์การให้คะแนน		
ระดับคะแนน	หมายถึง	ระดับความความคิดเห็น
5 คะแนน	หมายถึง	ระดับความความคิดเห็นมากที่สุด
4 คะแนน	หมายถึง	ระดับความความคิดเห็นมาก
3 คะแนน	หมายถึง	ระดับความความคิดเห็นปานกลาง
2 คะแนน	หมายถึง	ระดับความความคิดเห็นน้อย
1 คะแนน	หมายถึง	ระดับความความคิดเห็นน้อยที่สุด

เกณฑ์การพิจารณาค่าเฉลี่ย		
ค่าเฉลี่ย	ช่วงคะแนน	การแปลความหมาย
มากที่สุด 5	4.21-5.00	ระดับความความคิดเห็นมากที่สุด
มาก 4	3.41-4.20	ระดับความความคิดเห็นมาก
ปานกลาง 3	2.61-3.40	ระดับความความคิดเห็นปานกลาง
น้อย 2	1.81-2.60	ระดับความความคิดเห็นน้อย
น้อยที่สุด 1	1.00-1.80	ระดับความความคิดเห็นน้อยที่สุด

ตารางที่ 3.3 ตารางมาตราส่วนจัดระดับความคิดเห็น

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินผลนโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิद्यุชุมชนวัฒนธรรมปัญญาธรรมบางม่วง เป็นข้อมูลความคิดเห็น ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับนโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธวิद्यุชุมชน โดยลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบปลายเปิด (Open Questions) คือ เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามสามารถกรอกแบบสอบถามได้อย่างเสรี

3.5.2 แบบสอบถามแบบสัมภาษณ์เชิงลึก

แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ใช้รวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยแบ่งสัมภาษณ์ออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 สัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structural Interviewing Guideline) ซึ่งเป็นการตั้งคำถามแบบปลายเปิด (Open-ended Questions) โดยกำหนดข้อคำถามที่มุ่งเน้นถึงนโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิद्यุชุมชนวัฒนธรรมปัญญาธรรมบางม่วง ประกอบด้วยคำถามทั้งหมด 8 ข้อ ดังนี้

1. การบริหารและโครงสร้างนโยบายการดำเนินงานรายการตามแนววิถีพุทธของวิद्यุชุมชนวัฒนธรรมปัญญาธรรมบางม่วงมีรูปแบบอย่างไร
2. การกำหนดและวางกรอบนโยบายการดำเนินรายการตามแนววิถีพุทธของวิद्यุชุมชนวัฒนธรรมปัญญาธรรมบางม่วงเป็นอย่างไรบ้าง
3. การพัฒนาบุคลากรเจ้าหน้าที่ในการดำเนินงานรายการตามแนววิถีพุทธของวิद्यุชุมชนวัฒนธรรมปัญญาธรรมบางม่วงเป็นอย่างไร
4. แหล่งที่มาของเงินทุนสนับสนุน สำหรับการดำเนินงานรายการตามแนววิถีพุทธของวิद्यุชุมชนวัฒนธรรมปัญญาธรรมบางม่วงมีที่มาอย่างไร
5. รูปแบบ เนื้อหาสาระ ที่นำเสนอในรายการตามแนววิถีพุทธของวิद्यุชุมชนวัฒนธรรมปัญญาธรรมบางม่วงเป็นอย่างไร
6. โอกาสการเข้าไปมีส่วนร่วมวางแผน ร่วมจัดรายการ ร่วมบริหารจัดการ รายการตามแนววิถีพุทธของวิद्यุชุมชนวัฒนธรรมปัญญาธรรมบางม่วงเป็นอย่างไรบ้าง
7. ปัญหาและสาเหตุในการดำเนินงานบริหารจัดการรายการตามแนววิถีพุทธของวิद्यุชุมชนวัฒนธรรมปัญญาธรรมบางม่วงมีอะไรบ้าง
8. ปัญหาและสาเหตุในนโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิद्यุชุมชนมีอะไรบ้าง

3.6 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ แบ่งออกเป็น 2 ชนิด คือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

3.6.1 การสร้างเครื่องมือ

ในการสร้างเครื่องมือเพื่อการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูรย์ชุมชน เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามเป็นรายข้อให้ครอบคลุมถึงการดำเนินงาน ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านการบริการข่าวสาร ด้านการบริการสังคม ด้านความสามารถของผู้จัดรายการ และด้านความเหมาะสมของระยะเวลาที่ออกอากาศตามวัตถุประสงค์ ขอบเขตการวิจัย กรอบแนวคิด และนิยามศัพท์ที่สรุปจากการทบทวนวรรณกรรม นำมาสร้างแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลในการดำเนินการวิจัยที่ถูกต้องแม่นยำ

2. ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามและรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาวิเคราะห์ เนื้อหาเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์

3. ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ เพื่อใช้ในการสอบถาม ประเมินผลนโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูรย์ชุมชนวัดธรรมปัญญารามบางม่วง ด้วยคลื่นความถี่ระบบ FM 101.25 MHz, AM 1305 KHz, AM 1305-540 KHz และ AM 1305-945 KHz รัศมีการกระจายเสียงครอบคลุมพื้นที่ประมาณ 15 กิโลเมตร จากกลุ่มตัวอย่างผู้ฟัง ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย ตามกรอบแนวคิด โดยสร้างแบบสอบถามเป็นลักษณะแบบปลายปิดและสร้างแบบสัมภาษณ์เป็นลักษณะแบบปลายเปิด

3.6.2 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ที่สร้างเสร็จแล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ของเครื่องมือ

2) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เสนอให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบเครื่องมือวิจัยเพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruence: IOC) (พิสนุ พงศ์ศรี, 2550, หน้า 139)

3) ผู้วิจัยดำเนินการปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ โดยใช้เกณฑ์การพิจารณา ดังนี้

ระดับคะแนน	สำหรับข้อคำถามที่แน่ใจว่า	ระดับความความคิดเห็น
คะแนน +1	สำหรับข้อคำถามที่แน่ใจว่า	วัดตรงตามวัตถุประสงค์
คะแนน 0	สำหรับข้อคำถามที่แน่ใจว่า	วัดตรงตามวัตถุประสงค์
คะแนน -1	สำหรับข้อคำถามที่แน่ใจว่า	วัดไม่ตรงตามวัตถุประสงค์

ตารางที่ 3.4 ตารางมาตราส่วนจัดระดับความสอดคล้อง

นำคะแนนที่ได้มาแทนสูตร ดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC = ดัชนีความสอดคล้อง

$\sum R$ = ผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

N = จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

แทนค่า เพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{5}$$

$$IOC = \frac{\sum R}{5}$$

$$IOC =$$

คำถามรวม 30 ข้อ ของแบบสอบถามและคำถามรวม 4 ข้อ ของแบบสัมภาษณ์ ค่าดัชนีที่คำนวณได้อยู่ระหว่าง 0.72 จึงเป็นการบ่งชี้ถึงความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์

4) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ที่ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือได้ตรวจสอบและเสนอแนะ ซึ่งผ่านการหาค่า IOC แล้วนำมาปรับปรุงและนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์อีกครั้งเพื่อตรวจสอบความสมบูรณ์ แล้วนำไปทดลองใช้ 30 ชุด โดยผ่านกระบวนการการหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือของแบบสอบถามทั้งฉบับตามรายละเอียด ดังนี้

1. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แต่มีคุณลักษณะคล้ายกันกับกลุ่มตัวอย่าง ในการวิจัยนี้ได้ทดลองใช้กับประชากรผู้ฟังวิทยุชุมชนวัดธรรมปัญญาารามบางม่วง จำนวน 30 รูป/ คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือทั้งฉบับ โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ตามสูตร (พิศเพลิน เขียวหวาน และ ผศ.ดร.สิริรัตน์ วิภาสศิลป์, 2551, หน้า 259) ดังนี้

$$\alpha = \frac{K}{K-1} \left[1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right]$$

- เมื่อ α = ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ
 K = จำนวนข้อของเครื่องมือ
 S_i^2 = ผลรวมของความแปรปรวนของแต่ละข้อ
 S_t^2 = ความแปรปรวนของคะแนนรวม

แทนค่า เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคได้ ดังนี้

$$\alpha = \frac{20}{20-1} \left[1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right]$$

$$\alpha = \frac{20}{19} \left[1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right]$$

$$\alpha = 1.05 [1 -]$$

$$\alpha = 1.05 *$$

$$\alpha =$$

ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามระดับ เท่ากับ 0.72 ซึ่งค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม มีค่ามากกว่า 0.70 – 1.00 จากคำถามที่อยู่ในเกณฑ์ จำนวน 20 ข้อ ซึ่งบ่งชี้ให้เห็นค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามดังกล่าวมีค่ามากกว่า 0.70 จึงเป็นเครื่องมือที่มีความเหมาะสมมีคุณภาพและมีความเชื่อถือได้สูง สามารถนำไปใช้วัดระดับความความคิดเห็นและประเมินความพึงพอใจของประชาชนเกี่ยวกับนโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูษุมชนวัฒนธรรมปัญญารามบางม่วง อำเภอสามพราณ จังหวัดนครปฐม ได้

2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์นี้ไปจัดพิมพ์และนำไปใช้เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างจริงเพื่อการวิจัยต่อไป

3. ผู้วิจัยได้แสดงกระบวนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม มีดังนี้

แผนภูมิที่ 3.1 กระบวนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม

3.7 การเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

3.7.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยเชิงปริมาณ (แบบสอบถาม)

1) ดำเนินการขอหนังสือรับรองจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดนครปฐม ถึงเจ้าอาวาสวัดธรรมปัญญารามบางม่วง และนายอำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม เพื่อขอความอนุเคราะห์ใช้พื้นที่แจกแบบสอบถาม เพื่อทำการวิจัยในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชาชนผู้ฟังรายการวิทยุชุมชนวัดธรรมปัญญารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม

2) ผู้วิจัยดำเนินการแจกแบบสอบถามตามเขตพื้นที่ชุมชนวัดธรรมปัญญารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม และกลุ่มตัวอย่างจำนวนผู้ฟัง เป้าหมายเป็นทั้งพระสงฆ์ (ร้อยละ 25) จำนวน 95 รูป และคฤหัสถ์ (ร้อยละ 75) จำนวน 285 คน จนครบตามจำนวนตามที่กำหนดไว้ โดยใช้เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก (Convenience Sampling)

3) ผู้วิจัยแจกแบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลไปทั้งหมด 380 ฉบับ ทั้งนี้เพื่อความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้กำหนดการเก็บข้อมูลเพิ่มเติมอีก ร้อยละ 20 รวมจำนวนที่แจกแบบสอบถามทั้งสิ้น 400 ชุด และได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา 380 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 จึงตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม จัดลำดับของข้อมูล รวมทั้งลงรหัส และบันทึก ข้อมูล

4) นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์และประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

3.7.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพ (แบบสัมภาษณ์)

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกตามขั้นตอน ดังนี้

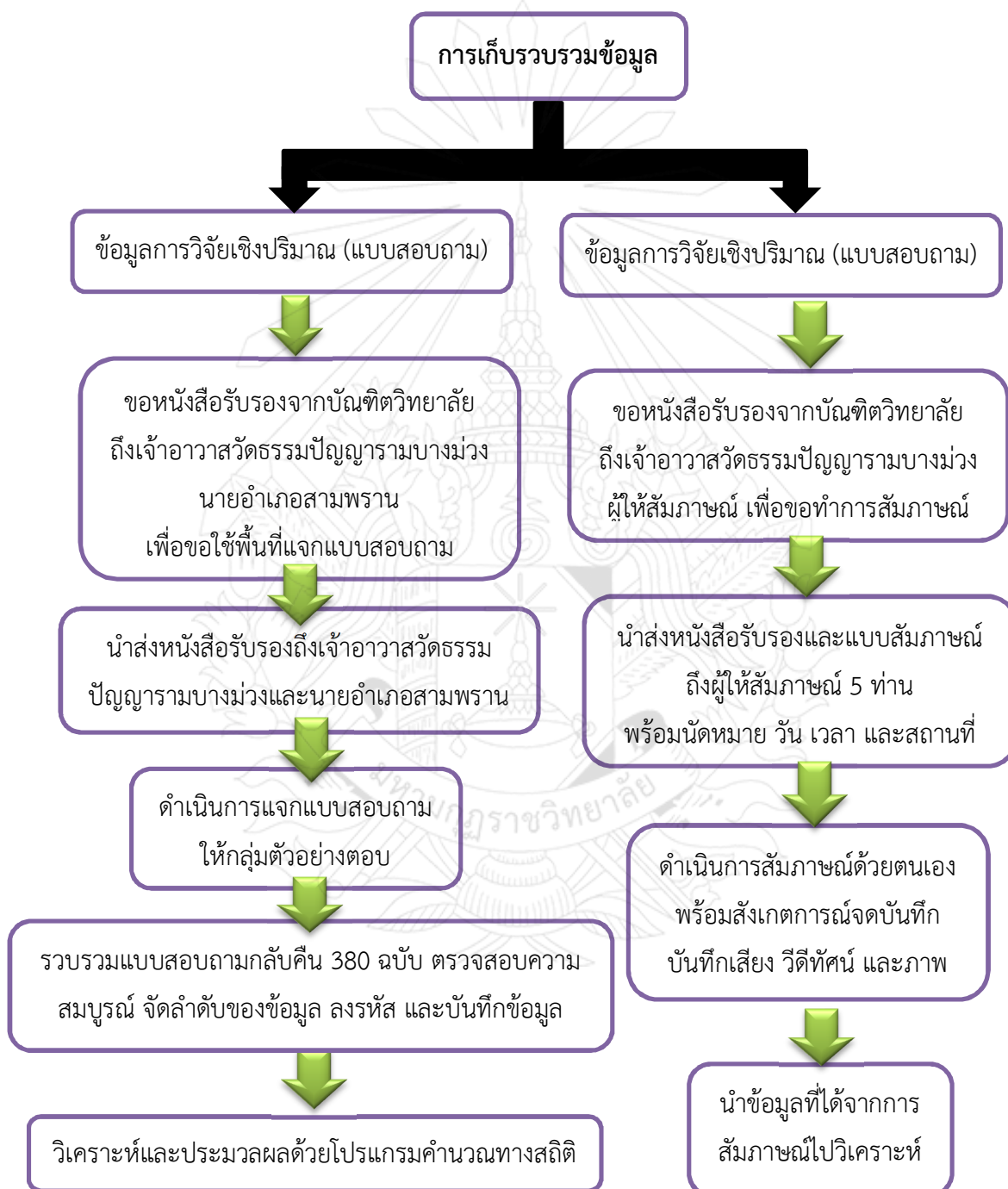
1) ผู้วิจัยทำการขอหนังสือรับรองจากสำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย เพื่อขอความอนุเคราะห์จากเจ้าอาวาสวัดธรรมปัญญารามและผู้ให้สัมภาษณ์ เพื่อการขอทำการสัมภาษณ์

2) ผู้วิจัยนำส่งหนังสือรับรองขอความอนุเคราะห์และแบบสัมภาษณ์ต่อผู้ให้สัมภาษณ์ จำนวน 5 ท่าน โดยใช้เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก (Convenience Sampling)

3) ทำการนัดหมาย วัน เวลา สถานที่ ในการสัมภาษณ์แก่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 5 ท่าน เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

4) เมื่อถึงกำหนดนัดหมาย ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเองเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและครบถ้วน โดยอาศัยการจดบันทึก การบันทึกเสียง ภาพ และวีดิทัศน์ในการสัมภาษณ์ร่วมกับผู้ให้สัมภาษณ์

5) ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview) เพื่อทราบถึงปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการวิทยุชุมชนตามแนววิถีพุทธ โดยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ไปวิเคราะห์แนวทางการพัฒนานโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิทยุชุมชนวัดธรรมปัญญาารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม เพื่อเป็น พหุกรณีศึกษา ต่อไป ผู้วิจัยได้สรุปวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับขั้นตอนเป็นแผนภูมิได้ ดังนี้

แผนภูมิที่ 3.2 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.8 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analyzed) ดังนี้

3.8.1 การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเชิงปริมาณ (แบบสอบถาม)

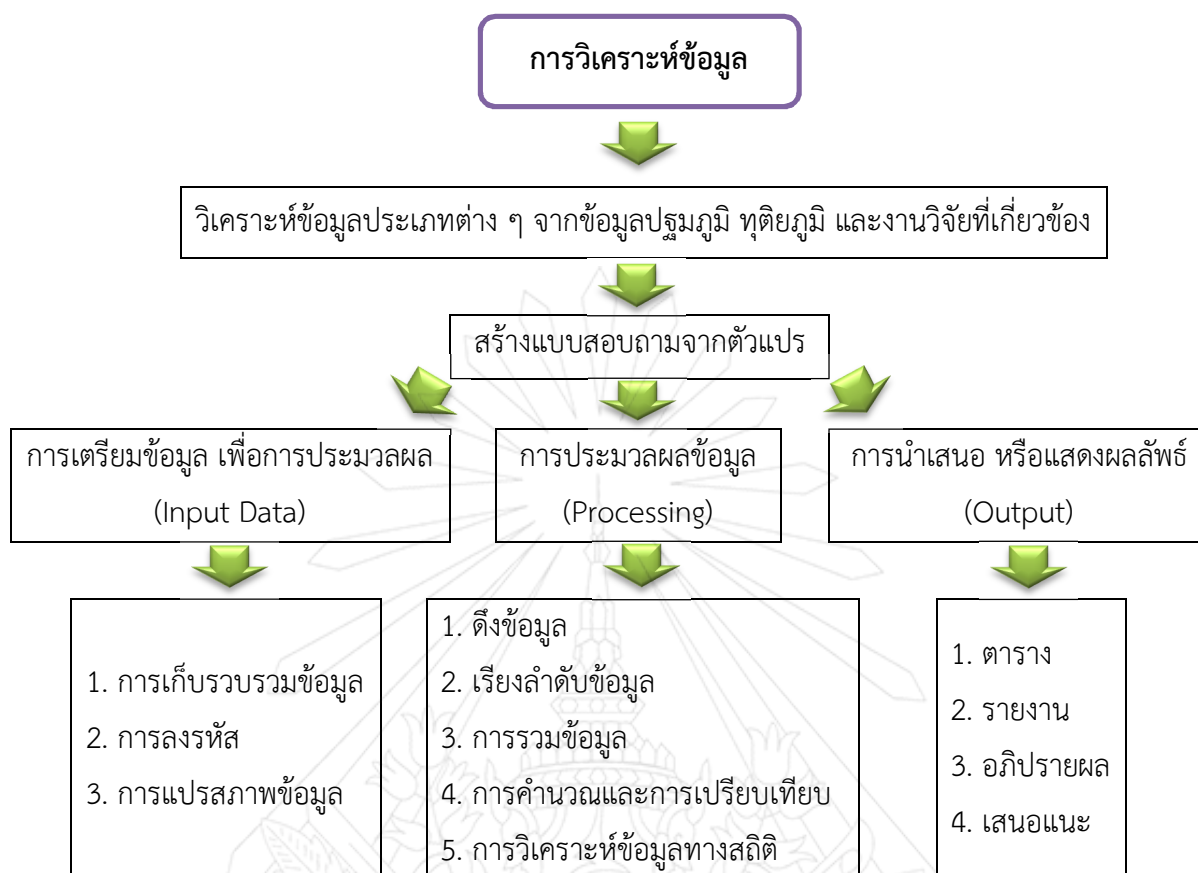
1) วิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกกลุ่มตัวอย่างตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ โดยหาค่าสถิติพื้นฐาน คือ ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

2) วิเคราะห์นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชุมชนวัดธรรมปัญญารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3) ทดสอบสมมติฐานของการวิจัย โดยการวิเคราะห์นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชุมชนวัดธรรมปัญญารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม กับปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ด้านเพศ โดยใช้การทดสอบค่า (t-test) ส่วนด้านอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ใช้การทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว (f-test) หรือ (One-Way ANOVA) ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffé)

4) วิเคราะห์ข้อเสนอแนะแนวทางนโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชุมชนวัดธรรมปัญญารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม โดยใช้การแจกแจงค่าความถี่ (Frequency) และนำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย

5) กระบวนการการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามสามารถสรุปเป็นแผนภูมิ ดังนี้

แผนภูมิที่ 3.3 กระบวนการการวิเคราะห์ข้อมูล

3.8.2 การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพ (แบบสัมภาษณ์)

นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามแบบสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview) ที่ผู้ศึกษาเลือกสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องกับวิทยุชุมชนวัดธรรมปัญญารามบางม่วง โดยประกอบด้วยคำถามทั้งหมด 8 ข้อ คือ การบริหารและโครงสร้างการดำเนินงานรายการวิทยุชุมชนของวัดธรรมปัญญารามบางม่วง มีรูปแบบอย่างไร การกำหนดและวางกรอบนโยบายการดำเนินงานรายการวิทยุชุมชนของวัดธรรมปัญญารามบางม่วงเป็นอย่างไรบ้าง การพัฒนาบุคลากรในการดำเนินงานรายการวิทยุชุมชนของวัดธรรมปัญญารามบางม่วงเป็นอย่างไร แหล่งที่มาของเงินทุนสนับสนุน สำหรับการดำเนินงานรายการวิทยุชุมชนของวัดธรรมปัญญารามบางม่วงมีที่มาจากอย่างไร รูปแบบ เนื้อหาสาระที่นำเสนอในรายการวิทยุชุมชนของวัดธรรมปัญญารามบางม่วงเป็นอย่างไร โอกาสการเข้าไปมีส่วนร่วมวางแผน ร่วมจัดรายการ ร่วมบริหารจัดการรายการวิทยุชุมชนของวัดธรรมปัญญารามบางม่วงเป็นอย่างไรบ้าง ปัญหาและสาเหตุของนโยบายการดำเนินงานบริหารจัดการรายการวิทยุชุมชนของวัดธรรมปัญญารามบางม่วงมีอะไรบ้าง ปัญหาและสาเหตุของนโยบายการดำเนินงานวิทยุชุมชนมีอะไรบ้าง และการสังเกตการณ์ (Observation) มาอธิบายถึงลักษณะปัญหา อุปสรรค และกระบวนการนโยบายการดำเนินงานตาม

แนววิฤทธิพฤษของวิฤทธิพฤษชนว้ดฐรรณปัญญารามบางม้งด้วยวิฤทธิพฤษณา (Description) ใ้เหตุผลสรุปรระเด็นในแต่ละด้าน ที่ได้จากการสัมภาษณ์ และการจดบันทึก ข้อมูลภาคสนาม

3.9 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

สำหรับการวิจัยเรื่องนี้ มีสถิติที่ใช้ในการทำวิจัย 2 ประเภท ดังนี้

3.9.1 สถิติพรรณนาหรือสถิติการบรรยาย

สถิติพรรณนาหรือสถิติการบรรยาย (Descriptive Statistics) คือ ความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (X: Arithmetic Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.: Standard Deviation)

3.9.2 สถิติอนุมานหรือสถิติอ้างอิง

สถิติอนุมานหรือสถิติอ้างอิง (Inferential Statistics) คือ การทดสอบค่าที-เทส (t-test) และการทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way ANOVA or F-test) ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จะทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffé) สูตรการหาค่าสถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

1) ค่าร้อยละ (Percentage) (นิภา เมธาวิชัย, 2543, หน้า 128)

สูตร

$$P = \frac{\sum X \times 100}{n}$$

เมื่อ

$$P = \text{ค่าร้อยละ}$$

$$\sum X = \text{ผลรวมของคะแนน}$$

$$N = \text{จำนวนข้อสอบทั้งหมด}$$

2) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (นิภา เมธาวิชัย, 2543, หน้า 62)

สูตร $\bar{X} = \frac{\sum X \times 100}{n}$

เมื่อ $\bar{X} = \text{ค่าเฉลี่ยเลขคณิต}$

$$\sum = \text{ผลรวมของคะแนน}$$

$$N = \text{จำนวนนักเรียน}$$

3) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2543, หน้า 143)

สูตร S.D. = $\sqrt{\frac{n\sum X^2 + (\sum X)^2}{n(n-1)}}$

เมื่อ S.D. = ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน

$\sum X$ = ผลรวมของคะแนน

$\sum X^2$ = ผลรวมของคะแนนยกกำลังสอง

n = จำนวนนักเรียน

4) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way Anova) หรือ (F-test) เป็นการทำการทดสอบ หาค่าความแปรปรวนของทั้งสองกลุ่มว่าเท่ากันหรือไม่เท่ากัน (พิชิต ฤทธิจรูญ, 2547, หน้า 276)

สูตร

$$F = \frac{MS_b}{MS_w}$$

เมื่อ F = ค่าการแจกแจงของกลุ่ม

MS_b = ค่าความแปรปรวนระหว่างกลุ่ม

MS_w = ค่าความแปรปรวนภายในกลุ่ม

5) การทดสอบสมมติฐาน (t-test) ในการวิจัยในครั้งนี้จะใช้ (t-test) แบบ Pooled variance โดยใช้สูตรในการวิเคราะห์ดังนี้ (พิชิต ฤทธิจรูญ, 2547, หน้า 276)

สูตร

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{S_1^2 + S_2^2}{n_1 + n_2}}}$$

เมื่อ t = ค่า t-test

$\bar{X}_1, \bar{X}_2$ = ค่าเฉลี่ยของคะแนนกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 ตามลำดับ

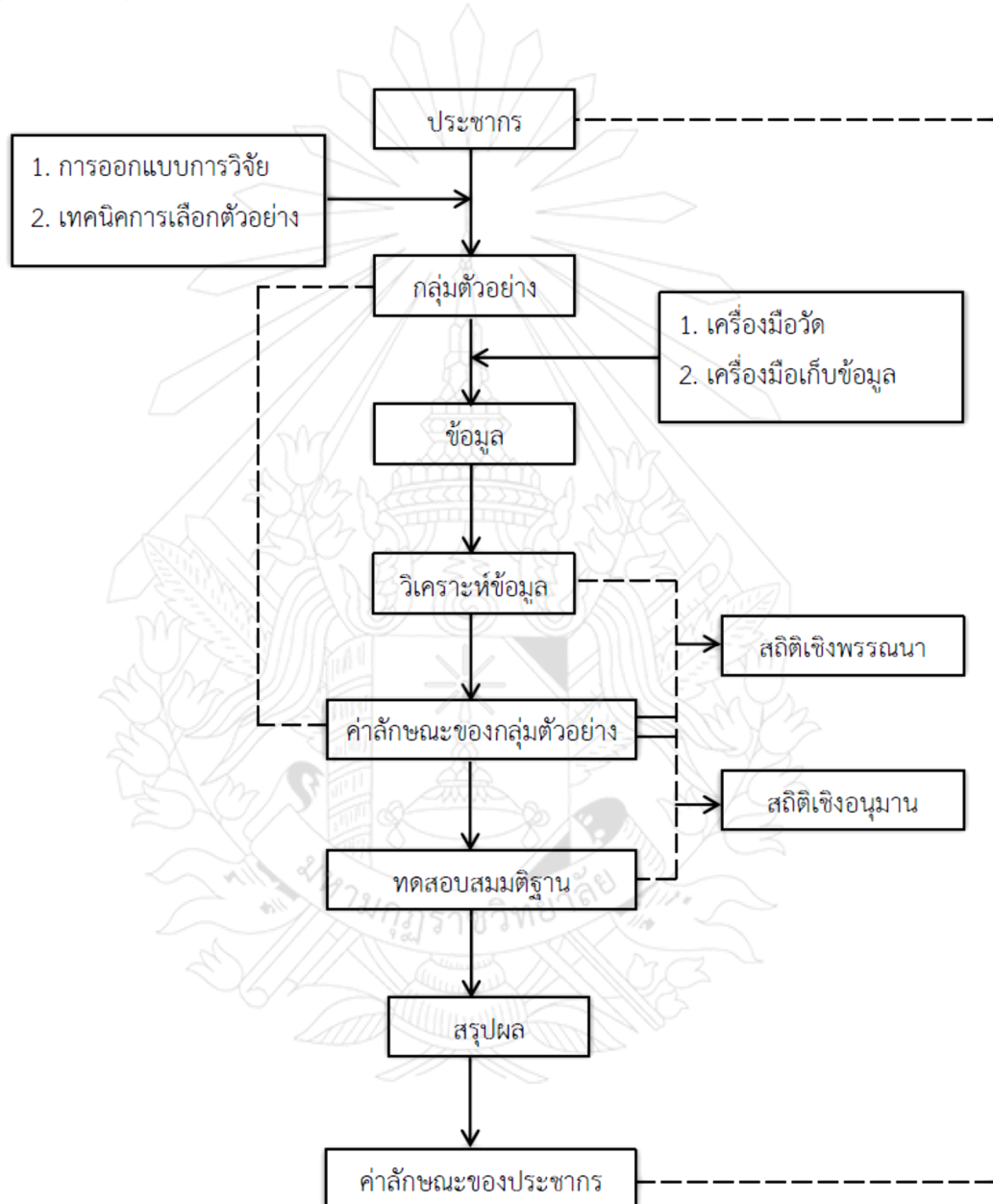
S_1^2, S_2^2 = ความแปรปรวนของคะแนนกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 ตามลำดับ
ยกกำลังสอง

n_1, n_2 = จำนวนคะแนนกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 ตามลำดับ

เมื่อ

$$S_p^2 = \frac{(n_1 - 1)S_1^2 + (n_2 - 1)S_2^2}{n_1 + n_2 - 2}$$

ผู้วิจัยได้ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างแล้ว จึงใช้กระบวนการหรือวิธีทางสถิติตั้งแต่การเลือกกลุ่มตัวอย่างถึงการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อหาค่าลักษณะประจำของกลุ่มตัวอย่าง ที่เรียกว่า “ค่าสถิติ” แล้วจึงใช้ค่าสถิติของกลุ่มตัวอย่างไปประมาณค่าลักษณะของประชากร โดยการทดสอบสมมติฐานและสรุป (สิน พันธุ์พินิจ, 2554, หน้า 242) ดังต่อไปนี้

แผนภูมิที่ 3.4 กระบวนการหน้าที่ของสถิติวิจัย

3.10 สรุปวิธีดำเนินการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย เรื่อง นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชุมชนวัดธรรมปัญญา
รามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม มีประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย
เทคนิค วิธีการ หรือนวัตกรรมที่ใช้ ขั้นตอนการสำรวจ เครื่องมือวิจัย สร้างและตรวจคุณภาพเครื่องมือ
วิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลและแปลความหมาย สถิติที่ใช้และการนำเสนอ
ผลการวิจัย

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิद्यุชุมชนวัดธรรมปัญญาารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งผู้วิจัยได้ตั้งวัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objective) ไว้ 3 ประการคือ

1 เพื่อศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อนโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิद्यุชุมชนวัดธรรมปัญญาารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม

2 เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อนโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิद्यุชุมชนวัดธรรมปัญญาารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ที่ต่างกัน

3 เพื่อเสนอแนะแนวทางที่เกี่ยวกับนโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิद्यุชุมชนวัดธรรมปัญญาารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ประชากรที่ผู้ศึกษาวิจัยครั้งนี้ จะเป็นกลุ่มประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตวัดธรรมปัญญาารามบางม่วง ซึ่งเป็นประชากรที่รับฟังวิद्यุชุมชนวัดธรรมปัญญาารามบางม่วง ในช่วงเดือนธันวาคม 2561 ถึง เดือนกุมภาพันธ์ 2562 จำนวน 8,020 รูป/คน ในเขตอำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive) ไปตามชุมชนรอบวัดธรรมปัญญาารามบางม่วงและผู้ฟังสถานีวิทยุชุมชนวัดธรรมปัญญาารามบางม่วง โดยมีเป้าหมายเป็นทั้งพระสงฆ์ (ร้อยละ 25) และคฤหัสถ์ (ร้อยละ 75) ที่เป็นผู้ฟังรายการของสถานีวิทยุชุมชนวัดธรรมปัญญาารามบางม่วง นอกเหนือจากผู้จัดรายการที่อาศัยอยู่ในเขตจังหวัดนครปฐม ที่สามารถรับฟังคลื่นความถี่จากสถานีวิทยุชุมชนวัดธรรมปัญญาารามบางม่วง จำนวน 380 ตัวอย่าง โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างมีระบบ (Systematic Random Sampling) โดยใช้สูตรของ Taro Yamane เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถามผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่าง โดยอธิบายเหตุผลและวิธีการตอบแบบสอบถามกลับคืนมา ทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม แล้วนำมาวิเคราะห์และประมวลผลโดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ และนำเสนอผลการวิเคราะห์ โดยการใช้ตารางประกอบการบรรยาย โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

4.2 ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล

4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อความเข้าใจที่ตรงกันในการแปลความหมายข้อมูล จึงกำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

ผู้วิจัยใช้สัญลักษณ์ทางสถิติดังต่อไปนี้

$\bar{X}$	แทน ค่าเฉลี่ย (Mean)
S.D.	แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
n	แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
t	แทน ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาความมีนัยสำคัญจากการแจกแจงแบบ t (t - distribution)
F	แทน ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาความมีนัยสำคัญจากการแจกแจงแบบ F (F - distribution)
df	แทน ชั้นแห่งความเป็นอิสระ (Degree of Freedom)
SS	แทน ผลรวมกำลังสอง (Sum of Squares)
MS	แทน ค่าเฉลี่ยผลรวมกำลังสอง (Mean Square)
Sig.	แทน ระดับนัยสำคัญทางสถิติ (Significance)
*	แทน ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4.2 ขั้นตอนวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ใช้การวิเคราะห์ตามค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย

ตอนที่ 2 นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชุมชนวัฒนธรรมปัญญาารามบางม่วง อำเภอสสามพราน จังหวัดนครปฐม ใช้การวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย

ตอนที่ 3 การทดสอบสมมุติฐานของการวิจัย ใช้การทดสอบค่าที (t-test) การวิเคราะห์หาความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way ANOVA) และเปรียบเทียบค่าความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของ เชฟเฟ้ (Scheffé)

ตอนที่ 4 ปัญหา อุปสรรค และแนวทางการนโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชุมชนวัฒนธรรมปัญญาารามบางม่วง อำเภอสสามพราน จังหวัดนครปฐม ใช้การวิเคราะห์หาค่าความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย

4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ปัจจัยส่วนบุคคลของประชากร ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ใช้การวิเคราะห์หาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย ผลการศึกษาปรากฏดังนี้

ตารางที่ 4.1 แสดงค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูษุมนชนวัตรธรรมปัญญาภิรมบางมั่ง อำเภอสสามพราน จังหวัดนครปฐม จำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	210	55.30
หญิง	170	44.70
รวม	380	100.00

จากตารางที่ 4.1 พบว่า ประชากรที่ตอบแบบสอบถามส่วนมากเป็นเพศชาย จำนวนทั้งสิ้น 210 คน คิดเป็นร้อยละ 55.30 รองลงมาเป็นเพศหญิง จำนวน 170 คน คิดเป็นร้อยละ 44.70 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.2 แสดงค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) นโยบายการดำเนินงาน
ตามแนววิถีพุทธของวิเทศชนวัฒนธรรมปัญญาภิรมบางม่วง อำเภอสามพราน
จังหวัดนครปฐม จำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 20 ปี	23	6.10
ระหว่าง 20-29 ปี	114	30.00
ระหว่าง 30-39 ปี	144	37.90
ระหว่าง 40-49 ปี	80	21.10
60 ปี ขึ้นไป	19	5.00
รวม	380	100.00

จากตารางที่ 4.2 พบว่า ประชากรที่ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีอายุ ระหว่าง 30-39 ปี จำนวน 144 คน คิดเป็นร้อยละ 37.90 รองลงมาคืออายุ ระหว่าง 20-29 ปี จำนวน 114 คน คิดเป็นร้อยละ 30.00 ลำดับถัดมาคืออายุ ระหว่าง 40-49 ปี จำนวน 80 คน คิดเป็นร้อยละ 21.10 ลำดับถัดมาคือ อายุต่ำกว่า 20 ปี จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 6.10 และจำนวนน้อยที่สุด มีอายุ 60 ปี ขึ้นไป จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 5.00 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.3 แสดงค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชุมชนวัฒนธรรมปัญญาารามบางม่วง อำเภอสสามพราน จังหวัดนครปฐม จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่ามัธยมหรือเทียบเท่า	33	8.7
ชั้นมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า	98	25.8
ปริญญาตรี	136	35.8
สูงกว่าปริญญาตรี	113	29.7
รวม	380	100.00

จากตารางที่ 4.3 พบว่า ประชากรที่ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีระดับการศึกษา ปริญญาตรี จำนวน 136 คน คิดเป็นร้อยละ 35.80 รองลงมาคือ ประชากรที่มีระดับการศึกษา สูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 113 คน คิดเป็นร้อยละ 29.70 ลำดับถัดคือ ประชากรที่มีระดับการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า จำนวน 98 คน คิดเป็นร้อยละ 25.80 และจำนวนน้อยที่สุดคือ ประชากรที่มีระดับการศึกษา ต่ำกว่ามัธยมหรือเทียบเท่า จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 8.70 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.4 แสดงค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑฒชุมชนวัฒนธรรมปัญญาารามบางม่วง อำเภอสามพรานจังหวัดนครปฐม จำแนกตามการอาศัยในพื้นที่

อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
นักเรียน/ นักศึกษา	90	23.70
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	46	12.10
เกษตรกรกรรม	40	10.50
รับราชการ	73	19.20
พนักงานบริษัทเอกชน	61	16.10
นักบวช	29	7.60
อื่น ๆ	41	10.80
รวม	380	100.00

จากตารางที่ 4.4 พบว่า ประชากรที่ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีอาชีพ นักเรียน/ นักศึกษา จำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 23.70 รองลงมามีอาชีพ รับราชการ มีจำนวน 73 คน คิดเป็นร้อยละ 19.20 ลำดับถัดไปมีอาชีพ พนักงานบริษัทเอกชน มีจำนวน 61 คน คิดเป็นร้อยละ 16.10 ลำดับถัดไปมีอาชีพพนักงานรัฐวิสาหกิจ มีจำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 12.10 ลำดับถัดไปมีอาชีพอื่น ๆ มีจำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 10.80 ลำดับถัดไปมีอาชีพเกษตรกรกรรม มีจำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 10.50 และจำนวนน้อยที่สุดมีอาชีพ นักบวช มีจำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 7.60 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิद्यุชุมชนวัดธรรม ปัญญารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม

การศึกษาคณะวิเคราะห์นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิद्यุชุมชนวัดธรรมปัญญารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ใช้การวิเคราะห์หาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบกรบรรยาย ปรากฏดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.5 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการแปลผล นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิद्यุชุมชนวัดธรรมปัญญารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐมโดยรวมทั้ง 4 ด้าน

นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิद्यุชุมชนวัดธรรม ปัญญารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการใช้สื่อวิทยุในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา	4.28	0.35	มากที่สุด
2. ด้านความรู้ความสามารถและทักษะการทำงานด้าน สื่อมวลชนของผู้จัดรายการธรรมะ	4.26	0.38	มากที่สุด
3. ด้านความสามารถในการรับสื่อวิทยุในการเผยแผ่ พระพุทธศาสนา	4.25	0.36	มากที่สุด
4. ด้านการบูรณาการพระพุทธศาสนาต่อการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม และศิลปวัฒนธรรม	4.29	0.37	มากที่สุด
รวม	4.27	0.37	มากที่สุด

ตารางที่ 4.5 พบว่า นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิद्यุชุมชนวัดธรรมปัญญารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม สรุปโดยรวมทั้ง 4 ด้าน ซึ่งมีค่าแปลผลโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาตามรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการบูรณาการพระพุทธศาสนาต่อการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม และศิลปวัฒนธรรม รองลงมาคือ ด้านการใช้สื่อวิทยุในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ลำดับถัดไปคือ ด้านความรู้ความสามารถและทักษะการทำงานด้านสื่อมวลชนของผู้จัดรายการธรรมะ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดที่สุดคือ ด้านความสามารถในการรับสื่อวิทยุในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ตามลำดับ

ตารางที่ 4.6 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผล นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชุมชนวัดธรรมปัญญารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านการใช้สื่อวิทยุในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

1.ด้านการใช้สื่อวิทยุในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. การรับฟังธรรมะ ได้รับรู้หลักธรรมที่เป็นประโยชน์อธิบายได้ตรงประเด็น ยกตัวอย่างชัดเจน เข้าใจง่าย	4.41	0.32	มากที่สุด
2. การรับฟังธรรมะ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการทำงานและการดำเนินชีวิตประจำวัน	4.22	0.35	มากที่สุด
3. การรับฟังธรรมะ ทำให้ทราบปัญหา สาเหตุ และวิธีแก้ไขปัญหาได้อย่างเหมาะสม	4.28	0.38	มากที่สุด
4. การรับฟังธรรมะ ทำให้ทราบหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ก่อให้เกิดการขับเคลื่อน สร้างสรรค์ สุนวัตกรรมใหม่ในสังคม	4.19	0.34	มาก
5. การรับฟังธรรมะ มีการกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนและก่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันในพุทธสังคมวัฒนธรรม	4.31	0.30	มากที่สุด
รวม	4.28	0.35	มากที่สุด

ตารางที่ 4.6 พบว่า นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชุมชนวัดธรรมปัญญารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านการใช้สื่อวิทยุในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ซึ่งมีค่าแปลผลโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาตามรายชื่อในแต่ละด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อที่ 1 การรับฟังธรรมะ ได้รับรู้หลักธรรมที่เป็นประโยชน์อธิบายได้ตรงประเด็น ยกตัวอย่างชัดเจน เข้าใจง่าย รองลงมา คือข้อที่ 5 การรับฟังธรรมะ มีการกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนและก่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันในพุทธสังคมวัฒนธรรม และ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดที่สุดคือ ข้อที่ 4 การรับฟังธรรมะ ทำให้ทราบหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ก่อให้เกิดการขับเคลื่อน สร้างสรรค์ สุนวัตกรรมใหม่ในสังคม ตามลำดับ

ตารางที่ 4.7 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผล นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูษุมนชนวัฒนธรรมปัญญาธรรมบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านความรู้ความสามารถและทักษะการทำงานด้านสื่อมวลชนของผู้จัดรายการธรรมะ

2. ด้านความรู้ความสามารถและทักษะการทำงาน ด้านสื่อมวลชนของผู้จัดรายการธรรมะ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ผู้จัดรายการ มีบุคลิกภาพ น้ำเสียง ลีลา ในการนำเสนอที่ดี และเหมาะสม	4.27	0.36	มากที่สุด
2. ผู้จัดรายการ ใช้ภาษาที่เหมาะสมและง่ายต่อความเข้าใจ มีทักษะการสื่อสารยุคใหม่	4.30	0.37	มากที่สุด
3. ผู้จัดรายการ มีความรอบรู้ในเนื้อหาสาระที่นำเสนอเหมาะสมกับวิถีชุมชน	4.17	0.36	มาก
4. ผู้จัดรายการ มีการยกตัวอย่างธรรมะที่ชัดเจน โดยการนำเอาสถานการณ์ในสังคมที่เกิดขึ้นในปัจจุบันมานำเสนอ	4.25	0.36	มากที่สุด
5. ผู้จัดรายการ สามารถจัดการออกอากาศได้อย่างเหมาะสม	4.26	0.30	มากที่สุด
รวม	4.26	0.38	มากที่สุด

ตารางที่ 4.7 พบว่า นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูษุมนชนวัฒนธรรมปัญญาธรรมบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านความรู้ความสามารถและทักษะการทำงานด้านสื่อมวลชนของผู้จัดรายการธรรมะ ซึ่งมีค่าแปลผลโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาตามรายข้อในแต่ละด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อที่ 2 ผู้จัดรายการ ใช้ภาษาที่เหมาะสมและง่ายต่อความเข้าใจ มีทักษะการสื่อสารยุคใหม่ รองลงมาคือ ข้อที่ 1 ผู้จัดรายการ มีบุคลิกภาพ น้ำเสียง ลีลา ในการนำเสนอที่ดี และเหมาะสม และมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดที่สุดคือข้อที่ 3 ผู้จัดรายการ มีความรอบรู้ในเนื้อหาสาระที่นำเสนอ เหมาะสมกับวิถีชุมชน ตามลำดับ

ตารางที่ 4.8 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผล นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชุมชนวัฒนธรรมปัญญาธรรมบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐมด้านความสามารถในการรับสื่อวิทยุในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

3. ด้านความสามารถในการรับสื่อวิทยุในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ความชัดเจนของเสียงและคุณภาพของเครื่องรับวิทยุ	4.24	0.34	มากที่สุด
2. สามารถบริหารการออกอากาศ ของแต่ละรายการให้มีความเหมาะสม	4.29	0.35	มากที่สุด
3. สามารถใช้สื่อกระตุ้น และปรับเปลี่ยนรายการให้ตรงกับความต้องการของผู้ฟัง	4.27	0.32	มากที่สุด
4. รายการที่ทางสถานีจัด โดยเน้นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน	4.20	0.37	มาก
5. รายการที่ทางสถานีจัด มีเนื้อหาสอดคล้องตรงตามหัวข้อของแต่ละรายการ	4.23	0.32	มากที่สุด
รวม	4.25	0.36	มากที่สุด

ตารางที่ 4.8 พบว่า นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชุมชนวัฒนธรรมปัญญาธรรมบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านความสามารถในการรับสื่อวิทยุในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ซึ่งมีค่าแปลผลโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาตามรายข้อในแต่ละด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือข้อที่ 2 สามารถบริหารการออกอากาศ ของแต่ละรายการให้มีความเหมาะสม รองลงมา คือ ข้อที่ 3 สามารถใช้สื่อกระตุ้น และปรับเปลี่ยนรายการให้ตรงกับความต้องการของผู้ฟัง และค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือข้อที่ 4 รายการที่ทางสถานีจัด โดยเน้นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน ตามลำดับ

ตารางที่ 4.9 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผล นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชุมชนวัฒนธรรมปัญญาธรรมบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านการบูรณาการพระพุทธศาสนาต่อการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม และศิลปวัฒนธรรม

4. ด้านการบูรณาการพระพุทธศาสนาต่อการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม และศิลปวัฒนธรรม	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. การใช้สื่อวิทยุบูรณาการหลักธรรมทางพระพุทธศาสนากับการเมืองการปกครอง สอดคล้องกับนโยบายของรัฐ	4.23	0.39	มากที่สุด
2. การใช้สื่อวิทยุบูรณาการหลักธรรมทางพระพุทธศาสนากับเศรษฐกิจ สอดคล้องกับบริบทชุมชน	4.21	0.33	มากที่สุด
3. การใช้สื่อวิทยุบูรณาการหลักธรรมทางพระพุทธศาสนากับสังคมส่งเสริมความสงบสุข	4.32	0.35	มากที่สุด
4. การใช้สื่อวิทยุบูรณาการหลักธรรมทางพระพุทธศาสนากับศิลปวัฒนธรรมสอดคล้องกับวิถีชีวิตของท้องถิ่น	4.28	0.31	มากที่สุด
5. การใช้สื่อวิทยุบูรณาการหลักธรรมทางพระพุทธศาสนากับนโยบายชาติ เพื่อเตรียมความพร้อมสู่ยุคไทยแลนด์ 4.0 และศตวรรษที่ 21	4.39	0.36	มากที่สุด
รวม	4.29	0.37	มากที่สุด

ตารางที่ 4.8 พบว่า นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชุมชนวัฒนธรรมปัญญาธรรมบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านความสามารถในการรับสื่อวิทยุในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ซึ่งมีค่าแปลผลโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาตามรายชื่อในแต่ละด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือข้อที่ 5 การใช้สื่อวิทยุบูรณาการหลักธรรมทางพระพุทธศาสนากับนโยบายชาติ เพื่อเตรียมความพร้อมสู่ยุคไทยแลนด์ 4.0 และศตวรรษที่ 21 รองลงมา คือข้อที่ 3 การใช้สื่อวิทยุบูรณาการหลักธรรมทางพระพุทธศาสนากับสังคมส่งเสริมความสงบสุข และค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือข้อที่ 2 การใช้สื่อวิทยุบูรณาการหลักธรรมทางพระพุทธศาสนากับเศรษฐกิจ สอดคล้องกับบริบทชุมชน ตามลำดับ

ตอนที่ 3 การทดสอบสมมติฐานของการวิจัย

ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานการวิจัยไว้ว่า กลุ่มตัวอย่างประชากร ชุมชนวัดธรรมปัญญาารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐมโดยใช้สถิติ t-test เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย 2 กลุ่ม ในเรื่องเพศ และ F-test (One-WayANOVA) ในการทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียวเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยที่มีมากกว่า 2 กลุ่ม ในเรื่อง อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 จะเปรียบเทียบโดยวิธีการของ เชฟเฟ้ (Scheffé)

สมมติฐานที่ 1 ประชากรที่มี เพศ ต่างกัน มีนโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูขุมชนวัดธรรมปัญญาารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐมแตกต่างกัน

การวิเคราะห์สมมติฐานที่ 1 ใช้สถิติ t-test คือ กลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม มีความเป็นอิสระต่อกัน ใช้ระดับความเชื่อมั่น 95% ดังนั้น ถ้าเป็นไปตามสมมติฐานต่อเมื่อค่า Sig. น้อยกว่า 0.05 และนำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย ซึ่งผลการวิเคราะห์ปรากฏดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.10 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผล นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูขุมชนวัดธรรมปัญญาารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม โดยรวมทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามเพศ

เพศ	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ชาย	210	4.28	0.33	มากที่สุด
หญิง	170	4.25	0.31	มากที่สุด
รวม	380	4.27	0.32	มากที่สุด

ตารางที่ 4.10 พบว่า นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูขุมชนวัดธรรมปัญญาารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม โดยรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาตามเพศ พบว่า เพศชายมีค่าเฉลี่ย มากกว่าเพศหญิง

ตารางที่ 4.11 แสดงการเปรียบเทียบ นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชุมชนวัฒนธรรม
ปัญญารามบางม่วง อำเภอสสามพราน จังหวัดนครปฐม โดยรวมทั้ง 4 ด้าน จำแนกตาม
เพศ

เพศ	n	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig. (2-tailed)
ชาย	210	4.28	0.33	4.05	0.57
หญิง	170	4.25	0.31		

ตารางที่ 4.11 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศต่างกัน นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธ
ของวิฑูชุมชนวัฒนธรรมปัญญารามบางม่วง อำเภอสสามพราน จังหวัดนครปฐม โดยรวมทั้ง 4 ด้าน ไม่
แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.12 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผล นโยบายการ
ดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชุมชนวัฒนธรรมปัญญารามบางม่วง อำเภอสสาม
พราน จังหวัดนครปฐม ด้านการใช้สื่อวิทยุในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา จำแนกตาม
เพศ

เพศ	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ชาย	210	4.30	0.35	มากที่สุด
หญิง	170	4.26	0.37	มากที่สุด
รวม	380	4.28	0.36	มากที่สุด

ตารางที่ 4.12 พบว่า นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชุมชนวัฒนธรรมปัญญารามบางม่วง
อำเภอสสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านการใช้สื่อวิทยุในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา
จำแนกตามเพศ อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาตามเพศ พบว่า เพศชายมีค่าเฉลี่ยมากกว่า เพศหญิง

ตารางที่ 4.13 แสดงการเปรียบเทียบ นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชุมชนวัดธรรมปัญญารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านการใช้สื่อวิทยุในการเผยแพร่พระพุทธศาสนา จำแนกตามเพศ

เพศ	n	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig. (2-tailed)
ชาย	210	4.30	0.35	-2.22	0.37
หญิง	170	4.26	0.37		

ตารางที่ 4.13 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศต่างกัน นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชุมชนวัดธรรมปัญญารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐมของกลุ่มตัวอย่าง ด้านการใช้สื่อวิทยุในการเผยแพร่พระพุทธศาสนา ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.14 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผล นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชุมชนวัดธรรมปัญญารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านความรู้ความสามารถและทักษะการทำงานด้านสื่อมวลชนของผู้จัดรายการธรรมะ จำแนกตามเพศ

เพศ	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ชาย	210	4.26	0.39	มากที่สุด
หญิง	170	4.25	0.38	มากที่สุด
รวม	380	4.25	0.38	มากที่สุด

ตารางที่ 4.14 พบว่า กลุ่มตัวอย่างนโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชุมชนวัดธรรมปัญญารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐมของกลุ่มตัวอย่างด้านความรู้ความสามารถและทักษะการทำงานด้านสื่อมวลชนของผู้จัดรายการธรรมะ จำแนกตามเพศ อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาตามเพศ พบว่า เพศชายมีค่าเฉลี่ยมากกว่าเพศหญิง

ตารางที่ 4.15 แสดงการเปรียบเทียบนโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชฌมชนวัดธรรมปัญญารามบางม่งว อำเภอสามพราน จังหวัตนครปฐม ด้านความรู้ความสามารถและทักษะการทำงานด้านสื่อมวลชนของผู้จัดรายการธรรมะจำแนกตามเพศ

เพศ	n	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig. (2-tailed)
ชาย	210	4.26	0.39	-2.45	0.80
หญิง	170	4.25	0.38		

ตารางที่ 4.15 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อนโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชฌมชนวัดธรรมปัญญารามบางม่งว อำเภอสามพราน จังหวัตนครปฐม ด้านความรู้ความสามารถและทักษะการทำงานด้านสื่อมวลชนของผู้จัดรายการธรรมะ ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.16 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผล นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชฌมชนวัดธรรมปัญญารามบางม่งว อำเภอสามพราน จังหวัตนครปฐม ด้านความสามารถในการรับสื่อวิทยุในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา จำแนกตามเพศ

เพศ	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ชาย	210	4.26	0.37	มากที่สุด
หญิง	170	4.23	0.35	มากที่สุด
รวม	380	4.25	0.36	มากที่สุด

ตารางที่ 4.16 พบว่า กลุ่มตัวอย่างนโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชฌมชนวัดธรรมปัญญารามบางม่งว อำเภอสามพราน จังหวัตนครปฐมของกลุ่มตัวอย่าง ด้านความรู้ความสามารถและทักษะการทำงานด้านสื่อมวลชนของผู้จัดรายการธรรมะ จำแนกตามเพศ อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาตามเพศ พบว่า เพศชายมีค่าเฉลี่ยมากกว่าเพศหญิง

ตารางที่ 4.17 แสดงการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชากรในการจัดการปัญหาน้ำเสีย ชุมชนวัดธรรมปัญญารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านความสามารถในการรับสื่อวิทยุในการเผยแพร่พระพุทธศาสนา จำแนกตามเพศ

เพศ	n	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig. (2-tailed)
ชาย	210	4.26	0.37	-2.45	0.51
หญิง	170	4.23	0.35		

ตารางที่ 4.17 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อนโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิทยุชุมชนวัดธรรมปัญญารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านความสามารถในการรับสื่อวิทยุในการเผยแพร่พระพุทธศาสนา ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.18 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผล นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิทยุชุมชนวัดธรรมปัญญารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านการบูรณาการพระพุทธศาสนาต่อการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม และศิลปวัฒนธรรม จำแนกตามเพศ

เพศ	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ชาย	210	4.30	0.39	มากที่สุด
หญิง	170	4.27	0.36	มากที่สุด
รวม	380	4.29	0.38	มากที่สุด

ตารางที่ 4.18 พบว่า กลุ่มตัวอย่งนโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิทยุชุมชนวัดธรรมปัญญารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐมของกลุ่มตัวอย่าง ด้านการบูรณาการพระพุทธศาสนาต่อการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม และศิลปวัฒนธรรม จำแนกตามเพศ อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาตามเพศ พบว่า เพศชายมีค่าเฉลี่ยมากกว่าเพศหญิง

ตารางที่ 4.19 แสดงการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชากรในการจัดการปัญหาน้ำเสียชุมชนวัดธรรมปัญญารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านการบูรณาการพระพุทธศาสนาต่อการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม และศิลปวัฒนธรรม จำแนกตามเพศ

เพศ	n	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig. (2-tailed)
ชาย	210	4.30	0.39	-2.45	0.32
หญิง	170	4.27	0.36		

ตารางที่ 4.19 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อนโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิถุชุมชนวัดธรรมปัญญารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านการบูรณาการพระพุทธศาสนาต่อการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม และศิลปวัฒนธรรม ไม่แตกต่างกัน

**สมมติฐานที่ 2 ประชากรที่มี อายุ ต่างกัน นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของ
วิฑูยชุมชนวัฒนธรรมปัญญาารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐมแตกต่างกัน**

การวิเคราะห์สมมติฐานที่ 2 ใช้สถิติ F - test (One way ANOVA) ในการทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียวเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยที่มากกว่า 2 กลุ่ม ใช้ระดับความเชื่อมั่น 95 % ดังนั้น ถ้าเป็นไปตามสมมติฐานต่อเมื่อค่า Sig. น้อยกว่า 0.05 ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 จะเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีของ เชฟเฟ่ (Scheffé) และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.20 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผล นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูยชุมชนวัฒนธรรมปัญญาารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม โดยรวมทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามอายุ

อายุ	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ต่ำกว่า 20 ปี	23	4.31	0.44	มากที่สุด
ระหว่าง 20-29 ปี	114	4.16	0.31	มาก
ระหว่าง 30-39 ปี	144	4.24	0.31	มากที่สุด
ระหว่าง 40-49 ปี	80	4.43	0.26	มากที่สุด
50 ปีขึ้นไป	19	4.48	0.25	มากที่สุด
รวม	380	4.27	0.32	มากที่สุด

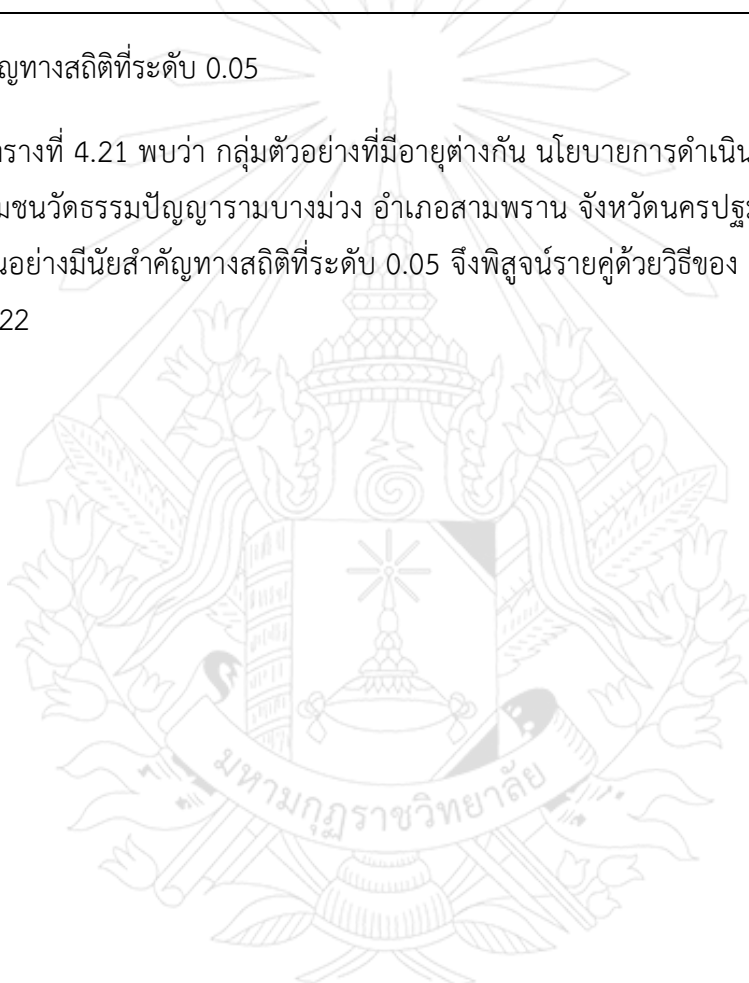
ตารางที่ 4.20 พบว่า กลุ่มตัวอย่างนโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูยชุมชนวัฒนธรรมปัญญาารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐมของกลุ่มตัวอย่าง โดยรวมทั้ง 4 ด้านซึ่งมีค่าแปลผลโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาตามอายุโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด พบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 50 ปีขึ้นไป รองลงมาคือ กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ ระหว่าง 40-49 ปี และมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ ระหว่าง 20-29 ปี ตามลำดับ

ตารางที่ 4.21 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนนโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของ
 วิทยุชุมชนวัฒนธรรมปัญญาธรรมบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม โดยรวม
 ทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามอายุ

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	2.98	49	0.62	1.815	0.01*
ภายในกลุ่ม	11.32	331	0.34		
รวม	14.29	380			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4.21 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่างกัน นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธ
 ของวิทยุชุมชนวัฒนธรรมปัญญาธรรมบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม โดยรวมทั้ง 4 ด้าน
 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงพิสูจน์รายคู่ด้วยวิธีของ เชฟเฟ่ (Scheffé) ดัง
 ตารางที่ 4.22

ตารางที่ 4.22 แสดงผลการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชฌมชนว้ดธรรมปัญญารามบางม่ง อำเภอสามพราน จ้งหว้ดนครปฐม โดยรวมท้้ง 4 ด้าน จำแนกตามอายุ ด้วยวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffé)

อายุ	$\bar{X}$	ต่ำกว่า 20 ปี	ระหว่าง 20-29 ปี	ระหว่าง 30-39 ปี	ระหว่าง 40-49 ปี	50 ปีขึ้นไป
		4.30	4.16	4.24	4.42	4.48
ต่ำกว่า 20 ปี	4.31	-	0.14	0.05*	0.97	-0.18
ระหว่าง 20-29 ปี	4.16		-	-0.07	-0.26	-0.32
ระหว่าง 30-39 ปี	4.24			-	-0.18	-0.24
ระหว่าง 40-49 ปี	4.42				-	-0.06
50 ปีขึ้นไป	4.48					-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.22 พบว่า นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชฌมชนว้ดธรรมปัญญารามบางม่ง อำเภอสามพราน จ้งหว้ดนครปฐม โดยรวมท้้ง 4 ด้าน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จำนวน 1 คู่ ได้แก่ ประชากรที่มีอายุ ต่ำกว่า 20 ปี มีความคิดเห็นแตกต่างกับ ประชากรที่มีอายุ ระหว่าง 30-39 ปี นอกนั้นไม่พบความแตกต่างรายคู่

ตารางที่ 4.23 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผล นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูษุมชนวัดธรรมปัญญาารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านการใช้สื่อวิทยุในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา จำแนกตามอายุ

อายุ	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ต่ำกว่า 20 ปี	23	4.46	0.44	มากที่สุด
ระหว่าง 20-29 ปี	114	4.14	0.35	มาก
ระหว่าง 30-39 ปี	144	4.25	0.35	มากที่สุด
ระหว่าง 40-49 ปี	80	4.44	0.31	มากที่สุด
50 ปีขึ้นไป	19	4.50	0.26	มากที่สุด
รวม	380	4.28	0.37	มากที่สุด

ตารางที่ 4.23 พบว่า กลุ่มตัวอย่างนโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูษุมชนวัดธรรมปัญญาารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐมของกลุ่มตัวอย่าง ด้านการใช้สื่อวิทยุในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา จำแนกตามอายุ ซึ่งมีค่าแปลผลโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาตามอายุโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด พบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 50 ปีขึ้นไป รองลงมาคือ กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ ต่ำกว่า 20 ปี และมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดที่สุดคือ กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ ระหว่าง 20-29 ปี ตามลำดับ

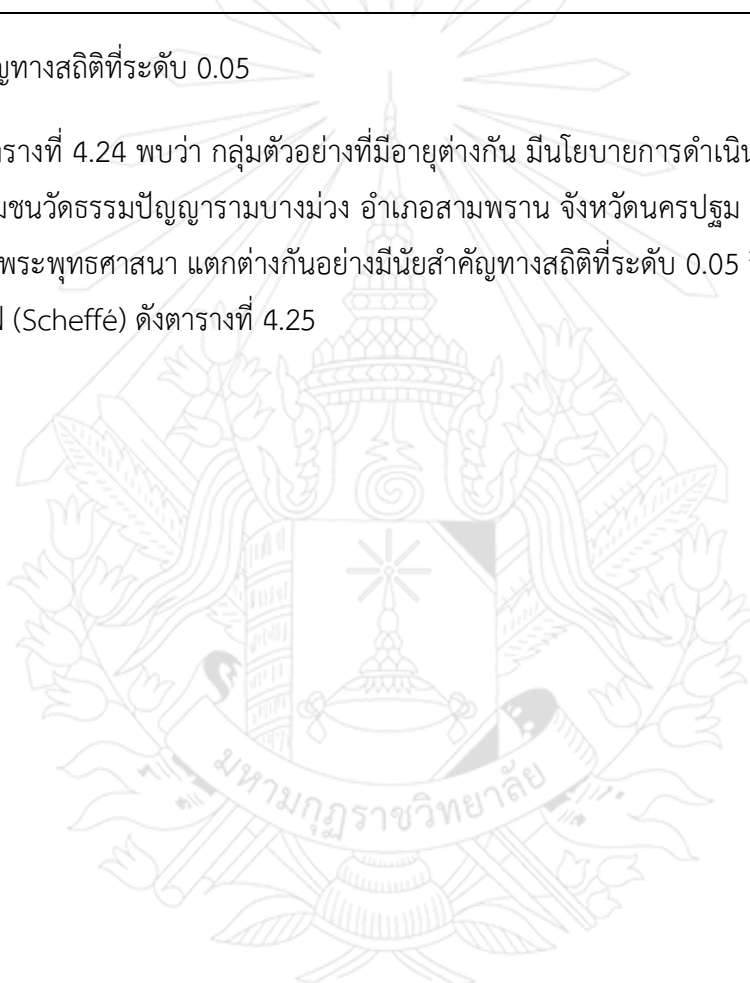

ตารางที่ 4.24 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนนโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของ
 วิทยุชุมชนวัฒนธรรมปัญญาธรรมบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้าน
 การใช้สื่อวิทยุในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา จำแนกตามอายุ

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	34.91	9	4.36	5.02	0.02*
ภายในกลุ่ม	322.44	371	0.87		
รวม	357.36	380			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4.24 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่างกัน มีนโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธ
 ของวิทยุชุมชนวัฒนธรรมปัญญาธรรมบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านการใช้สื่อวิทยุใน
 การเผยแผ่พระพุทธศาสนา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงพิสูจน์รายการด้วยวิธี
 ของ เชฟเฟ่ (Scheffé) ดังตารางที่ 4.25

ตารางที่ 4.25 แสดงผลการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชุมชนวัฒนธรรมปัญญารามบางม่วง อำเภอสามพราณ จังหวัดนครปฐม ด้านการใช้สื่อวิทยุในการเผยแผ่พระพุทศศาสนา จำแนกตามอายุ ด้วยวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffé)

อายุ	$\bar{X}$	ต่ำกว่า 20 ปี	ระหว่าง 20-29 ปี	ระหว่าง 30-39 ปี	ระหว่าง 40-49 ปี	50 ปีขึ้นไป
		4.46	4.14	4.25	4.44	4.50
ต่ำกว่า 20 ปี	4.46	-	0.32	0.21	0.02*	0.04*
ระหว่าง 20-29 ปี	4.14		-	-0.11	0.30	-0.36
ระหว่าง 30-39 ปี	4.25			-	-0.19	-0.25
ระหว่าง 40-49 ปี	4.44				-	-0.06
50 ปีขึ้นไป	4.50					-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.25 พบว่า นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชุมชนวัฒนธรรมปัญญารามบางม่วง อำเภอสามพราณ จังหวัดนครปฐม ด้านการใช้สื่อวิทยุในการเผยแผ่พระพุทศศาสนา แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จำนวน 2 คู่ ได้แก่ ประชากรที่มีอายุ ต่ำกว่า 20 ปี มีความคิดเห็นแตกต่างกับ ประชากรที่มีอายุ ระหว่าง 40-49 ปี และ ประชากรที่มีอายุ ต่ำกว่า 20 ปี มีความคิดเห็นแตกต่างกับ ประชากรที่มีอายุ 50 ปีขึ้นไป นอกนั้นไม่พบความแตกต่างรายคู่

ตารางที่ 4.26 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผล นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิทยุชุมชนวัดธรรมปัญญาารามบางม่วง อำเภอสสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านความรู้ความสามารถและทักษะการทำงานด้านสื่อมวลชนของผู้จัดรายการธรรมะ จำแนกตามอายุ

อายุ	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ต่ำกว่า 20 ปี	23	4.24	0.55	มากที่สุด
ระหว่าง 20-29 ปี	114	4.15	0.36	มาก
ระหว่าง 30-39 ปี	144	4.22	0.38	มากที่สุด
ระหว่าง 40-49 ปี	80	4.39	0.31	มากที่สุด
50 ปีขึ้นไป	19	4.47	0.35	มากที่สุด
รวม	380	4.25	0.38	มากที่สุด

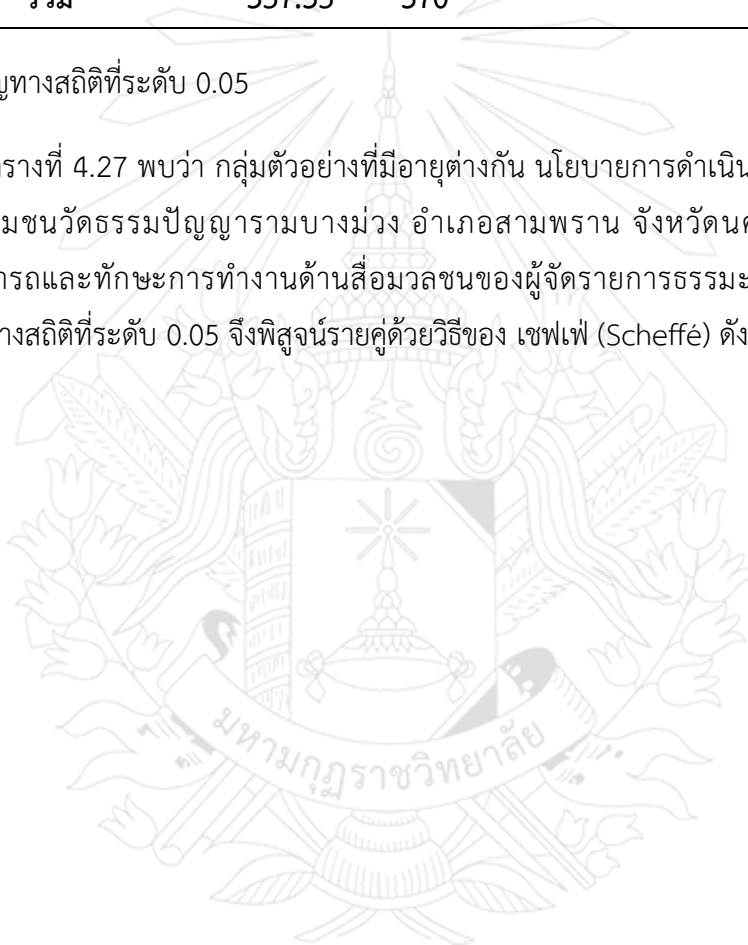
ตารางที่ 4.26 พบว่า นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิทยุชุมชนวัดธรรมปัญญาารามบางม่วง อำเภอสสามพราน จังหวัดนครปฐมของกลุ่มตัวอย่าง ด้านความรู้ความสามารถและทักษะการทำงานด้านสื่อมวลชนของผู้จัดรายการธรรมะ จำแนกตามอายุ ซึ่งมีค่าแปลผลโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาตามอายุโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด พบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 50 ปีขึ้นไป รองลงมาคือ กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ ระหว่าง 40-49 ปี และมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดที่สุดคือ กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ ระหว่าง 20-29 ปี ตามลำดับ

ตารางที่ 4.27 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนนโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของ
 วิทยุชุมชนวัฒนธรรมปัญญาภิรมบางม่วง อำเภอสสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้าน
 ความรู้ความสามารถและทักษะการทำงานด้านสื่อมวลชนของผู้จัดรายการธรรมะ
 จำแนกตามอายุ

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	25.55	10	2.84	3.16	0.04*
ภายในกลุ่ม	331.80	370	0.89		
รวม	357.35	370			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4.27 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่างกัน นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธ
 ของวิทยุชุมชนวัฒนธรรมปัญญาภิรมบางม่วง อำเภอสสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านความรู้
 ความสามารถและทักษะการทำงานด้านสื่อมวลชนของผู้จัดรายการธรรมะ แตกต่างกันอย่างมี
 นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงพิสูจน์รายคู่ด้วยวิธีของ เชฟเฟ (Scheffé) ดังตารางที่ 4.28

ตารางที่ 4.28 แสดงผลการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชุมชนวัฒนธรรมปัญญารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านความรู้ความสามารถและทักษะการทำงานด้านสื่อมวลชนของผู้จัดรายการธรรมะ จำแนกตามอายุ ด้วยวิธีการของเชฟเฟ่ (Scheffé)

อายุ	$\bar{X}$	ต่ำกว่า	ระหว่าง	ระหว่าง	ระหว่าง	50 ปีขึ้นไป
		20 ปี	20-29 ปี	30-39 ปี	40-49 ปี	
		4.24	4.15	4.22	4.39	4.47
ต่ำกว่า 20 ปี	4.24	-	0.096	0.02*	-0.15	-0.23
ระหว่าง 20-29 ปี	4.15		-	-0.07	-0.24	-0.32
ระหว่าง 30-39 ปี	4.22			-	-0.17	-0.25
ระหว่าง 40-49 ปี	4.39				-	-0.08
50 ปีขึ้นไป	4.47					-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.28 พบว่า นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชุมชนวัฒนธรรมปัญญารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านความรู้ความสามารถและทักษะการทำงานด้านสื่อมวลชนของผู้จัดรายการธรรมะ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จำนวน 1 คู่ ได้แก่ ประชากรที่มีอายุ ต่ำกว่า 20 ปี มีความคิดเห็นแตกต่างกับ ประชากรที่มีอายุ ระหว่าง 30-39 ปี นอกนั้นไม่พบความแตกต่างรายคู่

ตารางที่ 4.29 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผล นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชุมชนวัดธรรมปัญญารามบางม่วง อำเภอสสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านความสามารถในการรับสื่อวิทยุในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา จำแนกตามอายุ

อายุ	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ต่ำกว่า 20 ปี	23	4.26	0.50	มากที่สุด
ระหว่าง 20-29 ปี	114	4.15	0.34	มาก
ระหว่าง 30-39 ปี	144	4.22	0.38	มากที่สุด
ระหว่าง 40-49 ปี	80	4.38	0.35	มากที่สุด
50 ปีขึ้นไป	19	4.43	0.28	มากที่สุด
รวม	380	4.25	0.36	มากที่สุด

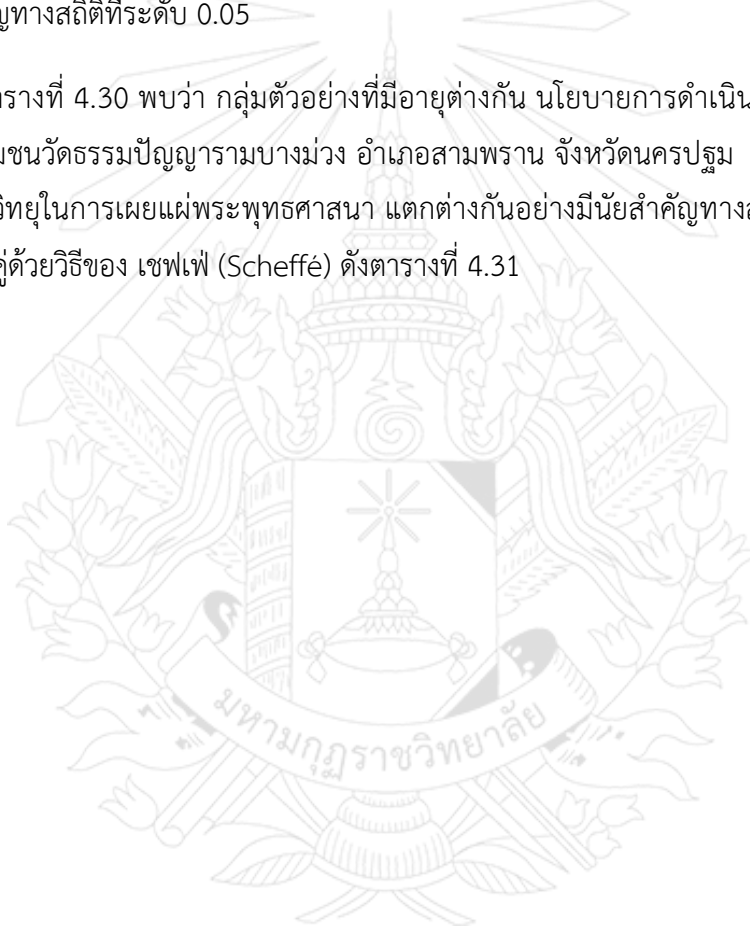
ตารางที่ 4.29 พบว่า กลุ่มตัวอย่างนโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชุมชนวัดธรรมปัญญารามบางม่วง อำเภอสสามพราน จังหวัดนครปฐมของกลุ่มตัวอย่าง ด้านความสามารถในการรับสื่อวิทยุในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา จำแนกตามอายุ ซึ่งมีค่าแปลผลโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาตามอายุโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด พบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 50 ปีขึ้นไป รองลงมาคือ กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ ระหว่าง 40-49 ปี และมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดที่สุดคือ กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ ระหว่าง 20-29 ปี ตามลำดับ

ตารางที่ 4.30 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนนโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของ
 วิทยุชุมชนวัฒนธรรมปัญญาธรรมบางม่วง อำเภอสสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้าน
 ความสามารถในการรับสื่อวิทยุในการเผยแพร่พระพุทธศาสนา จำแนกตามอายุ

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	27.11	10	2.71	3.03	0.04*
ภายในกลุ่ม	330.23	370	0.90		
รวม	357.35				

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4.30 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่างกัน นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธ
 ของวิทยุชุมชนวัฒนธรรมปัญญาธรรมบางม่วง อำเภอสสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านความสามารถใน
 การรับสื่อวิทยุในการเผยแพร่พระพุทธศาสนา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึง
 พิสูจน์รายคู่ด้วยวิธีของ เชฟเฟ่ (Scheffé) ดังตารางที่ 4.31

ตารางที่ 4.31 แสดงผลการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชุมชนวัฒนธรรมปัญญารามบางม่วง อำเภอสามพราณ จังหวัดนครปฐม ด้านความสามารถในการรับสื่อวิทยุในการเผยแพร่พระพุทศศาสนา จำแนกตามอายุ ด้วยวิธีการของเซฟเฟ้ (Scheffé)

อายุ	$\bar{X}$	ต่ำกว่า 20 ปี	ระหว่าง 20-29 ปี	ระหว่าง 30-39 ปี	ระหว่าง 40-49 ปี	50 ปีขึ้นไป
		4.24	4.15	4.22	4.39	4.47
ต่ำกว่า 20 ปี	4.24	-	0.09	0.02*	-0.15	-0.23
ระหว่าง 20-29 ปี	4.15		-	-0.07	-0.24	-0.32
ระหว่าง 30-39 ปี	4.22			-	-0.17	-0.25
ระหว่าง 40-49 ปี	4.39				-	-0.08
50 ปีขึ้นไป	4.47					-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.31 พบว่า นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชุมชนวัฒนธรรมปัญญารามบางม่วง อำเภอสามพราณ จังหวัดนครปฐม ด้านความสามารถในการรับสื่อวิทยุในการเผยแพร่พระพุทศศาสนา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จำนวน 1 คู่ ได้แก่ ประชากรที่มีอายุ ต่ำกว่า 20 ปี มีความคิดเห็นแตกต่างกับ ประชากรที่มีอายุ ระหว่าง 30-39 ปี นอกนั้นไม่พบความแตกต่างรายคู่

ตารางที่ 4.32 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผล นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูษุมชนวัดธรรมปัญญาารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านการบูรณาการพระพุทธศาสนาต่อการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม และศิลปวัฒนธรรม จำแนกตามอายุ

อายุ	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ต่ำกว่า 20 ปี	23	4.20	0.51	มาก
ระหว่าง 20-29 ปี	114	4.19	0.36	มาก
ระหว่าง 30-39 ปี	144	4.26	0.36	มากที่สุด
ระหว่าง 40-49 ปี	80	4.46	0.31	มากที่สุด
50 ปีขึ้นไป	19	4.53	0.35	มากที่สุด
รวม	380	4.29	0.38	มากที่สุด

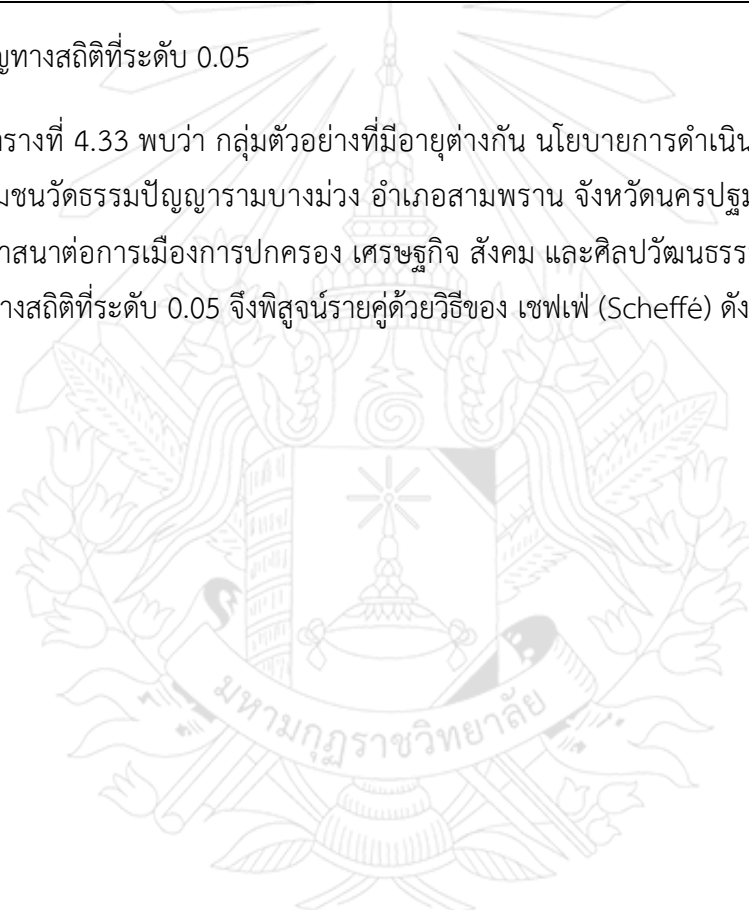
ตารางที่ 4.32 พบว่า กลุ่มตัวอย่างนโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูษุมชนวัดธรรมปัญญาารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐมของกลุ่มตัวอย่าง ด้านการบูรณาการพระพุทธศาสนาต่อการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม และศิลปวัฒนธรรม จำแนกตามอายุ ซึ่งมีค่าแปลผลโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาตามอายุโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด พบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 50 ปีขึ้นไป รองลงมาคือ กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุระหว่าง 40-49 ปี และมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดที่สุดคือ กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ ระหว่าง 20-29 ปี ตามลำดับ

ตารางที่ 4.33 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนนโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของ
 วิทยุชุมชนวัฒนธรรมปัญญาธรรมบางม่วง อำเภอสสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้าน
 การบูรณาการพระพุทธศาสนาต่อการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม และ
 ศิลปวัฒนธรรม จำแนกตามอายุ

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	34.27	10	3.80	4.36	0.03*
ภายในกลุ่ม	323.09	370	0.87		
รวม	357.36	380			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4.33 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่างกัน นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธ
 ของวิทยุชุมชนวัฒนธรรมปัญญาธรรมบางม่วง อำเภอสสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านการบูรณาการ
 พระพุทธศาสนาต่อการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม และศิลปวัฒนธรรม แตกต่างกันอย่างมี
 นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงพิสูจน์รายชื่อด้วยวิธีของ เชฟเฟ่ (Scheffé) ดังตารางที่ 4.34

ตารางที่ 4.34 แสดงผลการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชุมชนวัฒนธรรมปัญญารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านการบูรณาการพระพุทธศาสนาต่อการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม และ ศิลปวัฒนธรรม จำแนกตามอายุ ด้วยวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffé)

อายุ	$\bar{X}$	ต่ำกว่า	ระหว่าง	ระหว่าง	ระหว่าง	50 ปีขึ้นไป
		20 ปี	20-29 ปี	30-39 ปี	40-49 ปี	
		4.20	4.19	4.26	4.46	4.53
ต่ำกว่า 20 ปี	4.20	-	0.01*	-0.06	-0.26	-0.33
ระหว่าง 20-29 ปี	4.19		-	-0.06	-0.27	-0.34
ระหว่าง 30-39 ปี	4.26			-	-0.20	-0.27
ระหว่าง 40-49 ปี	4.46				-	-0.07
50 ปีขึ้นไป	4.53					-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.34 พบว่า นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชุมชนวัฒนธรรมปัญญารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านการบูรณาการพระพุทธศาสนาต่อการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม และศิลปวัฒนธรรม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จำนวน 1 คู่ ได้แก่ ประชากรที่มีอายุ ต่ำกว่า 20 ปี มีความคิดเห็นแตกต่างกับ ประชากรที่มีอายุ ระหว่าง 20-29 ปี นอกนั้นไม่พบความแตกต่างรายคู่

สมมติฐานที่ 3 ประชากรที่มี ระดับการศึกษา ต่างกัน นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของ วิทยุชุมชนวัฒนธรรมปัญญาารามบางม่วง อำเภอสสามพราน จังหวัดนครปฐมแตกต่างกัน

การวิเคราะห์สมมติฐานที่ 3 ใช้สถิติ F - test (One way ANOVA) ในการทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียวเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยที่มากกว่า 2 กลุ่ม ใช้ระดับความเชื่อมั่น 95 % ดังนั้น ถ้าเป็นไปตามสมมติฐานต่อเมื่อค่า Sig. น้อยกว่า 0.05 ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 จะเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีของ เชฟเฟ (Scheffé) และนำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.35 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผล นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิทยุชุมชนวัฒนธรรมปัญญาารามบางม่วง อำเภอสสามพราน จังหวัดนครปฐม โดยรวมทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ต่ำกว่ามัธยมหรือเทียบเท่า	33	4.39	0.39	มากที่สุด
ชั้นมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า	98	4.19	0.35	มาก
ปริญญาตรี	136	4.22	0.30	มากที่สุด
สูงกว่าปริญญาตรี	113	4.36	0.26	มากที่สุด
รวม	380	4.27	0.32	มากที่สุด

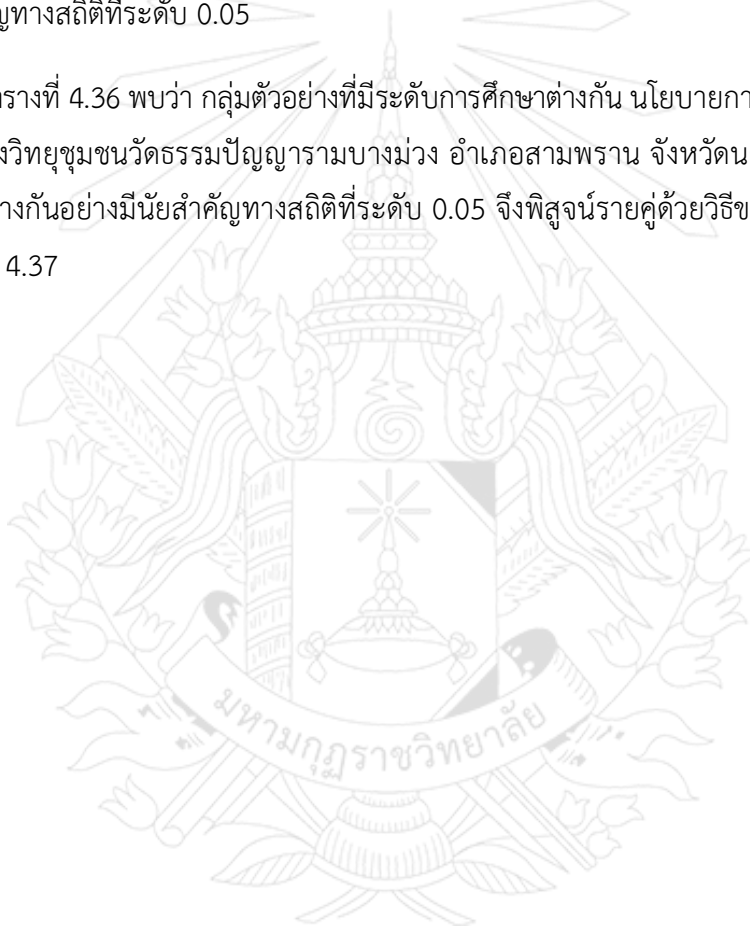
ตารางที่ 4.35 พบว่า กลุ่มตัวอย่างนโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิทยุชุมชนวัฒนธรรมปัญญาารามบางม่วง อำเภอสสามพราน จังหวัดนครปฐมของกลุ่มตัวอย่าง โดยรวมทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามระดับการศึกษา ซึ่งมีค่าแปลผลโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาตามระดับการศึกษาโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด พบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษา ต่ำกว่ามัธยมหรือเทียบเท่า รองลงมาคือ กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษา สูงกว่าปริญญาตรี และมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดที่สุดคือ กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่าตามลำดับ

ตารางที่ 4.36 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนนโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของ
 วิทยุชุมชนวัฒนธรรมปัญญาธรรมบางม่วง อำเภอสสามพราน จังหวัดนครปฐม โดยรวม
 ทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามระดับการศึกษา

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	52.98	49	2.10	2.44	0.05*
ภายในกลุ่ม	283.18	331	0.86		
รวม	336.15	380			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4.36 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาต่างกัน นโยบายการดำเนินงานตามแนว
 วิถีพุทธของวิทยุชุมชนวัฒนธรรมปัญญาธรรมบางม่วง อำเภอสสามพราน จังหวัดนครปฐม โดยรวมทั้ง 4
 ด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงพิสูจน์รายคู่ด้วยวิธีของ เชฟเฟ่ (Scheffé)
 ดังตารางที่ 4.37

ตารางที่ 4.37 แสดงผลการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชุมชนวัฒนธรรมปัญญารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม โดยรวมทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามระดับการศึกษา ด้วยวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffé)

ระดับการศึกษา	$\bar{X}$	ต่ำกว่ามัธยม	ชั้นมัธยมศึกษา	ปริญญาตรี	สูงกว่าปริญญาตรี
		หรือเทียบเท่า	หรือเทียบเท่า		
		4.39	4.19	4.22	4.36
ต่ำกว่ามัธยมหรือเทียบเท่า	4.39	-	0.20	0.17	0.03*
ชั้นมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า	4.19		-	-0.03*	-0.17
ปริญญาตรี	4.22			-	-0.14
สูงกว่าปริญญาตรี	4.36				-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.37 พบว่า นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชุมชนวัฒนธรรมปัญญารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านความรู้ความสามารถและทักษะการทำงาน โดยรวมทั้ง 4 ด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จำนวน 2 คู่ ได้แก่ ประชากรที่มีระดับการศึกษา ต่ำกว่ามัธยมหรือเทียบเท่า มีความคิดเห็นแตกต่างกับ ประชากรที่มีระดับการศึกษา สูงกว่าปริญญาตรี และ ประชากรที่มีระดับการศึกษา ต่ำกว่ามัธยมหรือเทียบเท่า มีความคิดเห็นแตกต่างกับ ประชากรที่มีระดับการศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า นอกนั้นไม่พบความแตกต่างรายคู่

ตารางที่ 4.38 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผล นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชฌมชนวัดธรรมปัญญารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านการใช้สื่อวิทยุในการเผยแพร่พระพุทธศาสนา จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ต่ำกว่ามัธยมหรือเทียบเท่า	33	4.42	0.39	มากที่สุด
ชั้นมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า	98	4.19	0.41	มาก
ปริญญาตรี	136	4.23	0.34	มากที่สุด
สูงกว่าปริญญาตรี	113	4.39	0.31	มากที่สุด
รวม	380	4.29	0.37	มากที่สุด

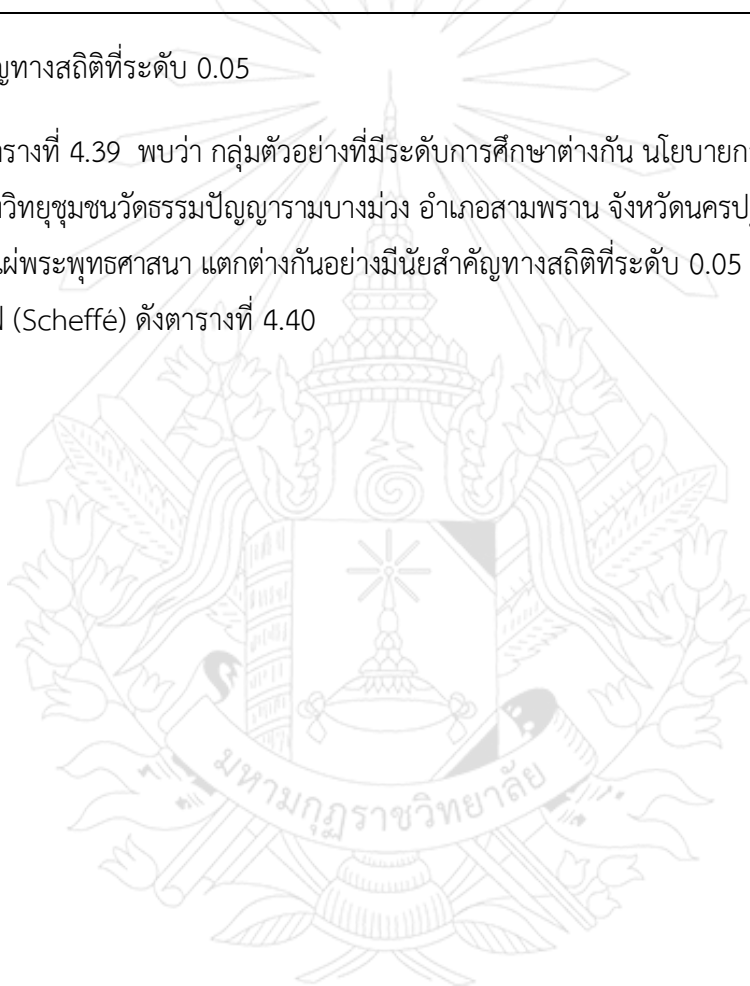
ตารางที่ 4.38 พบว่า กลุ่มตัวอย่างนโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชฌมชนวัดธรรมปัญญารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐมของกลุ่มตัวอย่าง ด้านการใช้สื่อวิทยุในการเผยแพร่พระพุทธศาสนา จำแนกตามระดับการศึกษา ซึ่งมีค่าแปลผลโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาตามระดับการศึกษาโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด พบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษา ต่ำกว่ามัธยมหรือเทียบเท่า รองลงมาคือ กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษา สูงกว่าปริญญาตรี และมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดที่สุดคือ กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า ตามลำดับ

ตารางที่ 4.39 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนนโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของ
 วิทยุชุมชนวัฒนธรรมปัญญาธรรมบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้าน
 การใช้สื่อวิทยุในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา จำแนกตามระดับการศึกษา

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	19.72	9	2.47	2.89	0.05*
ภายในกลุ่ม	316.44	371	0.85		
รวม	336.16	380			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4.39 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาต่างกัน นโยบายการดำเนินงานตามแนว
 วิถีพุทธของวิทยุชุมชนวัฒนธรรมปัญญาธรรมบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านการใช้สื่อวิทยุ
 ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงพิสูจน์รายคู่ด้วยวิธี
 ของ เชฟเฟ่ (Scheffé) ดังตารางที่ 4.40

ตารางที่ 4.40 แสดงผลการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชุมชนวัดธรรมปัญญารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านการใช้สื่อวิทยุในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา จำแนกตามระดับการศึกษา ด้วยวิธีการของเซฟเฟ้ (Scheffé)

ระดับการศึกษา	$\bar{X}$	ต่ำกว่ามัธยมหรือเทียบเท่า	ชั้นมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า	ปริญญาตรี	สูงกว่าปริญญาตรี
		4.42	4.19	4.23	4.39
ต่ำกว่ามัธยมหรือเทียบเท่า	4.42	-	0.23	0.19	0.03*
ชั้นมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า	4.19		-	-0.04*	-0.20
ปริญญาตรี	4.23			-	-0.16
สูงกว่าปริญญาตรี	4.39				-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.40 พบว่า นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชุมชนวัดธรรมปัญญารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านการใช้สื่อวิทยุในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จำนวน 2 คู่ ได้แก่ ประชากรที่มีระดับการศึกษา ต่ำกว่ามัธยมหรือเทียบเท่า มีความคิดเห็นแตกต่างกับ ประชากรที่มีระดับการศึกษา สูงกว่าปริญญาตรี และ ประชากรที่มีระดับการศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า มีความคิดเห็นแตกต่างกับ ประชากรที่มีระดับการศึกษา ปริญญาตรี นอกนั้นไม่พบความแตกต่างรายคู่

ตารางที่ 4.41 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผล นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูษุมชนวัดธรรมปัญญารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านความรู้ความสามารถและทักษะการทำงานด้านสื่อมวลชนของผู้จัดรายการธรรมะ จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ต่ำกว่ามัธยมหรือเทียบเท่า	33	4.34	0.55	มากที่สุด
ชั้นมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า	98	4.18	0.41	มาก
ปริญญาตรี	136	4.22	0.36	มากที่สุด
สูงกว่าปริญญาตรี	113	4.35	0.32	มากที่สุด
รวม	380	4.25	0.39	มากที่สุด

ตารางที่ 4.41 พบว่า กลุ่มตัวอย่างนโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูษุมชนวัดธรรมปัญญารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐมของกลุ่มตัวอย่าง ด้านความรู้ความสามารถและทักษะการทำงานด้านสื่อมวลชนของผู้จัดรายการธรรมะ จำแนกตามระดับการศึกษา ซึ่งมีค่าแปลผลโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาตามระดับการศึกษาโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด พบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษา สูงกว่าปริญญาตรี รองลงมาคือ กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษา ต่ำกว่ามัธยมหรือเทียบเท่า และมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดที่สุดคือ ชั้นมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า ตามลำดับ

ตารางที่ 4.42 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนนโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของ
 วิทยุชุมชนวัดธรรมปัญญาารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้าน
 ความรู้ความสามารถและทักษะการทำงานด้านสื่อมวลชนของผู้จัดรายการธรรมะ
 จำแนกตามระดับการศึกษา

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	25.60	10	2.84	3.39	0.04*
ภายในกลุ่ม	310.55	370	0.84		
รวม	336.15	380			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4.42 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาต่างกัน นโยบายการดำเนินงานตามแนว
 วิถีพุทธของวิทยุชุมชนวัดธรรมปัญญาารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านความรู้
 ความสามารถและทักษะการทำงานด้านสื่อมวลชนของผู้จัดรายการธรรมะ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ
 ทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงพิสูจน์รายคู่ด้วยวิธีของ เชฟเฟ่ (Scheffé) ดังตารางที่ 4.43

ตารางที่ 4.43 แสดงผลการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชุมชนวัฒนธรรมปัญญารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านความรู้ความสามารถและทักษะการทำงาน ด้านความรู้ความสามารถและทักษะการทำงานด้านสื่อมวลชนของผู้จัดรายการธรรมะ จำแนกตามระดับการศึกษา ด้วยวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffé)

ระดับการศึกษา	$\bar{X}$	ต่ำกว่ามัธยมหรือเทียบเท่า	ชั้นมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า	ปริญญาตรี	สูงกว่าปริญญาตรี
		4.34	4.18	4.22	4.35
ต่ำกว่ามัธยมหรือเทียบเท่า	4.34	-	0.16	0.12	-0.01*
ชั้นมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า	4.18		-	-0.04*	-0.17
ปริญญาตรี	4.22			-	-0.13
สูงกว่าปริญญาตรี	4.35				-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.43 พบว่า นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชุมชนวัฒนธรรมปัญญารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านความรู้ความสามารถและทักษะการทำงานด้านสื่อมวลชนของผู้จัดรายการธรรมะ ต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จำนวน 2 คู่ ได้แก่ ประชากรที่มีระดับการศึกษา ต่ำกว่ามัธยมหรือเทียบเท่า มีความคิดเห็นแตกต่างกับประชากรที่มีระดับการศึกษา สูงกว่าปริญญาตรี และประชากรที่มีระดับการศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า มีความคิดเห็นแตกต่างกับ ประชากรที่มีระดับการศึกษา ปริญญาตรี นอกนั้นไม่พบความแตกต่างรายคู่

ตารางที่ 4.44 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผล นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชฌมชนวัดธรรมปัญญารามบางมวง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านความสามารถในการรับสื่อวิทยุในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ต่ำกว่ามัธยมหรือเทียบเท่า	33	4.36	0.44	มากที่สุด
ชั้นมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า	98	4.18	0.38	มาก
ปริญญาตรี	136	4.20	0.36	มาก
สูงกว่าปริญญาตรี	113	4.34	0.31	มากที่สุด
รวม	380	4.25	0.36	มากที่สุด

ตารางที่ 4.44 พบว่า กลุ่มตัวอย่างนโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชฌมชนวัดธรรมปัญญารามบางมวง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐมของกลุ่มตัวอย่าง ด้านความสามารถในการรับสื่อวิทยุในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา จำแนกตามระดับการศึกษา ซึ่งมีค่าแปลผลโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาตามระดับการศึกษาโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด พบว่าค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษา ต่ำกว่ามัธยมหรือเทียบเท่า รองลงมาคือ กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษา สูงกว่าปริญญาตรี และมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า ตามลำดับ

ตารางที่ 4.45 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนนโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของ
 วิทยุชุมชนวัฒนธรรมปัญญาธรรมบางม่วง อำเภอสสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้าน
 ความสามารถในการรับสื่อวิทยุในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา จำแนกตามระดับ
 การศึกษา

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	19.42	10	1.94	2.26	0.05*
ภายในกลุ่ม	316.73	370	0.58		
รวม	336.16	380			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4.45 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาต่างกัน นโยบายการดำเนินงานตามแนว
 วิถีพุทธของวิทยุชุมชนวัฒนธรรมปัญญาธรรมบางม่วง อำเภอสสามพราน จังหวัดนครปฐมด้าน
 ความสามารถในการรับสื่อวิทยุในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่
 ระดับ 0.05 จึงพิสูจน์รายคู่ด้วยวิธีของ เชฟเฟ่ (Scheffé) ดังตารางที่ 4.46

ตารางที่ 4.46 แสดงผลการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชุมชนวัฒนธรรมปัญญารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านความรู้ความสามารถและทักษะการทำงาน ด้านความสามารถในการรับสื่อวิทยุในการเผยแพร่พระพุทธศาสนา จำแนกตามระดับการศึกษา ด้วยวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffé)

ระดับการศึกษา	$\bar{X}$	ต่ำกว่ามัธยมหรือเทียบเท่า	ชั้นมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า	ปริญญาตรี	สูงกว่าปริญญาตรี
		4.36	4.18	4.20	4.34
ต่ำกว่ามัธยมหรือเทียบเท่า	4.36	-	0.18	0.16	0.02*
ชั้นมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า	4.18		-	-0.02	-0.16
ปริญญาตรี	4.20			-	-0.14
สูงกว่าปริญญาตรี	4.34				-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.46 พบว่า นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชุมชนวัฒนธรรมปัญญารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านความสามารถในการรับสื่อวิทยุในการเผยแพร่พระพุทธศาสนา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จำนวน 1 คู่ ได้แก่ ประชากรที่มีระดับการศึกษา ต่ำกว่ามัธยมหรือเทียบเท่า มีความคิดเห็นแตกต่างกับ ประชากรที่มีระดับการศึกษานอก สูงกว่าปริญญาตรี นั้นไม่พบความแตกต่างรายคู่

ตารางที่ 4.47 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผล นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชุมชนวัดธรรมปัญญาารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านการบูรณาการพระพุทธศาสนาต่อการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม และศิลปวัฒนธรรม จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ต่ำกว่ามัธยมหรือเทียบเท่า	33	4.43	0.46	มากที่สุด
ชั้นมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า	98	4.20	0.39	มาก
ปริญญาตรี	136	4.24	0.35	มากที่สุด
สูงกว่าปริญญาตรี	113	4.39	0.33	มากที่สุด
รวม	380	4.29	0.38	มากที่สุด

ตารางที่ 4.47 พบว่า กลุ่มตัวอย่างนโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชุมชนวัดธรรมปัญญาารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐมของกลุ่มตัวอย่าง ด้านการบูรณาการพระพุทธศาสนาต่อการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม และศิลปวัฒนธรรม จำแนกตามระดับการศึกษา ซึ่งมีค่าแปลผลโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาตามระดับการศึกษาโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด พบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่ามัธยมหรือเทียบเท่า รองลงมาคือ กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษา สูงกว่าปริญญาตรี และค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า ตามลำดับ

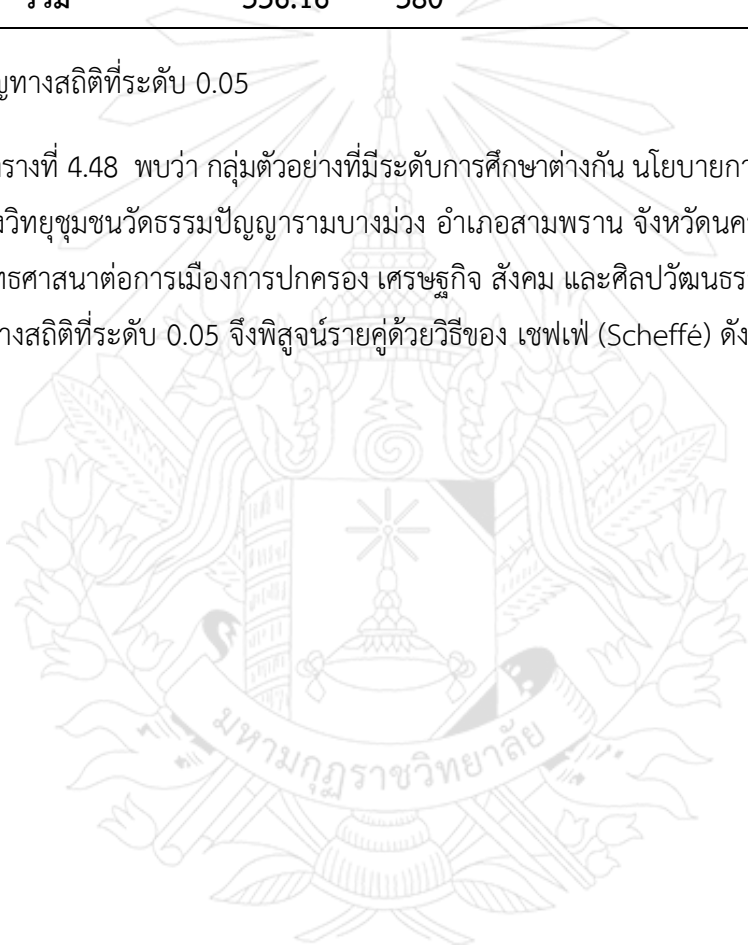

ตารางที่ 4.48 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนนโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของ
 วิทยุชุมชนวัฒนธรรมปัญญาธรรมบางม่วง อำเภอสสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้าน
 การบูรณาการพระพุทธศาสนาต่อการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม และ
 ศิลปวัฒนธรรม จำแนกตามระดับการศึกษา

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	21.94	10	2.43	2.87	0.05*
ภายในกลุ่ม	314.21	370	0.85		
รวม	336.16	380			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4.48 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาต่างกัน นโยบายการดำเนินงานตามแนว
 วิถีพุทธของวิทยุชุมชนวัฒนธรรมปัญญาธรรมบางม่วง อำเภอสสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านการบูรณา
 การพระพุทธศาสนาต่อการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม และศิลปวัฒนธรรม แตกต่างกันอย่างมี
 นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงพิสูจน์รายชื่อด้วยวิธีของ เชฟเฟ (Scheffé) ดังตารางที่ 4.49

ตารางที่ 4.49 แสดงผลการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชุมชนวัฒนธรรมปัญญารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านความรู้ความสามารถและทักษะการทำงาน ด้านการบูรณาการพระพุทธศาสนาต่อการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม และศิลปวัฒนธรรม จำแนกตามระดับการศึกษา ด้วยวิธีการของเชฟเฟ่ (Scheffé)

ระดับการศึกษา	$\bar{X}$	ต่ำกว่ามัธยมหรือเทียบเท่า	ชั้นมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า	ปริญญาตรี	สูงกว่าปริญญาตรี
		4.43	4.20	4.24	4.39
ต่ำกว่ามัธยมหรือเทียบเท่า	4.43	-	0.23	0.19	0.04*
ชั้นมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า	4.20		-	0.04*	0.19
ปริญญาตรี	4.24			-	-0.15
สูงกว่าปริญญาตรี	4.39				-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.49 พบว่า นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชุมชนวัฒนธรรมปัญญารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านการบูรณาการพระพุทธศาสนาต่อการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม และศิลปวัฒนธรรม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จำนวน 2 คู่ ได้แก่ ประชากรที่มีระดับการศึกษา ต่ำกว่ามัธยมหรือเทียบเท่า มีความคิดเห็นแตกต่างกับ ประชากรที่มีระดับการศึกษา สูงกว่าปริญญาตรี และประชากรที่มีระดับการศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า มีความคิดเห็นแตกต่างกับ ประชากรที่มีระดับการศึกษา ปริญญาตรี นอกนั้นไม่พบความแตกต่างรายคู่

**สมมติฐานที่ 4 ประชากรที่มี อาชีพ ต่างกัน นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของ
วิฑูษุมชนวัดธรรมปัญญารามบางม่วง อำเภอสสามพราน จังหวัดนครปฐมแตกต่างกัน**

การวิเคราะห์สมมติฐานที่ 4 ใช้สถิติ F - test (One way ANOVA) ในการทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียวเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยที่มากกว่า 2 กลุ่ม ใช้ระดับความเชื่อมั่น 95 % ดังนั้น ถ้าเป็นไปตามสมมติฐานต่อเมื่อค่า Sig. น้อยกว่า 0.05 ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 จะเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีของ เชฟเฟ่ (Scheffé) และนำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.50 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผล นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูษุมชนวัดธรรมปัญญารามบางม่วง อำเภอสสามพราน จังหวัดนครปฐม โดยรวมทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
นักเรียน/ นักศึกษา	90	4.16	0.34	มาก
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	46	4.26	0.31	มากที่สุด
เกษตรกร	40	4.29	0.36	มากที่สุด
รับราชการ	73	4.36	0.26	มากที่สุด
พนักงานบริษัทเอกชน	61	4.27	0.31	มากที่สุด
นักบวช	29	4.30	0.29	มากที่สุด
อื่น ๆ	41	4.35	0.33	มากที่สุด
รวม	380	4.27	0.32	มากที่สุด

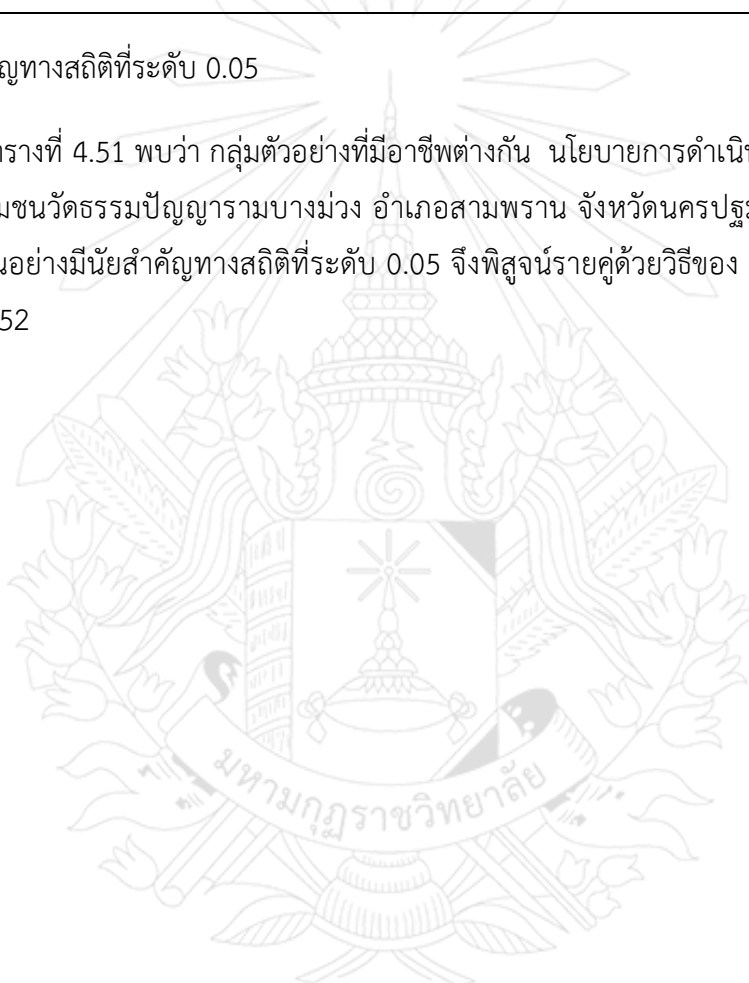
ตารางที่ 4.50 พบว่า กลุ่มตัวอย่างนโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูษุมชนวัดธรรมปัญญารามบางม่วง อำเภอสสามพราน จังหวัดนครปฐมของกลุ่มตัวอย่าง โดยรวมทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามอาชีพ ซึ่งมีค่าแปลผลโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาตามอาชีพโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด พบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพ รับราชการ รองลงมา คือ กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพ อื่น ๆ และมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดที่สุดคือ กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพ นักเรียน/ นักศึกษา ตามลำดับ

ตารางที่ 4.51 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนนโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของ
 วิทยุชุมชนวัฒนธรรมปัญญาภิรมบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม โดยรวม
 ทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามอาชีพ

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	240.13	49	5.00	1.30	0.02*
ภายในกลุ่ม	1272.50	331	0.84		
รวม	1512.63	380			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4.51 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพต่างกัน นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธ
 ของวิทยุชุมชนวัฒนธรรมปัญญาภิรมบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม โดยรวมทั้ง 4 ด้าน
 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงพิสูจน์รายคู่ด้วยวิธีของ เชฟเฟ่ (Scheffé) ดัง
 ตารางที่ 4.52

ตารางที่ 4.52 แสดงผลการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชุมชนวัฒนธรรมปัญญารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม โดยรวมทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามอาชีพ ด้วยวิธีการของเชฟเฟ่ (Scheffé)

อาชีพ	$\bar{X}$	นักเรียน/ นักศึกษา	พนักงาน รัฐวิสาหกิจ	เกษตร กรรม	รับ ราชการ	พนักงาน บริษัท เอกชน	นักบวช	อื่น ๆ
		4.16	4.26	4.29	4.36	4.27	4.30	4.35
นักเรียน/ นักศึกษา	4.16	-	-0.10	-0.13	-0.20	-0.11	-0.14	-0.19
พนักงาน รัฐวิสาหกิจ	4.26		-	-0.03*	-0.10	-0.01*	-0.04*	-0.09
เกษตรกรรม	4.29			-	-0.07	0.02*	-0.01*	-0.06
รับราชการ	4.36				-	0.09	0.06	0.01*
พนักงาน บริษัทเอกชน	4.27					-	-0.03*	-0.08
นักบวช	4.30						-	-0.05*
อื่น ๆ	4.35							-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.52 พบว่า นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชุมชนวัฒนธรรมปัญญารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม โดยรวมทั้ง 4 ด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จำนวน 8 คู่ ได้แก่ ประชากรที่มีอาชีพ พนักงานรัฐวิสาหกิจ มีความคิดเห็นแตกต่างกับ ประชากรที่มีอาชีพ เกษตรกรรม, พนักงานบริษัทเอกชน, นักบวช ถัดไปคือ ประชากรที่มีอาชีพ เกษตรกรรม มีความคิดเห็นแตกต่างกับ ประชากรที่มีอาชีพ พนักงานบริษัทเอกชน, นักบวช ถัดไปคือ ประชากรที่มีอาชีพ รับราชการ มีความคิดเห็นแตกต่างกับ ประชากรที่มีอาชีพ อื่น ๆ ถัดไปคือ ประชากรที่มีอาชีพ พนักงานบริษัทเอกชน มีความคิดเห็นแตกต่างกับ ประชากรที่มีอาชีพ นักบวช นอกนั้นไม่พบความแตกต่างรายคู่ ถัดไปคือ ประชากรที่มีอาชีพ นักบวช มีความคิดเห็นแตกต่างกับ ประชากรที่มีอาชีพ อื่น ๆ นอกนั้นไม่พบความแตกต่างรายคู่

ตารางที่ 4.53 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผล นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชุมชนวัดธรรมปัญญาารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านการใช้สื่อวิทยุในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
นักเรียน/ นักศึกษา	90	4.18	0.39	มาก
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	46	4.27	0.37	มากที่สุด
เกษตรกรกรรม	40	4.26	0.37	มากที่สุด
รับราชการ	73	4.38	0.31	มากที่สุด
พนักงานบริษัทเอกชน	61	4.29	0.35	มากที่สุด
นักบวช	29	4.33	0.33	มากที่สุด
อื่น ๆ	41	4.37	0.39	มากที่สุด
รวม	380	4.29	0.37	มากที่สุด

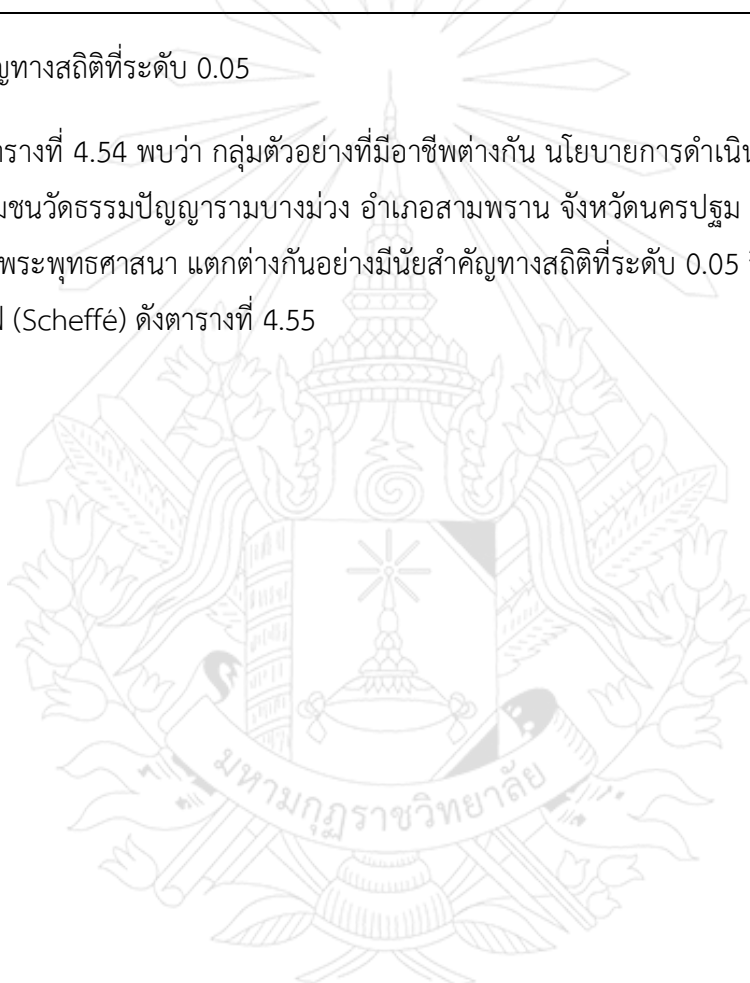
ตารางที่ 4.53 พบว่า กลุ่มตัวอย่างนโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชุมชนวัดธรรมปัญญาารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐมของกลุ่มตัวอย่าง ด้านการใช้สื่อวิทยุในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา จำแนกตามอาชีพ ซึ่งมีค่าแปลผลโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาตามอาชีพโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด พบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพ รับราชการ รองลงมา คือ กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพ อื่น ๆ และมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดที่สุดคือ กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพ นักเรียน/ นักศึกษา ตามลำดับ

ตารางที่ 4.54 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนนโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของ
 วิทยุชุมชนวัฒนธรรมปัญญารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้าน
 การใช้สื่อวิทยุในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา จำแนกตามอาชีพ

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	111.38	9	13.92	3.69	0.04*
ภายในกลุ่ม	1401.25	371	3.77		
รวม	1512.63	380			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4.54 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพต่างกัน นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธ
 ของวิทยุชุมชนวัฒนธรรมปัญญารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านการใช้สื่อวิทยุใน
 การเผยแผ่พระพุทธศาสนา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงพิสูจน์รายคู่ด้วยวิธี
 ของ เชฟเฟ่ (Scheffé) ดังตารางที่ 4.55

ตารางที่ 4.55 แสดงผลการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูษุมชนวัฒนธรรมปัญญารามบางม่วง อำเภอสสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านการใช้สื่อวิทยุในการเผยแพร่พระพุทศาสนา จำแนกตามอาชีพ ด้วยวิธีการของเซฟเฟ้ (Scheffé)

อาชีพ	$\bar{X}$	นักเรียน/ นักศึกษา	พนักงาน รัฐวิสาหกิจ	เกษตร กรรม	รับ ราชการ	พนักงาน บริษัท เอกชน	นักบวช	อื่น ๆ
		4.18	4.27	4.26	4.38	4.29	4.33	4.37
นักเรียน/ นักศึกษา	4.18	-	-0.09	-0.08	-0.20	-0.11	-0.15	-0.19
พนักงาน รัฐวิสาหกิจ	4.27		-	0.01*	-0.11	-0.03*	-0.06	-0.10
เกษตรกรรม	4.26			-	-0.12	-0.04*	-0.07	-0.11
รับราชการ	4.38				-	0.09	0.05*	0.01*
พนักงาน บริษัทเอกชน	4.29					-	-0.04*	-0.08
นักบวช	4.33						-	-0.04*
อื่น ๆ	4.37							-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.55 พบว่า นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูษุมชนวัฒนธรรมปัญญารามบางม่วง อำเภอสสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านการใช้สื่อวิทยุในการเผยแพร่พระพุทศาสนา แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จำนวน 7 คู่ ได้แก่ ประชากรที่มีอาชีพ พนักงานรัฐวิสาหกิจ มีความคิดเห็นแตกต่างกับ ประชากรที่มีอาชีพ เกษตรกรรม, พนักงานบริษัทเอกชน ถัดไปคือ ประชากรที่มีอาชีพ เกษตรกรรม มีความคิดเห็นแตกต่างกับ ประชากรที่มีอาชีพ พนักงานบริษัทเอกชน ถัดไปคือ ประชากรที่มีอาชีพ รับราชการ มีความคิดเห็นแตกต่างกับ ประชากรที่มีอาชีพ นักบวช, อื่น ๆ ถัดไปคือ ประชากรที่มีอาชีพ พนักงานบริษัทเอกชน มีความคิดเห็นแตกต่างกับ ประชากรที่มีอาชีพ นักบวช ถัดไปคือ ประชากรที่มีอาชีพ นักบวช มีความคิดเห็นแตกต่างกับ ประชากรที่มีอาชีพ อื่น ๆ นอกนั้นไม่พบความแตกต่างรายคู่

ตารางที่ 4.56 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผล นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชมชนวัดธรรมปัญญาารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านความรู้ความสามารถและทักษะการทำงานด้านสื่อมวลชนของผู้จัดรายการธรรมะจำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
นักเรียน/ นักศึกษา	90	4.14	0.42	มาก
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	46	4.26	0.34	มากที่สุด
เกษตรกรกรรม	40	4.25	0.49	มากที่สุด
รับราชการ	73	4.34	0.30	มากที่สุด
พนักงานบริษัทเอกชน	61	4.23	0.38	มากที่สุด
นักบวช	29	4.28	0.33	มากที่สุด
อื่น ๆ	41	4.36	0.39	มากที่สุด
รวม	380	4.25	0.39	มากที่สุด

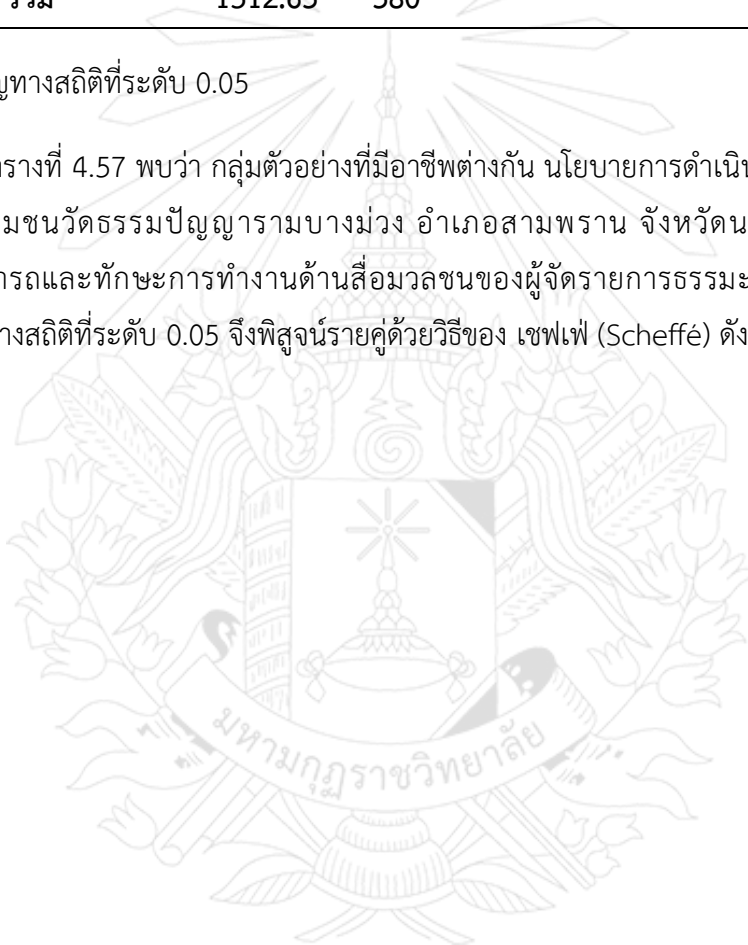
ตารางที่ 4.56 พบว่า กลุ่มตัวอย่างนโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชมชนวัดธรรมปัญญาารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐมของกลุ่มตัวอย่าง ด้านความรู้ความสามารถและทักษะการทำงานด้านสื่อมวลชนของผู้จัดรายการธรรมะ จำแนกตามอาชีพ ซึ่งมีค่าแปลผลโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาตามอาชีพโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด พบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพ อื่น ๆ รองลงมา คือ กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพรับราชการ และมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดที่สุดคือ กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพ นักเรียน/ นักศึกษา ตามลำดับ

ตารางที่ 4.57 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนนโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของ
 วิทยุชุมชนวัฒนธรรมปัญญาธรรมบางม่วง อำเภอสสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้าน
 ความรู้ความสามารถและทักษะการทำงานด้านสื่อมวลชนของผู้จัดรายการธรรมะ
 จำแนกตามอาชีพ

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	78.93	10	8.77	2.26	0.05*
ภายในกลุ่ม	1433.70	370	3.88		
รวม	1512.63	380			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4.57 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพต่างกัน นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธ
 ของวิทยุชุมชนวัฒนธรรมปัญญาธรรมบางม่วง อำเภอสสามพราน จังหวัดนครปฐมด้านความรู้
 ความสามารถและทักษะการทำงานด้านสื่อมวลชนของผู้จัดรายการธรรมะ แตกต่างกันอย่างมี
 นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงพิสูจน์รายคู่ด้วยวิธีของ เชฟเฟ (Scheffé) ดังตารางที่ 4.58

ตารางที่ 4.58 แสดงผลการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชุมชนวัฒนธรรมปัญญารามบางม่วง อำเภอสามพราณ จังหวัดนครปฐม ด้านความรู้ความสามารถและทักษะการทำงานด้านสื่อมวลชนของผู้จัดรายการธรรมะ จำแนกอาชีพ ด้วยวิธีการของเชฟเฟ่ (Scheffé)

อาชีพ	$\bar{X}$	นักเรียน/ นักศึกษา	พนักงาน รัฐวิสาหกิจ	เกษตร กรรม	รับ ราชการ	พนักงาน บริษัท เอกชน	นักบวช	อื่น ๆ
		4.14	4.26	4.25	4.34	4.23	4.28	4.36
นักเรียน/ นักศึกษา	4.14	-	-0.12	-0.11	-0.20	-0.09	-0.14	-0.22
พนักงาน รัฐวิสาหกิจ	4.26		-	0.01*	-0.08	0.03*	-0.02*	-0.10
เกษตรกรรม	4.25			-	-0.09	0.02*	-0.03*	-0.11
รับราชการ	4.34				-	0.11	0.06	-0.02*
พนักงาน บริษัทเอกชน	4.23					-	-0.05*	-0.13
นักบวช	4.28						-	-0.08
อื่น ๆ	4.36							-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.58 พบว่า นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชุมชนวัฒนธรรมปัญญารามบางม่วง อำเภอสามพราณ จังหวัดนครปฐม ด้านความรู้ความสามารถและทักษะการทำงานด้านสื่อมวลชนของผู้จัดรายการธรรมะ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จำนวน 7 คู่ ได้แก่ ประชากรที่มีอาชีพ พนักงานรัฐวิสาหกิจ มีความคิดเห็นแตกต่างกับ ประชากรที่มีอาชีพ เกษตรกรรม ,พนักงานบริษัทเอกชน ,นักบวช ลำดับถัดไปคือ ประชากรที่มีอาชีพ เกษตรกรรม มีความคิดเห็นแตกต่างกับ ประชากรที่มีอาชีพ พนักงานบริษัทเอกชน, นักบวช ลำดับถัดไปคือ ประชากรที่มีอาชีพ รับราชการ มีความคิดเห็นแตกต่างกับ ประชากรที่มีอาชีพ อื่น ๆ ลำดับถัดไปคือ ประชากรที่มีอาชีพ พนักงานบริษัทเอกชน มีความคิดเห็นแตกต่างกับ ประชากรที่มีอาชีพ นักบวช นอกนั้นไม่พบความแตกต่างรายคู่

ตารางที่ 4.59 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผล นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิद्यุชุมชนวัดธรรมปัญญาารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านความสามารถในการรับสื่อวิทยุในการเผยแพร่พระพุทธศาสนา จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
นักเรียน/ นักศึกษา	90	4.16	0.39	มาก
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	46	4.24	0.32	มากที่สุด
เกษตรกร	40	4.27	0.37	มากที่สุด
รับราชการ	73	4.34	0.35	มากที่สุด
พนักงานบริษัทเอกชน	61	4.23	0.34	มากที่สุด
นักบวช	29	4.31	0.31	มากที่สุด
อื่น ๆ	41	4.30	0.41	มากที่สุด
รวม	380	4.25	0.36	มากที่สุด

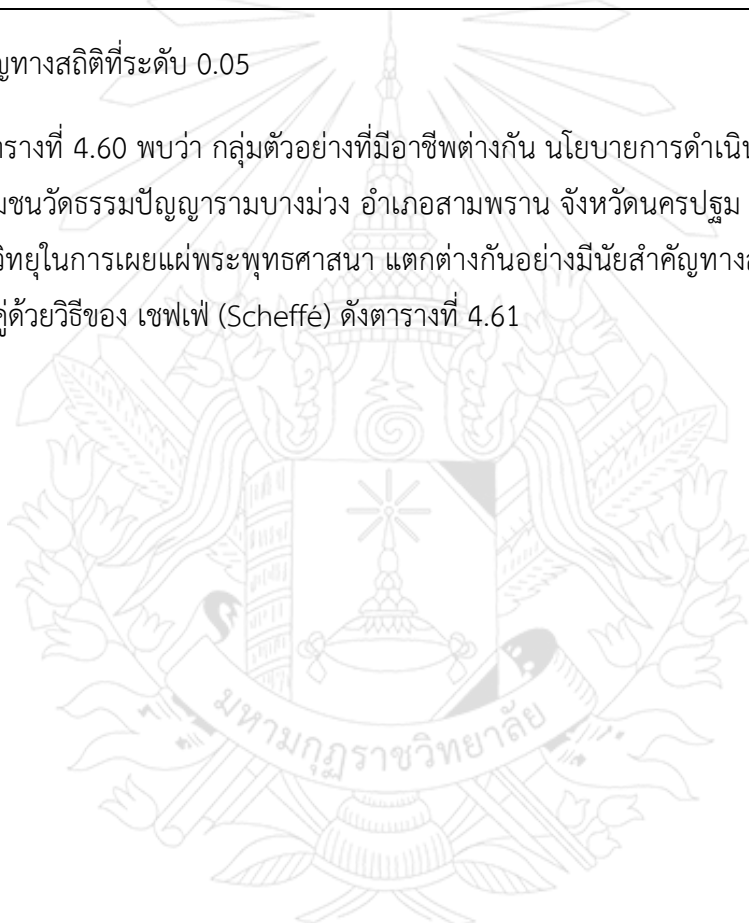
ตารางที่ 4.59 พบว่า กลุ่มตัวอย่างนโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิद्यุชุมชนวัดธรรมปัญญาารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐมของกลุ่มตัวอย่าง ด้านความสามารถในการรับสื่อวิทยุในการเผยแพร่พระพุทธศาสนา จำแนกตามอาชีพ ซึ่งมีค่าแปลผลโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาตามอาชีพโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด พบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพ รับราชการ รองลงมา คือ กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพ นักบวช และมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดที่สุดคือ กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพ นักเรียน/ นักศึกษา ตามลำดับ

ตารางที่ 4.60 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนนโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของ
 วิทยุชุมชนวัฒนธรรมปัญญาธรรมบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้าน
 ความสามารถในการรับสื่อวิทยุในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา จำแนกตามอาชีพ

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	78.11	10	7.81	2.00	0.05*
ภายในกลุ่ม	1434.52	370	3.88		
รวม	1512.63	380			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4.60 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพต่างกัน นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธ
 ของวิทยุชุมชนวัฒนธรรมปัญญาธรรมบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านความสามารถใน
 การรับสื่อวิทยุในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึง
 พิสูจน์รายชื่อด้วยวิธีของ เชฟเฟ (Scheffé) ดังตารางที่ 4.61

ตารางที่ 4.61 แสดงผลการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชุมชนวัฒนธรรมปัญญารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านความสามารถในการรับสื่อวิทยุในการเผยแพร่พระพุทธศาสนา จำแนกอาชีพ ด้วยวิธีการของเชฟเฟ่ (Scheffé)

อาชีพ	$\bar{X}$	นักเรียน/ นักศึกษา	พนักงาน รัฐวิสาหกิจ	เกษตร กรรม	รับ ราชการ	พนักงาน บริษัท เอกชน	นักบวช	อื่น ๆ
		4.16	4.24	4.27	4.34	4.23	4.31	4.30
นักเรียน/ นักศึกษา	4.16	-	-0.08	-0.11	-0.18	-0.07	-0.15	-0.14
พนักงาน รัฐวิสาหกิจ	4.24		-	-0.03	-0.10	0.01*	-0.07	-0.06
เกษตรกรรม	4.27			-	-0.07	0.04*	-0.04*	-0.03*
รับราชการ	4.34				-	0.11	0.03*	0.04*
พนักงาน บริษัทเอกชน	4.23					-	-0.08	-0.07
นักบวช	4.31						-	0.01*
อื่น ๆ	4.30							-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.61 พบว่า นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชุมชนวัฒนธรรมปัญญารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านความสามารถในการรับสื่อวิทยุในการเผยแพร่พระพุทธศาสนา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จำนวน 7 คู่ ได้แก่ ประชากรที่มีอาชีพ พนักงานรัฐวิสาหกิจ มีความคิดเห็นแตกต่างกับ ประชากรที่มีอาชีพ พนักงานบริษัทเอกชน ลำดับถัดไปคือ ประชากรที่มีอาชีพเกษตรกรรม มีความคิดเห็นแตกต่างกับ ประชากรที่มีอาชีพ พนักงานบริษัทเอกชน นักบวช อื่น ๆ ลำดับถัดไปคือ ประชากรที่มีอาชีพรับราชการ มีความคิดเห็นแตกต่างกับ ประชากรที่มีอาชีพ นักบวช อื่น ๆ ลำดับถัดไปคือ ประชากรที่มีอาชีพนักบวช มีความคิดเห็นแตกต่างกับ ประชากรที่มีอาชีพอื่น ๆ นอกนั้นไม่พบความแตกต่างรายคู่

ตารางที่ 4.62 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผล นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิद्यุชุมชนวัดธรรมปัญญาารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านการบูรณาการพระพุทธศาสนาต่อการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม และศิลปวัฒนธรรม จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
นักเรียน/ นักศึกษา	90	4.14	0.38	มาก
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	46	4.27	0.37	มากที่สุด
เกษตรกร	40	4.36	0.42	มากที่สุด
รับราชการ	73	4.38	0.33	มากที่สุด
พนักงานบริษัทเอกชน	61	4.31	0.38	มากที่สุด
นักบวช	29	4.29	0.34	มากที่สุด
อื่น ๆ	41	4.39	0.38	มากที่สุด
รวม	380	4.29	0.38	มากที่สุด

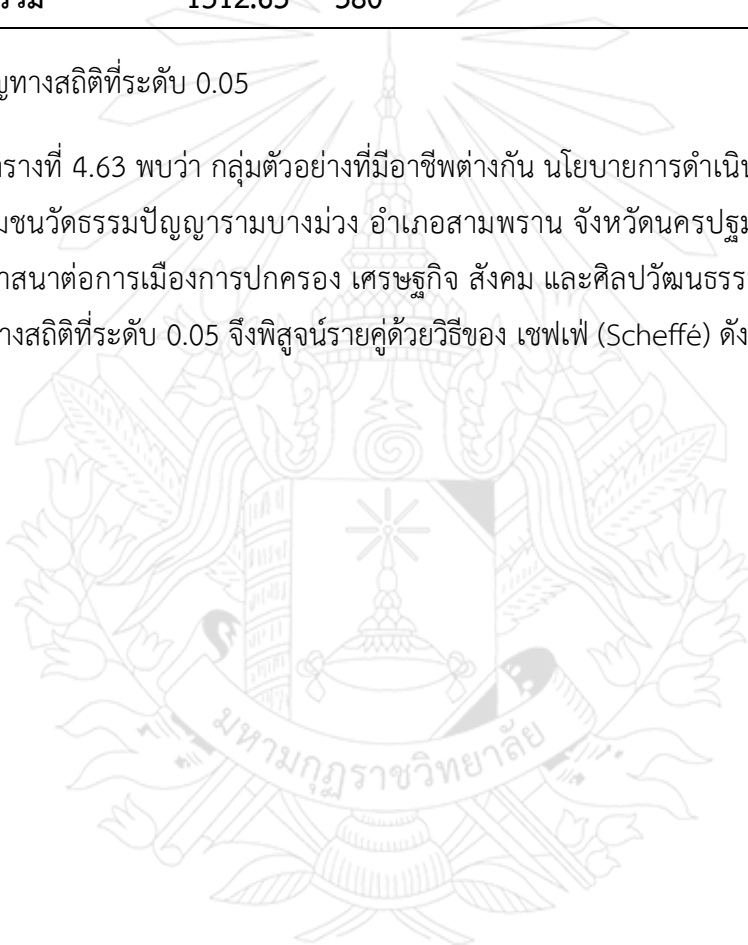
ตารางที่ 4.62 พบว่า กลุ่มตัวอย่างนโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิद्यุชุมชนวัดธรรมปัญญาารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐมของกลุ่มตัวอย่าง ด้านการบูรณาการพระพุทธศาสนาต่อการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม และศิลปวัฒนธรรม จำแนกตามอาชีพ ซึ่งมีค่าแปลผลโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาตามอาชีพโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด พบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพ อื่น ๆ รองลงมา คือ กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพ รับราชการ และมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดที่สุดคือ กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพ นักเรียน/ นักศึกษา ตามลำดับ

ตารางที่ 4.63 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนนโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของ
 วิทยุชุมชนวัฒนธรรมปัญญาธรรมบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้าน
 การบูรณาการพระพุทธศาสนาต่อการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม และ
 ศิลปวัฒนธรรม จำแนกตามอาชีพ

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	79.66	10	8.85	2.285	0.05*
ภายในกลุ่ม	1432.97	370	3.87		
รวม	1512.63	380			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4.63 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพต่างกัน นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธ
 ของวิทยุชุมชนวัฒนธรรมปัญญาธรรมบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านการบูรณาการ
 พระพุทธศาสนาต่อการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม และศิลปวัฒนธรรม แตกต่างกันอย่างมี
 นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงพิสูจน์รายคู่ด้วยวิธีของ เชฟเฟ (Scheffé) ดังตารางที่ 4.64

ตารางที่ 4.64 แสดงผลการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูษุมชนวัฒนธรรมปัญญาธรรมบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านความรู้ความสามารถและทักษะการทำงาน ด้านการบูรณาการพระพุทธศาสนาต่อการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม และศิลปวัฒนธรรม จำแนกออาชีพ ด้วยวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffé)

อาชีพ	$\bar{X}$	นักเรียน/ นักศึกษา	พนักงาน รัฐวิสาหกิจ	เกษตร กรรม	รับ ราชการ	พนักงาน บริษัท เอกชน	นักบวช	อื่น ๆ
		4.14	4.27	4.36	4.38	4.31	4.29	4.39
นักเรียน/ นักศึกษา	4.14	-	-0.13	-0.22	-0.24	-0.17	-0.15	-0.25
พนักงาน รัฐวิสาหกิจ	4.27		-	-0.09	-0.11	-0.04*	-0.02*	-0.12
เกษตรกรรม	4.36			-	-0.02*	0.05*	0.07	-0.03*
รับราชการ	4.38				-	0.07	0.09	-0.01*
พนักงาน บริษัทเอกชน	4.31					-	0.02*	-0.08
นักบวช	4.29						-	-0.10
อื่น ๆ	4.39							-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.64 พบว่า ด้านการบูรณาการพระพุทธศาสนาต่อการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม และศิลปวัฒนธรรม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จำนวน คู่ ได้แก่ ประชากรที่มีอาชีพ พนักงานรัฐวิสาหกิจ มีความคิดเห็นแตกต่างกับ ประชากรที่มีอาชีพ พนักงานบริษัทเอกชน นักบวช ลำดับถัดไปคือ ประชากรที่มีอาชีพเกษตรกรรม มีความคิดเห็นแตกต่างกับ ประชากรที่มีอาชีพ รับราชการ พนักงานบริษัทเอกชน อื่น ๆ ลำดับถัดไปคือ ประชากรที่มีอาชีพรับราชการ มีความคิดเห็นแตกต่างกับ ประชากรที่มีอาชีพ อื่น ๆ ลำดับถัดไปคือ ประชากรที่มีอาชีพ พนักงานบริษัทเอกชน มีความคิดเห็นแตกต่างกับ ประชากรที่มีอาชีพ นักบวช นอกนั้นไม่พบความแตกต่างรายคู่

ตารางที่ 4.65 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐาน	สถิติทดสอบ	โดยรวม	ด้านการใช้สื่อวิทยุในการเผยแพร่พระพุทธศาสนา	ด้านความรู้	ด้านการบูรณาการ	
				ความสามารถและทักษะการทำงานด้านสื่อมวลชนของผู้จัดรายการธรรมะ	ด้านความสามารถในการรับสื่อวิทยุในการเผยแพร่พระพุทธศาสนา	ด้านพระพุทธศาสนาต่อการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ สังคม และ ศิลปวัฒนธรรม
1. เพศ	T-test	0.57	0.37	0.80	0.51	0.32
2. อายุ	F-test	0.01*	0.02*	0.04*	0.04*	0.03*
3. ระดับการศึกษา	F-test	0.05*	0.05*	0.04*	0.05*	0.05*
4. อาชีพ	F-test	0.02*	0.04*	0.05*	0.05*	0.05*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4.65 สรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในเขตวัดธรรมปัญญาารามบางม่วง ที่มีเพศต่างกัน มีนโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิทยุชุมชนวัดธรรมปัญญาารามบางม่วง โดยรวมทั้ง 4 ด้าน ไม่แตกต่างกัน ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มี อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ ต่างกัน มีนโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิทยุชุมชนวัดธรรมปัญญาารามบางม่วง โดยรวมทั้ง 4 ด้าน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตอนที่ 4 ความถี่ และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับนโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชุมชนวัฒนธรรมปัญญาารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม

ผู้วิจัยได้ตั้งคำถามปลายเปิดสำหรับผู้ตอบแบบสอบถาม นำเสนอข้อเสนอแนะในคณะสงฆ์ไทย ทั้ง 4 ด้าน 1)ด้านการใช้สื่อวิทยุในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา 2)ด้านความรู้ความสามารถและทักษะการทำงานด้านสื่อมวลชนของผู้จัดรายการธรรมะ 3)ด้านความสามารถในการรับสื่อวิทยุในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา 4)ด้านการบูรณาการพระพุทธศาสนาต่อการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม และศิลปวัฒนธรรม โดยการวิเคราะห์หาค่าความถี่ (Frequency) และนำเสนอในรูปของตารางประกอบการบรรยาย ดังปรากฏในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.66 แสดงจำนวนความถี่ (Frequency) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับนโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชุมชนวัฒนธรรมปัญญาารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านการใช้สื่อวิทยุในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

ข้อที่	ด้านการใช้สื่อวิทยุในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา	ความถี่
1	การรับฟังธรรมะ ได้รับรู้หลักธรรมที่เป็นประโยชน์อธิบายได้ตรงประเด็น ยกตัวอย่างชัดเจน เข้าใจง่าย	22
5	การรับฟังธรรมะ มีการกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนและก่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันในพุทธสังคมวัฒนธรรม	21
2	การรับฟังธรรมะ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการทำงานและการดำเนินชีวิตประจำวัน	20
รวม		63

ตารางที่ 4.66 พบว่า ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับนโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชุมชนวัฒนธรรมปัญญาารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านการใช้สื่อวิทยุในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา คือ 1)การรับฟังธรรมะ ได้รับรู้หลักธรรมที่เป็นประโยชน์อธิบายได้ตรงประเด็น ยกตัวอย่างชัดเจน เข้าใจง่าย มีค่าความถี่อยู่ที่ 22 2)การรับฟังธรรมะ มีการกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนและก่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันในพุทธสังคมวัฒนธรรม มีค่าความถี่อยู่ที่ 21 3)การรับฟังธรรมะ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการทำงานและการดำเนินชีวิตประจำวัน มีค่าความถี่อยู่ที่ 20

ตารางที่ 4.67 แสดงจำนวนความถี่ (Frequency) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับนโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชุมชนวัฒนธรรมปัญญาารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านความรู้ความสามารถและทักษะการทำงานด้านสื่อมวลชนของผู้จัดรายการธรรมะ

ข้อที่	ด้านความรู้ความสามารถและทักษะการทำงานด้านสื่อมวลชนของผู้จัดรายการธรรมะ	ความถี่
2	ผู้จัดรายการ ใช้ภาษาที่เหมาะสมและง่ายต่อความเข้าใจ มีทักษะการสื่อสารยุคใหม่	22
1	ผู้จัดรายการ มีบุคลิกภาพ น้ำเสียง ลีลา ในการนำเสนอที่ดี และเหมาะสม	21
3	ผู้จัดรายการ มีความรอบรู้ในเนื้อหาสาระที่น่าเสนอ เหมาะสมกับวิถีชุมชน	20
รวม		63

ตารางที่ 4.67 พบว่า ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับนโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชุมชนวัฒนธรรมปัญญาารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านความรู้ความสามารถและทักษะการทำงานด้านสื่อมวลชนของผู้จัดรายการธรรมะ คือ 1)ผู้จัดรายการ ใช้ภาษาที่เหมาะสมและง่ายต่อความเข้าใจ มีทักษะการสื่อสารยุคใหม่ มีค่าความถี่อยู่ที่ 22 2)ผู้จัดรายการ มีบุคลิกภาพ น้ำเสียง ลีลา ในการนำเสนอที่ดี และเหมาะสม มีค่าความถี่อยู่ที่ 21 3)ผู้จัดรายการ มีความรอบรู้ในเนื้อหาสาระที่น่าเสนอ เหมาะสมกับวิถีชุมชน มีค่าความถี่อยู่ที่ 20

ตารางที่ 4.68 แสดงจำนวนความถี่ (Frequency) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับนโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชุมชนวัฒนธรรมปัญญาารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านความสามารถในการรับสื่อวิทยุในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

ข้อที่	ด้านความสามารถในการรับสื่อวิทยุในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา	ความถี่
2	สามารถบริหารการออกอากาศ ของแต่ละรายการให้มีความเหมาะสม	22
3	สามารถใช้สื่อกระตุ้น และปรับเปลี่ยนรายการให้ตรงกับความต้องการของผู้ฟัง	21
4	รายการที่ทางสถานีจัด โดยเน้นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน	21
รวม		64

ตารางที่ 4.68 พบว่า ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับนโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชุมชนวัฒนธรรมปัญญาารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านความสามารถในการรับสื่อวิทยุในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา คือ 1)สามารถบริหารการออกอากาศ ของแต่ละรายการให้มีความเหมาะสม มีค่าความถี่อยู่ที่ 22 2)สามารถใช้สื่อกระตุ้น และปรับเปลี่ยนรายการให้ตรงกับความต้องการของผู้ฟัง มีค่าความถี่อยู่ที่ 21 3)รายการที่ทางสถานีจัด โดยเน้นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน มีค่าความถี่อยู่ที่ 21

ตารางที่ 4.69 แสดงจำนวนความถี่ (Frequency) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับนโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูรชุมชนวัดธรรมปัญญารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านการบูรณาการพระพุทธศาสนาต่อการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม และศิลปวัฒนธรรม

ข้อที่	ด้านการบูรณาการพระพุทธศาสนาต่อการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม และศิลปวัฒนธรรม	ความถี่
5	การใช้สื่อวิทยุบูรณาการหลักธรรมทางพระพุทธศาสนากับนโยบายชาติ เพื่อเตรียมความพร้อมสู่ยุคไทยแลนด์ 4.0 และศตวรรษที่ 21	22
3	การใช้สื่อวิทยุบูรณาการหลักธรรมทางพระพุทธศาสนากับสังคมส่งเสริมความสงบสุข	21
2	การใช้สื่อวิทยุบูรณาการหลักธรรมทางพระพุทธศาสนากับเศรษฐกิจ สอดคล้องกับบริบทชุมชน	21
รวม		64

ตารางที่ 4.69 พบว่า ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับนโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูรชุมชนวัดธรรมปัญญารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านการบูรณาการพระพุทธศาสนาต่อการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม และศิลปวัฒนธรรม คือ 1) การใช้สื่อวิทยุบูรณาการหลักธรรมทางพระพุทธศาสนากับนโยบายชาติ เพื่อเตรียมความพร้อมสู่ยุคไทยแลนด์ 4.0 และศตวรรษที่ 21 มีค่าความถี่อยู่ที่ 22 2) การใช้สื่อวิทยุบูรณาการหลักธรรมทางพระพุทธศาสนากับสังคมส่งเสริมความสงบสุข มีค่าความถี่อยู่ที่ 21 3) การใช้สื่อวิทยุบูรณาการหลักธรรมทางพระพุทธศาสนากับเศรษฐกิจ สอดคล้องกับบริบทชุมชน มีค่าความถี่อยู่ที่ 21

ตารางที่ 4.70 แสดงจำนวนความถี่ (Frequency) เปรียบเทียบข้อเสนอแนะเกี่ยวกับนโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชนวัฒนธรรมปัญญาธรรมบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม โดยรวมทั้ง 4 ด้าน

ด้าน	ความถี่	คิดเป็นร้อยละ
ด้านการใช้สื่อวิทยุในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา	63	24.80
ด้านความรู้ความสามารถและทักษะการทำงานด้านสื่อมวลชนของผู้จัดรายการธรรมะ	63	24.80
ด้านความสามารถในการรับสื่อวิทยุในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา	64	25.20
ด้านการบูรณาการพระพุทธศาสนาต่อการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม และศิลปวัฒนธรรม	64	25.20
รวม	254	100

ตารางที่ 4.70 พบว่า ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับนโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชนวัฒนธรรมปัญญาธรรมบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม โดยรวมทั้ง 4 ด้าน ทั้งด้านการใช้สื่อวิทยุในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านความรู้ความสามารถและทักษะการทำงานด้านสื่อมวลชนของผู้จัดรายการธรรมะ ด้านความสามารถในการรับสื่อวิทยุในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา และด้านการบูรณาการพระพุทธศาสนาต่อการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม และศิลปวัฒนธรรม ตามลำดับความถี่ 1) ด้านความสามารถในการรับสื่อวิทยุในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา มีค่าความถี่อยู่ที่ 64 คิดเป็นร้อยละ 25.20 2) ด้านการบูรณาการพระพุทธศาสนาต่อการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม และศิลปวัฒนธรรม มีค่าความถี่อยู่ที่ 64 คิดเป็นร้อยละ 25.20 3) ด้านการใช้สื่อวิทยุในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา มีค่าความถี่อยู่ที่ 63 คิดเป็นร้อยละ 24.80 ตามลำดับด้านความรู้ความสามารถและทักษะการทำงานด้านสื่อมวลชนของผู้จัดรายการธรรมะ มีค่าความถี่อยู่ที่ 63 คิดเป็นร้อยละ 24.80 ตามลำดับ

ตอนที่ 5 สรุปข้อเสนอแนะเกี่ยวกับนโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของ
 วิทยุชุมชนวัดธรรมปัญญาารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม โดยรวมแต่
 ละด้านดังนี้

ลำดับ	รายนามผู้ให้สัมภาษณ์	ตำแหน่ง
1	องสรภาณอนันมพจน์, ดร. (พิสิษฐ์ เถียนบัว)	เจ้าอาวาสวัดธรรมปัญญาารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม
2	พระจักรพงษ์ ทิพย์สูงเนิน (ดิช คั่น ตีน)	ผู้อำนวยการวิทยุชุมชนวัดธรรมปัญญาารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม
3	พระสุรชัย ปิ่นวงษ์เพชร	เจ้าหน้าที่ดูแลระบบวิทยุชุมชนวัดธรรมปัญญาารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม
4	นายพิสิษฐ์ คล้ายสอนเจริญ	เจ้าหน้าที่ผู้ประกาศข่าววิทยุชุมชนวัดธรรมปัญญาารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม
5	นายสัญญา เอี่ยมพินพันธ์	กำนันตำบลบางขุนแก้ว อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม

1. ด้านการใช้สื่อวิทยุในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

ท่านที่ 1 องสรภาณอนันมพจน์, ดร. (พิสิษฐ์ เถียนบัว) การใช้วิทยุชุมชนเป็นสื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนา นั้น ประการแรกต้องทำหนังสือขออนุญาตจาก กสทช. ก่อน โดยระบุ วัตถุประสงค์ ผังรายการวิทยุ ชื่อ เจ้าของ ผู้จัดการ ช่างเทคนิค เมื่อได้รับอนุมัติแล้วก็ทดลองออกอากาศ สำหรับวิทยุชมของวัดธรรมปัญญาารามได้อนุมัติความถี่ เอฟ เอ็ม 95.75 MHZ ความแรงของสัญญาณ 500 วัตต์ ในส่วนผู้จัดรายการควรมีความรู้ทางด้านพุทธศาสนาและมีประสบการณ์ด้านการถ่ายทอด อันเนื่องด้วยข้อบังคับตามกฎหมายที่เคร่งครัด ประกอบเนื้อหาการถ่ายทอด อยู่ในกรอบโดยมิให้พาดพิงไปยังนอกเนื้อหาที่ได้ทำการถ่ายทอด

สอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ของท่านที่ 2 พระจักรพงษ์ ทิพย์สูงเนิน (ดิช คั่น ตีน) การเผยแผ่ธรรมทางพระพุทธศาสนา สถานีของเราได้เผยแผ่ธรรมของพระพุทธเจ้าทั้งฝ่ายมหายาน (เน้นพิธีกรรม) และฝ่ายเถรวาท (เน้นกิจกรรม) โดยเชิญวิทยากรจากภายนอกและวิทยากรภายในมาดำเนินรายการ เป็นกิจกรรมของวัดและกิจกรรมของเครือข่ายโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญ การใช้สื่อวิทยุ รวมถึงการประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ ของชุมชน มุ่งเน้นเนื้อหาที่เข้าใจง่าย และสามารถฟังได้ทุกเพศทุกวัย ทั้งมีการพัฒนารูปแบบ การจัดการของผังรายการที่ได้รับอนุญาตจากทาง กสทช. โยเนื้อหาต้องเป็นประโยชน์ ทางพระพุทธศาสนาเท่านั้น

สอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ของท่านที่ 3 พระสุรชัย ปิ่นวงษ์เพชร ประชาชนส่วนใหญ่รับรู้ข่าวสารการสอนการเผยแผ่จากสื่อวิทยุ อินเทอร์เน็ต รวมถึงหอกระจายเสียงของชุมชน โดยเนื้อหาการถ่ายทอดสารประโยชน์ที่เข้าใจง่าย ไม่ใช่คำพูดที่ซับซ้อน และมีความทันสมัยตามสถานการณ์ปัจจุบันเป็นเนื้อหาที่ไม่เกินจริง และได้รับอนุญาตจากทาง กสทช.

สอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ของท่านที่ 4 นายพิสิษฐ์ คล้ายสอนเจริญ ปัญหาด้านบุคลากรที่ควบคุมรายการต้องอาศัยทั้งช่างเทคนิคและช่างจัดรายการ ทั้งนี้เพื่อการกระจายเสียงได้ต่อเนื่องไม่หยุดชะงักและช่างจัดรายการก็จัดไม่ต้องให้ซ้ำกันในแต่ละอาทิตย์ ต้องมีรายงานใหม่ ๆ แปรกลมาเสนอผู้ฟัง มุ่งเน้นทางพระพุทธศาสนาโดยที่ผู้ที่จะถ่ายทอดจะต้องผ่านการอบรม และมีความรับผิดชอบสูง เนื้อหาที่เผยแผ่ จะต้องใช้สำนวนที่ง่าย ทันสมัย และไม่เกินความเป็นจริงโดยเฉพาะการถ่ายทอดเนื้อหาพาดพิงผู้อื่น การหมิ่นเบี่ยงสูง รวมถึงเรื่องของการเมือง ที่ต้องควรระมัดระวังในการถ่ายทอดผ่านสื่อ

แตกต่างจากคำสัมภาษณ์ของท่านที่ 5 นายสัญญา เอี่ยมพินพันธ์ กล่าวว่า การใช้สื่อวิทยุในการเผยแผ่พระพุทธศาสนานั้นเป็นเรื่องที่ดี แต่คนส่วนใหญ่มักไม่ค่อยมีเวลาจะรับฟังรายการที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา ซึ่งคนส่วนใหญ่ใช้สื่อเพื่อการบันเทิง มากกว่าการฟังธรรมะ และในยุคสมัยที่มีการเปลี่ยนแปลงในเรื่องเทคโนโลยี ทำให้คนหันมาสนใจสื่อ โซเชียล มากกว่าการฟังในสื่อจากวิทยุ ทั้งนี้ก็อยากให้ อนุรักษ์ การใช้สื่อวิทยุในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาต่อไป

สรุปว่า การใช้สื่อวิทยุในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาต้องขออนุญาตจากทาง กสทช. เพื่อตรวจสอบเรื่องของเนื้อหา แผนผังให้ตรงตามข้อกำหนด รวมถึงการสรรหาผู้มาจัดรายการหรือวิทยากรมาถ่ายทอดที่มีความชำนาญ และความรับผิดชอบสูงในการพูด ต้องใช้สำนวนที่ง่าย และหน้าฟัง ไม่พูดยากซับซ้อนจนเกินไป การพูดต้องอยู่ในเนื้อหาที่แท้จริงมิใช่เป็นการพูดเชิงหลอกลวง ชวนเชื่อในสิ่งที่เกินความเป็นจริง ควรมุ่งเน้นในเรื่องพระพุทธศาสนา เป็นต้น

2. ด้านความรู้ความสามารถและทักษะการทำงานด้านสื่อมวลชนของผู้จัดรายการธรรมะ

ท่านที่ 1 องค์กรภาณอนัมพจน์, ดร. (พิสิษฐ์ เกียนบัว) ด้านนี้ถือว่าสำคัญมาก ที่บุคลากรจะต้องมีความรู้ความสามารถในการทำงาน มีความรอบรู้ในวิชาการทางพระพุทธศาสนาทั้งสองนิกายคือมหายานและเถรวาท นอกจากนี้ต้องมีความรู้เรื่อง ข่าวสารบ้านเมือง กฎหมาย ประกาศของคสช. เป็นอย่างดีด้วย ถ้าประมาท ปล่อยเสียงอันไม่เหมาะสม ออกอากาศออกไป จะทำให้กระทบกระเทือนอาจจะถูกสั่งระงับการออกอากาศด้วย แม้แต่อาตมภาพเองก็ต้องไปสอบใบอนุญาตจัดรายการจากกรมประชาสัมพันธ์ เมื่อสอบผ่านจึงจะมีสิทธิจัดรายการได้

สอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ของท่านที่ 2 พระจักรพงษ์ ทิพย์สูงเนิน (ดิช คั่น ตีน) เรื่องการจัดผังรายการออกอากาศ แม้แต่อาตมภาพเองก็ต้องผ่านการอบรมผู้จัดผังรายการให้คณะกรรมการ

พิจารณาโดยกำหนดเนื้อหา การสอดแทรกรายการ การสลับข่าวที่สำคัญ ๆ ต้องดูจังหวะและโอกาส ต้องฟังวิทยุข่าวสารทางบ้านเมืองด้วย

สอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ของท่านที่ 3 พระสุรชัย ปิ่นวงษ์เพชร บุคลากรด้านช่างเทคนิค ช่างด้านนี้ต้องรู้จักกำลังของเครื่องส่งว่ากี่กิโลวัตต์ เปิดนาน กี่ชั่วโมง จะต้องมีความเย็นตลอดหรือไม่ ถ้าเกิดขัดข้องเครื่องดับขึ้นมาต้องรู้จักการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า เรื่องการขัดข้องของเครื่องส่งเกิดขึ้นบ่อย เราจำเป็นต้องรู้ใจมัน รู้จักจุดอ่อนจุดแข็งของเครื่อง จึงจะสามารถดำเนินได้ต่อเนื่องได้

สอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ของท่านที่ 4 นายพิสิษฐ์ คล้ายสอนเจริญ ด้านการจัดวิทยากรเข้าบรรยายในรายการ เรื่องนี้ก็มีความสำคัญมาก ต้องดูรายการที่ผ่านมาว่าวิทยากรได้พูดไปหรือยัง ถ้าพูดไปแล้วก็ไม่ต้องนำมาบรรยายอีก

แตกต่างกับคำสัมภาษณ์ของท่านที่ 5 นายสัญญา เอี่ยมพินพันธ์ กล่าวว่า ผู้จัดรายการสอนธรรมะ ในทางพุทธศาสนาจะต้องใช้คำพูดที่ไม่ยากเกินไปสอดแทรกความบันเทิงที่ทันสมัย และไม่เกินเนื้อหาความเป็นจริงสามารถพูด และนำมาปฏิบัติได้ทันที

สรุปว่า ผู้จัดรายการธรรมะด้านสื่อสารมวลชนจำเป็นอย่างยิ่งต้องผ่านการฝึกอบรม ประกอบด้วยความรู้ประสบการณ์ และมีความเชี่ยวชาญ ทางด้านพระพุทธศาสนา และสามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้ายามเมื่อเกิดเหตุขัดข้อง การนำเสนอเนื้อหาต้องคอยดูแลจังหวะและโอกาส มิให้กระทบต่อความมั่นคงการใช้คำพูดจะต้องเหมาะสม ในการถ่ายทอด

3. ด้านความสามารถในการรับสื่อวิทยุในการเผยแพร่พระพุทธศาสนา

ท่านที่ 1 อองสรภานอนันท์พนธ์, ดร. (พิสิษฐ์ เกียนบัว) ในการรับฟังวิทยุชุมชนของสถานีวิทยุ วัฒนธรรมปัญญาราม บางม่วง ได้รับการตอบสนองจากประชาชนอย่างดี ได้จากแบบประเมินที่ทางวัด ได้แจกจ่ายไปแล้วนำกลับมาประเมินผลด้วยคอมพิวเตอร์ ผลรวมอยู่ในระดับ 3.5 ระดับปานกลาง ทั้งนี้เป็นเพราะว่า การออกรายการวิทยุของเรา มีภาคสารคดี ภาคบันเทิง ภาควิชาการ พระพุทธศาสนา และภาคธรรมเพื่อประชาชน

สอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ของท่านที่ 2 พระจักรพงษ์ ทิพย์สูงเนิน (ดิช คั่น ดี้น) การรับฟังของประชาชนทั่วไปจากการสอบถามด้วยปากเปล่าก็ดี จากแบบประเมินโครงการก็อยู่ในเกณฑ์ที่ใช้ได้ ยกเว้นช่วงฟ้าคะนอง ฝนตกจะมีปัญหาด้านการรับฟังบ้าง

สอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ของท่านที่ 3 พระสุรชัย ปิ่นวงษ์เพชร จากแบบประเมินที่ทางวัด ได้แจกจ่ายไปแล้วนำกลับมาประเมินผลด้วยคอมพิวเตอร์ ปรากฏว่าผู้ฟังได้แสดงข้อเสนอแนะว่า การกระจายเสียงบางวันก็เสียงชัดเจน บางวันก็ไม่ชัดขอปรับปรุงด้วย โดยเฉพาะวันที่มีฟ้าคลุ้มฝนตกเสียงจะมีปัญหา

แตกต่างกับคำสัมภาษณ์ของท่านที่ 4 นายพิสิษฐ์ คล้ายสอนเจริญ จากผลการประเมินจากแบบสอบถาม ได้รับคำแนะนำว่า บางวันเสียงของผู้ประกาศหรือผู้บรรยายไม่ชัดเจน บางครั้งอ่านผิด

ๆ ถูก ๆ ทำให้ผู้ฟังสับสน จะได้นำข้อเสนอแนะไปปรับปรุงต่อไป ขอตอบว่า บางครั้งไม่สบายเป็นหวัด เสียงเพี้ยนไปบ้าง

สอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ของท่านที่ 5 นายสัญญา เอี่ยมพินพันธ์ ปัญหาในการรับฟัง เนื่องจากเกิดสภาวะคลื่นแทรกซ้อนทำให้การรับฟัง เกิดติดขัดและไม่ต่อเนื่องทำให้เกิดความรู้สึกทางด้านอารมณ์ที่ไม่อยากฟัง และส่งผลต่อการรับฟังข่าวสารจากทางพระพุทธศาสนา หรือการสอนธรรมะลดน้อยลงไปด้วย

สรุปว่า การถ่ายทอดเสียงผ่านทางวิทยุ สิ่งสำคัญที่ทำให้การถ่ายทอดเสียงเกิดปัญหามากมา จากสภาพแวดล้อม เช่น ฝนตกพายุเข้าเป็นสาเหตุทำให้การส่งคลื่น เกิดการขาดหาย และผู้รับฟังเกิดความเบื่อหน่าย เป็นผลกระทบที่ส่งผล ต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ในการถ่ายทอดเสียงผ่านทางวิทยุ

4. ด้านการบูรณาการพระพุทธศาสนาต่อการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม และ ศิลปวัฒนธรรม

ท่านที่ 1 อองสรภานอนัมพจน์, ดร. (พิสิษฐ์ เกียนบัว) เรื่องทุนสนับสนุนมีปัญหามาก เพราะเราไม่มีนายทุนแบบถาวร เพราะเราไม่ได้จัดรายการเชิงธุรกิจ ให้การสนับสนุนเป็นชั่วคราวครั้งชั่วคราว ดังนั้น สิ่งที่เราต้องการคือ ค่าน้ำค่าไฟ เงินเดือนเจ้าหน้าที่ การซ่อมบำรุงเครื่องส่ง ตลอดจนค่าใช้จ่ายอื่น ๆ การจะหานายทุนมาสนับสนุนก็ลำบาก การดำเนินงานจึงค่อยเป็นค่อยไป

สอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ของท่านที่ 2 พระจักรพงษ์ ทิพย์สุนเนิน (ติช คั้น ตีน) เรื่องนายทุนสนับสนุนนั้น ขึ้นอยู่กับคณะกรรมการวัดและเจ้าอาวาส แต่คิดว่าถึงจะมีทุนน้อย แต่ก็สามารถดำเนินการได้ ค่อยเป็นค่อยไป

สอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ของท่านที่ 3 พระสุรชัย ปิ่นวงษ์เพชร ก็เป็นที่น่าเห็นใจ คณะกรรมการและเจ้าอาวาสมากที่หาทุนมาสนับสนุน เพราะบางอย่างต้องจ่ายทันทีเช่นเปลี่ยนอุปกรณ์เครื่องขยาย แต่ในส่วนของค่าจ้างวิทยากรนั้นสามารถยืดหยุ่นได้ ต่างถ้อยที่ถ้อยอาศัย ค่อยเป็นค่อยไป

สอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ของท่านที่ 4 นายพิสิษฐ์ คล้ายสอนเจริญ ในส่วนของผู้จัดผังรายการคิดว่า เป็นปัญหาค่อนข้างใหญ่ทีเดียว เพราะกำลังเศรษฐกิจ และกระแสสังคม ถือว่าเป็นหัวใจหลักของการดำเนินการ

สอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ของท่านที่ 5 นายสัญญา เอี่ยมพินพันธ์ ก็รู้สึกเห็นใจในการหาทุนมาสนับสนุน นายทุนเจ้าใหญ่ ยังมาไม่ถึง แต่กระผมคิดว่า ไม่นานเราคงมีนายทุนเจ้าใหญ่ถาวร มาสนับสนุนแน่นอน ขึ้นอยู่กับการบริการของทางวัดและทางสถานี เป็นหลัก จึงขอเอาใจช่วย

สรุปว่า การบูรณาการพระพุทธศาสนาต่อการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม และ ศิลปวัฒนธรรม ส่วนใหญ่แล้วมาจากเรื่องของการขาดนายทุนแบบถาวร เพราะเป็นการจัดรายการใน

รูปแบบไม่แสวงหาผลกำไร ทำให้เรื่องของคุณที่จะมาสนับสนุนในเรื่องต่าง ๆ อาทิเช่น ค่าบำรุง
อุปกรณ์ สถานที่ สาธารณูปโภคต่าง ๆ ค่าจ้างเจ้าหน้าที่ และอื่น ๆ มีข้อจำกัด ทำให้การดำเนินงาน
เป็นไปอย่างล่าช้า ส่งผลให้การพัฒนานโยบายรูปแบบการจัดแผนผังรายการเป็นไปตามเป้าหมาย
ค่อนข้างช้า

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูษุมชนวัดธรรมปัญญาารามบางม่วง อำเภอสามพราณ จังหวัดนครปฐม เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งผู้วิจัยได้ตั้งวัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objective) ไว้ 3 ประการคือ 1) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อนโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูษุมชนวัดธรรมปัญญาารามบางม่วง อำเภอสามพราณ จังหวัดนครปฐม 2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อนโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูษุมชนวัดธรรมปัญญาารามบางม่วง อำเภอสามพราณ จังหวัดนครปฐม ที่มีเพศอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ที่ต่างกัน 3) เพื่อเสนอแนะแนวทางที่เกี่ยวกับนโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูษุมชนวัดธรรมปัญญาารามบางม่วง อำเภอสามพราณ จังหวัดนครปฐม

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกศึกษากลุ่มตัวอย่าง จำนวน 380 รูป/ คน จากประชากรทั้งหมด จำนวน 8,020 รูป/ คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบบังเอิญ(Accidental Sampling) เก็บข้อมูลให้ครบตามต้องการโดยไม่มี กฎเกณฑ์แน่นอน ไปตามชุมชนรอบวัดธรรมปัญญาารามบางม่วงและผู้ฟังสถานีวิฑูษุมชนวัดธรรมปัญญาารามบางม่วง โดยมีเป้าหมายเป็นทั้งพระสงฆ์ และคฤหัสถ์ ที่เป็นผู้ฟังรายการของสถานีวิฑูษุมชนวัดธรรมปัญญาารามบางม่วง ดังนี้

1. เป็นการรวบรวมครั้งที่ 1 ในการจัดกิจกรรมประจำปีเนื่องในงานวันสงกรานต์ ณ ลานชุมชน บางม่วง และพื้นที่ใกล้เคียง จำนวนทั้งสิ้น 200 รูป/คน
2. เป็นการรวบรวมครั้งที่ 2 ในกิจกรรมร่วมกันสวดมนต์ถวายพระพรเนื่องในพิธีพระบรมราชาภิเษก พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ มหิศรภูมิพลราชวรางกูร กิติสิริสมบูรณอดุลยเดช สยามินทราธิเบศรราชวโรดม บรมนาถบพิตร พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว ณ วัดธรรมปัญญาารามบางม่วง อำเภอสามพราณ จังหวัดนครปฐม จำนวน 180 รูป/คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่าง โดยอธิบายเหตุผลและวิธีการตอบแบบสอบถามกลับคืนมา ทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม แล้วนำมาวิเคราะห์และประมวลผลโดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ และนำเสนอผลการวิเคราะห์ โดยการใช้ตารางประกอบการบรรยาย

- 1) แบบสอบถามแบ่งโครงสร้างของแบบสอบถามออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินผลนโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูษุมชนวัดธรรมปัญญาารามบางม่วง เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) โดยถามเกี่ยวกับลักษณะเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่าง คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินผลนโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชุมชนวัดธรรมปัญญาารามบางม่วง เป็นคำถามเกี่ยวกับการประเมินผลคุณภาพนโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชุมชนวัดธรรมปัญญาารามบางม่วง 4 ด้าน คือ 1. ด้านการใช้สื่อวิทยุในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา 2. ด้านความรู้ความสามารถและทักษะการทำงานด้านสื่อมวลชนของผู้จัดรายการธรรมะ 3. ด้านความสามารถในการรับสื่อวิทยุในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา 4. ด้านการบูรณาการพระพุทธศาสนาต่อการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม และศิลปวัฒนธรรม

สำหรับแบบสอบถามตอนที่ 2 นี้ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) จำนวน 5 อันดับ ตามแบบของ Likert Scale โดยแบ่งระดับในการวัดออกเป็น 5 ระดับ เพื่อให้ผู้ตอบ เลือกระบุคำตอบที่ตรงกับระดับความคิดเห็นของตนมากที่สุด

การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยเชิงปริมาณ (แบบสอบถาม) ดำเนินการขอหนังสือรับรองจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดนครปฐม ถึงเจ้าอาวาสวัดธรรมปัญญาารามบางม่วง และนายอำเภอสองพี่น้อง จังหวัดนครปฐม เพื่อขอความอนุเคราะห์ใช้พื้นที่แจกแบบสอบถาม เพื่อทำการวิจัยในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชาชนผู้ฟังรายการวิทยุชุมชนวัดธรรมปัญญาารามบางม่วง อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดนครปฐม ผู้วิจัยดำเนินการแจกแบบสอบถามตามเขตพื้นที่ชุมชนวัดธรรมปัญญาารามบางม่วง อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดนครปฐม และกลุ่มตัวอย่างจำนวนผู้ฟัง เป้าหมายเป็นทั้งพระสงฆ์ (ร้อยละ 25) จำนวน 95 รูป และคฤหัสถ์ (ร้อยละ 75) จำนวน 285 คน จนครบตามจำนวนตามที่กำหนดไว้ โดยใช้เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก (Convenience Sampling) ผู้วิจัยแจกแบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลไปทั้งหมด 380 ฉบับ ทั้งนี้เพื่อความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้กำหนดการเก็บข้อมูลเพิ่มเติมอีก ร้อยละ 20 รวมจำนวนที่แจกแบบสอบถามทั้งสิ้น 400 ชุด และได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา 380 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 จึงตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม

การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพ (แบบสัมภาษณ์) ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกตามขั้นตอน ดังนี้ ผู้วิจัยทำการขอหนังสือรับรองจากสำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย เพื่อขอความอนุเคราะห์จากเจ้าอาวาสวัดธรรมปัญญาารามและผู้ให้สัมภาษณ์ เพื่อการขอทำ การสัมภาษณ์ ผู้วิจัยนำส่งหนังสือรับรองขอความอนุเคราะห์และแบบสัมภาษณ์ต่อผู้ให้สัมภาษณ์ จำนวน 5 ท่าน โดยใช้เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Random Sampling) ทำการนัดหมาย วัน เวลา สถานที่ ในการสัมภาษณ์ แก่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 5 ท่าน เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล เมื่อถึงกำหนดนัดหมาย ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเองเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและครบถ้วน โดยอาศัยการจดบันทึก การบันทึกเสียงภาพ และวีดิทัศน์ในการสัมภาษณ์ร่วมกับผู้ให้สัมภาษณ์ ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview)

- 5.1 สรุปผลการวิจัย
- 5.2 อภิปรายผลการวิจัย
- 5.3 ข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษา “นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูษุมนชนวัฒนธรรมปัญญาารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม” สามารถสรุปผลได้ดังนี้

5.1.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ประชากรที่ตอบแบบสอบถามส่วนมากเป็นเพศชาย จำนวนทั้งสิ้น 210 คน คิดเป็นร้อยละ 55.30 รองลงมาเป็นเพศหญิง จำนวน 170 คน คิดเป็นร้อยละ 44.70 มีอายุ ระหว่าง 30-39 ปี จำนวน 144 คน คิดเป็นร้อยละ 37.90 รองลงมาคืออายุ ระหว่าง 20-29 ปี จำนวน 114 คน คิดเป็นร้อยละ 30.00 ลำดับถัดมาคืออายุ ระหว่าง 40-49 ปี จำนวน 80 คน คิดเป็นร้อยละ 21.10 ลำดับถัดมาคือ อายุต่ำกว่า 20 ปี จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 6.10 และจำนวนน้อยที่สุด มีอายุ 60 ปี ขึ้นไป จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 5.00 มีระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 136 คน คิดเป็นร้อยละ 35.80 รองลงมาคือ ประชากรที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 113 คน คิดเป็นร้อยละ 29.70 ลำดับถัดคือ ประชากรที่มีระดับการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า จำนวน 98 คน คิดเป็นร้อยละ 25.80 และจำนวนน้อยที่สุดคือ ประชากรที่มีระดับการศึกษา ต่ำกว่ามัธยมหรือเทียบเท่า จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 8.70 มีอาชีพ นักเรียน/นักศึกษา จำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 23.70 รองลงมามีอาชีพ รับราชการ มีจำนวน 73 คน คิดเป็นร้อยละ 19.20 ลำดับถัดไปมีอาชีพ พนักงานบริษัทเอกชน มีจำนวน 61 คน คิดเป็นร้อยละ 16.10 ลำดับถัดไปมีอาชีพพนักงานรัฐวิสาหกิจ มีจำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 12.10 ลำดับถัดไปมีอาชีพอื่น ๆ มีจำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 10.80 ลำดับถัดไปมีอาชีพเกษตรกรกรรม มีจำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 10.50 และจำนวนน้อยที่สุดมีอาชีพ นักบวช มีจำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 7.60 ตามลำดับ

5.1.2 ผลการศึกษาวิเคราะห์นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชุมชนวัดธรรมปัญญาารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม

พบว่า ประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตวัดธรรมปัญญาารามบางม่วง ซึ่งเป็นประชากรที่รับฟังวิฑูชุมชนวัดธรรมปัญญาารามบางม่วง โดยรวมทั้ง 4 ด้าน มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีดังต่อไปนี้

1) ด้านการใช้สื่อวิฑูในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ซึ่งมีค่าแปลผลโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาตามรายข้อในแต่ละด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อที่ 1 การรับฟังธรรมะ ได้รับรู้หลักธรรมที่เป็นประโยชน์อธิบายได้ตรงประเด็น ยกตัวอย่างชัดเจน เข้าใจง่าย มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือข้อที่ 5 การรับฟังธรรมะ มีการกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนและก่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันในพุทธสังคมวัฒนธรรม มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมากที่สุด และมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดที่สุดคือ ข้อที่ 4 การรับฟังธรรมะ ทำให้ทราบหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ก่อให้เกิดการขับเคลื่อน สร้างสรรค์ สุนัฒกรรมใหม่ในสังคม มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมากที่สุด

2) ด้านความรู้ความสามารถและทักษะการทำงานด้านสื่อมวลชนของผู้จัดรายการธรรมะ ซึ่งมีค่าแปลผลโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาตามรายข้อในแต่ละด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อที่ 2 ผู้จัดรายการ ใช้ภาษาที่เหมาะสมและถ่ายทอดความเข้าใจ มีทักษะการสื่อสารยุคใหม่ มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ข้อที่ 1 ผู้จัดรายการ มีบุคลิกภาพ น้ำเสียง ลีลา ในการนำเสนอที่ดี และเหมาะสม มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมากที่สุด และมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดที่สุด คือข้อที่ 3 ผู้จัดรายการ มีความรอบรู้ในเนื้อหาสาระที่นำเสนอ เหมาะสมกับวิถีชุมชน มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมากที่สุด

3) ด้านความสามารถในการรับสื่อวิฑูในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ซึ่งมีค่าแปลผลโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาตามรายข้อในแต่ละด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือข้อที่ 2 สามารถบริหารการออกอากาศ ของแต่ละรายการให้มีความเหมาะสม มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ข้อที่ 3 สามารถใช้สื่อกระตุ้น และปรับเปลี่ยนรายการให้ตรงกับความต้องการของผู้ฟัง มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมากที่สุด และค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือข้อที่ 4 รายการที่ทางสถานีจัด โดยเน้นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมากที่สุด

4) ด้านความสามารถในการรับสื่อวิฑูในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ซึ่งมีค่าแปลผลโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาตามรายข้อในแต่ละด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือข้อที่ 5 การใช้สื่อวิฑูบูรณาการหลักธรรมทางพระพุทธศาสนากับนโยบายชาติ เพื่อเตรียมความพร้อมสู่ยุคไทยแลนด์ 4.0 และศตวรรษที่ 21 มีค่า

แปลผลอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือข้อที่ 3 การใช้สื่อวิทยุบูรณาการหลักธรรมทางพระพุทธศาสนากับสังคมส่งเสริมความสงบสุข มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมากที่สุด และค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือข้อที่ 2 การใช้สื่อวิทยุบูรณาการหลักธรรมทางพระพุทธศาสนากับเศรษฐกิจ สอดคล้องกับบริบทชุมชน มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมากที่สุด

5.1.3 ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย โดยการวิเคราะห์เปรียบเทียบ ผลการวิเคราะห์การทดสอบสมมติฐานการวิจัย เปรียบเทียบนโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิทยุชุมชนวัดธรรมปัญญารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพต่างกัน พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในเขตวัดธรรมปัญญารามบางม่วง ที่มีเพศ ต่างกัน มีนโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิทยุชุมชนวัดธรรมปัญญารามบางม่วง โดยรวมทั้ง 4 ด้าน ไม่แตกต่างกัน ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มี อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ ต่างกัน มีนโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิทยุชุมชนวัดธรรมปัญญารามบางม่วง โดยรวมทั้ง 4 ด้าน แตกต่างกัน

เมื่อแยกทดสอบในแต่ละด้าน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) ด้านการใช้สื่อวิทยุในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในเขตวัดธรรมปัญญารามบางม่วง ที่มีเพศ ต่างกัน มีนโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิทยุชุมชนวัดธรรมปัญญารามบางม่วง ไม่แตกต่างกัน ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มี อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ ต่างกัน มีนโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิทยุชุมชนวัดธรรมปัญญารามบางม่วง แตกต่างกัน

2) ด้านความรู้ความสามารถและทักษะการทำงานด้านสื่อมวลชนของผู้จัดรายการธรรมะ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในเขตวัดธรรมปัญญารามบางม่วง ที่มีเพศ ต่างกัน มีนโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิทยุชุมชนวัดธรรมปัญญารามบางม่วง ไม่แตกต่างกัน ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มี อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ ต่างกัน มีนโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิทยุชุมชนวัดธรรมปัญญารามบางม่วง แตกต่างกัน

3) ด้านความสามารถในการรับสื่อวิทยุในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในเขตวัดธรรมปัญญารามบางม่วง ที่มีเพศ ต่างกัน มีนโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิทยุชุมชนวัดธรรมปัญญารามบางม่วง ไม่แตกต่างกัน ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มี อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ ต่างกัน มีนโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิทยุชุมชนวัดธรรมปัญญารามบางม่วง แตกต่างกัน

4) ด้านการบูรณาการพระพุทธศาสนาต่อการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม และศิลปวัฒนธรรม พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในเขตวัดธรรมปัญญารามบางม่วง ที่มีเพศ ต่างกัน มีนโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิทยุชุมชนวัดธรรมปัญญารามบางม่วง ไม่แตกต่างกัน ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มี อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ ต่างกัน มีนโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิทยุชุมชนวัดธรรมปัญญารามบางม่วง แตกต่างกัน

สรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในเขตวัดธรรมปัญญารามบางม่วง ที่มีเพศ ต่างกัน มีนโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชุมชนวัดธรรมปัญญารามบางม่วง โดยรวมทั้ง 4 ด้าน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่กำหนดไว้ ไม่แตกต่างกัน ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มี อายุ ระดับ การศึกษา และอาชีพ ต่างกัน มีนโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชุมชนวัดธรรมปัญญารามบางม่วง โดยรวมทั้ง 4 ด้าน แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่กำหนดไว้

5.1.4 วิเคราะห์แนวทางการนโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชุมชนวัดธรรมปัญญารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม

ผู้วิจัยได้ตั้งคำถามเกี่ยวกับนโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชุมชนวัดธรรมปัญญารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ในด้าน (1) ด้านการใช้สื่อวิทยุในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา (2) ด้านความรู้ความสามารถและทักษะการทำงานด้านสื่อมวลชนของผู้จัดรายการธรรมะ (3) ด้านความสามารถในการรับสื่อวิทยุในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา (4) ด้านการบูรณาการพระพุทธศาสนาต่อการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม และศิลปวัฒนธรรม ซึ่งจากการศึกษาวิเคราะห์ในทุกแง่มุมของการสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญหรือผู้เชี่ยวชาญ ทำให้พบคำตอบที่น่าสนใจหลายประเด็น มีประเด็นหลัก ๆ (Core Issues) ที่ถือว่าเป็นหัวใจของการศึกษา ดังต่อไปนี้

1) ด้านการใช้สื่อวิทยุในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา คือ การรับฟังธรรมะ ได้รับรู้หลักธรรมที่เป็นประโยชน์อธิบายได้ตรงประเด็น ยกตัวอย่างชัดเจน เข้าใจง่าย รวมถึงการรับฟังธรรมะ มีการกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนและก่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันในพุทธสังคมวัฒนธรรม กลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามเสนอแนะเกี่ยวกับ การรับฟังธรรมะ ทำให้ทราบหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ก่อให้เกิดการขับเคลื่อน สร้างสรรค์ สุนัตกรรมใหม่ในสังคม

2) ด้านความรู้ความสามารถและทักษะการทำงานด้านสื่อมวลชนของผู้จัดรายการธรรมะ คือ ผู้จัดรายการ ใช้ภาษาที่เหมาะสมและง่ายต่อความเข้าใจ มีทักษะการสื่อสารยุคใหม่ ผู้จัดรายการมีบุคลิกภาพ น้ำเสียง สีลา ในการนำเสนอที่ดี และเหมาะสม กลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามเสนอแนะเกี่ยวกับ ผู้จัดรายการ มีความรอบรู้ในเนื้อหาสาระที่น่าเสนอ เหมาะสมกับวิถีชุมชน

3) ด้านความสามารถในการรับสื่อวิทยุในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา คือ สามารถบริหารการออกอากาศ ของแต่ละรายการให้มีความเหมาะสม สามารถใช้สื่อกระตุ้น และปรับเปลี่ยนรายการให้ตรงกับความต้องการของผู้ฟัง กลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามเสนอแนะเกี่ยวกับ รายการที่ทางสถานีจัด โดยเน้นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน

4) ด้านการบูรณาการพระพุทธศาสนาต่อการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม และศิลปวัฒนธรรม คือ การใช้สื่อวิทยุบูรณาการหลักธรรมทางพระพุทธศาสนากับนโยบายชาติ เพื่อเตรียมความพร้อมสู่ยุคไทยแลนด์ 4.0 และศตวรรษที่ 21 การใช้สื่อวิทยุบูรณาการหลักธรรมทาง

พระพุทธศาสนากับสังคมส่งเสริมความสงบสุข กลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้สื่อวิทยุบูรณาการหลักธรรมทางพระพุทธศาสนากับเศรษฐกิจ สอดคล้องกับบริบทชุมชน

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

จากการสรุปผลการวิจัย สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

5.2.1 นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิสาหกิจชุมชนวัดธรรมปัญญารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ผลการวิจัยพบว่า

ประชากรมีความคิดเห็นต่อ นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิสาหกิจชุมชนวัดธรรมปัญญารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม โดยรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า ให้เหตุผลซึ่งให้เหตุผลซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ กาญจนา แก้วเทพ ได้เสนอแนวทางการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนนั้น จะต้องครอบคลุมในประเด็นต่าง ๆ ต่อไปนี้ 1. การบริหารจัดการตัวบุคคล 2. การบริหารจัดการการผลิตรายการ 3. การบริหารจัดการอุปกรณ์ สิ่งของ และ 4. การบริหารจัดการงบประมาณ ในการบริหารจัดการจัดการทั้ง 4 มิติดังนี้ การบริหารจัดการองค์กร เช่น วิสาหกิจชุมชน จำเป็นต้องมีหลักการสำคัญในการบริหารจัดการ เพื่อให้สอดคล้องกับความหมายที่แท้จริงของวิสาหกิจ ชุมชน คือ 1. หลักการบริหารอย่างเป็นอิสระ ปราศจากการครอบงำกันเองภายในกลุ่ม คณะกรรมการ และเป็นอิสระจากการครอบงำจากอิทธิพลภายนอก ไม่ว่าจะเป็นอิทธิพลของการเมือง ท้องถิ่น ธุรกิจ โฆษณา และอื่น ๆ 2. หลักการบริหารแบบประชาธิปไตย ผลการวิจัยเรื่องวิสาหกิจชุมชนที่ผ่านมาได้พิสูจน์แล้วว่า ระบบการบริหารแบบ “แต่งตั้ง สั่งการ ควบคุม” แบบราชการนั้น ไม่อาจก่อให้เกิดโฉม หน้าของวิสาหกิจชุมชนที่แท้จริงได้ การบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนจึงต้องใช้หลักการ “เลือกตั้ง ประชุมหาข้อสรุป กำหนดกรอบ สร้างจิตสำนึก” และ 3. หลักการบริหารร่วม ถึงแม้จะมีคณะกรรมการหลาย ๆ ชุด รวมทั้งมีการแบ่งฝ่ายงานต่าง ๆ แต่ทว่าความสัมพันธ์ระหว่าง คณะกรรมการต่าง ๆ นั้น มิได้เน้นลักษณะลำดับขั้นที่มี ใครสูงกว่า ต่ำกว่า มีอำนาจเหนือกว่า น้อยกว่า แต่ทว่าคณะกรรมการทุกชุด ฝ่ายทุกฝ่ายจะต้องมีส่วนร่วมในการบริหารที่เรียกว่าเป็น “การบริหารร่วมกัน” ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ องสรภานันท์พจน์ ได้เสนอแนวทางการบริหารงาน ด้านองค์กรพุทธศาสนาสู่สังคม นั้นการบริหารองค์การ จะบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การได้ ผู้บริหารจะต้องนำกระบวนการตั้งที่ใดกล่าวมาแล้วข้างต้นมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับขนาดขององค์การ จำนวนผู้อยู่ใต้ บังคับบัญชา และสถานการณ์ต่าง ๆ โดยจัดให้มีการแบ่งงานกันทำตามความเหมาะสม และความรู้ ความสามารถ ความชำนาญในการปฏิบัติงาน จึงสามารถทำให้องค์การบรรลุเป้าหมาย และเกิด ประสิทธิภาพในการบริหารองค์การการบริหารและการบริหารจัดการมีแนวคิดมาจาก

ธรรมชาติของ มนุษย์ที่เป็นสัตว์สังคมซึ่งจะต้องอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม โดยจะต้องมีผู้นำกลุ่มและมีแนวทางหรือวิธีการ ควบคุมดูแลกันภายในกลุ่มเพื่อให้เกิดความสุขและความสงบเรียบร้อย ซึ่งอาจเรียกว่าผู้บริหารและการ บริหาร ตามลำดับ ดังนั้น ที่ใดมีกลุ่มที่นั่นย่อมมีการบริหารการเป็นงานของหัวหน้างานทุกคนที่ จะต้องปฏิบัติงานในฐานะเป็นผู้นำกลุ่มการบริหารจึงหมายถึง กระบวนการทำงานโดยใช้ทรัพยากรหลัก

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสามารถนำมาอภิปรายผลตามลำดับ ดังนี้

1. ด้านการใช้สื่อวิทยุในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา พบว่า โดยรวมมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า การเผยแผ่พระพุทธศาสนานั้นมุ่งเน้นเนื้อหาสาระที่เข้าใจได้ง่ายและเข้าถึงคนทุกเพศ ทุกวัย และยุคสมัยที่มีการก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ทำให้การรับฟังสื่อวิทยุได้จาก สมาร์ทโฟน ผ่านแอปพลิเคชัน ที่มีการถ่ายทอดเสียงที่รับฟังได้ทั่วโลก ทำให้สามารถรับฟังได้ทุกที่ทุกเวลา และเนื้อหาการเผยแผ่ก็สามารถไปใช้ในการปฏิบัติในการดำเนินชีวิตได้ สอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของ **พระจักรพงษ์ ทัพย์สูงเนิน (ติช คั่น ตีน)** การเผยแผ่ธรรมทางพระพุทธศาสนา สถานีของเราได้เผยแผ่ธรรมของพระพุทธเจ้าทั้งฝ่ายมหายาน (เน้นพิธีกรรม) และฝ่ายเถรวาท (เน้นกิจกรรม)โดยเชิญวิทยากรจากภายนอกและวิทยากรภายในมาดำเนินรายการ เป็นกิจกรรมของวัด และกิจกรรมของเครือข่ายโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระมหาทองศรี เอกวิโส, ดร. และคณะ** ได้ศึกษาวิจัย “เรื่องการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการฟังวิทยุชุมชนในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา กรณีศึกษาสถานีวิทยุวัดสามพราน วัดนายโรง และวัดชลประทานรังสฤษฎ์” การสำรวจความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการฟังวิทยุชุมชนในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในด้านการประเมินผลการใช้สื่อวิทยุในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยภาพรวม พบว่า ส่วนใหญ่มีระดับการประเมินผลอยู่ในระดับมากและในด้านความรู้ความสามารถ ด้านทักษะในการทำงาน ด้านสื่อมวลชน ของผู้จัดรายการธรรมะและด้านความสามารถในการรับสื่อวิทยุในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา พบว่า อยู่ในระดับมากตามลำดับ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า สื่อวิทยุชุมชนได้มีอิทธิพลต่อกระบวนการเรียนรู้ การรับรู้ต่อการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของประชาชนเป็นอย่างมาก

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อที่ว่า “การรับฟังธรรมะ ได้รับรู้หลักธรรมที่เป็นประโยชน์ อธิบายได้ตรงประเด็น ยกตัวอย่างชัดเจน เข้าใจง่าย” มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า ธรรมะส่วนใหญ่เป็นเนื้อหาที่เข้าใจได้ยาก การที่จะหาผู้ถ่ายทอดคำสอนให้ผู้รับฟังเข้าใจได้ง่ายนั้น จำเป็นต้องมีผู้เชี่ยวชาญที่มีความสามารถในการถ่ายทอดให้ผู้รับฟังเข้าใจง่ายสามารถมองเห็นภาพ เพื่อที่จะนำไปในสิ่งที่ได้รับรู้ รับฟัง ไปปฏิบัติได้อย่างชัดเจน ให้เหตุผลซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ **กาญจนา แก้วเทพ** ปรัชญาของวิทยุชุมชนก็คือ การเลียนแบบคำขวัญของหลักการประชาธิปไตยที่ว่า เป็นวิทยุ “โดย” “ของ” “เพื่อ” ชุมชนนั่นเอง โดยในที่นี้จะขอเน้นเรื่องลำดับขั้นของคำทั้งสามว่า จะต้องเริ่มต้นที่ “โดย” เสียก่อน กล่าวคือ ต้องให้ประชาชนเข้ามา

ดำเนินงานวิทยุชุมชน ต่อจากนั้นประชาชนจึงจะเกิดความรู้สึกเป็น “เจ้าของ” และในท้ายที่สุดเนื้อหา รายการของวิทยุชุมชนก็จะเป็นไป “เพื่อ” ผลประโยชน์ของชุมชน วิทยุชุมชนจึงไม่ใช่วิทยุที่มีคนอื่นไป ทำเพื่อชุมชน แต่เป็นวิทยุที่ชุมชนทำเองเพื่อตนเอง จากหลักปรัชญาของวิทยุชุมชนนี้ องค์การยูเนสโก จึงได้วางเสาหลัก 3 ต้นของวิทยุชุมชนเอาไว้ดังนี้ 1. ต้องให้ประชาชนเข้าถึงได้โดยง่าย (Accessibility) ไม่ว่าจะเป็นการเข้าถึงในแง่ผู้ฟัง ผู้ร่วมผลิตรายการ ผู้ให้ข้อเสนอแนะ ผู้บริหารจัดการ ฯลฯ 2. ต้องให้ประชาชนมีส่วนร่วมในรูปแบบต่าง ๆ (Participation) 3. ต้องเป็นวิทยุที่ประชาชนมีการบริหารจัดการด้วยตนเอง (Self-management) คือ แนวคิดเรื่องการบริหารจัดการ “โดย” ชุมชน วิทยุชุมชนเป็นวิทยุ FM อย่างหนึ่งซึ่งส่งกระจายเสียงด้วยกำลังส่งต่ำ (ประมาณ 1 กิโลวัตต์) ครอบคลุมในพื้นที่จำกัดประมาณ 6-10 กิโลเมตร การส่งกระจายเสียง คือ จะมีไมโครโฟนอย่างน้อย สองตัว ตัวหนึ่งเก็บเสียงทางด้านซ้าย อีกตัวหนึ่งเก็บเสียงทางด้านขวา แต่เมื่อส่งออกอากาศแล้ว จะใช้ความถี่เพียงขนาดเดียว เช่น 96.75 MHz เป็นต้น

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อที่ว่า “การรับฟังธรรมะ ทำให้ทราบหลักธรรมทาง พระพุทธศาสนา ก่อให้เกิดการขับเคลื่อน สร้างสรรค์ สุนวัตกรรมใหม่ในสังคม” มีค่าแปลผลอยู่ใน ระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า ในยุคสมัยที่มีการเปลี่ยนแปลงในการปกครอง ในการส่งสัญญาณ คลื่นวิทยุ จะต้องเป็นผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ควบคุม อันเนื่องจากบางเนื้อหาอาจจะเข้าข่ายในเรื่องของ กฎหมาย ดังนั้น การรับฟังธรรมะผ่านการเผยแพร่ทางสื่อเพื่อ ชักจูง ชี้นำ ต้องดำเนินการอย่างมี ระเบียบแบบแผน และไม่ผิดระเบียบต่อกฎหมายอย่างเคร่งครัด ให้เหตุผลซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด ของ **สุรินทร์ แปลงประสพโชค** ได้อธิบายถึงวิทยุชุมชนไว้ว่า เป็นสถานีท้องถิ่นขนาดเล็กทำงานอย่าง เป็นอิสระ ผู้ทำงานประจำ คือ สมาชิกในชุมชนนั่นเอง บริหารจัดการกันเองให้เข้าใจง่าย บางแห่งอาจ มีผู้บริหารคนเดียว ผลิตรายการโดยอาศัยความร่วมมือจากคนในท้องถิ่นมีเนื้อหาสาระที่ผูกพันใกล้ชิด กับคนในท้องถิ่น ใช้เครื่องส่งกำลังต่ำ ผลิตรายการเพื่อออกอากาศสำหรับสมาชิกในชุมชนเป็นหลักจึง เป็นช่องทางที่เปิดให้คนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมและมีปฏิริยาโต้ตอบกันได้ ไม่ใช่การสื่อสารแบบทาง เดียวจากบนลงล่าง (Top Down Communication) แต่เป็นสื่อที่มีความเป็นประชาธิปไตย เปิดพื้นที่ สาธารณะให้ชุมชนอย่างสม่ำเสมอเป็นประจำ ซึ่งเป็นลักษณะเด่นที่หาไม่ได้จากสื่อมวลชนกระแสหลัก วิทยุชุมชน เป็นการดำเนินการและส่งกระจายเสียงของวิทยุท้องถิ่น (Local Station) รูปแบบหนึ่งที่มี จุดมุ่งหมายเพื่อตอบสนองความต้องการที่แท้จริงของชุมชน โดยมีลักษณะการ ดำเนินงานที่เป็น ประชาธิปไตยและการสื่อสารสองทาง กล่าวคือ มีหลักการเป็นของประชาชน โดยประชาชน และ เพื่อประชาชน ในชุมชนท้องถิ่นที่เป็นเขตบริการของวิทยุกระจายเสียงในพื้นที่

2. ด้านความรู้ความสามารถและทักษะการทำงานด้านสื่อมวลชนของผู้จัดรายการ ธรรมะ พบว่า โดยรวมมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า การถ่ายทอดเสียง ทางสื่อวิทยุ นั้น บุคลากรที่รับผิดชอบต้องมีความรู้ ความสามารถ แล้วเชี่ยวชาญในการรับส่งสื่อ เพื่อมิ

ให้เข้าข่ายในเรื่องของการกระทำผิด พระราชบัญญัติ วิทยุคมนาคม 2561 สอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของ **พระสุรชัย ปิ่นวงษ์เพชร** บุคลากรด้านช่างเทคนิค ช่างด้านนี้ต้องรู้จักกำลังของเครื่องส่งว่าก็กิโลวัตต์ เปิดนาน กี่ชั่วโมง จะต้องมีความเย็นตลอดหรือไม่ ถ้าเกิดขัดข้องเครื่องดับขึ้นมา ต้องรู้จักการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า เรื่องการขัดข้องของเครื่องส่งเกิดขึ้นบ่อย เราจำเป็นต้องรู้ใจมัน รู้จักจุดอ่อนจุดแข็งของเครื่อง จึงจะสามารถดำเนินได้ต่อเนื่องได้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ **อัญชนา สุขสมจิตร** ได้จัดทำรายงานการวิจัย เรื่อง “สภาพการจัดรายการและการบริหารจัดการของสถานีวิทยุชุมชนในจังหวัดนครปฐม” โดยสรุปไว้ว่า การจัดผังรายการยังไม่แน่นอนเป็นรูปแบบตายตัวหรือกำหนดระยะเวลาของรายการ เนื้อหาสาระสามารถปรับเปลี่ยนได้ตลอดเวลา เพราะบางครั้งผู้จัดรายการติดธุระไม่สามารถมาจัด หรือดำเนินรายการได้ รวมถึงเรื่องระยะเวลาในการออกอากาศ หากเป็นสถานีวิทยุพระพุทธรักษาเสียงธรรมจากชาวพุทธ ซึ่งมีค่าใช้จ่ายคือค่าไฟ หากไม่สามารถหารายได้ให้เพียงพอกับรายจ่าย ก็จะมีการตัดเวลาให้เหลือน้อยลง เพื่อความเหมาะสมในการบริหารจัดการสถานี ส่วนสถานีวิทยุชุมชนศาลายาพัฒนาไม่มีปัญหาเรื่องค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับค่าไฟ จึงสามารถเปิดสถานีออกอากาศได้ 24 ชั่วโมง ทุกวัน ส่วนหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกเนื้อหาสาระเพื่อนำมาเปิดในรายการสถานีวิทยุชุมชนทั้ง 3 สถานี พบว่า มีการใช้วิธีการสำรวจชุมชน ซึ่งมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งเนื่องจากหลักประการสำคัญของวิทยุชุมชนก็คือ การตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนก่อน ดังนั้น ก่อนที่จะทำการกำหนดเนื้อหาสาระในรายการ จะต้องมีการตรวจสอบความต้องการของชุมชนว่าเป็นไปในทิศทางใดบ้าง

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อที่ว่า “ผู้จัดรายการ ใช้ภาษาที่เหมาะสมและง่ายต่อความเข้าใจ มีทักษะการสื่อสารยุคใหม่” มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า การจัดรายการทางสื่อวิทยุนั้นจำเป็นต้องมีผู้ดำเนินรายการที่มีคุณภาพ เนื่องจากการเผยแพร่พระพุทธรักษา เป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อนซึ่งมีความหมายของเนื้อหาที่เข้าใจได้ยาก การใช้คำพูดภาษา ต้องมีความเหมาะสม ชัดเจน แล้วสามารถฟังได้ทุกวัย ให้เหตุผลซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ **นพมาศ ธีรเวคิน** อธิบายว่า ความคิดเห็นนั้นถูกจัดว่าเป็นส่วนที่มนุษย์ได้แสดงออกมาโดยการ พูดหรือเขียน มนุษย์นั้นจะพูดจากใจจริง พูดตามสังคมหรือพูดเพื่อเอาใจผู้ฟังก็ตาม แต่เมื่อพูดหรือเขียนไปแล้ว ก็ทำให้เกิดผลได้คนส่วนใหญ่มักจะถือว่าสิ่งที่มนุษย์แสดงออกมานั้นเป็นสิ่งที่สะท้อนถึงความในใจ ด้วยเหตุนี้ จึงเป็นที่นิยมกันมากที่จะสำรวจความคิดเห็นต่อสิ่งหนึ่งหรือเรียกกันว่า การสำรวจประชามติ (Polling) จึงอาจกล่าวได้ว่า การหยั่งประชามติเป็นเครื่องมือสำคัญทางวิชาการที่ศึกษาและสำรวจการแสดงออกทางความคิดเห็นในปัจจุบัน

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อที่ว่า “ผู้จัดรายการ มีความรอบรู้ในเนื้อหาสาระที่น่าเสนอเหมาะสมกับวิถีชุมชน” มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า ประชาชนส่วนใหญ่นั้นมีอาชีพที่หลากหลาย และการสืบค้น หาข้อมูลในเรื่องของรายงาน งานวิจัยที่เกี่ยวข้องค่อนข้างมีน้อย

ให้เหตุผลซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ **พลสมบัติ นามหล้า** จากการสำรวจองค์ความรู้ด้านวิชาการเกี่ยวกับวิทยุชุมชน มีงานด้านการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานวิทยุชุมชนโดยตรงน้อย จึงสรุปว่าควรจะมีการส่งเสริมให้มีการศึกษาวิจัยเพิ่มขึ้นโดยเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวิทยุชุมชน หากพิจารณาตามผลวิจัยในครั้งนี้ได้ค้นพบประเด็นสำคัญหลากหลาย จึงเห็นว่าการวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action research) โดยมุ่งศึกษาในเรื่องการพัฒนารูปแบบและเนื้อหาของวิทยุชุมชน การสื่อสารวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นต่อสาธารณะ

3. ด้านความสามารถในการรับสื่อวิทยุในการเผยแพร่พระพุทธศาสนา พบว่า โดยรวมมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า เป็นที่ทราบว่ายุคปัจจุบันที่มีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีไปอย่างรวดเร็ว โทรศัพท์มือถือเป็นปัจจัยสำคัญหลักต่อการดำรงชีวิตทำให้เข้าถึงสื่อต่าง ๆ ได้ตลอดเวลา และสามารถรับฟังสื่อวิทยุพร้อมกันทั่วโลกโดยผ่านแอปพลิเคชันมือถือได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของ **องสรภาณอนันต์พนธ์, ดร. (พิสิษฐ์เถียนบัว)** ในการรับฟังวิทยุชุมชนของสถานีวิทยุวัฒนธรรมปัญญาธรรม บางม่วง ได้รับการตอบสนองจากประชาชนอย่างดี ได้จากแบบประเมินที่ทางวัดได้แจกจ่ายไปแล้วนำกลับมาประเมินผลด้วยคอมพิวเตอร์ ผลรวมอยู่ในระดับ 3.5 ระดับปานกลาง ทั้งนี้เป็นเพราะว่า การออกรายการวิทยุของเรามีภาคสารคดี ภาคบันเทิง ภาควิชาการพระพุทธศาสนา และภาคธรรมเพื่อประชาชน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ **กันยกร สุจริตเนติการ และพจนนา รูปแก้ว** ได้ทำการวิจัย “เรื่องปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความเป็นวิทยุดิจิทัลของสถานีวิทยุกระจายเสียงสถาบันการศึกษา” ผลการวิจัยจากการสังเกตการณ์ พบว่า สถานีวิทยุสถาบันศึกษามีความพร้อมในด้านเทคโนโลยีในการดำเนินกิจการสถานีวิทยุสถาบันการศึกษาทุกแห่งใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำหรับการออกอากาศที่แตกต่างกัน นอกจากนี้สถานีวิทยุสถาบันการศึกษาทุกแห่ง มีการพัฒนาช่องทางการส่งกระจายเสียงด้วยระบบออนไลน์ แอปพลิเคชันโทรศัพท์มือถือและการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ด้านบุคลากรสถานีวิทยุสถาบันการศึกษา บางแห่งมีบุคลากรขาดแคลนบุคลากรบางส่วนงาน รวมถึงสถานีวิทยุสถาบันการศึกษาบางแห่งบริหารงานร่วมกับบริษัทเอกชน มีการบริหารงานในรูปแบบวิชาชีพสามารถจัดหารายได้เพื่อบริหารจัดการสถานีให้อยู่รอดท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของสังคมเทคโนโลยี การใช้ชีวิตของประชากร ฯลฯ

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อที่ว่า “สามารถบริหารการออกอากาศของแต่ละรายการให้มีความเหมาะสม” มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า คนส่วนใหญ่มักจะรับฟังสื่อในเวลาว่างจากการทำงานหรือในช่วงเวลาที่พักผ่อนเพื่อ ผ่อนคลายจากการทำงาน หรือปัญหาที่รุมเร้าที่เข้ามาในชีวิต ให้เหตุผลซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ **ไฉต ยุทธนา** ได้อธิบายว่า นอกจากธรรมชาติของสื่อวิทยุดังกล่าวแล้ว ยังมีข้อจำกัดในเรื่องของเวลาในการเสนอ รายการที่มีไม่มากนัก ทำให้ผู้ผลิตรายการไม่สามารถให้ข้อมูลรายละเอียดแก่ผู้ฟังไม่มากเช่นสื่อ สิ่งพิมพ์และสื่อวิทยุเป็นสื่อ

ไม่คงที่ (Transient Medium) คือ เปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา หากเวลา ผ่านไป รายการก็ผ่านเลยไปด้วย หากผู้ฟังพลาดฟังเนื้อหารายการขณะออกอากาศ ก็จะไม่สามารถ รับฟังใหม่ได้ นอกจากผู้ดำเนินรายการเสนอเนื้อหาซ้ำอีกครั้งหรือใช้สื่อโซเชียล เช่น ยูทูป เฟซบุ๊ก หรือ อื่น ๆ ในการลงรายการย้อนหลัง และผู้ฟังวิทยุมักจะกระทำกิจกรรมอื่นไปด้วยขณะที่ฟังรายการ

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อที่ว่า “รายการที่ทางสถานีจัด โดยเน้นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน” มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า รายการส่วนใหญ่มักจะเป็นรายการที่เน้นเรื่องของการบันเทิง โดยคนส่วนมากจะยึดติดว่าการฟังรายการทางสื่อวิทยุเพื่อการบันเทิงมากกว่าเป็นข่าวสาร ข้อมูล ที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตรประจำวันได้ ให้เหตุผลซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ วุฒิชัย จำนง ชาวสารเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตรมณุษย์ชาวสารเป็นปัจจัยสำคัญที่ใช้ประกอบการตัดสินใจของการเปิดรับข่าวสารของผู้รับสารจากสื่อมวลชนนั้นจะเกิดจากปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการรับข่าวสาร ซึ่งแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเปิดรับข่าวสารที่จะกล่าวถึงประกอบด้วยการเลือกสรรในการรับสื่อ กระบวนการเลือกรับข่าวสาร และการแสวงหาข่าวสาร

4. ด้านการบูรณาการพระพุทธศาสนาต่อการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม และศิลปวัฒนธรรม พบว่า โดยรวมมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่าพระพุทธศาสนา นั้นล้วนเข้ามามีบทบาทที่สำคัญในหลายเรื่อง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการใช้ชีวิต การทำงาน เพราะคนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธซึ่งถือว่าเป็นองค์ที่สำคัญทางด้านจิตใจ ทำให้ไม่จำเป็นที่จะดำเนินการสิ่งใดมักจะมีการเอาเรื่องของศาสนามาเป็นที่ยึดเหนี่ยวอยู่เสมอ สอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของ นายพิสิษฐ์ คล้ายสอนเจริญ ในส่วนของผู้จัดผังรายการคิดว่า เป็นปัญหาค่อนข้างใหญ่ทีเดียว เพราะกำลังเศรษฐกิจ และกระแสสังคม ถือว่าเป็นหัวใจหลักของการดำเนินการ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Prof.Dr.Rudiger Korff, กุลชาติ ประทุมชัย และคณะ ได้ศึกษาวิจัย “เรื่องโครงการวิจัยเรื่องรูปแบบและเนื้อหาของสื่อแพร่ภาพกระจายเสียงในการเอาชนะการแบ่งขั้วในสังคมที่แบ่งแยก” ผลการวิจัย พบว่า สื่อมวลชนมีอิทธิพลต่อความคิด ความเชื่อของประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งส่งผลต่อความคิดทางการเมือง ฝ่ายการเมืองแต่ละฝ่ายต่างมีสื่อของตนเอง โดยใช้สื่อเป็นเครื่องมือในการโน้มน้าวประชาชนให้เกิดความคิด ความเชื่อ และโจมตีอีกฝ่ายโดยการให้ข้อมูลเป็นเท็จ กล่าวร้ายอีกฝ่าย ทำให้ประชาชนที่รับเนื้อหาข่าวสารเกิดความคล้อยตามบุคคลของสื่อเลือกข้าง ซึ่งเป็นสาเหตุของความคิดแตกแยกและเกิดความขัดแย้งทั้งในระดับชุมชน และสังคม หากแบ่งเป็นพื้นที่หรือชุมชนของแต่ละจังหวัดจะมีการสื่อสารระหว่างผู้นำและชาวบ้าน รวมทั้งสื่อสารระหว่างชาวบ้านและชาวบ้าน โดยสื่อที่นิยมใช้ในการสื่อสารของชุมชนมีทั้งสื่อวิทยุชุมชน สื่อประเพณี สื่อบุคคล สื่อบุคคลนั้นกล่าวได้ว่าเป็นสื่อที่ใกล้ชิดกับคนในชุมชน เช่น ผู้นำชุมชน คนในครอบครัว เป็นต้น สื่อบุคคลมีอิทธิพลต่อความคิด ความเชื่อของคนในชุมชนเป็นอย่างมาก เนื่องจากคนในบาง

พื้นที่โดยเฉพาะในชนบทมีความใกล้ชิดและช่วยเหลือกันแบบพรรคพวก หรือแบบระบบอุปถัมภ์ ดังนั้น วิทยุชุมชนเป็นเครื่องมือสื่อสารเพื่อให้ข้อมูลข่าวสารระหว่างคนในชุมชนมาเป็นระยะเวลาาน ซึ่งคนในชุมชนมีความคุ้นเคยเป็นอย่างดีทั้งวิทยุชุมชนในเขตกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัด เนื่องจากข่าวสารรายการที่นำเสนอมีความใกล้ชิดเกี่ยวข้องกับความเป็นอยู่และการดำรงชีวิตของคนในชุมชนนั้น ๆ จึงกล่าวได้ว่า แต่ละพื้นที่จะมีเอกลักษณ์ของการสื่อสารที่คนในชุมชนยึดติดกับการสื่อสารแบบที่ตนคุ้นเคย

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อที่ว่า “การใช้สื่อวิทยุบูรณาการกิจกรรมทางพระพุทธศาสนากับนโยบายชาติ เพื่อเตรียมความพร้อมสู่ยุคไทยแลนด์ 4.0 และศตวรรษที่ 21” มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า เป็นที่ปรากฏในสังคมส่วนใหญ่มีการปรับเปลี่ยนของการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้เป็นที่ไปตามการเปลี่ยนแปลงของโลก เพื่อให้เข้าถึงในหลักคำสอนของพระพุทธเจ้าได้อย่างชัดเจน และง่ายต่อการนำไปปฏิบัติ ให้เหตุผลซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ **พลสมบัติ นามหล้า** การมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบาย ก่อนมีรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2540 ประชาชนไม่เคยเข้าถึงและไม่เคยมีส่วนร่วมโดยตรงมาก่อนเลย เมื่อมีโอกาสอันดีที่เกิดการปฏิรูปและให้ประชาชนมีส่วนร่วมโดยตรงในการบริหารจัดการวิทยุ ซึ่งถือว่าเป็นสื่อของประชาชนโดยตรง รัฐต้องตระหนักในสิทธิของประชาชนและขณะเดียวกันประชาชนต้องให้ความสำคัญและเข้าไปมีส่วนร่วมอย่างจริงจัง และควรจะมีแนวทางส่งเสริมสนับสนุน

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อที่ว่า “การใช้สื่อวิทยุบูรณาการกิจกรรมทางพระพุทธศาสนากับเศรษฐกิจ สอดคล้องกับบริบทชุมชน” มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า ตามที่เข้าใจคนส่วนใหญ่ฟังธรรมเพื่อให้เกิดความผ่อนคลายทางด้านจิตใจ มากกว่าฟังธรรมเพื่อนำไปใช้ในรูปแบบด้านเศรษฐกิจ ให้เหตุผลซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ **พีระ จิระโสภณ** การเลือกเปิดรับข่าวสารหรือเลือกสนใจ (Selective Exposure or Selective Attention) คือ แนวโน้มที่ผู้รับสารจะเลือกสนใจหรือเปิดรับข่าวสารจากแหล่งใดแหล่งหนึ่งที่มีอยู่ด้วยกันหลายแหล่ง ซึ่งมีความสัมพันธ์กับปัจจัยที่เกี่ยวข้องหลายประการ อาทิเช่น ทักษะคิดเดิมของผู้รับสาร ปัจจัยด้านสังคม จิตใจ สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม ความเชื่อ อุดมการณ์ ลัทธินิยมศาสนา ประเพณี วัฒนธรรม และประสบการณ์ เป็นต้น เพื่อไม่ให้เกิดภาวะทางจิตที่ไม่สมดุลหรือมีความไม่สบายใจ ฉะนั้น การลดหรือการหลีกเลี่ยงภาวะดังกล่าวได้ก็ต้องแสวงหาข่าวสารหรือเลือกสรรข่าวที่สอดคล้องกับความคิดของตน เมื่อบุคคลได้ตัดสินใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่มีความ ได้เปรียบเสียเปรียบกัน บุคคลยังมีแนวโน้มที่จะแสวงหาข่าวสารที่สนับสนุนการตัดสินใจนั้น (Reinforcement Information) มากกว่าที่จะแสวงหาข่าวสารที่ขัดกับสิ่งที่กระทำลงไป

5.2.2 ผลการวิเคราะห์การทดสอบสมมติฐานการวิจัย

ผลการวิเคราะห์การทดสอบสมมติฐานการวิจัยเปรียบเทียบนโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชุมชนวัดธรรมปัญญาารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ที่มีเพศอายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ ต่างกันมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. จากสมมติฐานของการวิจัยที่ว่า กลุ่มตัวอย่างนโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชุมชนวัดธรรมปัญญาารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ที่มีเพศแตกต่างกัน มีนโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชุมชนวัดธรรมปัญญาารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม แตกต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างนโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชุมชนวัดธรรมปัญญาารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ที่มีเพศต่างกัน มีนโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชุมชนวัดธรรมปัญญาารามบางม่วง โดยรวมทั้ง 4 ด้าน ไม่แตกต่างกัน ผลการวิจัยจึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อภิปรายได้ว่า เข้าใจว่าระดับการฟังของประชาชนทั่วไปนั้นมีระดับที่แตกต่างกันออกไปตามที่ ด้วยเรื่องของ วิทยุศศึกษา ที่ต้องใช้พิจารณาในการรับฟัง แต่เนื้อหาในการเผยแพร่เป็นไปตามเป้าหมายประสงค์เดียวกันจึงทำให้ผู้รับฟังอาจจะมีกรฟังธรรมที่แตกต่างแต่การนำไปปฏิบัติเป็นไปในทางเดียวกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ **อัญญา สุขสมจิตร** ได้จัดทำรายงานการวิจัย เรื่อง “สภาพการจัดรายการและการบริหารจัดการของสถานีวิทยุชุมชนในจังหวัดนครปฐม” โดยสรุปไว้ว่า การจัดผังรายการยังไม่แน่นอนเป็นรูปแบบตายตัว หรือกำหนดระยะเวลาของรายการ เนื้อหาสาระสามารถปรับเปลี่ยนได้ตลอดเวลา เพราะบางครั้งผู้จัดรายการติดธุระไม่สามารถมาจัด หรือดำเนินรายการได้ รวมถึงเรื่องระยะเวลาในการออกอากาศ หากเป็นสถานีวิทยุพระพุทศศาสนาเสียงธรรมจากชาวพุทธ ซึ่งมีค่าใช้จ่ายคือค่าไฟ หากไม่สามารถหารายได้ให้เพียงพอกับรายจ่าย ก็จะมีการตัดเวลาให้เหลือน้อยลงเพื่อความเหมาะสมในการบริหารจัดการสถานี ส่วนสถานีวิทยุชุมชนศาลายาพัฒนาไม่มีปัญหาเรื่องค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับค่าไฟ จึงสามารถเปิดสถานีออกอากาศได้ 24 ชั่วโมง ทุกวัน ส่วนหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกเนื้อหาสาระเพื่อนำมาเปิดในรายการสถานีวิทยุชุมชนทั้ง 3 สถานี พบว่า มีการใช้วิธีการสำรวจชุมชน ซึ่งมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งเนื่องจากหลักประการสำคัญของวิทยุชุมชนก็คือ การตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนก่อน ดังนั้น ก่อนที่จะทำการกำหนดเนื้อหาสาระในรายการจะต้องมีการตรวจสอบความต้องการของชุมชนว่าเป็นไปในทิศทางใดบ้าง ทางด้านความต้องการเนื้อหาสาระในรายการวิทยุชุมชน ผู้วิจัยสรุปได้ว่า หากนักจัด รายการสถานีวิทยุชุมชนพูดคุยในรายการมากเกินไป กลุ่มผู้ฟังจะทำการเปลี่ยนคลื่น เปลี่ยนสถานี หรือเปิดเพลงจากเครื่องเล่นเพลง แต่หากนักจัดรายการสถานีวิทยุชุมชน ประชาสัมพันธ์ข่าวสารในชุมชน ผู้ฟังจะให้ความสนใจในสถานีวิทยุชุมชนนั้น แม้จะเป็นข้อเท็จจริงว่า เหตุผลในการเสนอข่าวสารเกี่ยวกับพระภิกษุสงฆ์ของสื่อสารมวลชนจะเป็นเหตุผลเชิงธุรกิจเป็นหลักก็ตาม แต่ก็มีข้อเสนอแนะว่า การที่จะให้สื่อมีบทบาทใน

การสร้างความมั่นคงแก่พระพุทธศาสนา สังคม และรัฐ จะต้องสนับสนุนสื่อประเภทสร้างสรรค์ เพื่อให้ อยู่รอด และคณะสงฆ์ควรมีสำนักงานแถลงข่าวเกี่ยวกับบทบาทของคณะสงฆ์ในเชิงรุกเป็นประจำและ ควรจัดทั้งองค์การด้านการเผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาให้มีประสิทธิภาพและน่าสนใจ เพื่อดึงดูดความสนใจของประชาชนให้มากขึ้น จากการประมวลข้อมูลตั้งที่กล่าวมาข้างต้น เราสามารถสรุป ได้ว่า กิจกรรมวิทยุกระจายเสียงมีทั้งภาครัฐ สาธารณะ ภาคเอกชน และชุมชน วิทยุชุมชนนั้นเกิดมา ด้วยหลายสาเหตุ หลายปัจจัย เช่น คนในชุมชนต้องการรักษาประเพณี วัฒนธรรม หรือพื้นที่ของตนไว้ หรือต้องการเผยแพร่อัตลักษณ์ เรื่องราวของชุมชนให้คนในชุมชนและคนในสังคมอื่นได้รับรู้ ต้องการ ทำให้เกิดความรักความสามัคคี การสร้างความรู้ความเข้าใจกับชนเผ่าต่าง ๆ ในชุมชน ต้องการ แก้ปัญหาต่าง ๆ เป็นต้น

2. จากสมมติฐานของการวิจัยที่ว่า กลุ่มตัวอย่างนโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธ ของวิทยุชุมชนวัดธรรมปัญญาารามบางม่วง อำเภอสสามพราน จังหวัดนครปฐม ที่มีอายุ แตกต่างกัน มี นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิทยุชุมชนวัดธรรมปัญญาารามบางม่วง อำเภอสสามพราน จังหวัดนครปฐม แตกต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างนโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธ ของวิทยุชุมชนวัดธรรมปัญญาารามบางม่วง อำเภอสสามพราน จังหวัดนครปฐม ที่มีอายุต่างกัน มี นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิทยุชุมชนวัดธรรมปัญญาารามบางม่วง โดยรวมทั้ง 4 ด้าน แตกต่างกัน ผลการวิจัยจึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อภิปรายได้ว่า คนเรามีความสำนึกคิด หลากหลายระดับทำให้การรับฟังสื่อในห้วงเวลาเดียวกันก็ไม่สามารถที่จะเข้าใจได้เหมือนกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระมหาทองศรี เอกวิโส, ดร. และคณะ** ได้ศึกษาวิจัย “เรื่องการสำรวจ ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการฟังวิทยุชุมชนในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา กรณีศึกษาสถานี วิทยุวัดสามพราน วัดนายโรง และวัดชลประทานรังสฤษฎ์” การสำรวจความคิดเห็นของประชาชน เกี่ยวกับการฟังวิทยุชุมชนในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในด้านการประเมินผลการใช้สื่อวิทยุในการ เผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยภาพรวม พบว่า ส่วนใหญ่มีระดับการประเมินผลอยู่ในระดับมากและใน ด้านความรู้ความสามารถ ด้านทักษะในการทำงาน ด้านสื่อมวลชน ของผู้จัดรายการธรรมะและด้าน ความสามารถในการรับสื่อวิทยุในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา พบว่า อยู่ในระดับมากตามลำดับ ซึ่ง แสดงให้เห็นว่า สื่อวิทยุชุมชนได้มีอิทธิพลต่อกระบวนการเรียนรู้ การรับรู้ต่อการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต ของประชาชนเป็นอย่างมาก

3. จากสมมติฐานของการวิจัยที่ว่า กลุ่มตัวอย่างนโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธ ของวิทยุชุมชนวัดธรรมปัญญาารามบางม่วง อำเภอสสามพราน จังหวัดนครปฐม ที่มีระดับการศึกษา แตกต่างกัน มีนโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิทยุชุมชนวัดธรรมปัญญาารามบางม่วง อำเภอสสามพราน จังหวัดนครปฐม แตกต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างนโยบายการดำเนินงาน ตามแนววิถีพุทธของวิทยุชุมชนวัดธรรมปัญญาารามบางม่วง อำเภอสสามพราน จังหวัดนครปฐม ที่มี

ระดับการศึกษา ต่างกัน มีนโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูษุมชนวัดธรรมปัญญาาราม บางม่วง โดยรวมทั้ง 4 ด้าน แตกต่างกัน ผลการวิจัยจึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ก็ปราชัยได้ว่า คนที่มีความรู้ต่างกันมีความแยกแยะสภาพการณ์ที่ไม่เหมือนกัน ด้วยกระบวนการคิดที่ซับซ้อนในเรื่องของการแก้ปัญหา จึงเป็นเหตุปัจจัยที่สำคัญในเรื่องของการแก้ปัญหาสำหรับคนที่มีการศึกษาที่สูง สอดคล้องกับงานวิจัยของ **กันยากร สุจริตเนติการ และพจนนา ฐูปแก้ว** ได้ทำการวิจัย “เรื่องปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความเป็นวิทยุดิจิทัลของสถานีวิทยุกระจายเสียงสถาบันการศึกษา” ผลการวิจัยจากการสังเกตการณ์ พบว่า สถานีวิทยุสถาบันการศึกษามีความพร้อมในด้านเทคโนโลยีในการดำเนินกิจการ สถานีวิทยุสถาบันการศึกษาทุกแห่งใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำหรับการออกอากาศที่แตกต่างกัน นอกจากนี้สถานีวิทยุสถาบันการศึกษาทุกแห่ง มีการพัฒนาช่องทางการส่งกระจายเสียงด้วยระบบออนไลน์ แอปพลิเคชันโทรศัพท์มือถือและการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ด้านบุคลากรสถานีวิทยุสถาบันการศึกษา บางแห่งมีปัญหาการขาดแคลนบุคลากรบางส่วนงาน รวมถึงสถานีวิทยุสถาบันการศึกษาบางแห่งบริหารงานร่วมกับบริษัทเอกชน มีการบริหารงานในรูปแบบวิสาหกิจ สามารถจัดหารายได้เพื่อบริหารจัดการสถานีให้อยู่รอดท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของสังคม เทคโนโลยี การใช้ชีวิตของประชากร ฯลฯ ทั้งนี้ผลการวิจัยจากการสัมภาษณ์เจาะลึก พบว่า 1) สถานีวิทยุกระจายเสียง สถาบันการศึกษาส่วนใหญ่ มีนโยบายและการส่งเสริมการเตรียมความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงสถานีวิทยุกระจายเสียงระบบดิจิทัล ทั้งด้านเครื่องมือ ช่องทางกระจายเสียงสู่รูปแบบสื่อใหม่ 2) นโยบายของผู้บริหารสถาบันการศึกษาเป็นปัจจัยหลักในการขับเคลื่อนสู่การเปลี่ยนแปลงการส่งกระจายเสียงระบบดิจิทัลของสถานีวิทยุกระจายเสียงสถาบันการศึกษา 3) ผู้ฟังเป็นปัจจัยสำคัญในการดำเนินงานของสถานีวิทยุสถาบันการศึกษา เมื่อเกิดการเปลี่ยนผ่านไปสู่ระบบดิจิทัลทำให้เกิดผู้ฟังกลุ่มใหม่ 4) สถานีวิทยุสถาบันการศึกษาส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาอุปสรรคของปัจจัยภายใน และ 5) ปัจจัยภายนอก คือ ผู้ฟังมีแนวโน้มลดลง เนื่องจากพฤติกรรมผู้ฟังเปลี่ยนแปลงจากการที่ช่องทางข้อมูลข่าวสารเพิ่มมากขึ้น ส่วนบริษัทเอกชนมีการบริหารงานในรูปแบบวิสาหกิจ สามารถจัดหารายได้เพื่อบริหารจัดการสถานีให้อยู่รอดท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของสังคม เทคโนโลยี การใช้ชีวิตของประชากร ฯลฯ ผลการวิจัยจากการสัมภาษณ์เจาะลึก พบว่า 1) สถานีวิทยุกระจายเสียง สถาบันการศึกษาส่วนใหญ่ มีนโยบายและการส่งเสริมการเตรียมความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงสถานีวิทยุกระจายเสียงระบบดิจิทัลทั้งด้านเครื่องมือช่องทางกระจายเสียงสู่รูปแบบสื่อใหม่ 2) นโยบายของผู้บริหารสถาบันการศึกษาเป็นปัจจัยหลักในการขับเคลื่อนสู่การเปลี่ยนแปลงการส่งกระจายเสียงระบบดิจิทัลของสถานีวิทยุกระจายเสียงสถาบันการศึกษา 3) ผู้ฟังเป็นปัจจัยสำคัญในการดำเนินงานของสถานีวิทยุสถาบันการศึกษา เมื่อเกิดการเปลี่ยนผ่านไปสู่ระบบดิจิทัลทำให้เกิดผู้ฟังกลุ่มใหม่ 4) สถานีวิทยุสถาบันการศึกษาส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาอุปสรรคของปัจจัยภายใน และ 5) ปัจจัย

ภายนอก คือ ผู้ฟังมีแนวโน้มลดลง เนื่องจากพฤติกรรมผู้ฟังเปลี่ยนแปลงจากการที่ช่องทางข้อมูลข่าวสารเพิ่มมากขึ้น

4. จากสมมติฐานของการวิจัยที่ว่า กลุ่มตัวอย่างนโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชุมชนวัฒนธรรมปัญญาธรรมบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ที่มีอาชีพ แตกต่างกัน มีนโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชุมชนวัฒนธรรมปัญญาธรรมบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม แตกต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างนโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชุมชนวัฒนธรรมปัญญาธรรมบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ที่มีอาชีพ ต่างกัน มีนโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชุมชนวัฒนธรรมปัญญาธรรมบางม่วง โดยรวมทั้ง 4 ด้าน แตกต่างกัน ผลการวิจัยจึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อภิปรายได้ว่า การที่คนเรามีหน้าที่ปฏิบัติอาชีพหลากหลายแตกต่างกัน มักมีความรู้สึกที่ไม่เหมือนกัน และการวางตัวต่อผู้คนในสังคมก็เป็นไปตามลักษณะที่คุ้นเคยตาแต่ละอาชีพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ **Prof.Dr.Rudiger Korff, กุลชาติ ประทุมชัย และคณะ** ได้ศึกษาวิจัย “เรื่องโครงการวิจัยเรื่องรูปแบบและเนื้อหาของสื่อแพร่ภาพกระจายเสียงในการเอาชนะการแบ่งขั้วในสังคมที่แบ่งแยก” ผลการวิจัย พบว่า สื่อมวลชนมีอิทธิพลต่อความคิด ความเชื่อของประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งส่งผลกระทบต่อความคิดทางการเมือง ฝ่ายการเมืองแต่ละฝ่ายต่างมีสื่อของตนเอง โดยใช้สื่อเป็นเครื่องมือในการโน้มน้าวประชาชนให้เกิดความคิด ความเชื่อ และโจมตีอีกฝ่ายโดยการให้ข้อมูลเป็นเท็จ กล่าวร้ายอีกฝ่าย ทำให้ประชาชนที่รับเนื้อหาข่าวสารเกิดความคล้อยตามบุคคลของสื่อเลือกข้าง ซึ่งเป็นสาเหตุของความคิดแตกแยกและเกิดความขัดแย้งทั้งในระดับชุมชน และสังคม หากแบ่งเป็นพื้นที่หรือชุมชนของแต่ละจังหวัดจะมีการสื่อสารระหว่างผู้นำและชาวบ้าน รวมทั้งสื่อสารระหว่างชาวบ้านและชาวบ้าน โดยสื่อที่นิยมใช้ในการสื่อสารของชุมชนมีทั้งสื่อวิทยุชุมชน สื่อประเพณี สื่อบุคคล สื่อบุคคลนั้นกล่าวได้ว่าเป็นสื่อที่ใกล้ชิดกับคนในชุมชน เช่น ผู้นำชุมชน คนในครอบครัว เป็นต้น สื่อบุคคลมีอิทธิพลต่อความคิด ความเชื่อของคนในชุมชนเป็นอย่างมาก เนื่องจากคนในบางพื้นที่โดยเฉพาะในชนบทมีความใกล้ชิดและช่วยเหลือกันแบบพรรคพวก หรือแบบระบบอุปถัมภ์ ดังนั้น วิทยุชุมชนเป็นเครื่องมือสื่อสารเพื่อให้ข้อมูลข่าวสารระหว่างคนในชุมชนมาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน ซึ่งคนในชุมชนมีความคุ้นเคยเป็นอย่างดีทั้งวิทยุชุมชนในเขตกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัด เนื่องจากข่าวสารรายการที่น่าเสนอนั้นมีความใกล้ชิดละเอียดเกี่ยวข้องกับความเป็นอยู่และการดำรงชีวิตของคนในชุมชนนั้น ๆ จึงกล่าวได้ว่า แต่ละพื้นที่จะมีเอกลักษณ์ของการสื่อสารที่คนในชุมชนยึดติดกับการสื่อสารแบบที่ตนคุ้นเคย

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

กล่าวว่าผลการศึกษาวินิจฉัยนโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูษุมชนวัดธรรมปัญญาารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม โดยรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่า คนในชุมชนมีความเข้าใจทั้งด้านการรับรู้ การปฏิบัติ การใช้สื่อวิทยุเพื่อเข้าถึงธรรมะ ในการดำเนินชีวิต

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเกี่ยวกับนโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูษุมชนวัดธรรมปัญญาารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม แสดงให้เห็นว่า การถ่ายทอดสื่อควรมีการพัฒนาและปรับปรุง ดังนี้

ด้านที่ควรพัฒนา

ควรพัฒนาในเรื่องของประโยชน์ที่ส่งผลต่อการนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตของวิถีชาวบ้านให้มีความชัดเจน เช่น

1. การถ่ายทอดเรื่องของหลักการปฏิบัติที่เข้าถึงในการปฏิบัติธรรมที่ง่าย
2. เสริมเรื่องของการเชิญชวนจัดกิจกรรมที่สามารถเข้ามาร่วมกันทั้งในระดับ บ้าน วัด โรงเรียน
3. พัฒนาในส่วนของบุคลากรให้มีความรู้ที่ทันต่อเหตุการณ์ และสามารถนำมาบูรณาการในการดำเนินชีวิตที่เข้ากับหลักคำสอนของพระพุทธเจ้าได้อย่างสมบูรณ์

ด้านที่ควรแก้ไขและปรับปรุง

1. ในเรื่องของระบบของการถ่ายทอดระบบเสียงควรมีการพัฒนาเรื่องในของคลื่นกระจายที่ยังมีเรื่องของการแทรกจังหวะคลื่นที่ยังไม่เสถียรภาพ
2. ผู้ดำเนินรายการยังใช้เรื่องของภาษาที่อยู่ในระดับที่เข้าใจยาก ควรปรับเรื่องภาษาที่สามารถเข้าถึงทุกเพศ ทุกวัย ในการรับฟัง
3. ในช่วงเวลาที่จัดควรมีระบบการฟังย้อนหลัง ที่ผู้ชมสามารถฟังได้ตลอด เนื่องจากปัจจุบันมีเพื่อสื่อออนไลน์เท่านั้นที่จะสามารถรับฟังย้อนหลังได้
4. ในช่วงเวลาของการถ่ายทอดควรที่จะจัดรายการที่เหมาะสมต่อการรับฟังทั้งด้านเนื้อหาสาระ ความสำคัญต่อการนำไปปฏิบัติ สำหรับวิฑูษุมชนวัดธรรมปัญญาารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม

5.3.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑฒชุมชนวัดธรรมปัญญาราม บางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม” ตามที่ได้นำเสนอมานี้มีบางประเด็นอาจไม่ได้นำเสนอ โดยละเอียด ซึ่งเป็นประเด็นที่น่าศึกษาวิจัยเพิ่มเติม เพื่อให้เกิดความเข้าใจและแนวทางการปฏิบัติ ชัดเจนยิ่งขึ้น ผู้วิจัยได้เล็งเห็นถึงความสำคัญในประเด็นที่ควรวิจัยต่อไป ดังนี้

1. ควรศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทการใช้สื่อในรูปแบบสมัยใหม่เพื่อการส่งเสริมพัฒนาที่ ส่งผลด้านคุณภาพชีวิตประชาชนในจังหวัดนครปฐม”
2. ควรศึกษาวิจัยเรื่อง “นโยบายการเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่มีประสิทธิภาพต่อความสุข ของคุณภาพชีวิตของประชาชนในจังหวัดนครปฐม”
3. ควรศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาสื่อที่มีประสิทธิภาพในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่มี ผลต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนในจังหวัดนครปฐม”

บรรณานุกรม

1. ภาษาไทย

1) ข้อมูลปฐมภูมิ

มหามกุฏราชวิทยาลัย, มูลนิธิ. (2552). *พระไตรปิฎกและอรรถกถา ฉบับของมหามกุฏราชวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์ ชุด 91 เล่ม, เล่มที่ 13, 26, พิมพ์ครั้งที่ 3* กรุงเทพฯ: มหามกุฏราชวิทยาลัย.

2) ข้อมูลทุติยภูมิ

หนังสือทั่วไป

กรมประชาสัมพันธ์. (2540). *โครงการนำร่องวิทยุชุมชนกรมประชาสัมพันธ์*, (2541-2542). กรุงเทพฯ: ศูนย์ประสานมวลชนสัมพันธ์ สำนักพัฒนานโยบายและแผนการ ประชาสัมพันธ์กรมประชาสัมพันธ์.

กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. (2554). *กรอบนโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ระยะ พ.ศ.2554-2563 ของประเทศไทย ICT 2020*, กรุงเทพฯ: กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา.

กฤษณี มหาวิรุฬห์. (อ้างถึงใน รัฐกานต์ สุขสว่าง, 2538) *คู่มือความรู้สู่อำนาจ*, กรุงเทพฯ: สถาบันดำรงราชานุภาพ สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย.

กาญจนา แก้วเทพ. (2549). *วิทยุชุมชน: คลื่นหนุนการสร้างพลังให้ท้องถิ่น*, กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

จำลอง เงินดี. (2534). *เอกสารคำสอนวิชาจิตวิทยาสังคม*, กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

เฉลิมศรี หุนเจริญ. (2531). *การผลิตรายการวิทยุกระจายเสียง เทคนิคการเป็นผู้ประกาศและผู้ดำเนินรายการ*, นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

ณรงค์ ชื่นนรินทร์. (2546). *คู่มือการผลิตรายการวิทยุกระจายเสียง ส่วนข่าวและรายการภูมิภาค*, กรุงเทพฯ: สำนักประชาสัมพันธ์เขต 6.

ธีรนาถ กาญจนอักษร. (2542). *หญิงชายกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม*, กรุงเทพฯ: เอ็ดดิสันเพรส โปรดักส์.

นพมาศ ธีรเวคิน. (2539). *จิตวิทยาสังคมกับชีวิต*, พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

นภาพรณ อัจฉริยะกุล และรุ่งนภา พิตรปรีชา. (2532). *สื่อในการสื่อสาร หลักและทฤษฎีการสื่อสาร*, หน่วยที่ 7. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

นิภา เมธาวิชัย. (2543). *สถิติเพื่อการวิจัย*, กรุงเทพฯ: สถาบันราชภัฏธนบุรี.

- บำรุง สุขพรรณ, รศ.. (2522). *พฤติกรรมกรับฟังข่าวสารวิทยุกระจายเสียงและผลที่มีต่อการพัฒนา
ชนบท: ศึกษาเฉพาะกรณีวิทยุกระจายเสียงกองอำนาจการกลางรักษาความปลอดภัย
แห่งชาติ (กรป. กลาง) จังหวัดเชียงราย, กรุงเทพฯ: สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัย-
ธรรมศาสตร์.*
- ประเสริฐ แยมกลิ่นฟุ้ง. (2544). *สังคมและวัฒนธรรม*, กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2543). *วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์*, กรุงเทพฯ: สำนัก
ทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- พิชิต ฤทธิจรรยา. (2547). *ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์*, (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: แฮาส์ ออฟ เคอร์
มีส์ท์
- พิศเพลิน เขียวหวาน และสิริรัตน์ วิภาสศิลป์. (2551). *วิธีการวิจัยทางสหกรณ์: การสร้างและการ
ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย*, นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิ-
ราช.
- พิศิษฐ์ ขวาลาวัช. (2542). *ปฏิรูปสื่อมวลชนท้องถิ่น: ยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมและผลักดันองค์กร
ปกครองท้องถิ่นให้มีอิสระตามรัฐธรรมนูญ*, กรุงเทพฯ: บริษัทดับเบิ้ลยูเอ็น พรินติ้ง จำกัด.
- พิสนุ พงศ์ศรี. (2550). *วิจัยทางการศึกษา*, พิมพ์ครั้งที่4. กรุงเทพฯ: บริษัทพอเพอร์ตี จำกัด.
- พีระ จิระโสภณ. (2532). *ทฤษฎีการสื่อสารมวลชน หลักการและทฤษฎีการสื่อสาร*. หน่วยที่ 11,
นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย*, (2560) สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
- วิภา อุตมฉันท. (2544). *บทเพลงภาคประชาชน: การต่อสู้เพื่อประชาธิปไตยในการปฏิรูปสื่อเพื่อสังคม
หลักคิดและบทเรียนจากนานาประเทศ*, กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด ไอคอน พรินติ้ง.
- วุฒิชัย จำนง. (2523). *พฤติกรรมกรตัดลีนใจ*, กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- สิน พันธุ์พินิจ. (2554). *เทคนิคการวิจัยทางสังคมศาสตร์*, กรุงเทพฯ: วิทย์พัฒน์.
- สุชา จันทร์เอม และสุรางค์ จันทร์เอม. (2547). *พัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจ สังคม จริยธรรมของ
เด็กไทย*, กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- อุทัย หิรัญโต. (2525). *เทคนิคการบริหาร*, กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- เอื้อจิต วิโรจน์ไตรรัตน์. (2544). *เอกสารสรุปการดำเนินงานรายการวิทยุชุมชนเพื่อเผยแพร่
พระพุทธศาสนาของวัดสามพราน “แนวคิดวิทยุชุมชนจากเวทีปฏิรูปสื่อภาคประชาชน”
ในโลกของสื่อ*, กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- ไฉต ยุทธนา. (2531). *เส้นทางสู่อาชีพดีใจ ภาค 1 นักจัดรายการวิทยุ*, กรุงเทพฯ: บริษัท สารมวลชน
จำกัด.

3) บทความในวารสาร

กัญญาวีร์ ชายเรียน (2553) *Advance research methodology*,

<<https://www.gotoknow.org/blog/biologyscience>>

พุลสมบัติ นามหล้า (2552) *วิทยุชุมชน: การมีส่วนร่วมของประชาชนในสื่อเพื่อชีวิตและสังคมท้องถิ่น*,
เว็บไซต์ประชาไท

วิเชียร เกตุสิงห์. (2538). “ค่าเฉลี่ยและการแปลความหมาย”, *วารสารข่าวสารวิจัยการศึกษา*, ปีที่ 18
ฉบับที่ 3 (พฤษภาคม 2538): 8-11.

สหพันธ์วิทยุสื่อสารแห่งชาติ มูลนิธิอาสาสมัครเพื่อสังคม (มอส.) (2552) รายงานการศึกษา “*เรื่องการบริหารจัดการคลื่นความถี่วิทยุชุมชนภาคประชาชน*”

4) วิทยานิพนธ์/ สารนิพนธ์/ รายงานการวิจัย

กนกศักดิ์ แก้วเทพ (2546) *เศรษฐศาสตร์การเมืองของสื่อสารมวลชน*, กรุงเทพฯ : คณะเศรษฐศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กรมประชาสัมพันธ์ (2543) *แนวนโยบายกรมประชาสัมพันธ์*, กรุงเทพมหานคร กรมประชาสัมพันธ์
กันยาร สุจริตเนติการ และพจนา รูปแก้ว (2560) *ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความเป็นวิทยุดิจิทัลของ
สถานีวิทยุกระจายเสียงสถาบันการศึกษา*, *วารสารนิเทศศาสตร์และนวัตกรรม* นิด้า

จุมพล รอดคำดี. (2543). ใน ทิวาพร แสนเมืองจีน. “*การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของประชาชนโดยผ่าน
รายการวิทยุชุมชน สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดนครราชสีมา*”,
วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ชัยพงษ์ โชติวรรณ. (2541). *ความคิดเห็นของประชาชนต่อการให้บริการของสถานีตำรวจภูธรอำเภอ
เมืองบุรีรัมย์*, ภาคนิพนธ์ปริญญาพัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต(พัฒนาสังคม). สถาบัน
บัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ธนิตา กลิ่นลำดวน. (2546). *การบริหารจัดการรายการวิทยุชุมชนของคนโคราช*. รายงานโครงการ
เฉพาะบุคคล. คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน, สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่ง
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

บัณฑิต อ่อนดำ และสามารถ ศรีจางง , บรรณาธิการ. *การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม*,
เชียงใหม่ : หจก.เชียงใหม่พี.เอส.การพิมพ์, 2544

ประกายเพชร ไกรฤกษ์. (2550). *การศึกษาความคิดเห็นของครูและผู้บริหารสถานศึกษาสังกัด
สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดลำพูน เกี่ยวกับการปฏิรูประบบบริหารการศึกษาดม*

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.

ประวัติวัดธรรมมาปัญญาารามบางม่วง, ที่มา <https://www.mahayan.com/index.php/7-2018-07-31-01-45-09> เข้าถึงวันที่ 28 พฤศจิกายน 2561

พระมหาทองศรี เอกวิโส, ดร. และคณะ (2552) “การสำรวจความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการพึงวิถุชุมชนในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา กรณีศึกษาสถานีวิถุวัดสามพราน วัดนายโรง และวัดชลประทานรังสฤษดิ์”, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ศรีสมบูรณ์ แยมกมล. (2538). ความคิดเห็นของข้าราชการต่อศักยภาพในการบริหารงานของสภา. ตำบลภายใต้พระราชบัญญัติสภาตำบลฯ พ.ศ.2537, ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดฉะเชิงเทรา. ภาคนิพนธ์พัฒนบริหารศาสตรบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ศุทธิชัย บุณนาค. (2543). การบริหารและการจัดการรายการวิถุ อ.ส.ม.ท. เพื่อชุมชน. รายงานโครงการเฉพาะบุคคล, สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สมชาย สุรชาติศรี, (2557) บทความเจ้าอาวาสเป็นพระสังฆาธิการ, สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ
 สาโรจน์ แวมณี และคณะ. (2551) วิถุชุมชน; รายงานการศึกษาข้อมูลพื้นฐานวิถุชุมชนภาคประชาชน, เชียงใหม่, มูลนิธิไฮน์ริคเบิลส์

สิริพร บุญนันทน์. (2539). ความคิดเห็นต่อการฝึกอบรมของข้าราชการกรมสรรพสามิต. ภาคนิพนธ์พัฒนบริหารศาสตรบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหาร-ศาสตร์.

สุรินทร์ แปลงประสพโชค. (2534). การทดลองจัดวิถุกระจายเสียงชุมชน สำหรับชุมชนในเขตชานเมือง จังหวัดจันทบุรี, วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

องสรภานอนันมพจน์. (2556). การพัฒนารูปแบบการบริหารที่มีประสิทธิภาพของคณะสงฆ์อนันมิกายในประเทศไทย, วิทยานิพนธ์ดุขฎิพุทธศาสตรบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

อัญชญา สุขสมจิตร (2554) สภาพการจัดการรายการและการบริหารจัดการของสถานีวิถุชุมชนในจังหวัดนครปฐม, มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

อุษา จันทร์ประภาศ. (2535) การใช้ประโยชน์และความพึงพอใจของผู้ฟังรายการวิถุกระจายเสียงชุมชนของ สถานีวิถุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดจันทบุรี, วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะ นิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,

2. ภาษาอังกฤษ

1) Books

Felix Librero. ใน สุมณ โมรากุล. (2539). *การศึกษาแนวทางการปรับปรุงงานหอกระจายข่าวของชุมชน*. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Festinger, Leon. (1957). *Theory of Cognitive Dissonance*, California: Stanford University Press.

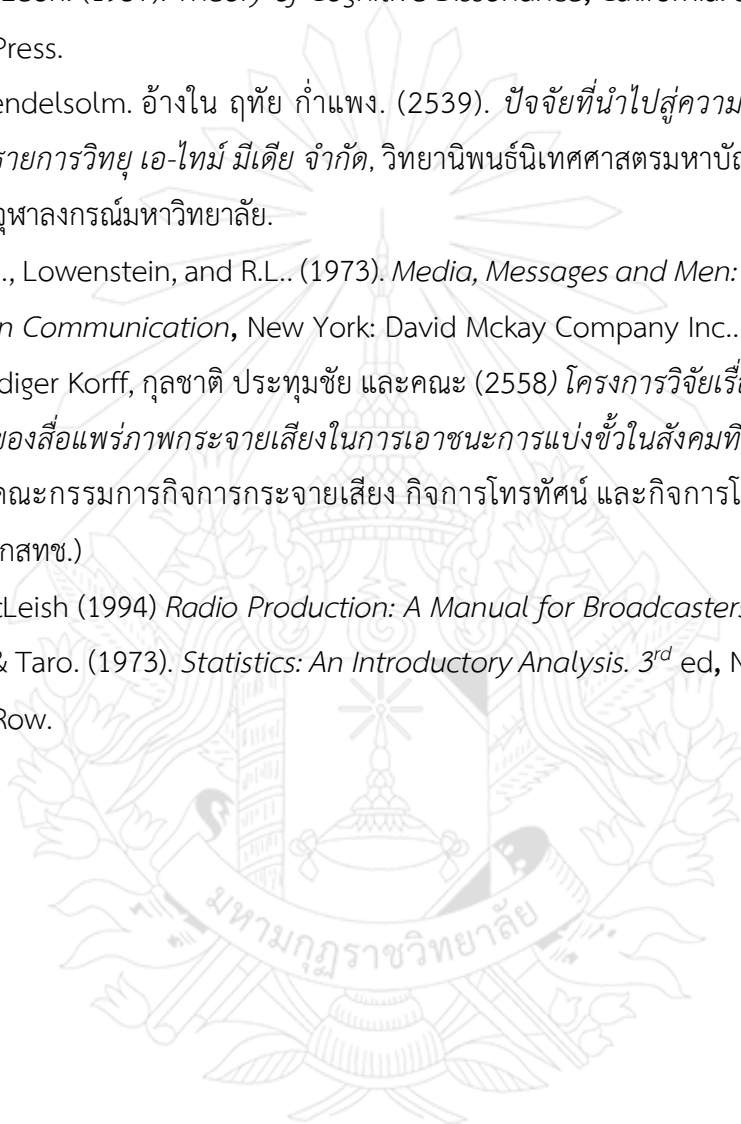
Harold Mendelsolm. อ่างใน ฤทัย กำแพง. (2539). *ปัจจัยที่นำไปสู่ความมีชื่อเสียงของนักจัดรายการวิทยุ เอ-ไทม์ มีเดีย จำกัด*, วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Merrill, J.C., Lowenstein, and R.L.. (1973). *Media, Messages and Men: New Perspectives in Communication*, New York: David Mckay Company Inc..

Prof.Dr.Rudiger Korff, กุลชาติ ประทุมชัย และคณะ (2558) *โครงการวิจัยเรื่องรูปแบบและเนื้อหาของสื่อแพร่ภาพกระจายเสียงในการเอาชนะการแบ่งขั้วในสังคมที่แบ่งแยก*, สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.)

Robert McLeish (1994) *Radio Production: A Manual for Broadcasters*, Focal Press

Yamane. & Taro. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. 3rd ed, New York: Harper & Row.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

ภาคผนวก ข

หนังสือขอความอนุเคราะห์ตรวจสอบเครื่องมือ

บันทึกข้อความ

สำนักงาน บัณฑิตวิทยาลัย โทร. ๐-๒ ๔๔๔-๖๐๐๐ ต่อ ๑๐๕๙

ที่ ศธ ๖๐๐๒/ว ๑๖๔

วันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือ (IOC)

กราบเรียน พระมหาบุญศรี ภาณวุฑฒ, ผศ.ดร.

ด้วย นางวิรัชญา ณ สงขลา เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๐๒๐๑๕๐๓๓๒๐๐๖ นักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง (GOVERNMENT) ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์เรื่อง “นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิทยุชุมชนวัดธรรมปัญญาธรรมบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม (BUDDHIST ORIENTED DEVELOPMENT POLICY OF WAT DHAMMAPANYARAMBANGMUANG COMMUNITY RADIO IN SAMPHRAN DISTRICT, NAKHON PATHOM PROVINCE)” มีความประสงค์จะขอให้ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัยในฐานะที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษา เพื่อเก็บข้อมูลเขียนวิทยานิพนธ์

ดังนั้น บัณฑิตวิทยาลัย จึงกราบเรียนมายังท่าน เพื่อขอความอนุเคราะห์ให้ท่านตรวจเครื่องมือวิจัย ให้นักศึกษาเพื่อเก็บข้อมูลเขียนงานวิทยานิพนธ์ต่อไป สำหรับวันและเวลานักศึกษาจะเป็นผู้ไปติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงกราบเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์

โดยศาสตราจารย์ ดร.วิรัชญา ณ สงขลา
อธิการบดีมหาวิทยาลัย

พระศรีวินยาภรณ์, ดร.

(พระศรีวินยาภรณ์, ดร.)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ศาสตราจารย์ ดร.วิรัชญา ณ สงขลา
อธิการบดีมหาวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน...บัณฑิตวิทยาลัย โทร. ๐-๒๕๔๔-๖๐๐๑ ต่อ ๑๐๕๙

ที่ ศธ ๖๐๐๒/ว ๑๖๔ วันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือ (IOC)

เรียน พระศรีวินยาภรณ์, ดร.

ด้วย นางวิมลฤพา ณ สงขลา เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๐๒๐๑๕๐๓๓๒๐๐๖ นักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง (GOVERNMENT) ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์เรื่อง “นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูษณชนวัฒนธรรมปัญญาธรรมบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม (BUDDHIST ORIENTED DEVELOPMENT POLICY OF WAT DHAMMAPANYARAMBANGMUANG COMMUNITY RADIO IN SAMPHRAN DISTRICT, NAKHON PATHOM PROVINCE)” มีความประสงค์จะขอให้ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัยในฐานะที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษา เพื่อเก็บข้อมูลเขียนวิทยานิพนธ์

ดังนั้น บัณฑิตวิทยาลัย จึงเรียนมายังท่าน เพื่อขอความอนุเคราะห์ให้ท่านตรวจเครื่องมือวิจัยให้นักศึกษาเพื่อเก็บข้อมูลเขียนงานวิทยานิพนธ์ต่อไป สำหรับวันและเวลานักศึกษาจะเป็นผู้ไปติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์

พระศรีวินยาภรณ์

(พระศรีวินยาภรณ์, ดร.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ตรวจแล้ว, มีแล้ว

พระศรีวินยาภรณ์

๑๓ มี.ค. ๖๒

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน บัณฑิตวิทยาลัย โทร. ๐-๒ ๔๔๔-๖๐๐๐ ต่อ ๑๐๕๙

ที่ ศร ๖๐๐๒/ว ๑๖๔ วันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขออนุมัติคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือ (IOC)

เจริญพร ดร.สุมานพ ศิวารัตน์

ด้วย นางวิรัชญา ณ สงขลา เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๐๒๐๑๕๐๓๓๒๐๐๖ นักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง (GOVERNMENT) ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์เรื่อง “นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชมชนวัดธรรมปัญญาธรรมบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม (BUDDHIST ORIENTED DEVELOPMENT POLICY OF WAT DHAMMAPANYARAMBANGMUANG COMMUNITY RADIO IN SAMPHRAN DISTRICT, NAKHON PATHOM PROVINCE)” มีความประสงค์จะขอให้ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัยในฐานะที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษา เพื่อเก็บข้อมูลเขียนวิทยานิพนธ์

ดังนั้น บัณฑิตวิทยาลัย จึงเจริญพรมายังท่าน เพื่อขออนุมัติคราะห์ให้ท่านตรวจเครื่องมือวิจัย ให้นักศึกษาเพื่อเก็บข้อมูลเขียนงานวิทยานิพนธ์ต่อไป สำหรับวันและเวลานักศึกษาจะเป็นผู้ไปติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมาเพื่อขออนุมัติคราะห์

(พระศรีวินายกรณ์, ดร.)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

๒๐ มีนาคม ๒๕๖๒

บัณฑิตวิทยาลัย

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน...บัณฑิตวิทยาลัย โทร. ๐-๒ ๔๔๔-๖๐๐๐ ต่อ ๑๐๕๙

ที่ ศธ ๖๐๐๒/ว ๑๖๔ วันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือ (IOC)

เจริญพร ดร.สมภพ ระวังทุกข์

ด้วย นางวิริยพลา ณ สงขลา เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๐๒๐๑๕๐๓๓๒๐๐๖ นักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง (GOVERNMENT) ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์เรื่อง “นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิทยุชุมชนวัดธรรมปัญญารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม (BUDDHIST ORIENTED DEVELOPMENT POLICY OF WAT DHAMMAPANYARAMBANGMUANG COMMUNITY RADIO IN SAMPHRAN DISTRICT, NAKHON PATHOM PROVINCE)” มีความประสงค์จะขอให้ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัยในฐานะที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษา เพื่อเก็บข้อมูลเขียนวิทยานิพนธ์

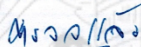
ดังนั้น บัณฑิตวิทยาลัย จึงเจริญพรมายังท่าน เพื่อขอความอนุเคราะห์ให้ท่านตรวจเครื่องมือวิจัย ให้นักศึกษาเพื่อเก็บข้อมูลเขียนงานวิทยานิพนธ์ต่อไป สำหรับวันและเวลานักศึกษาจะเป็นผู้ไปติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

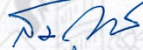
จึงเจริญพรมาเพื่อขอความอนุเคราะห์

(พระศรีวินยาภรณ์, ดร.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

๕๕.๑.๖๒

มหาวิทยาลัย

บันทึกข้อความ

สำนักงาน...บัณฑิตวิทยาลัย โทร. ๐-๒ ๕๕๔-๖๐๐๐ ต่อ ๑๐๕๕

ที่ ศธ ๖๐๐๒/ว ๑๖๔ วันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือ (IOC)

เจริญพร ดร.จักรวาล สุขไมตรี

ด้วย นางวิรัชญา ณ สงขลา เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๐๒๐๕๐๓๒๐๐๖ นักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง (GOVERNMENT) ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์เรื่อง “นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิทยุชุมชนวัดธรรมปัญญารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม (BUDDHIST ORIENTED DEVELOPMENT POLICY OF WAT DHAMMAPANYARAMBANGMUANG COMMUNITY RADIO IN SAMPHRAN DISTRICT, NAKHON PATHOM PROVINCE)” มีความประสงค์จะขอให้ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัยในฐานะที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษา เพื่อเก็บข้อมูลเขียนวิทยานิพนธ์

ดังนั้น บัณฑิตวิทยาลัย จึงเจริญพรมายังท่าน เพื่อขอความอนุเคราะห์ให้ท่านตรวจเครื่องมือวิจัย ให้นักศึกษาเพื่อเก็บข้อมูลเขียนงานวิทยานิพนธ์ต่อไป สำหรับวันและเวลานักศึกษาจะเป็นผู้ไปติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมาเพื่อขอความอนุเคราะห์

(พระศรีวินายกธรม, ดร.)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

MS001150
5000 59๗
18 มี.ค. 62.

มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ค

หนังสือขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถาม

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
๒๔๘ หมู่ที่ ๑ ถนนศาลายา-นครชัยศรี
ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม ๗๓๑๗๐
โทร. ๐๒-๔๔๔-๖๐๐๐ โทรสาร. ๐๒-๔๔๔-๖๐๖๐

ที่ ศธ ๖๐๐๕/๐๔๘

๙ เมษายน ๒๕๖๒

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถามเก็บข้อมูล

เจริญพร นายอำเภอสามพราน

ด้วย นางวิริลยุพา ณ สงขลา เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๐๒๐๕๐๓๓๒๐๐๖ นักศึกษา
หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง (GOVERNMENT) ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
มหามกุฏราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์เรื่อง “นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชุมชน
วัฒนธรรมปัญญารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม (BUDDHIST ORIENTED DEVELOPMENT POLICY OF
WAT DHAMMAPANYARAMBANGMUANG COMMUNITY RADIO IN SAMPHRAN DISTRICT, NAKHON PATHOM
PROVINCE)” มีความประสงค์จะขอให้ท่านอนุเคราะห์ ในการแจกแบบสอบถามเก็บข้อมูล เพื่อเป็นข้อมูลเขียน
งานวิทยานิพนธ์

ดังนั้น บัณฑิตวิทยาลัย จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ในการแจกแบบสอบถามเก็บข้อมูลดังกล่าว
ให้นักศึกษาเพื่อเก็บข้อมูลเขียนงานวิทยานิพนธ์ต่อไป

จึงเจริญพรมมาเพื่อขอความอนุเคราะห์

ผู้ดำรงตำแหน่ง

ขอเจริญพร

(นายพรชัย ไช้ทองนาค)

(พระศรีวินยาภรณ์, ดร.)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ปลัดอำเภอ(เจ้าพนักงานปกครอง)ชำนาญการ/ข้าราชการแทน
นายอำเภอสามพราน

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

อาคารสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส (B 7.1)

๒๔๘ หมู่ที่ ๑ ถนนศาลายา-นครชัยศรี ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม ๗๓๑๗๐

โทร. ๐-๒๔๔๒-๔๕๐๑ โทรสาร : ๐-๒๔๔๔-๖๐๔๑

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
๒๔๘ หมู่ที่ ๑ ถนนศาลายา-นครชัยศรี
ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม ๗๓๑๗๐
โทร. ๐๒-๔๔๔-๖๐๐ โทรสาร. ๐๒-๔๔๔-๖๐๖๐

ที่ ศธ ๖๐๐๕/๐๔๙

๙ เมษายน ๒๕๖๒

เรื่อง ขออนุญาตยื่นขอสอบแบบ (Try out)

เจริญพร นายประทีป เหลืองทองคำ

ด้วย นางวิรัชญา ณ สงขลา เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๐๒๐๑๕๐๓๓๒๐๐๖ นักศึกษา
หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง (GOVERNMENT) ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
มหามกุฏราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์เรื่อง “นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิทยุ
ชุมชนวัดธรรมปัญญาธรรมบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม (BUDDHIST ORIENTED DEVELOPMENT
POLICY OF WAT DHAMMAPANYARAMBANGMUANG COMMUNITY RADIO IN SAMPHRAN DISTRICT,
NAKHON PATHOM PROVINCE)” มีความประสงค์จะขอให้ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการทดลองเก็บข้อมูล
(Try out) เพื่อเก็บข้อมูลเขียนวิทยานิพนธ์

ดังนั้น บัณฑิตวิทยาลัย จึงใคร่ขออนุญาตยื่นขอสอบแบบ (Try out)
ดังกล่าว ให้นักศึกษาเพื่อเก็บข้อมูลเขียนงานวิทยานิพนธ์ต่อไป

จึงเจริญพรมมาเพื่อขออนุญาตยื่นขอสอบแบบ

ขอเจริญพร

(พระศรีวินยากรณ์, ดร.)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
อาคารสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส (B 7.1)
๒๔๘ หมู่ที่ ๑ ถนนศาลายา-นครชัยศรี ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม ๗๓๑๗๐
โทร. ๐-๒๔๔๖-๔๕๐๑ โทรสาร : ๐-๒๔๔๔-๖๐๔๑

ภาคผนวก ง
หนังสือขออนุญาตตีพิมพ์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
๒๔๘ หมู่ที่ ๑ ถ.ศาลายา-นครชัยศรี
ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม ๗๓๑๗๐
โทร. ๐๒-๔๔๔-๖๐๐๐ โทรสาร. ๐๒-๔๔๔-๖๐๖๐

ที่ ศธ ๖๐๐๕/ว ๑๐๐

๙ เมษายน ๒๕๖๒

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมภาษณ์
เรียน อภสรภานอนันต์พจน์, ดร. (พิสิษฐ์ เกียนบัว)
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์

ด้วย นางวิรัชญา ภู สงขลา เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๐๒๐๑๕๐๓๓๒๐๐๖ นักศึกษา
หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง (GOVERNMENT) ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
มหามกุฏราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์เรื่อง “นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิทยุ
ชุมชนวัดธรรมปัญญาภิรมย์บางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม (BUDDHIST ORIENTED DEVELOPMENT
POLICY OF WAT DHAMMAPANYARAMBANGMUANG COMMUNITY RADIO IN SAMPHRAN DISTRICT,
NAKHON PATHOM PROVINCE)” มีความประสงค์จะขอให้ท่านอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์ฯ เพื่อเป็นข้อมูล
เขียนงานวิทยานิพนธ์

ดังนั้น บัณฑิตวิทยาลัย จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์ดังกล่าว สำหรับวัน
และเวลานักศึกษาจะเป็นผู้ไปติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์

เรียนด้วยความนับถือ

อภสรภานอนันต์พจน์
ดร.

พระศรีวินยาภรณ์, ดร.
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

๒๓-๔-๖๒
เวลา ๑๑.๒๐ น.

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
อาคารสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส (B 7.1)
๒๔๘ หมู่ที่ ๑ ถ.ศาลายา-นครชัยศรี ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม ๗๓๑๗๐
โทร. ๐-๒๔๔๔-๖๐๐๐ ต่อ ๑๐๔๙ โทรสาร : ๐-๒๔๔๔-๖๐๔๑

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
๒๔๘ หมู่ที่ ๑ ต.ศาลายา-นครชัยศรี
๓.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม ๗๓๑๗๐
โทร. ๐๒-๔๔๔-๖๐๐๐ โทรสาร. ๐๒-๔๔๔-๖๐๖๐

ที่ ศธ ๖๐๐๕/ว ๑๐๐

๙ เมษายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมภาษณ์
เรียน พระจักรพงษ์ ทัพยสูงเนิน (ตีช คั่นตัน)
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์

ด้วย นางวิริลยา ภู สงขลา เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๐๒๐๑๕๐๓๓๒๐๐๖ นักศึกษา
หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง (GOVERNMENT) ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
มหามกุฏราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์เรื่อง “นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิทยุ
ชุมชนวัดธรรมปัญญาภิรมย์บางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม (BUDDHIST ORIENTED DEVELOPMENT
POLICY OF WAT DHAMMAPANYARAMBANGMUANG COMMUNITY RADIO IN SAMPHRAN DISTRICT,
NAKHON PATHOM PROVINCE)” มีความประสงค์จะขอให้ท่านอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์ฯ เพื่อเป็นข้อมูล
เขียนงานวิทยานิพนธ์

ดังนั้น บัณฑิตวิทยาลัย จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์ดังกล่าว สำหรับวัน
และเวลานักศึกษาจะเป็นผู้ไปติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์

เรียนมาด้วยความนับถือ

พ.จักรพงษ์ ทัพยสูงเนิน

พระศรีวินยาภรณ์

(พระศรีวินยาภรณ์, ดร.)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ธีรศักดิ์ ใจแก้ว อัมรินทร์

๒๓/๐๔/๖๒ ๒๓ ๑๑.๕๐ น.

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
อาคารสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส (B 7.1)
๒๔๘ หมู่ที่ ๑ ต.ศาลายา-นครชัยศรี ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม ๗๓๑๗๐
โทร. ๐-๒๔๔๔-๖๐๐๐ ต่อ ๑๐๕๙ โทรสาร : ๐-๒๔๔๔-๖๐๔๑

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
๒๔๘ หมู่ที่ ๑ ถ.ศาลายา-นครชัยศรี
ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม ๗๓๑๗๐
โทร. ๐๒-๔๔๔-๖๐๐ โทรสาร. ๐๒-๔๔๔-๖๐๖๐

ที่ ศธ ๖๐๐๕/ว ๑๐๐

๙ เมษายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมภาษณ์
เรียน พระสุรชัย ปิ่นวงษ์เพชร
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์

ด้วย นางวิมลยุพา ณ สงขลา เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๐๒๐๑๕๐๓๓๒๐๐๖ นักศึกษา
หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง (GOVERNMENT) ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
มหามกุฏราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์เรื่อง “นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิทยุ
ชุมชนวัดธรรมปัญญาารามบางม่วง อำเภอสสามพราน จังหวัดนครปฐม (BUDDHIST ORIENTED DEVELOPMENT
POLICY OF WAT DHAMMAPANYARAMBANGMUANG COMMUNITY RADIO IN SAMPHRAN DISTRICT,
NAKHON PATHOM PROVINCE)” มีความประสงค์จะขอให้ท่านอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์ฯ เพื่อเป็นข้อมูล
เขียนงานวิทยานิพนธ์

ดังนั้น บัณฑิตวิทยาลัย จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์ดังกล่าว สำหรับวัน
และเวลานักศึกษาจะเป็นผู้ไปติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์

เรียนด้วยความนับถือ

สมเด็จพระญาณสังวร

สมเด็จพระสังฆราช

ส.ช.บ.

๒๕๗ - ๕ - ๖๒

๑๖๓ ๑๑.๓๕.๖๒

พระศรีวินยาภรณ์

(พระศรีวินยาภรณ์, ดร.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
อาคารสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส (B 7.1)
๒๔๘ หมู่ที่ ๑ ถ.ศาลายา-นครชัยศรี ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม ๗๓๑๗๐
โทร. ๐-๒๔๔๔-๖๐๐๐ ต่อ ๑๐๕๙ โทรสาร : ๐-๒๔๔๔-๖๐๕๑

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
๒๔๘ หมู่ที่ ๑ ถ.ศาลายา-นครชัยศรี
ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม ๗๓๑๗๐
โทร. ๐๒-๔๔๔-๖๐๐ โทรสาร. ๐๒-๔๔๔-๖๐๖๐

ที่ ศธ ๖๐๐๕/ว ๑๐๐

๙ เมษายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมภาษณ์
เจริญพร นายพิสิษฐ์ คล้ายสอนเจริญ
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์

ด้วย นางวิริลยุพา ณ สงขลา เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๐๒๐๑๕๐๓๓๒๐๐๖ นักศึกษา
หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง (GOVERNMENT) ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
มหามกุฏราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์เรื่อง “นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิทยุ
ชุมชนวัดธรรมปัญญาภิรมย์บางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม (BUDDHIST ORIENTED DEVELOPMENT
POLICY OF WAT DHAMMAPANYARAMBANGMUANG COMMUNITY RADIO IN SAMPHRAN DISTRICT,
NAKHON PATHOM PROVINCE)” มีความประสงค์จะขอให้ท่านอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์ฯ เพื่อเป็นข้อมูล
เขียนงานวิทยานิพนธ์

ดังนั้น บัณฑิตวิทยาลัย จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์ดังกล่าว สำหรับวัน
และเวลานักศึกษาจะเป็นผู้ไปติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมมาเพื่อขอความอนุเคราะห์

ขอเจริญพร

วิริลยุพา ณ สงขลา
๖๐๒๐๑๕๐๓๓๒๐๐๖
(พิสิษฐ์ คล้ายสอนเจริญ)
๒๕/๔๖๖/๒๕๖๑

พระศรีวินยาภรณ์, ดร.
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
อาคารสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส (8 7.1)
๒๔๘ หมู่ที่ ๑ ถ.ศาลายา-นครชัยศรี ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม ๗๓๑๗๐
โทร. ๐-๒๔๔๔-๖๐๐๐ ต่อ ๑๐๕๕ โทรสาร : ๐-๒๔๔๔-๖๐๕๑

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
๒๕๘ หมู่ที่ ๑ ถ.ศาลาบา-แตรชัยศรี
ต.ศาลาบา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม ๗๓๑๗๐
โทร. ๐๒-๕๕๔-๖๐๐๐ โทรสาร. ๐๒-๕๕๔-๖๐๖๐

ที่ อว ๗๙๐๕/๑๒๘

๑๓ พฤษภาคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมภาษณ์
เจริญพร นายสัญญา เอี่ยมพินพันธ์
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์

ด้วย นางวิรัชญา ณ สงขลา เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๐๒๐๑๕๐๓๓๒๐๐๖ นักศึกษา
หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง (GOVERNMENT) ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
มหามกุฏราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์เรื่อง “นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิทยุ
ชุมชนวัดธรรมปัญญาารามบางม่วง อำเภอสัมพราน จังหวัดนครปฐม (BUDDHIST ORIENTED DEVELOPMENT
POLICY OF WAT DHAMMAPANYARAMBANGMUANG COMMUNITY RADIO IN SAMPHRAN DISTRICT,
NAKHON PATHOM PROVINCE)” มีความประสงค์จะขอให้ท่านอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์ฯ เพื่อเป็นข้อมูล
เขียนงานวิทยานิพนธ์

ดังนั้น บัณฑิตวิทยาลัย จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์ดังกล่าว สำหรับวัน
และเวลานักศึกษาจะเป็นผู้ไปติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมมาเพื่อขอความอนุเคราะห์

ผู้ให้สัมภาษณ์

สัญญา เอี่ยมพินพันธ์
16 พ.ค. 2562

ขอเจริญพร

พระศรีวินยากรณ์, ดร.

(พระศรีวินยากรณ์, ดร.)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
อาคารสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส (B 7.1)
๒๕๘ หมู่ที่ ๑ ถ.ศาลาบา-นครชัยศรี ต.ศาลาบา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม ๗๓๑๗๐
โทร. ๐-๒๕๕๔-๖๐๐๐ ต่อ ๑๐๕๕ โทรสาร : ๐-๒๕๕๔-๖๐๕๑

ภาคผนวก จ
แบบสอบถาม

แบบสอบถามสำหรับการวิจัย
เรื่อง “นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชุมชน
วัดธรรมปัญญาารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม”

เนื่องด้วย ผู้วิจัยเป็นนักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้จัดทำแบบสอบถามฉบับนี้ขึ้น เพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์หัวข้อเรื่อง นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชุมชนวัดธรรมปัญญาารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเพื่อศึกษานโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชุมชนในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาและการพัฒนาส่งเสริมให้กว้างไกลมากยิ่งขึ้น

แบบสอบถามทั้งหมดแบ่งออกเป็น 2 ตอน มีจำนวน 24 ข้อ ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 4 ข้อ

ตอนที่ 2 เพื่อศึกษานโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชุมชนวัดธรรมปัญญาารามบางม่วงอำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม จำนวน 20 ข้อ

ข้อมูลทั้งหมดนี้จะใช้ในการวิจัยครั้งนี้เท่านั้น และคำตอบของท่านจะถูกเก็บไว้เป็นความลับ โดยไม่มีผลกระทบต่อท่านและผู้ใด จึงขอความอนุเคราะห์ให้ทุกท่านตอบแบบสอบถามหมดทุกข้อ ตามความรู้ ความเข้าใจของท่านมากที่สุด เพราะข้อมูลที่ถูกต้อง จะทำให้งานวิจัยมีผลสรุปที่น่าเชื่อถือตามความเป็นจริง ซึ่งนอกจากจะนำผลของข้อมูลต่าง ๆ ไปใช้ในงานวิจัยแล้ว ผลของการวิจัยจะเป็นการแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานนโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชุมชนให้มีประสิทธิภาพยิ่ง ๆ ขึ้นไป จึงนับได้ว่างานวิจัยครั้งนี้เป็นประโยชน์ต่อท่าน และชุมชน

การวิจัยครั้งนี้จะสำเร็จด้วยดี เพราะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านและขอขอบคุณในความร่วมมือของท่านมา ณ โอกาสนี้ด้วย

นางวิรัชญา ณ สงขลา

นักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการปกครอง

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนักศึกษาที่ตอบแบบสอบถาม

เลขที่แบบวัดความคิดเห็นและประเมินความพึงพอใจ

ID

1. เพศ

 sex

1. ชาย   2. หญิง

2. อายุ

 Stat

- ต่ำกว่า 20 ปี   ระหว่าง 20-29 ปี   ระหว่าง 30-39 ปี
 ระหว่าง 40-49 ปี   50 ปี ขึ้นไป

3. การศึกษา

 Stat

- ต่ำกว่ามัธยมหรือเทียบเท่า   ชั้นมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า
 ปริญญาตรี   สูงกว่าปริญญาตรี

4. อาชีพ

 Stat

- นักเรียน/นักศึกษา   พนักงานรัฐวิสาหกิจ   เกษตรกรรม
 รับราชการ   พนักงานบริษัทเอกชน   นักบวช
 อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

ตอนที่ 2 แบบสอบถามการประเมินผลการประเมินผลนโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของ
วิฑูรย์ชุมชนวัฒนธรรมปัญญาธรรมบางม่วง

คำชี้แจง: รายการข้างล่างนี้ขอให้ประเมินความคิดเห็นที่มีต่อการประเมินผลการใช้สื่อวิทยุเผยแพร่
พระพุทธศาสนา ในการเผยแพร่ธรรมแก่ประชาชน การตอบให้ทำเครื่องหมาย √ ลงในช่องตัวเลขที่
ตรงกับความจริงของท่านมากที่สุด

5 = มากที่สุด 4 = มาก 3 = ปานกลาง 2 = น้อย 1 = น้อยที่สุด

ข้อ	รายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ					
		5	4	3	2	1	
ประเมิน ด้านการใช้สื่อวิทยุในการเผยแพร่พระพุทธศาสนา		5	4	3	2	1	
1	การรับฟังธรรมะ ได้รับรู้หลักธรรมที่เป็นประโยชน์อธิบายได้ตรง ประเด็น ยกตัวอย่างชัดเจน เข้าใจง่าย						☐ B1
2	การรับฟังธรรมะ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการทำงานและการ ดำเนินชีวิตประจำวัน						☐ B2
3	การรับฟังธรรมะ ทำให้ทราบปัญหา สาเหตุ และวิธีแก้ไขปัญหาได้ อย่างเหมาะสม						☐ B3
4	การรับฟังธรรมะ ทำให้ทราบหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ก่อให้เกิดการขับเคลื่อน สร้างสรรค์ สุนวัตกรรมใหม่ในสังคม						☐ B4
5	การรับฟังธรรมะ มีการกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนและก่อให้เกิด การเรียนรู้ร่วมกันในพุทธสังฆมณฑลธรรม						☐ B5
ประเมิน ด้านความรู้ความสามารถ และทักษะการทำงานด้านสื่อมวลชนของผู้จัดรายการธรรมะ		5	4	3	2	1	
6	ผู้จัดรายการ มีบุคลิกภาพ น้ำเสียง สีสมา ในการนำเสนอที่ดี และ เหมาะสม						☐ B6
7	ผู้จัดรายการ ใช้ภาษาที่เหมาะสมและง่ายต่อความเข้าใจ มีทักษะ การสื่อสารยุคใหม่						☐ B7

8	ผู้จัดรายการ มีความรอบรู้ในเนื้อหาสาระที่น่าเสนอ เหมาะสมกับ วิถีชุมชน						☐ B8
9	ผู้จัดรายการ มีการยกตัวอย่างธรรมะที่ชัดเจน โดยการนำเอา สถานการณ์ในสังคมที่เกิดขึ้นในปัจจุบันมานำเสนอ						☐ B9
10	ผู้จัดรายการ สามารถจัดการระยะเวลาที่ออกอากาศได้อย่าง เหมาะสม						☐ B10
	ประเมิน ด้านความสามารถ ในการรับสื่อวิทยุในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา	5	4	3	2	1	
11	ความชัดเจนของเสียงและคุณภาพของเครื่องรับวิทยุ						☐ B11
12	สามารถบริหารการออกอากาศ ของแต่ละรายการให้มีความ เหมาะสม						☐ B12
13	สามารถใช้สื่อกระตุ้น และปรับเปลี่ยนรายการให้ตรงกับ ความต้องการของผู้ฟัง						☐ B13
14	รายการที่ทางสถานีจัด โดยเน้นประโยชน์ต่อการดำเนิน ชีวิตประจำวัน						☐ B14
15	รายการที่ทางสถานีจัด มีเนื้อหาสอดคล้องตรงตามหัวข้อของแต่ละ รายการ						☐ B15
	ประเมิน ด้านการบูรณาการพระพุทธศาสนาต่อ การเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม และศิลปวัฒนธรรม	5	4	3	2	1	
16	การใช้สื่อวิทยุบูรณาการหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา กับการเมืองการปกครอง สอดคล้องกับนโยบายของรัฐ						☐ B16
17	การใช้สื่อวิทยุบูรณาการหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา กับเศรษฐกิจ สอดคล้องกับบริบทชุมชน						☐ B17
18	การใช้สื่อวิทยุบูรณาการหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา กับสังคม ส่งเสริมความสงบสุข						☐ B18
19	การใช้สื่อวิทยุบูรณาการหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา กับศิลปวัฒนธรรม สอดคล้องกับวิถีชีวิตของท้องถิ่น						☐ B19
20	การใช้สื่อวิทยุบูรณาการหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา กับนโยบายชาติ เพื่อเตรียมความพร้อมสู่ยุคไทยแลนด์ 4.0 และศตวรรษที่ 21						☐ B20
	รวม						

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือ
นางวิรัชญา ณ สงขลา
ผู้วิจัย

ภาคผนวก ฉ

ตารางแสดงผลการวิเคราะห์ค่า IOC ของแบบสอบถาม

ผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ (IOC) ของแบบสอบถามเกี่ยวกับ
เรื่อง นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูชมชนวัฒนธรรมปัญญาธรรมบางม่วง
อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม

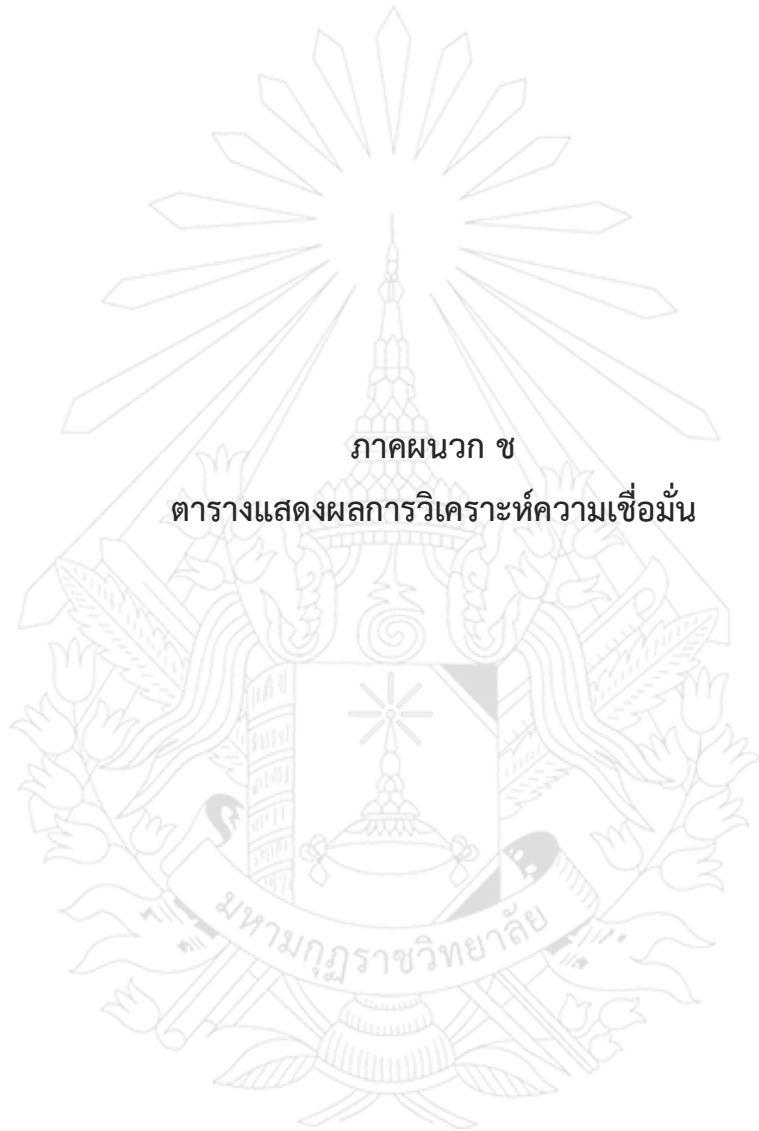
ข้อที่	ด้าน	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					สรุปและแปลผล		
		1	2	3	4	5	รวม ΣR	ค่า IOC	ผล แปล
	1. ด้านการใช้สื่อวิทยุในการเผยแพร่พระพุทธศาสนา								
1	การรับฟังธรรมะ ได้รับรู้หลักธรรมที่เป็นประโยชน์อธิบายได้ตรงประเด็น ยกตัวอย่างชัดเจน เข้าใจง่าย	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1.00	ใช้ได้
2	การรับฟังธรรมะ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการทำงานและการดำเนินชีวิตประจำวัน	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1.00	ใช้ได้
3	การรับฟังธรรมะ ทำให้ทราบปัญหาสาเหตุ และวิธีแก้ไขปัญหาได้อย่างเหมาะสม	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1.00	ใช้ได้
4	การรับฟังธรรมะ ทำให้ทราบหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ก่อให้เกิดการขับเคลื่อน สร้างสรรค์ สุนวัตกรรมใหม่ในสังคม	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1.00	ใช้ได้
5	การรับฟังธรรมะ มีการกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนและก่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันในพุทธสังคมวัฒนธรรม	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1.00	ใช้ได้
	2. ด้านความรู้ความสามารถและทักษะการทำงานด้านสื่อมวลชนของผู้จัดรายการธรรมะ								
1	ผู้จัดรายการ มีบุคลิกภาพ น้ำเสียง สีสาวในการนำเสนอที่ดี และเหมาะสม	0	+1	+1	+1	+1	+4	0.80	ใช้ได้

2	ผู้จัดรายการ ใช้ภาษาที่เหมาะสมและ ง่ายต่อความเข้าใจ มีทักษะการสื่อสาร ยุคใหม่	0	+1	+1	+1	+1	+4	0.80	ใช้ได้
3	ผู้จัดรายการ มีความรอบรู้ในเนื้อหา สาระที่น่าเสนอ เหมาะสมกับวิถีชุมชน	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1	ใช้ได้
4	ผู้จัดรายการ มีการยกตัวอย่างธรรมะที่ ชัดเจน โดยการนำเอาสถานการณ์ใน สังคมที่เกิดขึ้นในปัจจุบันมานำเสนอ	0	+1	+1	+1	+1	+4	0.80	ใช้ได้
5	ผู้จัดรายการ สามารถจัดการระยะเวลา ที่ออกอากาศได้อย่างเหมาะสม	+1	+1	+1	+1	+1	+4	0.80	ใช้ได้
3. ด้านความสามารถ ในการรับสื่อวิทยุในการเผยแผ่ พระพุทธศาสนา									
1	ความชัดเจนของเสียงและคุณภาพของ เครื่องรับวิทยุ	+1	+1	+1	0	+1	+4	0.80	ใช้ได้
2	สามารถบริหารการออกอากาศ ของแต่ ละรายการให้มีความเหมาะสม	0	-1	+1	+1	+1	+2	0.40	ใช้ได้
3	สามารถใช้สื่อกระตุ้น และปรับเปลี่ยน รายการให้ตรงกับความต้องการของ ผู้ฟัง	+1	-1	+1	+1	+1	+3	0.60	ใช้ได้
4	รายการที่ทางสถานีจัด โดยเน้น ประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน	+1	-1	+1	+1	+1	+3	0.60	ใช้ได้
5	รายการที่ทางสถานีจัด มีเนื้อหา สอดคล้องตรงตามหัวข้อของแต่ละ รายการ	+1	-1	+1	+1	+1	+3	0.60	ใช้ได้
4. ด้านการบูรณาการพระพุทธศาสนา ต่อ การเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม และศิลปวัฒนธรรม									
1	การใช้สื่อวิทยุบูรณาการหลักธรรมทาง พระพุทธศาสนากับการเมืองการ	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1.00	ใช้ได้

	ปกครอง สอดคล้องกับนโยบายของรัฐ								
2	การใช้สื่อวิทยุบูรณาการหลักธรรมทางพระพุทธศาสนากับเศรษฐกิจ สอดคล้องกับบริบทชุมชน	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1.00	ใช้ได้
3	การใช้สื่อวิทยุบูรณาการหลักธรรมทางพระพุทธศาสนากับสังคมส่งเสริมความสงบสุข	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1.00	ใช้ได้
4	การใช้สื่อวิทยุบูรณาการหลักธรรมทางพระพุทธศาสนากับศิลปวัฒนธรรม สอดคล้องกับวิถีชีวิตของท้องถิ่น	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1.00	ใช้ได้
5	การใช้สื่อวิทยุบูรณาการหลักธรรมทางพระพุทธศาสนากับนโยบายชาติ เพื่อเตรียมความพร้อมสู่ยุคไทยแลนด์ 4.0 และศตวรรษที่ 21	+1	+1	+1	0	+1	+4	0.80	ใช้ได้
(ค่า IOC ที่ใกล้ 1 ถือว่าดี ถ้าต่ำกว่า 0.67 ต้องปรับปรุงแก้ไข)								0.85	ใช้ได้

ภาคผนวก ช

ตารางแสดงผลการวิเคราะห์ความเชื่อมั่น

ผลการวิเคราะห์ความเชื่อมั่นด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปของแบบสอบถามสำหรับการวิจัยเรื่อง
นโยบายการดำเนินงานตามแนววิถีพุทธของวิฑูษุมนวัฒนธรรมปัญญาภิรมบางม่วง อำเภอสาม
พราน จังหวัดนครปฐม

ข้อที่	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
1. ด้านการใช้สื่อวิทยุในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา				
01	96.10	87.27	0.00	0.85
02	96.07	89.65	0.28	0.85
03	95.27	89.44	0.38	0.87
04	95.30	85.32	0.53	0.86
05	95.40	85.63	0.53	0.85
2. ด้านความรู้ความสามารถและทักษะการทำงานด้านสื่อมวลชนของผู้จัดรายการธรรมะ				
01	95.43	89.29	0.54	0.85
02	95.43	90.60	0.48	0.85
03	95.13	91.84	0.50	0.85
04	95.37	90.52	0.58	0.85
05	95.23	85.77	0.59	0.85
3. ด้านความสามารถในการรับสื่อวิทยุในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา				
01	95.37	92.10	0.36	0.85
02	95.30	85.01	0.65	0.85
03	95.30	85.70	0.76	0.85
04	95.40	88.35	0.64	0.85
05	95.33	90.78	0.59	0.85
4. ด้านการบูรณาการพระพุทธศาสนาต่อการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม และศิลปวัฒนธรรม				
01	95.40	88.83	0.56	0.85
02	95.50	91.84	0.45	0.85
03	95.37	90.45	0.50	0.85
04	95.43	88.01	0.55	0.85
05	95.33	85.44	0.57	0.85

Reliability Coefficients	:	N of Case	=	20.00
	:	N of Items	=	20.00
	:	Alpha	=	0.85

ภาคผนวก ซ
รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์

ตารางแสดงรายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์

1. องสรภาณอนัมพจน์, ดร. (พิสิษฐ์ เกียนบัว)

ตำแหน่ง	เจ้าอาวาสวัดธรรมปัญญาารามบางม่วง
วันและเวลาที่ให้สัมภาษณ์	23 เมษายน 2562 เวลา 11.20 น.
สถานที่	วัดธรรมปัญญาารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม
2. พระจักรพงษ์ ทิพย์สูงเนิน (ติช คั่น ตีน)

ตำแหน่ง	ผู้อำนวยการวิทยุชุมชนวัดธรรมปัญญาารามบางม่วง
วันและเวลาที่ให้สัมภาษณ์	23 เมษายน 2562 เวลา 11.50 น.
สถานที่	วัดธรรมปัญญาารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม
3. พระสุรชัย ปิ่นวงษ์เพชร

ตำแหน่ง	เจ้าหน้าที่ดูแลระบบวิทยุชุมชนวัดธรรมปัญญาารามบางม่วง
วันและเวลาที่ให้สัมภาษณ์	23 เมษายน 2562 เวลา 11.35 น.
สถานที่	วัดธรรมปัญญาารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม
4. นายพิสิษฐ์ คล้ายสอนเจริญ

ตำแหน่ง	เจ้าหน้าที่ผู้ประกาศข่าววิทยุชุมชนวัดธรรมปัญญาารามบางม่วง
วันและเวลาที่ให้สัมภาษณ์	23 เมษายน 2562 เวลา 12.00 น.
สถานที่	วัดธรรมปัญญาารามบางม่วง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม
5. นายสัญญา เอี่ยมพินพันธ์

ตำแหน่ง	กำนันตำบลบางขุนแก้ว อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม
วันและเวลาที่ให้สัมภาษณ์	16 พฤษภาคม 2562 เวลา 10.00 น.
สถานที่	ตำบลบางขุนแก้ว อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม

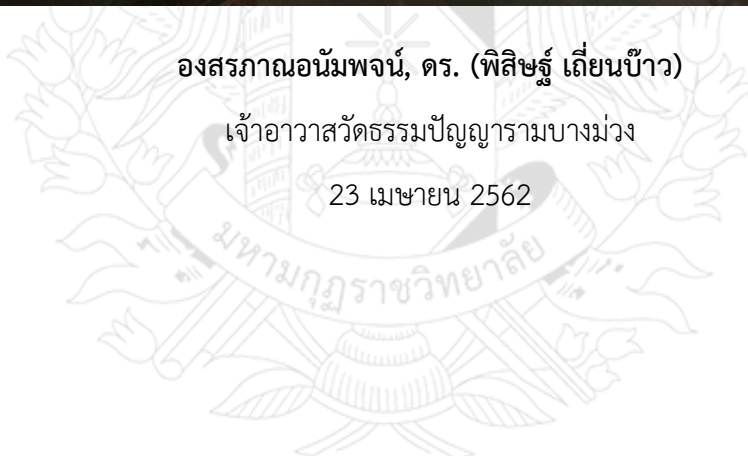
ภาคผนวก ฅ
ภาพถ่ายบุคคลผู้ให้สัมภาษณ์

องสรภาณอนัมพจน์, ดร. (พิสิษฐ์ เกียนบัว)

เจ้าอาวาสวัดธรรมปัญญาารามบางม่วง

23 เมษายน 2562

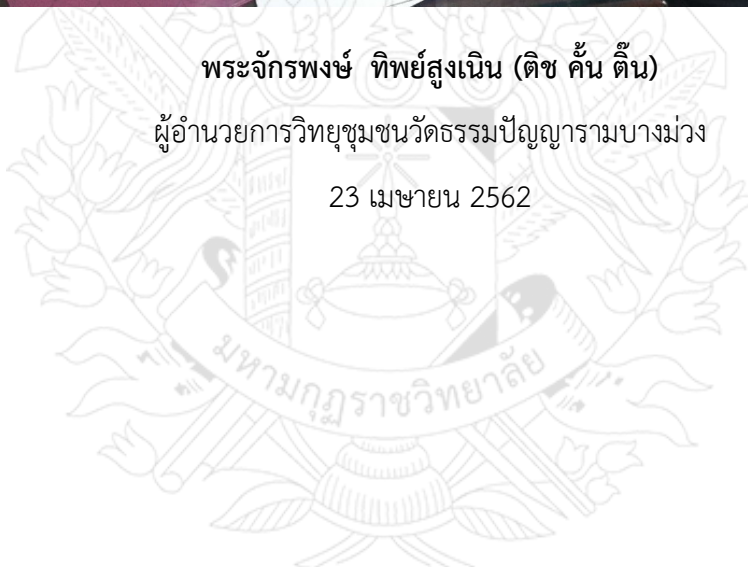

พระจักรพงษ์ ทิพย์สูงเนิน (ติช คั่น ตีน)

ผู้อำนวยการวิทยุชุมชนวัดธรรมปัญญาารามบางม่วง

23 เมษายน 2562

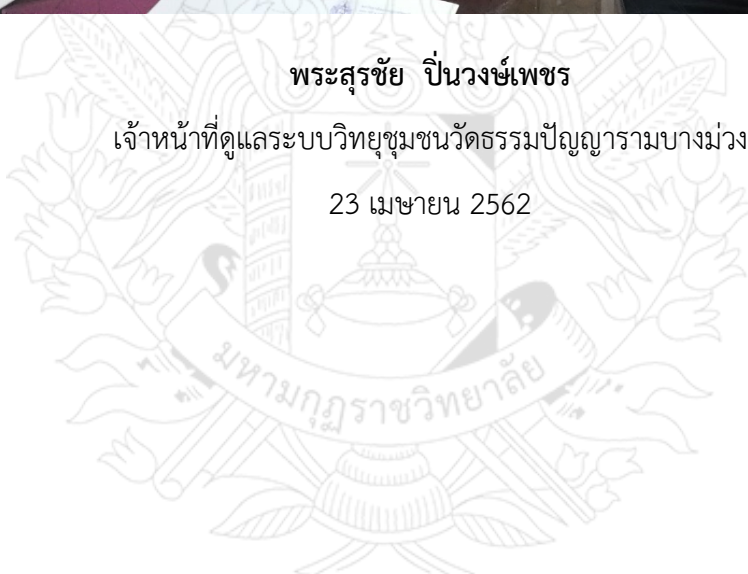

พระสุรชัย ปิ่นวงษ์เพชร

เจ้าหน้าที่ดูแลระบบวิทยุชุมชนวัดธรรมปัญญาารามบางม่วง

23 เมษายน 2562

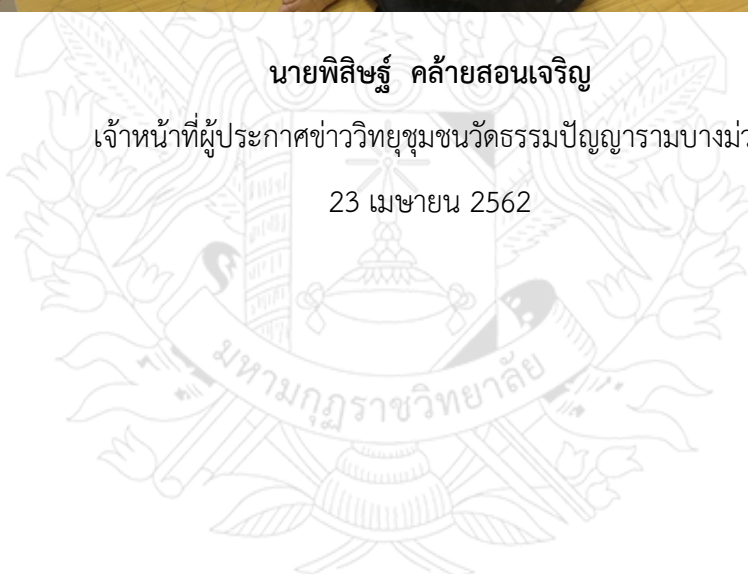

นายพิสิษฐ์ คล้ายสอนเจริญ

เจ้าหน้าที่ผู้ประกาศข่าววิทยุชุมชนวัดธรรมปัญญาารามบางม่วง

23 เมษายน 2562

นายสัญญา เอี่ยมพินพันธ์

กำนันตำบลบางขุนแก้ว อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม

16 พฤษภาคม 2562

ประวัติผู้วิจัย

- ชื่อ-นามสกุล : นางวิรัชญา ฌ สงขลา
- วัน เดือน ปีเกิด : วันที่ 24 ตุลาคม พ.ศ.2502
- สถานที่เกิด : จังหวัดกาฬสินธุ์
- สถานที่ที่อยู่ปัจจุบัน : เลขที่ 172/30 หมู่ที่ 5 ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม 73170
- การศึกษา
- ปริญญาตรี : กศ.บ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม
นิติศาสตร์บัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- หน้าที่การทำงาน
- พ.ศ.2554 : กรรมการผู้จัดการห้างหุ้นส่วนจำกัด นัชชา มิสส์เนส แอนด์ ลอว์
- พ.ศ.2555 : ผู้อำนวยการศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพบำบัดผู้ติดยาเสพติด
- พ.ศ.2558 : กรรมการ/ เภรัญญกุมลนิธิหลวงตาน้อย

